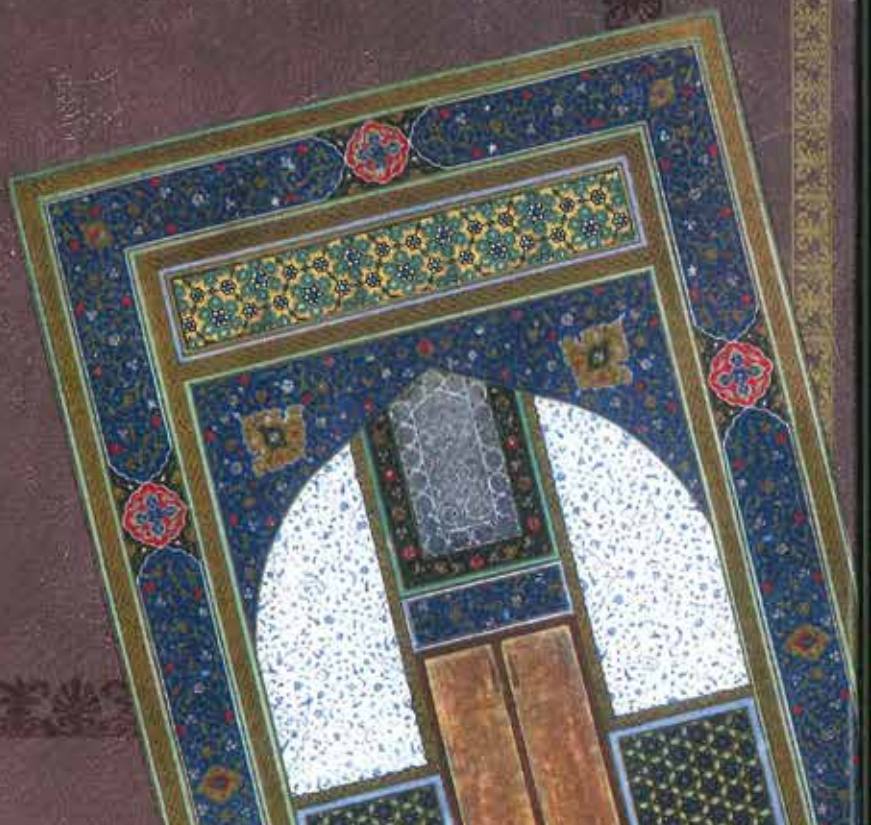

Alevî-Bektâsî Klasikleri

Erkânname 1

Erkânname 1

Hazırlayan
Doğan Kaplan

TÜRKİYE DİYANET VAKFI
Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi
Tel.: 0312. 354 91 31 (pbx) Faks: 354 91 32
e-posta: tdvyayin@diyanetvakfi.org.tr

Takdim

Yüce Yaratıcının insanlık tarihiyle başlayan evrensel mesajının yeni ve kapsamlı bir tezahürü olan İslâm, ortaya çıktığı VII. yüzyıldan bugüne kadar çeşitli dönem ve coğrafyalarda ulaştığı fert ve toplumların zihin ve gönül dünyasını aydınlatmış; huzur, barış ve esenliğe kaynaklık etmiştir.

Temelde Allah'ın varlığı ve birliği ile insanın hem yaratıcısına hem de diğer insan ve varlıklara karşı saygı, ilgi ve sevgisini içeren bu mesaj, tarihi süreçte farklı sosyo-kültürel geçmişe sahip birçok topluluk tarafından kendi özelliklerine paralel olarak algılanıp yorumlanmış, böylece aynı zamanda zengin bir kültürel miras oluşmuştur.

IX ve X. yüzyıllarda bu ilâhî mesajla daha yakından temasa geçip İslâm'ı kabul etmeye başlayan Türkler, öteki topluluklar gibi bu dini kendi sosyal gerçeklikleriyle ilişkili biçimde idrak edip hayatlarına taşımışlardır. Bu süreçte İslâm'ın hem ilmî, hem de ahlâkî ve tasavvufî birikimi Türklerin dinî hayatına rehberlik etmiş, İmam Mâtürîdî, Hakim Semerkandî, Ahmed Yesevî, Hacı Bektaş Velî gibi mümtaz ve öncü şahsiyetler ve çevreleri ortaya çıkmış, neticede on asır gibi uzun bir tarihî dönem sonunda insanlık sadece Türk kültürü için değil, aynı zamanda İslâm kültürü için de oldukça zengin bir kültürel hazineye kavuşmuştur.

Orta Asya'dan, Anadolu'ya, oradan Balkanlara kadar ulaşan Ahmed Yesevî, Hacı Bektaş Velî çizgisine mensup âlim, pir, ozan ve yol büyükleri her dönem ve bölgede son ilâhî mesaj olan İslâm'ı kendi anlayış ve duyuşlarıyla yansıtan farklı türlerde çok sayıda kitap, risale, şiir kaleme almış ve çok değerli koleksiyon bırakmışlardır.

Özgün bir karaktere sahip olan bu eserler başta ilâhî aşk, Hz. Muhammed ve Ehl-i Beyt sevgisi, Hz. Ali ve onun soyundan gelen tertemiz insanlara övgü, Yaratıcı ve yaratıklara karşı dostluk, hoşgörü, adalet, haksızlık-

la mücadele olmak üzere inançtan ahlâk ilkelerine kadar değişik birçok hayatî konuyu ele almıştır. Bu konular bazen doğrudan anlatımla, bazen bir yol ulusunun etrafında gelişen menkabelerle, bazen âdâh-erkân kalıpları içinde, bazen da şairin dizeleriyle dile getirilmiştir.

Söz konusu eserler tabîi olarak dil, üslup ve kurgusu itibarıyla kaleme alındığı dönem ve coğrafyanın özelliklerini taşımakla birlikte, verdikleri mesaj itibarıyla çağlar üstü bir niteliğe sahiptir. Onların yüzyıllar boyu korunarak günümüze ulaşmış olması, bazılarının çeşitli devirlerde yer yer ezberlenerek kuşaktan kuşağa aktarılması bunun açık delilidir.

Kütüphanelerde yahut bazı ailelerin özel sandıklarında kendi hâline bırakılmış olan bu eserlerin bugünün insanına da çok güzel mesajlar vereceği muhakkaktır. Ne var ki bazı istisnalar dışında bu eserlerin neşredilerek günümüz insanıyla buluşması sağlanamamıştır. Kültür tarihçilerinden din görevlilerine kadar toplumumuzun her kesiminin yararlanacağı bu eserlerin neşri âdeta bir zorunluluk arz etmiştir. Bu zorunluluğu gören Türkiye Diyanet Vakfı, "milletimizden aldığı imkân ve desteği, milletimize hizmet olarak sunma" mantığı içinde, hiçbir ayırım yapmadan gerçekleştirdiği sosyal ve kültürel faaliyetlerin yanına bu eserlerin neşrini de katmıştır.

Özgünlükleri muhafaza edilerek tamamen bilimsel metotlar çerçevesinde hazırlanıp yayımlanan bu eserlerin herkes için yararlı olmasını umuyor ve diliyorum.

Prof. Dr. Ali BARDAKOĞLU
Diyanet İşleri Başkanı ve
TDV Mütevelli Heyeti Başkanı

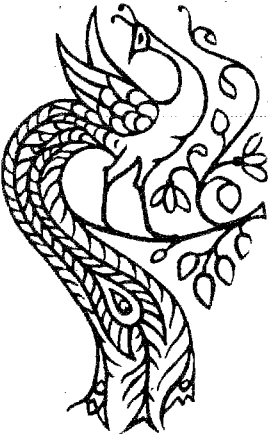
Alevî-Bektâşî Klasikleri'ni Yayınlarken

Türkiye Diyanet Vakfı, kuruluşundan bu yana gerçekleştirdiği yayınlar ve etkinliklerle toplumu din konusunda aydınlatmakla görevli bulunan Diyanet İşleri Başkanlığı'na destek veren bir kuruluştur. Yüzyıllardır Anadolu'da çok farklı kültür, inanış biçimleri ve değerler yaşama imkânı bulmuştur. Ülkemizin zengin dinî, fikrî, ahlâkî, felsefî, bedîî kültür mirası herkesi hayran bırakan bir çeşitliliğe ve renkliliğe sahiptir. Ancak bu mirasın ülkemiz insanları tarafından yeterince tanındığı ve entelektüel olarak özümsemediği kolaylıkla söylenemez. İslâm kültürünün Anadolu birikiminin bilimsel ve objektif olarak gün yüzüne çıkarılması, araştırma kurumlarının olduğu kadar sosyal ve kültürel hizmet veren sivil teşekküllerin de önde gelen ödevidir.

İşte bu bilinçten hareketle Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Kurulumuz "Anadolu Halk Klasikleri" üst başlıklı bir yayın serisi plânlamıştır. Bu seri içerisinde, farklı kültür gruplarının klasikleri başta olmak üzere dinî-ahlâkî düşünce eserleri, sanat ve edebiyat eserleri ile neşredilecektir. Vakfımız bu kabil yayınları aracılığıyla toplumumuzun dinî kültürünü tanıtmayı ve bu alandaki bilgi eksikliğinin giderilmesine katkı yapmayı amaçlamaktadır. Bu suretle toplumun muhtelif katmanları arasındaki kaynaşma ve dayanışmayı güçlendireceğine inanmaktadır.

Serimizin bir kategorisini Alevî-Bektâşî Klasikleri oluşturmaktadır. Alevîlik son zamanlarda üzerinde çok durulan dinî-sosyal bir fenomen olması-na karşın, bu konuda ciddi bilgi eksikliği olduğu aşîkârdır. Özgün ve otantik bilgi kaynaklarının neşredilmesiyle bu bilgi eksikliği bir nebze olsun giderilebilecektir. Yayınlarımızın halkımızın ilgisine mazhar olacağını umuyoruz.

Prof. Dr. M. Saim YEPREM
DİB Din İşleri Yüksek Kurulu Üyesi
ve TDV Yayın Kurulu Başkanı

Alevî-Bektâşî Klasikleri Hakkında

Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından 31 Ekim-02 Kasım 2003 tarihleri arasında Ankara'da düzenlenen I. Dinî Yayınlar Kongresinin sonuç bildirgesinde ifade edildiği gibi, toplum katmanları arasında birbirini anlama sorununun giderilebilmesi, barış ve kaynaşmanın, milli birlik ve bütünlüğün sağlanması, doğru ve bilimsel bilgiyle bu konudaki bilgi boşluğunun doldurulması ve küreselleşen dünyamızda birlikte yaşama kültürünün geliştirilmesi açısından Alevî-Bektâşî Klasiklerinin, sahasında uzman ilim adamlarınca ilmi neşirlerinin yapılarak dinî-kültürel hayatımıza kazandırılması, izaha gerek duyulmayacak kadar önemlidir.

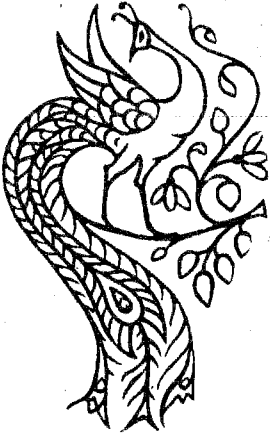
Söz konusu kongreden sonra Diyanet İşleri Başkanı Prof. Dr. Ali Bardakoğlu'nun başkanlığında alanın uzmanı akademisyenlerin ve bir grup Alevî-Bektâşî inanç önderinin katıldığı bir toplantı düzenlenmiştir. Toplantıda Alevî-Bektâşî Klasikleri projesinin toplumsal uzlaşma ve hoşgörü kültürünün geliştirilmesine, Alevî-Bektâşî toplumunun, Diyanet İşleri Başkanlığı bünyesinde görev yapan din görevlilerinin ve ilgi duyan insanların bilgi ve kaynak ihtiyaçlarının karşılanmasına önemli katkılarının olacağı sonucuna varılmıştır. Projenin ilke ve esasları, hangi kitapların nasıl bir formatta basılacağı ve proje çalışma grubunun kimlerden oluşacağı belirlenmiştir. Milletimizin birlik ve beraberliği açısından önem taşıyan bu tarihî görevin şahsımın koordinatörlüğünde yürütülmesine karar verilmiş olmasından dolayı mutlu olduğumu belirtmek isterim.

Gazi Üniversitesi Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Merkezi Çorum Şubesi vasıtasıyla el yazması eserlere ulaşılmasına yardımcı olan Hacıbektaş evlâdı merhum (Çelebi) Ali Nâki Ulusoy'a, (Çelebi) Veliyetin Ulusoy ve (Çelebi) Doğan Ulusoy'a, Hacı Bektaş Veli Anadolu Kültür Vakfı Çorum Şubesi Başkanı (Baba) Durmuş Aslan'a, Çorum-Dodurga-Mehmet Dede Tekkeköy'de ikâmet eden (Dede) Eyüp Öztürk ve

(Dede) Hasan Uysal'a, Amasya-Gümüşhacıköy'de ikâmet eden merhum (Baba) Durmuş Topal'ın oğlu Hasan Topal'a ve Hasan Akdeniz'e, ilmî neşirleri yapan değerli bilim insanlarımız Yard. Doç. Dr. Hamiye Duran'a, Dr. Ali Öztürk'e, Prof. Dr. Abdurrahman Güzel'e, Doç. Dr. Muhit Mert'e, Yrd. Doç. Dr. Abdurrahman Özdemir'e, Dr. Nurgül Özcan'a, Doç. Dr. M. Mahfuz Söylemez'e, Araştırma Görevlisi Doğan Kaplan'a, Uzman Ceyhan Ünlüer'e ve çevirisi yapılan her eseri büyük bir dikkatle okuyarak çeviri metnindeki gerekli düzeltmeleri yapan Prof. Dr. Ali Yılmaz ve Prof. Dr. Mehmet Akkuş'a, eserlerin tasarımı yapan Yazıvi İletişim Hizmetleri'ne ve yayımını gerçekleştiren Türkiye Diyanet Vakfı'na teşekkür etmeyi tarihî bir görev addediyorum.

Doç. Dr. Osman EĞRİ
Proje Koordinatörü

İçindekiler

Önsöz / 10

Kısaltmalar / 12

Giriş / 13

1. Aleviliğin Yazılı Kaynakları Meselesi / 13

2. Erkânâme / 13

3. Değerlendirme / 15

4. Çevrimyazım ve Sadeleştirme Hakkında / 16

Bibliyografya / 18

Orijinal Metin, Transkripsiyon ve Sadeleştirme / 21

Konu Başlıkları / 22

Sözlük / 247

İndeks / 263

Önsöz

Anadolu Aleviliği; uzun tarihî-siyasî süreçler sonucunda oluşmuş, sözlü ve yazılı kültüre dayanan İslâmî-tasavvufî bir gelenektir.

Aleviliğin tanımı sorunu, ülkemizde Alevilikle ilgili temel tartışma konularından biridir. Bu konuda yapılan amatör ya da akademik çalışmaların en azından belli bir tanım üzerinde ittifak ettiklerini söyleyebilmek güçtür. Kanaatimce bunun temelinde, yazılı kültürün yeterince bilinmemesi sonucu, sözlü kültüre sahip bir yapıyla karşı karşıya olmamız yatmaktadır. Ayrıca bugün sayısı binlerle ifade edilen doğrudan ya da dolaylı Alevilik çalışmalarının sorunu açıklama yerine daha da girifti hâle getirmesi, ikinci bir güçlük olarak karşımızda durmaktadır.

Ancak, son zamanlarda Alevilikle ilgili yapılan çalışmaların, Aleviliğin Yazılı Kaynakları sorununa yoğunlaşması ve bu kaynakların gün yüzüne çıkarılması, Aleviliği tanımlama ve anlama adına önemli veriler sağlayacaktır. Pek tabii bu işin uzun yıllar alacağı izah gerektiremeyecek kadar açıktır. Çünkü öncelikle halledilmesi gereken, âdetâ bir arkeolog gibi çalışarak Aleviliğe ait kaynakları ortaya çıkarıp bu konuda bir literatür oluşturmaktır.

Burada okuyucuyla buluşan bu eser, yukarıda bahsedilen amaca hizmet için sarf edilen çabanın bir ürünüdür. Günümüz Türkçesine çevrimyazımı ve sadeleştirmesini sunduğumuz, muhtemelen Türkiye Türkçesinin ikinci evresi olan Klasik Osmanlıca (15. yüzyıldan 1840'a kadar) dönemine ait Erkânname, Aleviliğe ait yazma eserlerden biridir. Amacımız, kendi yorumlarımızı katmadan, bu yapıtı olduğu hâliyle günümüz insanının istifadesine sunmaktır.

Bu çalışma vesilesiyle kendileriyle fikir alışverişinde bulunduğum Doç. Dr. Osman Eğri, Araştırmacı Yazar Müfit Yüksel ve Dr. Mustafa Koç'a teşekkürü zevkli bir görev bilirim. Ayrıca bu yazmayı temin ettiğim Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi yetkililerine, özellikle de Kütüphane Müdürü Kasım Çelik'e teşekkür ederim.

Son tahlilde, bu çalışmanın uzun yıllardır süregelen sosyo-kültürel sorunlarımızın çözümünde ve anlaşılmasında kilometre taşlarından biri olması tek temennimdir.

Doğan Kaplan
Konya-2007

Sevgili babam Mustafa Kaplan
ve sevgili annem Zeynep Kaplan'a
sevgi ve minnetle

Kısaltmalar

a.s.	aleyhisselam (Allah'ın selamı ve rahmeti üzerine olsun)
b.	bin (oğlu)
bkz.	Bakınız
c.	cilt
hz.	Hazret-i
k.s.	Kaddesa'llāhu sırrahû/Kuddise sirruhû (Allah sırrını kutsal kılsın/Sırrı kutsal kılın)
k.v.	Kerrema'llāhu vechehu (Allah yüzünü şereflendirsin)
r.a.	Radiya'llāhu anh/anhâ (Allah ondan razı olsun)
rh. a.	Rahmetu'llāhi aleyhi (Allah'ın rahmeti üzerine olsun)
s.	sayfa
s.a.s.	Salla'llāhu aleyhi vesellem
vr.	Varak numarası

Giriş

1. Aleviliğin Yazılı Kaynakları Meselesi

Aleviliğin, çeşitli tarihi, sosyal ve siyasi nedenlerden ötürü, büyük ölçüde sözlü kültüre dayanarak bugünlere geldiği bilinen bir husustur.¹ Ancak bu durum Aleviliğin yazılı kaynakları olmadığı anlamına gelmemektedir. Nitekim son yıllarda yapılan çalışmalar, Aleviliğin de yazılı kaynakları bulunduğunu ortaya koymuştur.²

Genellikle Alevi Dedelerinin ellerinde veya elyazması kitapların bulunduğu bazı kütüphanelerde bulunan bu kaynaklar; Buyruk, Velâyetnâme, Noktatu'l-Beyân, Fazilet-nâme, Cabbar Kulu, Fütüvvetnâme gibi isimlerle bilinen eserlerdir.³ Ayrıca "Yedi Ulu Ozan" olarak kabul edilen; Fuzûlî, Şah Hatâyî, Pir Sultan Abdal, Yemînî, Virânî, Nesimî ve Kul Himmet'in nefes ve deyişleri de Aleviliğin kaynaklarından kabul edilir.⁴

Alevilerin sosyolojik anlamda uzun yıllar kenarda yaşamaları, kapalı toplum özelliği sergilemeleri ve belki de bu durumun bir gereği olarak geleneğin "sırrı nâ ehle söylememek ve sırrı fâş eylememek" gibi ilkeler üretmesi, Aleviliğin yazılı kaynaklarının bilinirliğini son derece sınırlı bir çerçevede tutmuştur.

2. Erkân-nâme (Tasavvuf Risâlesi)

Burada çevrimyazımı ve sadeleştirmesi sunulan Erkân-nâme adlı yazma eser de Aleviliğin yazılı kaynaklarından biridir. Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi Yazma Eserler bölümü no: 24'de Tasavvuf Risâlesi adıyla yer almaktadır. Kütüphane sorumlularından edindiğimiz bilgiye göre bu yazma esasen Fuat Köprülü'nün kişisel kütüphanesinde olup, daha sonra Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi'ne kazandırılmıştır. Yazmanın tanıtma kartında, nüshanın 19. yüzyılda istinsah edildiği vur-

¹ Bu konuda detaylı bilgi için bkz. Hasan Onat, "Kızılbaş Farklılaşması Üzerine", *İslâmiyat*, VI (2003), sayı 3, s. 111-126.

² Bu çalışmalara örnek olarak şunlar gösterilebilir: Yusuf Ziya Yörükân, *Anadolu'da Aleviler ve Tahtacılar*, (Yayıma Hazırlayan; Turhan Yörükân) Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1998; Anke Otter Beaujean, "Tahtacıların Kutsal Kitabı Buyruk Hakkında Birkaç Not" *Tahtacılar Sempozyumu (Antalya) Bildirileri*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1995, s. 1-8; İlyas Üzümlü, *Kültürel Kaynaklarına Göre Alevilik*, Horasan Yayınları, İstanbul 2002; Harun Yıldız, "Anadolu Aleviliğinin Yazılı Kaynaklarına Bir Bakış" *Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, Yaz 2004/30, s. 323-359.

³ Bu bahsedilen eserlerin mahiyetiyle ilgili olarak bkz. İlyas Üzümlü, *Kültürel Kaynaklarına Göre*

gulanmaktadır. Yazma 58 varak olup, aharlı beyaz kâğıda yazılmış, 13 satırlı, harekeli nesih bir yazıdan ibaret dört risaleden oluşmaktadır.

Mecmua halindeki bu yazmanın müellifi ya da istinsah edeni hakkında bir bilgiye sahip değiliz. Ancak yazmanın içeriğinden hareketle bir şeyler söyleme imkânına sahibiz.⁵ Yazmanın içeriğiyle ilgili özet olarak şunları söyleyebiliriz:

2.1. Birinci Risâle:

1b-12b arası olup, besmeleyle başlayan isimsiz bir risâledir. Hz. Muhammed (s.a.s.)'in Hz. Ali'ye son nasihatiyle başlayıp, Şeyh Saftiüddin Erdebili (ö. 1334) ile oğlu Şeyh Sadreddin Mûsâ (ö. 1392) arasında geçen sorulu-cevaplı diyaloglarla devam etmektedir. Bu diyaloglarda, tâlîplik/müridlik edebi, erkânı, sufilik, halka sohbeti, evliyânın on iki buyruğu, tâlibin şâhı ziyaret etmesi gibi tarikat kurallarından bahsedilmektedir.

2.2. İkinci Risâle

13a-19a arası olup yine besmeleyle başlayan isimsiz bir risâledir. Bu risâle, tarikat ehlini bilgilendirmek için mürşid, halife, pîrler ve tâlipler önünde Şâha (muhtemelen bu, Şeyh Saftiüddin'dir) sorulan sorular ve cevaplarını içermektedir. İşlenen konular; musâhiplik, menâkıb okumanın faydası, tarikat içinde edep kuralları demek olan üç sünnet ve yedi farzın açıklaması, sünnet ve farzlardan düşen tâlibe verilecek cezalardır. Ayrıca on iki imamlara ve sayılan Safevî şeceresine yapılan duayı muhtevi bir hutbe de bulunmaktadır.

2.3. Üçüncü Risâle

21b-44b arası olup, mecmuanın en hacimli risalesini oluşturmaktadır. Hz. Peygamber'in Hz. Ali'ye vasiyetiyle başlayan bu risâlede tarıkata girme usulü, tâlibin mürebbîye nasıl hizmet edeceği, tarikatın on iki mânâsı, tarikat içindeki yirmi sekiz soru ve cevabı ile Safevî şeceresi vardır.

Alevilik, Harun Yıldız, "Anadolu Aleviliğinin Yazılı Kaynaklarına Bir Bakış" *Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, Mehmet Saffet Sarıkaya, XIII-XVI. Asırlardaki Anadolu'da Fütüvvetnamelere Göre Dini İnanç Motifleri, Kültür Bakanlığı, Ankara 2002.

⁴ Bu ozanların şiir ve nefesleri için bkz. İsmail Özmen, *Alevî-Bektaşî Şiirleri Antolojisi*, 1-5, Kültür Bakanlığı, Ankara 1998.

⁵ Bu yazmanın da dâhil olduğu birkaç yazma hakkında detaylı bilgi için bkz. Doğan Kaplan, "Alevîliğin Yazılı Kaynaklarından Buyruklar ve Muhtevaları Üzerine", *I. Uluslararası Bektaşilik-Alevilik Sempozyumu*-28-30 Eylül 2005 (Bildiriler-Müzakereler, Isparta 2005, s. 233-247)

Bu risâle içeriği itibariyle, hem Alevilik-Safevîlik ilişkisini anlama bakımından, hem de bu yazmanın ait olduğu dönem hakkında önemli veriler içermektedir. Özellikle tarîkate girme usulü anlatılırken, talibin dua ettiği Safevî şeceresinin son halkasında Şah Ali Abbas ismini görmekteyiz.⁶ Şah Ali Abbas ya da II. Abbas 1667 yılında ölmüş olduğuna göre, bu yazmanın orijinalinin ait olduğu dönem XVII. yüzyıldır. Bu bize Aleviliğin yazılı kaynaklarının ne zaman meydana getirildiğine ilişkin konuşma imkânı vermektedir. Ayrıca duanın Safevî şeyh ve şahlarına yapılması Alevilik-Safevîlik arasında doğrudan bir ilişki olduğunu göstermektedir.

2.4. Dördüncü Risâle

44b-58b arası olup, *Şeyh Safî Menâkıbı* ismini taşımaktadır. Şeyh Safî'nin yola tâlip olanlar için buyurduğu beyitler olduğunu söyleyerek başlayan risâlede, taç ile ilgili otuza yakın konu âyetler referans gösterilmek suretiyle işlenmektedir.

Taç konusundan sonra, İmam Cafer-i ile Sâdık Hz. Ali arasında Üveysîlik tarzıyla* ya da mecâzen tâlip-mürebbi ilişkisini konu alan konuşmaları yer almaktadır. Bu konuşmalardan sonra çoğu Hatâyî mahlaslı, hece ve aruz vezniyle yazılmış on adet koşma, gazel ve nefes yer almaktadır.⁷

3. Değerlendirme

Bu yazmada genel olarak; şeriat, tarikat, marifet, hakikat; dört kapı, kırk makam, nefsin mertebeleri, tâliplik edepi, tâlip-musâhib ilişkisi, mürebbi, rehber, mürşid, pir, yol-erkân, tac, tercüman, tâlibin yapması gereken işler ve üç sünnet-yedi farz konuları işlenmiştir.

Ayrıca İslam Tasavvufunda sık kullanılan; sehâvet, marifet, yakîn, sabır, tevekkül, tefekkür, ilim, hilm, rızâ, şükür, uzlet, ihsan, zikir, terk, havf, recâ, zevk gibi terminolojik kelime ve kavramlar kullanılmıştır.

⁶ İlgili şecere için bkz. 24a-24b. Safevî tarihine baktığımızda üç ta-ne Şah Abbas olduğunu görmekteyiz. Ancak ilgili şecerede saltanatının devamı için duâ edilen Şah Ali Abbas, Muhammed Hudabende (1578-1587), Şah Abbas I (1587-1629) ve Şah Safî (1629-1642)'den sonra zikredilmiştir. Bu da bize Şah Ali Abbas'ın 1642-1667 yıllarında hüküm süren II. Şah Abbas olduğunu gösterir.

* Üveysîlik tarzı, tarihen görüşmeleri mümkün olmayan kişilerin birbirinden manen etkilenmeleridir.

⁷ Bu şiirlerin bir kısmı, Sadeddin Nüzhet Ergun'un *Hatâyî Divanı*, İstanbul 1956, adlı eserinde de yer almaktadır. Ancak Ergun bu benzeren şiirleri başka nüshalardan almıştır.

Bu yazmada tekrarlar hariç, toplam on dört âyet-i kerîme kullanılmıştır.⁸ En çok kullanılan âyet, "biat âyeti" olan, 48. Fetih 10. âyettir: "Muhakkak ki sana biat edenler ancak Allah'a biat etmektedirler. Allah'ın eli onların elleri üzerindedir. Kim âhdini bozarsa, ancak kendi aleyhine bozmuş olur. Kim de Allah ile olan âhdine vefa gösterirse Allah ona büyük bir mükâfat verecektir." Tarikata giren bir tâlip ya da dervişin biatını tamamlaması için bu âyeti okuması gerekmektedir.

Ayrıca tekrarlarıyla beraber, hadis olarak nitelenen on altı rivâyet kullanılmıştır. Bunlar, tüm tasavvuf ve ahlak kitaplarında görülebilecek ahlaki içerikli rivayetlerdir.

4. Çevrimyazım ve Sadeleştirme Hakkında

Transliterasyonu ya da diğer bir ifadeyle klasik Osmanlı Türkçesi'nden günümüz Türkçesi'ne çevrimini yaptığımız bu eser okunurken aşağıdaki hususlar göz önünde bulundurulmalıdır:

- Metinde geçen bütün dipnotlar bize aittir.
- Metnin orijinalliğini bozmamak için, transkripsiyon bölümüne dokunulmamış, dipnotlar sadece sadeleştirmenin yer aldığı bölümde kullanılmıştır.
- Metinde geçen âyetlerin Kur'an-ı Kerim'deki yerleri dipnotta gösterilmiştir.
- Hadis olarak geçen ifadeler, hadis kaynaklarından taranmış, bulunabilenlerin kaynakları dipnotta gösterilmiştir.
- Metin içinde kullanılan [] köşeli parantezler tarafımızdan konmuştur.
- Sadeleştirme yapılırken, metin göz ardı edilmeden anlaşılabilirlik esas alınmıştır.
- Çevrimyazım, yazmanın orijinalindeki numaralandırmaya göre yapılırken, sadeleştirmede her yaprak numarası paragraf başında gösterilmiştir. Bu da orijinal metinle sadeleştirme arasında birkaç kelimelik veya cümlelik bir öncelik-sonralık meydana getirmiştir.

⁸ Kullanılan âyetler şunlardır:

2.Bakara 31, 115; 3.Al-i İmran 1;
10.Yunus 62; 33.Ahzâb 72;
11.Hüd 18; 17.İsra 70;
23.Muminun 101; 36.Yasin 1-2;
47.Muhammed 38; 41.Fussilet 53,
28.Kasas 88; 48.Fetih 10; 52.Tur

– Sadeleştirme yaparken terminolojik terimlere müdahale edilmemiştir. Mümin, muvahhid, nefs-i emmâre, nefs-i levvâme gibi. Bu terimlerden izah gerektirenler dipnotlarda açıklanmıştır.

– Sadeleştirme bölümünde var olan bütün başlıklar metnin bağlamı dikkate alınarak tarafımızdan konmuştur.

– Kitabın sonuna, metinde geçen bazı kelimelerin karşılıklarını içeren bir sözlük konmuştur. Sözlük hazırlanırken kullanılan eserler, kaynakçada gösterilmiştir.

– Metinde geçen "Sallallâhu aleyhi ve sellem", "kaddesallahu sırrahu", "rahmetullahi aleyh" gibi dua cümleleri, sadeleştirme bölümünde parantez içinde ve kısaltmalarıyla verilmiştir.

Bu kısa açıklamalardan sonra, Alevîliğe dair bir tür ilmihal ve ahlak kitabı diyebileceğimiz bu yapıtla okuyucularımızı baş başa bırakalım. Olası hatalarımızın bağışlanması dileğiyle...

Bibliyografya

eL-AHSÂİ, İbn Ebi Cumur, *Avâli'l-Leâli*, Daru Seyyidi's-Şuhedâ, Kum 1405.

BEAUJEAN, Anke Otter, "Tahtacıların Kutsal Kitabı Buyruk Hakkında Birkaç Not", *Tahtacılar Sempozyumu (Antalya) Bildirileri*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1995, s.1-8.

CEBECİOĞLU, Ethem, *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*, Rehber Yayıncılık, Ankara 1997.

DİLÇİN, Cem, *Yeni Tarama Sözlüğü*, TDK Yayınları, Ankara 1983.

DOĞAN, Mehmet, *Büyük Türkçe Sözlük*, Birlik Yayınları, Ankara 1982.

ERGÜN, Sadeddin Nüzhet, *Hatayî Divanı, Şah İsmail Safevî, Edebi Hayatı ve Nefesleri*, İstanbul Maarif Kitaphanesi, İstanbul 1956.

GÖLPINARLI, Abdülbaki, "Kızılbaş", *İslâm Ansiklopedisi*, MEB Yayınları, İstanbul 1977, cilt: VI.

GÜLDİKEN, Kadir, *Moheg Farsça-Türkçe Sözlük*, Alfa Yayınları, İstanbul 2005.

İBN EBİL-HADİD, *Şerhu Nehci'l-Belâğa*, Mektebetu Âyeti'llâh el-Mer'âşi, Kum 1404.

İMAM NEVEVÎ, *Riyâzü's-Sâlihîn*, (Tercüme ve şerh: M. Y. Kandemir, İ. L. Çakan, R. Küçük) Erkam Yayınları, IV. cilt, İstanbul 1997.

KAPLAN, Doğan, "Alevîliğin Yazılı Kaynaklarından Buyruklar ve Muhtevaları Üzerine" *I.Uluslararası Bektaşilik ve Alevîlik Sempozyumu-28-30 Eylül 2005 Isparta. (Bildiriler-Müzakereler, Isparta 2005, s 233-247)*

KOMİSYON, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Büyük Lûgat*, Türedav İstanbul 1999.

KOMİSYON, *Türkçe Sözlük*, 1-2. Türk Dil Kurumu (TDK) Yayınları, Ankara 1988.

KORKMAZ, Esat, *Alevîlik ve Bektaşîlik Terimleri Sözlüğü*, Anahtar Kitaplar, İstanbul 2005.

MECLİSÎ, Şeyh Muhammed Bakır, *Bihâru'l-Envârî'l-Câmiati li-Dürr-i Ahbârî'l-Eimmeti'l-Athar*, Dâru İhyâi't-Turâsî'l-Arabî, Beyrut 1983.

ONAT, Hasan, "Kızılbaş Farklaşması Üzerine", *İslâmiyat*, VI (2003), sayı 3, s.III-126.

ÖZMEN, İsmail, *Alevî-Bektaşî Şiirleri Antolojisi*, 1-5, Kültür Bakanlığı, Ankara 1998.

SAMÎ, Şemseddin, *Kâmûs-ı Türkî*, Çağrı Yayınları, Dersaadet 1317.

SARIKAYA, Mehmet Saffet, *XIII-XVI. Asırlardaki Anadolu'da Fütüvvetnamelere Göre Dini İnanç Motifleri*, Kültür Bakanlığı, Ankara 2002.

ŞEYH TUSÎ, *Tehzîbu'l-Ahkâm*, Daru'l-Kutubi'l-İslâmiyye, Tahran 1365.

TAHAVÎ, Ebu Cafer Ahmed, *Şerhu Müşkili'l-Âsâr*, tahkik: Şuayb Arnavut, Müessesetu'r-Risâle, Beyrut 1415/1995.

ÜZÜM, İlyas, *Kültürel Kaynaklarına Göre Alevîlik*, Horasan Yayınları, İstanbul 2002.

YEĞİN, Abdullah, *Yeni Lûgat (İslâmî-İlmî-Edebî-Felsefî)*, Hizmet Vakfı Yayınları, İstanbul 1992.

YILDIZ, Harun, "Anadolu Aleviliğinin Yazılı Kaynaklarına Bir Bakış" *Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, Yaz 2004/30, s.323-359.

YÖRÜKAN, Yusuf Ziya, *Anadolu'da Aleviler ve Tahtacılar*, (Yayınla Hazırlayan; Turhan Yörükân) Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1998.

Orijinal Metin,
Transkripsiyon
ve Sadeleştirme

Konu Başlıkları

I. RİSALE (1b)

1. Hz. Peygamber'in Hz. Ali'ye Son Nasihati (1b)
2. Şeyh Safi ve Şeyh Sadreddin'in Sorulu Cevaplı Konuşmaları
Taliplik Edebi (2a)
 - 2.1. Talibin Öncelikle Yapması Gerekenler (2a)
 - 2.2. Taliplerin Birbirlerine Karşı Davranışları (3a)
 - 2.3. Yol Düşmanından Sakınmak (4a)
 - 2.4. Dünya Sevgisini Terk Etmek (4a)
 - 2.5. Sufilik Nedir? (5a)
 - 2.6. Talibin Dikkat Etmesi Gereken Hususlar (6a)
 - 2.7. Talibin Şahını Ziyaret Etmesi ve Talibin İki Makamı (6a)
 - 2.8. Talip Musibeti, Yola Talip Olmanın Anlamı ve
Evliyanın On İki Kavli (7a)
 - 2.9. Taliplerin Menâkıb Okuması ve Taliplerin Halleri (8a)
 - 2.10. Bazı Kelime ve Kavramların Anlamı (9a)
 - 2.11. Halka Sohbeti ve Evliya Sevgisinin Alameti (9b)
 - 2.12. Âhiret Hali ve Talibin İmanını Tamamlayan
Ursullar (12a)

II. RİSALE (13a)

1. Tarikat Ehlini Bilgilendirmek İçin Mürşid-i Kamil Önünde Yapılan Konuşmalar (13a)
 - 1.1. Çeşitli Meseleler (13a)
 - 1.2. Musahiblik Hakkında Bir Bölüm (15a)
 - 1.3. Menakıb-ı Evliya Bölümü (16a)
 - 1.3.1. Üç Sünnet, Yedi Farz (16a)
 - 1.3.2. Sünnet ve Farzları Yerine Getirmeyenlere Verilecek
Cezalar (16b)
 - 1.4. Bir Hutbe Örneği (18a)
 - 1.5. Nadi Ali (18b)

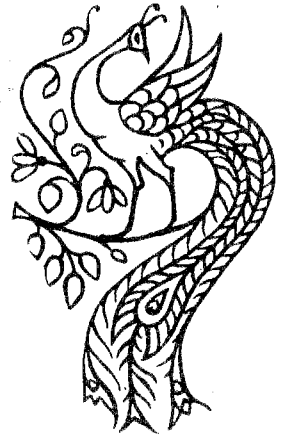
III. RİSALE (21b)

1. Hz. Muhammed'in Hz. Ali'ye Son Vasiyeti (21b)
2. Tarikata GİRME Usulü (21b)
3. Talip, Mürebbiye Nasıl Hizmet Etmelidir? (25b)
4. Nefsin Mertebeleri (27a)
5. Taliplerin Ehl-i Bey'ti Tanımaları (29b)
6. Talibin Bilmesi Gereken Konular (30b)
7. Tarikatın On İki Manası (31b)
8. Mürebbilik Kimin Hakkıdır? (32a)
9. Tarikat İçindeki Yirmi Sekiz Soru (32b)
10. Safevî Şeceresi (34a)
 Sünnetnâme-i Meşâyih (34a)
11. Tarikat İkrarının Önemi (35a)
12. Musahiblerin Birbirlerine Karşı Edebi (38a)
13. Şeriat, Tarikat, Marifet ve Hakikat (39a)

IV. RİSALE (44b)

ŞEYH SAFİ MENÂKİBİ (44b)

1. Tac (45a)
2. İmam Cafer-i Sadık'ın Hz. Ali'yle Konuşması (46b)
3. Hatayî Nefesleri (49b)
 Hakikat Bahr-i Zât-ı Enver Oldu (49b)
 Onu Bilmişem Ben Lâ Fetâ illâ Ali (50a)
 Ya Ali, Senden Meded (51a)
 Gönül Dile Getir Evvel Hüda'yı (52a)
 Can-ı Gönülden Haydariyem (53a)
 Lâ Fetâ illâ Ali Lâ Seyfe illâ Zülfikâr (53b)
 Âşık İsen Gel Beri Can da Canan da Bendedir (54b)
 Bu Yol Doğru Varanın Demiş Erenler (55b)
 Özüm Eksik Günahkârım Güzel Şah (56b)
 Pirim Hacı Bektaş Sen Kurtar Canımı (57a)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 أَكْبَرُكَ يَا رَبَّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ
 عَلَى خَيْرِ خَلْقِكَ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ أَجْمَعِينَ يَا مَتَابَعَهُ
 أَنِّي طَالِبُ سُلُوكِ أَوْلِيَا سُؤْيُكِهِ زَوَائِدِ
 أَوْلُوكِهِ دَسُوكِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
 جَزَائِكَ فَنَاسِرًا بِنْدًا بِقَامَتِكَ نَقْلًا بِمَلُوكِ
 أَوْلَدِي تَكْرِي أَرْسِلَانِي عَلَى وَفَاتِكَ
 أَوْفَدِي وَأَبْدِي يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ بَنِي
 دُنْيَا دُنْ آخِرَتَهُ كَيْدُكُمْ دَلِيلُكُمْ سَكَا
 نَجِيحَهُ وَصِيَّتُكُمْ أَيْدِيكُمْ سَكَا يَدَاكُمْ أَوْ لَسُونِ
 سَنَدِي طَالِبُ الْبَدْعِ بِلَدُورِهِ بِيَرِهِ وَهَرَكِيمِهِ
 بُو وَصِيَّتِي دُونَ بُو حَقْلُكُمْ بَنِي اللَّهِ قَدْ
 خُشِنُوا دَوْلَمُ يَا دِينَ أَنْدَحَ حَقِّ نَعَالِي جَمَالِي

Birinci Risale

Bî'smi'llâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm

el-Hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn. Ve's-salâtu ve's-selâmu alâ hayri halkihî Muhammedin ve âlihî ecmaîn.

Ammâ ba'd: Ey tâlib-i sulûk-i evliyâ! Şöyle rivâyet olunur ki, Rasûlu'llâh salla'llâhu aleyhi ve sellem çünkü fenâ sarâyından bekâ mülkine nakl itmeli oldu. Tanrı arslanı Ali'yi katına okudu ve eyit-di; Yâ Emîre'l-Mü'minîn, ben dünyâdan ahrete giderem, dilerim kim, sana bir nice vasiyet idem, sana yadigâr olsun. Sen dahi tâliblere bildüresin. Ve her kim bu vasiyetleri dutup haklarsa ben andan hoşnûd olam. Yarın anda Hak Teâlâ cemâlin

I. RİSALE

1. Hz. Peygamber'in Hz. Ali'ye Son Nasihati

Bismillahirrahmanirrahim.

Hamd ve övgü âlemlerin yaratıcısı olan Allah'a mahsustur. Salât ve selam yaratılmışların en hayırlısı olan Hz. Muhammed'e ve onun tüm Ehl-i Bey'ti üzerine olsun.

Ey evliya yoluna talip olan kişi! Şöyle rivayet edilmiştir: Resullullah (s.a.s.), Hakk'a yürüyeceği günlerde Allah'ın Aslanı Ali'yi yanına çağırdı ve "Ey Müminlerin Emiri, ben artık bu dünyadan gider oldum, sana yadigâr olacak bir vasiyet bırakmak istiyorum. Bunu taliplere de bildir. Kim bu vasiyetleri yerine getirirse, ben o kişiden razı olurum ve yarın âhiretde Yüce Allah'ın ona mübarek yüzünü göstermesini dilerim.

göstere didi.

Ve dahi Ya Ali, her tâlib kim evliyâ edebin saklarsa ve vasiyetlerin durtarsa ol tâlib benim dostumdur. Ve ol kimse kim, tâliblik da'vâsın kıla bu vasiyetlerim dutmaya ve hakkın yerine geturmeye ol tâlib benim düşmanumdur.

Şeyh-i ârif kâmil kaddesa'llâhu sırrahu buyururlar ki, kaçan bir tâlib, evliyânın edebin yerine geturmese ol tâlibden Allah bîzâr olur.

Şeyh Sadreddin rahmetu'llâhi aleyh eydür: Tâlibin hakkı nedir? Şeyh Safi rahmetu'llâhi aleyh eydür: Tâlibin hakkı oldur ki avâmdan kesile. Zîrâ ki buyurmuşlardır:

Beyit:

Avâmile oturma mesh olursın

Ne mesh olmak bi-küllî nesh olursın

Avamile

Ey Ali, evliya edep-erkânını muhafaza eden ve bu öğütleri yerine getiren talipler benim dostumdur. Ancak, taliplik iddiasında bulunup da bunları yerine getirmeyenler benim düşmanumdur." dedi.

2. Şeyh Safi ve Şeyh Sadreddin'in Sorulu Cevaplı Konuşmaları Taliplik Edebi

Ârif, kâmil şeyh (k.s.), evliya erkânını yerine getirmeyen talipden Allah'ın bîzâr olacağını söylemiştir.

2.1. Talibin Öncelikle Yapması Gerekenler

Şeyh Sadreddin (r.h.a.), "Talibin hakkı nedir?" diye sorunca, Şeyh Safi, "Talibin hakkı şunlardır:

1. Avamdan uzak durmasıdır.

Bir beyitte şöyle denmiştir:

Avamla oturma mesh olursun

Ne mesh olmak tamamen nesh olursun

كُشْتَر دِ دِي وَ دَخِي بَا عَلِي هَر طَالِب كِيم
 اُولِيَا اَدِين سَهْلَر سَه وَ وَصِيَتَكِرِين دُورَن سَه
 اُول طَالِب بَنِم دُوشْمَن دُر وَ اُول كِيْم سَه كِيم
 طَالِب لِق وَ غَوَاسِن قِيْلَه بُو وَ صِيَتَكِرِين دُوشْمَن
 وَ حَقِّق بَرِينَه كُورُمِيَه اُول طَالِب بَنِم دُوشْمَن دُر
 شَيْخ عَارِف كَامِل قَدَسَ اللّٰهُ سَيِّم بُو وَ دُر كِيَه
 جَن بَر طَالِب اُولِيَا نِيَك اَدِين بَرِينَه كُورُم سَه
 اُول طَالِب دَن اللّٰهُ بِيَزَا رَا اُولُو شَيْخ صَدْرُ الدِّين
 رَحْمَةُ اللّٰهُ عَلَيْهِ اَيْدُر طَالِب كِي حَتَّى نَدُر شَيْخ صَافِي
 رَحْمَةُ اللّٰهُ عَلَيْهِ اَيْدُر طَالِب كِي حَتَّى اُول دُر كِيَه
 عَوَامِدَن اَه كَسِيْلَه زِيْرَا كِيَه بُو وَ مُشْتَدِر دُر
 بَيْت عَوَامِلَه اُول تُوْر مَه مَسْنَح اُولُوْر سِين
 نَه مَسْنَح اُولُوْ قُبْكَلِي مَسْنَح اُولُوْر سِين عَوَامِلَه

اَوْتُوْرَمُوْ اَبُوْدَكْلَدُوْر زِيْر اَبُوْنَلَر اَهْل بَعَادَت
 دَكْلَدُوْر اِيَكْنِيْ اَوْلَدُوْر كِيْم مُحَرَّمِيْن مِثْلِيْن بُوْلَكَه
 اَنُوْكَلَه مُصَاحِبَت اِيَدِه اَوْجُنِيْ اَوْلَدُوْر كِيْم جَمِيْع
 فِضْلِيْن تَرْك اِيَدِه اَوَّلِيَاءِ حَاضِرُوْ نَاطِر بِيْلَه
 اَوَّلِيَاءِ اَعْمُر بِيْلَه اَدَا بِيْلَه اَوْلَه وَاَوَّلِيَانِك حَقِيْ
 اَوْلَدُوْر كِيْم طَالِبِيْ كُوْكَلِيْنَه فَطْر اِيَدِه فَتْحِيْ طَالِبِيْ
 كُوْكَلِيْ يَاكْدُوْر اَوَّل طَالِبِيْدُوْر نَظَرِيْن اِيْرَمِيَه وَفَقِيْ
 طَالِبِيْ كُوْكَلِيْ يَاك اَوَّلِيَه اَللّٰه وَاَوَّلِيَا رَاَنْدَت
 بِيْرَاوْدُوْر شَيْخ صَدُوْر الدِّيْن اِيْدُوْر طَالِبِيْ كُوْكَلِيْ حَقِيْ
 اَوَّلِيَك يَاك اَوَّلُوْر شَيْخ صَافِيْ اِيْدُوْر نَمَاز قَلْبُوْب
 نِيَا زَاتِمِكَلَه اَوَّلُوْر وَحَلَال لَفْسَه بِمِكِلَه وَيَا لَه
 سُوْبِلْمَك اِيْلَه يَاك اَوَّلُوْر اَمَّا نَمَاز قَلْبُوْب نِيَا ز
 اَتْمَمَك وَدَحِيْ نَا مُحَرَّم عَوْدَتِلَه يَاتْمَق وَحَرَام لَفْه

oturmak eyü degüldür. Zirâ bunlar ehl-i saadet degüllerdür.

İkinci oldur kim, mahremın mislin bula anunıla musâhabet ide.

Üçüncü oldur ki, cemî' fülün terk ide. Evliyâyı hâzır ve nâzır bile. Evliyâ emriyle, âdâbıyla ola. Ve evliyanın hakkı oldur ki, tâlibin gönline nazar ide. Kanğı tâlibin gönlü pâkdur, ol tâlibden nazarın ayırmaya. Ve kanğı tâlibin gönlü pâk olmaya Allah ve evliyâlar andan bîzârdur.

Şeyh Sadreddîn eydür: Tâlibin gönlü nice olıcak pâk olur? Şeyh Safî eydür: Namâz kılup niyâz itmek ile olur. Ve helâl lokma yemek ile ve yalan söylememek ile pâk olur. Ammâ namâz kılmayup niyâz itmek ve dahi nâ-mahrem avrat ile yatmak ve harâm lokma

Avamla oturmak iyi değildir, çünkü bunlar ehl-i saadet degillerdir.

2. Kendi dengini bulup onunla dostluk kurmasıdır.

3. Bütün fillerini terk edip, evliyâyı her zaman hazır ve yanında bilmesi, evliya edebiyile olmasıdır.

Evliyanın hakkı ise, talibin gönlüne bakması ve gönlü temiz olan taliplerden ilgisini eksik etmemesidir. Gönlü temiz olmayan taliplerden Allah ve veliler hoşnut olmaz." dedi.

Şeyh Sadreddîn:

– Talibin gönlü nasıl temiz olur?

Şeyh Safî:

– Namaz kılup, niyaz etmekle, helal lokma yemek ve yalan söylememekle temiz olur. Ancak, namaz kılmamak, niyaz etmemek, helali olmayan kadınla zina etmek, haram lokma yemek,

yemek ve yalan söylemek ve dahi avâm ile kelime, bunlar tâlibin kalbin nâ-pâk ider. Zirâ hem evliyâ ile ve hem avâm ile karışıp muhabbet itmeye, münâfıklıktır. Bunlardan kaçmak gerek.

Ve dahi bir tâlib, evliyâ nefesine imân geturmese ol tâlib yetmiş evliyâ öldürmüşçe günâh hâsıl ider. Ve dahi bir tâlib, evliyâ halkasında otursa ve dahi taşra baksa Yezid'dir.

Şeyh Sadreddin eydür: Tâlibler birbiriyle nice dirilsun? Şeyh Safi eydür: Kaçan bir tâlib bir tâlibin evine varsa, ol tâlib lokmasını saklarsa Yezid'dir. Allah'a âsîdür ve yüzü karadur evliyâ dergâhında. Ve dahi Şeyh Safi eydür: Tâlib deve gibi ve merkep gibi olmak gerek

yalan söylemek ve avam ile oturup kalkmak talibin kalbini kirletir. Hem evliya ile hem de avamla beraber bulunmak münafıklıktır, bundan kaçınmak gerekir. Yine bir talip, evliya nefesine inanmazsa yetmiş evliya öldürmüş gibi günaha girer. Eğer talip, evliya sohbetindeyken gönlü dışarıda olsa Yeziddir.

2.2. Taliplerin Birbirlerine Karşı Davranışları

Şeyh Sadreddin:

– Taliplerin birbirlerine karşı davranışları nasıl olmalıdır?

Şeyh Safi:

– Bir talip, bir talibin evine gittiğinde o talip lokmasını saklamasın.

Eğer saklarsa Yeziddir, Allah'a isyan etmiştir ve evliya yanında yüzü karadır. Talip, deve ve merkep gibi olmalıdır.

يَمَكَ وَيَلَانَ سُؤْيِكَ وَدَخِيَ عَوَائِلَهُ كَلِمَةً
 بَوْنَرِ طَالِبِكَ قَلْبَيْنِ نَبَاكَ اَيْدُرْ زِيْرَاهُ
 اَوْلِيَا اَيْلَهُ وَهُمْ عَوَائِلَهُ قُرْشُوبُ حُبَّتِ اُمِّيَّة
 مُنَافِقِي قُلْدُرْ بَوْنَرْدَنْ فُجُوْ كَرَكْ وَدَخِيَ طَالِبْ
 اَوْلِيَا نَفْسِنَه اِيْمَانْ كُتُورْمَسَه اَوْلِ طَالِبِ تَيْشِ
 اَوْلِيَا اَوْلُدُورْ مُشْجَه كَاهْ حَاصِلْ اَيْدُرْ وَدَخِيَ
 بَرِ طَالِبِ اَوْلِيَا خَلْقَه سِيْنَدَه اَوْتُورْمَسَه وَدَخِيَ
 طَشْنَه بَقْسَه بَرِ اَيْدُرْ شَيْخُ صَدْرِ الدِّيْنِ اَيْدُرْ
 طَالِبْ بَرِ بَرِ بِلَهْ بِيْجَه دِرْ لِسُونْ شَيْخُ صَافِي اَيْدُرْ
 قُجَانْ بَرِ طَالِبِ بَرِ طَالِبِيْكَ اَوِيْنَه وَاَرْسَه اَوْلِ
 طَالِبِ لُقْمَه سِيْنِ صَقْلَرْمَسَه بَرِ اَيْدُرْ اَللّٰهُ عَامِيْدُرْ
 وَيُوْزِيْ قَاْرْدُرْ اَوْلِيَا دَرْ كَاهِنْدَه وَدَخِيَ شَيْخُ
 صَافِي اَيْدُرْ طَالِبِ دَوِيْ كِيْ وَمَرْكَبِيْ اَوْلُورْ كَرَكْ

زیرا دوق یون جکچیدز و هم بر برینه قنار لئوبه
 او یوجیدز و مرکب دخی صوبو لیجی قشانیور
 و دخی ایکی طالب نیز ده اولودسه کوکرین
 برائمه منافقدز و دخی شیخ صافی آیدز
 طالبک طهر سی خلقدن یکاگرگد زیرا اولیا
 باکدز چن بر طالب اولیا نکه مقایسی و سیرینی
 خلقه کوسترسه هم طریق دوشمانی اولوز
 و هم اولیا دوشمانی اولوز اول کيسنه
 اخرته ایمان سز کیدز و دخی طالب اولدز که
 طالبی ففوسیندن بله زیرا اولیا ففوسی طالبیدز
 چن طالب اول ففوسی یلمسه اول طالبدن
 الله یزار دز و رسولی یزار دز دوشمانت
 اخرته ایمان سز کیدز زیرا الله تعالی کلام قدیمید

و ایچری اولیا در

Zîrâ deve yük çekicidir. Ve hem birbirine katarlanup uyucudur. Ve merkeb dahi su bulcuk kaşanur. Ve dahi iki tâlib bir yerde otursa gönüllerin bir itmese münâfıkdur.

Ve dahi Şeyh Safî eydür: Tâlibin taşrası halkdan yana gerekdur. Ve içerisi evliyâdır. Zîrâ evliyâ pâkdur. Kaçan bir tâlib evliyânun makâmını ve sırrını halka gösterse hem tarîk düşmânı olur ve hem evliyâ düşmânı olur. Ol kimesne âhirete îmânsız gider.

Ve dahi tâlib oldur ki tâlibi kokusundan bile. Zîrâ evliyâ kokusu tâlibdedir. Kaçan tâlib ol kokuyu bilmese, ol tâlibden Allah bizârdur ve Resûlu bizârdur. Dünyâdan âhirete îmânsız gider. Zîrâ Allah Teâlâ kelâm-ı kadîminde

Çünkü deve hem yük çeker hem de uyumlu bir hayvan olup, diğer develerle kervan oluşturabilir. Merkep de su bulunca hızlanır. İki talip bir yerde otursa da gönüllerini bir etmeseler münafıklırlar.

Şeyh Safî yine der ki:

– Talip halkla beraberken de gönlü evliya ile olmalıdır. Çünkü evliya temizdir, durudur. Ancak talip, evliya makamını ve sırrını halka söylememelidir. Aksi takdirde hem yol hem de evliya düşmanı olmuş olur ve âhirete imansız gider.

Talip, talibi kokusundan tanır. Evliya kokusu taliptedir. Eğer talip, o kokuyu bilemezse o kişiden hem Allah hem de Resulü şikâyetçi olur. Dünyâdan âhirete imansız olarak gider. Nitekim Yüce Allah Kur'an-ı Kerim'de;

4.a

buyurur: *Elâ inne evliyâe'llâhi lâ havfun aleyhim ve-lâ-hum yahzenûn*
Ve dahi tarîk düşmânından korkun. Şeyh Sadr eydür: Tarîk düşmânı kimdür? Şeyh Safî eydür: Bir kimse evliyâ tâcın urunsa giru bıraksa ve-
ya tevbeden dönse veya evliyânın sırrın halka bildurse ol kimseler tarîk düşmânıdır ve cüdâmdur. Anlardan kaçmak gerek, zîrâ evliyâ düşmânı-
dur. Andan Şeyh Sadreddîn eydür: "Bir tâlib dünyânın fânî idugin bilse ve dünyâdan elin çekmese ol tâlibin hâli nice ola?" buyur Ya Şeyh, didi. Şeyh Safî bu hadisi söyledi: *Men arafe'd-dunya fâniyeten fe in lem yet-ruk biha ene berûn minhu ve huve berûn minnî* didi.

"Dikkat edin, Allah'ın dostlarına korku yoktur ve onlar üzülmeyecek-
lerdir."¹ buyurmaktadır.

2.3. Yol Düşmanından Sakınmak

Şeyh Safî:

– Ayrıca yol (tarikat) düşmanından da korkun.

Şeyh Sadreddîn:

– Yol düşmanı kimdir?

Şeyh Safî:

– Evliya tacını giydikten sonra çıkaran, tövbesinden dönen veya evliya-
nın sırrını halka açıklayan kişi yol düşmanıdır. Böyle kişilerden uzak
durmak gerekir, çünkü evliya düşmanındırlar.

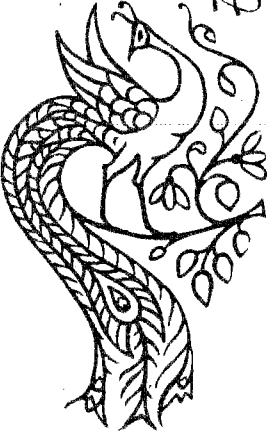
2.4. Dünya Sevgisini Terk Etmek

Şeyh Sadreddîn:

– Bir talip dünyanın fani olduğunu bildiği halde dünyadan elini çekme-
se hali nasıl olur?

Şeyh Safî: "Kim dünyanın fani olduğunu bildiği halde dünyanın peşin-
den gitmeyi terk etmezse, ben ondan o da benden uzaktır."² hadisini okudu.

Evkânâme

¹ 10.Yunus 62.

² Bu rivayeti hiçbir hadis kaynağında bu-
lamadık.

بِرُورُزِ الْإِلَهِ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ
 وَلَا يَحْزَنُونَ دَرِ وَدَخِي طَبِيقِ دُوشْمَانِندَن
 قُودِ قَوْلِ شَيْخِ صَدْرِ آيْدَرْ طَبِيقِ دُوشْمَانِ
 كَيْمَدَرْ شَيْخِ صَافِي آيْدَرْ بَرْ كَيْمَسَه أَوْلِيَاءِ تَلَجِ
 أَوْدُ نَسَه كِرُورِ قَسَه وَيَا قُودِ بَدَنِ دُوشْمَانِ
 وَيَا أَوْلِيَاءِ نَكِ سِرِّينِ خَلْقَه بِلْدُ رَسَه أَوْلِ كِسَه
 طَبِيقِ دُوشْمَانِندَرْ وَجُدِ آمَدَرْ آندَرْدَن قَبِيقِ
 كُورِ زِيرِ أَوْلِيَاءِ دُوشْمَانِندَرْ آندَن شَيْخِ
 صَدْرِ الدِّينِ آيْدَرْ بَرْ طَالِبِ دُوشْمَانِ فَانِي آيْدَرْ
 بِلْسَه وَدُ نِيَا دَن اَلِنِ جَكْسَه أَوْلِ طَالِبِ
 حَالِي بَجَهِ أَوْلَا بِيُوزِيَانِ شَيْخِ دِي شَيْخِ صَافِي
 بُوَحْدِيَّتِ سُوَيْلِدِي مَن عَرَفَ الدُّنْيَا فَانِي
 فَإِنْ لَمْ يَزَلْ بِهَا أَنَا بَرِّي مِثْلَهُ وَهُوَ بَرِّي مِثْلَهُ

مَعْنَا سِي بُودُ ذِكْرِهِ بِرُكُوسَنَه دُونِيَا نِيكَ قَانِي
 ايدُو كِن بِلِسَه دَخِي دُونِيَا دَن اَلِن جُكُوسَه
 نَدَبَن اَنَدَن مَنَه اُول بِنْدَن دُرُودِي اَنَدَن
 شَيْخ صَدَرِ الدِّين ايدُر بِر طَالِب دُونِيَا
 فَحْبَبِيْلَه اُولُسَه اُول طَالِبِيْكَ حَالِي نِيْجَه اُولَا
 دِي شَيْخ صَافِي ايدُر حَدِيثِ الدُّنْيَا جِفَه
 وَطَالِبِهَا كَلَابَت دِي مَعْنَا سِي بُودُ ذِكْرِهِ دُونِيَا
 فَرْد اَرَدُور اَنَك طَالِبِ لَرِي كَلِبَر دُرُودِي اَنَدَن
 شَيْخ صَدَرِ الدِّين ايدُر بِر طَالِبَه مَشَايِيْجَه وَرَسَه
 نِيْجَه اَيْلِيَه بِيُوْرِي نِيْجَه دِي اَنَدَن حَضَرَتِ شَيْخ
 ايدُر طَالِبِ مَشَايِيْجَه وَر مَغَه بِشُوَاد وُتْمَن
 كَرَك زِيْرَا كَنْدُو اَوْدُو نِي طَالِبِ بِرَه تَلِيْمِ اَيْلِيَه
 بِيْرَا كَاغِر فَا ن تَلِيْمِ اَيْلِيَه نَابِيْر قُشُوَا كَلِسَه

Ma'nâsı budur ki: "Bir kimesne dünyânın fânî idüğün bilse dahi dünyâdan elin çekmese ne ben ondanım ne ol bendendir." didi.

Andan Şeyh Sadreddîn eydür: Bir tâlib dünyâ muhabbetiyle olsa, ol tâlibin hâli nice ola? didi. Şeyh Safî eydür:

Hadis; *ed-Dünya cîfetun ve tâlibuhâ kılâbun* didi. Ma'nâsı budur ki: "Dünyâ murdârdur, anın tâlibleri kelblerdur." didi.

Andan Şeyh Sadreddîn eydür: "Bir tâlib meşâyha varsa nice eyleye?" buyur Ya Şeyh, didi. Andan Hazreti Şeyh eydür: Tâlib meşâyhına varmağa pîş-vâ dutmak gerek. Zîrâ kendü özünü tâlib pîre teslim eyleye, pîr ona irfân ta'lim eyleye, tâ pîre karşı gelmeye

Hadisin anlamı şöyledir: "Bir kimse dünyânın gelip geçici olduğunu bildiği halde ondan uzak durmazsa ne ben ondanım, ne de o bendendir."

Şeyh Sadreddîn:

– Dünya sevgisiyle dolu olan bir talibin durumu nedir?

Şeyh Safî: "Dünya bir leştir, talipleri de köpeklerdir."³ hadisini okudu.

Şeyh Sadreddîn:

– Bir talip şeyhinin yanına gittiğinde ne yapmalı?

Şeyh Safî:

– Talip şeyhinin yanına bir rehberle gitmeli, tek gitmemeli. Talip gön-lünü pîre teslim etmeli, pîr de ona ilim öğretmeli. talip pîre karşı gelmemeli.

³ Bihârü'l-Envâr, c.84, s.289.

Her ne emir iderse münkir olmaya, güneşe yüz duta, gölge koymaya, her nefesi başına inâd itmeye.

Andan Şeyh Sadreddin eydür: "Bir tâlibde erkân olmasa anın hâli nice olur Ya Şeyh?" didi. Şeyh Safi eydür: "Dinin güden kâfir ondan yegdür." didi. Ve dahi ol tâlib, evliyâ ve enbiyâ katında yüzü karadur.

Andan Şeyh Sadreddin eydür: Sufilik nedür? Andan Şeyh Safi eydür: "Küllü vakti edebdür, küllü hali edebdür" didi. Bu vakitlerde edebin sakınmasa ol kimse erenler safında utanmazsa, münâfıklardandır, şöyle bilesiz. Zîrâ Hazret-i Peygamber buyurur, *el-hayâu mine'l-îmân*. Ma'nâsı budur ki: "Edeb îmandandır."

Andan Şeyh Sadreddin eydür: "Îmân ehli

Pir talibe ne emrederse, talip onu yerine getirmeli. Yüzünü gölgeye değil, güneşe dönmeli, inatçı olmamalı.

Şeyh Sadreddin:

– Bir talipde erkân olmasa hali nasıl olur?

Şeyh Safi:

– Dinini yaşayan bir kâfir o kişiden iyidir. Ve o kişinin, evliya, enbiya katında yüzü karadır.

2.5. Sufilik Nedir?

Şeyh Sadreddin:

– Sufilik nedir?

Şeyh Safi:

– Her hali ve her anı edep içerisinde olmaktır. Edebini sakınmayan kişi erenler safında utanmazsa münâfıklardandır. Hz. Peygamber buyurmuştur ki, "Edep imandandır."⁴

Şeyh Sadreddin:

– İman ehli kimlerdir?

⁴ Buhârî, İman 16, Edeb 77; Müslim, İman 57–59. Riyâzû's-Sâlihîn, İstanbul 1997, s.79. Bihârü'l-Envâr, c.1, s.149.

هَرَزْدَ أَفْرَايْدَرْسَه مُنْكَرِ اَوْلِيَه كُوشَنَه بُورُ
دُوْتَه كُوشَنَه قَوْمِيَه هَرَفَسِي بَاسِنَه عِنَادِ اَمِيَه
اَنْدَن شَيْخِ صَدَرِ الدِّينِ اَيْدِرْ بَرِ طَالِيَه اَرْكَانِ
اَوْلَمَسَه اَنِكْ حَالِي بَجَه اَوَلُورْ يَكْتَنِيخِ دِي شَيْخِ صَافِ
اَيْدِرْ دِيْنِ كُودَن كَا فَرَا اَنْدَن يَكْدُرْ دِي وَدِي
اَوَلِ طَالِبِ اَوْلِيَا وَ اَيْنِيَا قَتِنَه بُورِ قَرَادُرْ
اَنْدَن شَيْخِ صَدَرِ الدِّينِ اَيْدِرْ صُوفِلُوقْ نَدُرْ اَنْدَن
شَيْخِ صَافِي اَيْدِرْ كُلِي وَقْتِ اَدْبَرْ كُلِي حَالِي اَدْبَرْ
دِي بُو وَ قَتْلَرْدَه اَدِبِنِ صَافِي مَسَه اَوَلِ كِسَه
اَرَنْلَرْ صَافِنْدَه اَوْتَمَرْسَه مُنَا فِقْلَرْدَنْدُرْ
ه شُونْلَه بِلَه سِرْ زِيْرِ اَحْضَرْتِ بِيغْبِرْ بِيورْدَكْ
اَلْحَيَاءُ مِنَ الْإِيمَانِ مَعْنَسِي بُورْدَكْ اَدَبِ اِيْمَانْدُرْ
اَنْدَن شَيْخِ صَدَرِ الدِّينِ اَيْدِرْ اِيْمَانِ اَهْلِي

كَيْمَلَدُرْ بِيُورْ تِلِيخ دِي شِيخ صَافِي آيْدُرْ مُنْكَوَرْ
 وَمُوَحِّدْ كَرْدُرْ وَمُوَافِقْ كَرْدُرْ وَأَدَبْ أَهْلْ أَوَّلْ كَرْدُرْ
 آندَن شِيخ صَافِي آيْدُرْ هَر طَالِبْ كَيْمَلْ بُوَادْ بَلَرِي رِيئَه
 كُورْسَه أَوَّلْ طَالِبْ بَنِمْ دُوسْتْمَدُرْ وَأَنْبَسَا
 وَأَوَّلِيَا آندَن خُشْنُودْ أَوَّلَه وَفِيَا مَسْت
 كُونِنَه يُوَزِي آيْكَ أَوْن دُورْ دِي كِييْ أَوَّلَا اِيْكَ
 جِهَانْدَه دَوْلَه اَرِيْشَه شُوَيْلَه بِلَه سِيَزْ آندَن
 شِيخ صَدْرُ الدِّينِ آيْدُرْ بَرِ طَالِبَه أَوَّلِيَا نَظَرْ
 آيْلَسَه أَوَّلْ طَالِبْ حَالِي نَجَه أَوَّلَا دِي
 آندَن شِيخ صَافِي آيْدُرْ اللهُ تَعَالَى أَوَّلْ طَالِبْ
 كُوكُلُونَه نَظَرْ أَنْكَرْ نَقْدَرْ فَقِيرْ دَخِي أَوَّلُورْ سَه
 غَنِي أَوَّلَه وَدَخِي بَرِ طَالِبْ أَوَّلِيَا يَه أَقْوَارْ
 وَپَرُونِيَا يَمَانْ كُورْسَه كَنْدُورْ مُشْرِقِدَه أَوَّلَه
 وَأَوَّلِيَا

kimlerdur? buyur Ya Şeyh" didi. Şeyh Safi eydür: Mü'minlerdir ve muvahhidlerdur ve muvâfıklardur ve edeb ehli olanlardur. Andan Şeyh Safi eydür: Her tâlib kim bu edebleri yerine geturse, ol tâlib benim dostumdur ve enbiyâ ve evliyâ andan hoşnud ola ve kıyâmet gününde yüzü ayun on dördü gibi ola. İki cihânda devlete irişe, şöyle bilesiz.

Andan Şeyh Sadreddin eydür: "Bir tâlibe evliyâ nazar eylese ol tâlibin hâli nice ola?" didi. Andan Şeyh Safi eydür: "Allah Teâlâ ol tâlibun gönlüne nazar eyles, ne kadar fakîr dahi olursa ganî ola. Ve dahi bir tâlib, evliyâyâ ikrâr virüp îmân geturse kendu meşrûkda olsa

Şeyh Safi:

- Mü'minler, muvahhidler, muvafıklar ve edep ehli olanlardır. Hangi talip bu edepleri yerine getirirse, o kişi benim dostumdur. Enbiya ve evliya ondan razı olsun ve kıyamet gününde yüzü dolunay gibi aydın olsun. İki cihan mutluluğuna erişsin, böyle biliniz.

Şeyh Sadreddin:

- Evliya talibe nazar etse, o talibin hali nasıl olur?

Şeyh Safi:

- Yüce Allah o talibin gönlüne nazar ederse, fakirse zengin olur. Bir talip, evliyaya ikrar verip, iman getirse kendi doğuda,

6a

ve evliyâ mağribde olsa, anın îmanı şeytân şerrinden kurtulur." dedi.

Ve dahi Şeyh Sadreddîn eydür: Tâlib ehli nice dirilsun? Şeyh Safi eydür: Kaçan bir tâlibun avratı evliyâ düşmânına görünse, hâlini görmeden, ya'nî yolunu görmeden eriyle cem' olsa hınzır ile cem' olmuş gibidir, kaçmak gerekdur, Zivâ zarardur.

Ve dahi Şeyh Sadreddîn eydür: Tâlib lokmasın anlara yedurse hâli nedir? Şeyh Safi eydür: Benum etüm yedürmüş gibidür. Tâlib olanlar şöyle bilsünler.

Ve dahi Şeyh Sadreddîn eydür: Tâlib şahını görmek dilese nice itsünler? Birbirine varsunlar ziyaret itsünler hemân şahını ziyaret etmiş gibidur, evliya batıda olsa imanı şeytanın kötülüklerinden kurtulur.

2.6. Talibin Dikkat Etmesi Gereken Hususlar

Şeyh Sadreddin:

– Talibin ailesi nasıl davranmalıdır?

Şeyh Safi:

– Talibin karısı evliya düşmanına görünmemeli, eğer görünürse kendi halini görmeden eşiyle birlikte olsa domuzla birlikte olmuş gibi olur. Bundan kaçınmak gerekir, çünkü zararlıdır.

Şeyh Sadreddin:

– Talip, evliya düşmanına lokma yedirse ne olur?

Şeyh Safi:

– Benim etimi yedirmiş gibi olur. Talip olanlar böyle bilsinler.

2.7. Talibin Şahını Ziyaret Etmesi ve Talibin İki Makamı

Şeyh Sadreddin:

– Talip şahını görmek isterse ne yapsın?

Şeyh Safi:

– Birbirlerini ziyaret ederlerse şahlarını ziyaret etmiş gibi olurlar.

الدین

وَأُولِيَا مَغْرِبِهِ أُولَسَه أَنْكَ إِيْمَانِي شَيْطَانُ
 شَرَنْدَن قورُ تَلور دِ دِی وَ دَخِی شَیخ صَدَر
 ایدُر طَالِب اَهْلِ بَیْخَه دِ رِ لَسُون شَیخ صَافِی
 ایدُر فَجَن بَر طَالِبِک عَوَرَتِی اُولِیَا دُوشْمَانِیَه
 کورُ نَسَه حَالِی کورُ مَدِیْن بَعْنِی بُولِی کورُ مَدِیْن
 اَرِیْکَه جَمْع اُولَسَه خِزِرِ اَیْکَه جَمْع اُولَمِش کِیْدُر
 جَمْع کَر کَدُر زِیْر اَضَر دُر وَ دَخِی شَیخ صَدَر
 الدِّیْن ایدُر طَالِب لُقْمَه سِن اَنَلَرَه یَدُر سَه
 حَالِی نَدُر شَیخ صَافِی ایدُر بَنِم اَنِم یَدُر مِشَر
 کِیْدُر طَالِب اُولُکُزْ شَوِیْلَه بِلَسُون لَر وَ دَخِی
 شَیخ صَدَر الدِّیْن ایدُر طَالِب شَاهِی کُورُ نَدُر
 دِ لَسَه بَیْخَه اِسُون لَر بِرِ بِرِیْنَه وَ اَدَسُون لَر زِیَارَتِ
 اِسُون لَر هَمَان شَاهِی زِیَارَتِ اَمِش کِیْدُر

شُونِکِه بِلَسُونَنَر وَدَخِي بِرِطَالِبِ بِرِطَالِبِکِ
 اَدِی بِرِیَنَه کُورُسَه شِیخ صَافِی اَیْدُرْ اُول
 بِرُومِلَه اُولَه وَدَخِي اُولِیَانِکِ یَتِشْنِ اِیْکِ مَقَامِ
 وَدِزِ یَتِشْنِ اُولِیَانِکِزْ وَ اِیْکِی طَالِبِکِزْ اُول
 طَالِبِ اُولِیَانِکِ یَتِشْنِ مَقَامِنَه یَتِشْنِ کِی دُرْ شِیخ
 صَدْرَالِدِیْنِ اَیْدُرْ اُولِ اِیْکِ مَقَامِ نَدُرْ شِیخ صَافِی
 اَیْدُرْ اُولِ مَقَامِکِ بِرِی اُولِیَا اَوْدَه سِنْدِ اِقْرَاوَرِکِزْ
 وَ بِرِی دَخِي نَصَدِیقِ اَیْکِکِزْ یَعْنِی قَلْبِلَه اَیْنَا نَمَقْدُرْ
 هَرْ قِی طَالِبَه نَصَدِیقِ اُولِیَا قَلْبِ اُولَا اُولِیَا
 دُوسْتِیْدُرْ وَ دَخِي اَللهُ تَعَالٰی یُورْزِکِه اِنَّا عَرْضَا
 اَلْاِمَانَه عَلٰی السَّمَوٰتِ وَ الْاَرْضِ اَمَّا نَسْتَدْنِ هُرْ اَدِ
 بَنُ وَقِیْتِ نَمَازُورْ وَ طَالِبِکِزِ بِرِیْنِ سَوِیْبِ
 زِ بَارَتِ اَتْمِکِدِرْ وَ دَخِي یُومِنُورْ اَن لُقْمَا سِیْنِ

صَفِیْهَقْدُرْ

şöyle bilsünler.

Ve dahi bir tâlib bir tâlibin edebini yerine geturse. Şeyh Safi eydür: Ol bizum ile ola. Ve dahi evliyânın yetmiş iki makamı vardır. Yetmiş evliyânındur ve ikisi tâlibündür. Ol tâlib evliyânın yetmiş makâmına yetmiş gibidür.

Şeyh Sadreddîn eydür: Ol iki makâm nedür? Şeyh Safi eydür: Ol makâmın biri evliyâ ortasında ikrâr virmekdür. Ve biri dahi tasdik eylemekdür. Ya'nî kalbiyle inanmakdur. Her kanğı tâlibde tasdik-i kalb ola, evliyâ dostudur. Ve dahi Allah Teâlâ buyurur ki: *İnnâ aradnâ'l-emânete ale's-semâvâti ve'l-ardî* Emânetden murâd beş vakit namâzdur ve tâlibler birbirin sevip ziyâret etmekdür ve dahi mü'minlerden lokmasın

Bu böyle biline.

Yine bir talip diğer bir talibin edebini yerine getirirse bizimle olmuş gibidir. Evliyanın yetmiş iki makamı vardır. Yetmiş evliyanın, ikisi talibindir. Talibin iki makamı evliyanın yetmiş makamına eşittir.

Şeyh Sadreddin:

– O iki makam nedir?

Şeyh Safi:

– O makamın biri evliya huzurunda ikrar vermektir. Diğeri ise tasdik eylemektir. Yani kalbiyle inanmaktır. Hangi talipde kalp ile tasdik olursa o evliya dostudur. Yüce Allah Kur'an'ı Kerim'de şöyle buyurmaktadır: "Biz emaneti, yere ve göğe arz etmiştik."⁵

"Emanet"den murad; beş vakit namaz, taliplerin birbirini sevip ziyaret etmesi, müminlerden lokmasını

⁵ 33. Ahzâb 72.

وَدَخِي شَيْخِ صَافِي آيدَر طَالِبِ بَرِي بِرِينَه وَارُمَسَه
 كَوُكَلْدِي حَسَنَه اُولُو دَحَسَنَه اُولَسَه كَوُكَلْدِي
 اُولُو كَوُكَلْدِي اُولَسَه اِيْمَانْدِي كِيدَر دِي
 مُرْشِيدِ اَمَرِي بُودَر وَدَخِي اُولِيَانْدِ اُونِ اِيْكَو
 قَوْلِي وَادِرِ اَلْتِسِي اُولِيَا حَقِيدُر اَلْتِسِي طَالِبُ
 حَقْدُر اُولِ اَلْتِي قَوْلِي بِرِينَه كَوُرُمَسَه مُرْدُوْدُر
 بِرِي نَمَازِدُر وَبِرِي نِيَا زِدُر وَبِرِي مُشَاهَدَه
 بِعْنِي طَالِبِ بَرِي بِرِينَه جُوق وَادِ مُقَدُّر وَبِرِي عَوَم
 لَفْنَه سَبِيْن بَمَكْدُر وَبِرِي تَقْوَايِي تَمِيْزِ اَمَكْدُر
 وَبِرِي دِي كَحَقْدُر جَانِكِه طَالِبُ بُونْدِي بِرِينَه
 كَوُرُمَسَه اُولِيَا دُوسْتِي اُولُو وَدَخِي شَيْخِ
 صَافِي آيدَر طَالِبِ اَوْجِي بِرِي كَلَسَه اَوْجِ مُصْبِي
 وَادِرِ بِرِي اُولْدُر كِه غَيْبَتِ سُونِيَكَلَر

Ve dahi Şeyh Safi eydür: "Tâlibler birbirine varmasa gönülleri hasta olur, hasta olsa gönülleri ölür. Gönülleri ölse imânları gider." didi. Mürşidin emri budur.

Ve dahi evliyânın on iki kavli vardır. Altısı evliyâ hakkıdır, altısı tâlib hakkıdır. Ol altı kavli yerine getürmese merdûddur. Biri namâzdur ve biri niyâzdur ve biri müşâhededir. Ya'nî tâlibler birbirine çok varmakdur. Ve biri avâm lokmasın yememekdur. Ve biri takvâyı temiz itmekdur. Ve biri zikr-i Hak'dur. Kaçan ki tâlib bunları yerine geturse evliyâ dostu olur. Ve dahi Şeyh Safi eydür: Tâlibin üçü bir yere gelse üç musibeti vardır. Biri oldur ki gaybet söyleyeler,

Şeyh Safi:

- Talipler kendi aralarında ziyaretleşmezlerse gönülleri hasta olur.

Hasta olan gönül ölür, gönül ölünce de imanları gider.

Mürşidin emri budur.

- Ayrıca evliyanın on iki kavli vardır.. Altısı evliya, altısı da talip hakkıdır. Bu altı kavli yerine getirmeyen merduddur. Bu altı kavil; namaz, niyaz, müşahede yani taliplerin birbirlerini ziyaret etmeleri, avam lokması yememek, takvalı olmak ve Allah'ı zikretmektir. Bunları yerine getiren talip evliya dostu olur.

Şeyh Safi:

- Talibin üçü bir yere gelse üç musibeti vardır; gaybet etmek,

8a

biri oldur ki yalan söyleyeler ve biri oldur ki evliyâ korkusun gönüllerinden çıkaralar. Kaçan bu üç nesneyi böyle işleseler ömürlerinde ne kadar tevbe eyleseler kabûl olmaya ve dahi dünyâdan âhirete imânsız gideler. Şeyh Safî eydür: Kaçan bir tâlib menâkıb okusa ve tâlibler dahi dinleseler okuyan ve dinleyenler Hak dostlarıdır. Ammâ düşmânı yanında okusalar benum düşmânım olurlar, didi. Şeyh Safî eydür: Tâlibun bin bir hâli vardır ve ol hâller cemîsi vâcibdur. Biri oldur ki eğer evliyâ cem'iyetinde otursa tercümân hâsıl olsa ol tercümânı yemeden sohbet it-seler, ol sohbet harâmdur. İtmesunler ve dahi tercümân lokmasından

yalan söylemek ve evliya saygı ve korkusunu gönülden çıkarmak. Bun-ları işleyen talipler, ne kadar tövbe ederlerse etsinler kabul olmaz ve dünyadan âhirete imânsız giderler.

2.9. Taliplerin Menâkıb Okuması ve Taliplerin Halleri

Şeyh Safî:

- Bir talip menâkıb okusa ve diğer talipler de onu dinleseler, okuyan da dinleyen de Hak dostudur. Eğer menâkıbı düşman yanında okusalar benim düşmanım olurlar.

Şeyh Safî:

- Talibin bin bir hali vardır ve bu hallerin hepsi de ona vaciptir. Bu hallerden biri şudur ki, eğer talipler evliya sohbetindeyken tercümân hâsıl olsa, o tercümânı yemeden sohbet etseler o sohbet haram olur. Sohbet etmesinler ve ayrıca tercümân lokmasından

بری اولد ذکله بِلان سوبلیر و بری اولد ذکله
 اولیا هور قوسین کوکلر ندن جعفره کر جان
 بواوچ لسنه بونله اشکه سکر عمر لرنده نقد
 توبه ایلسه کر قبول اولیه و دخی دنیا دن
 اخره ایمانیز کیده کر شیخ صافی آید دنجن
 بر طایب منایب اوقسه و طایب دخی دکلر
 اوقیان و دکلندر حق دوستلریدز اما
 دوشمائی یاننده اوقوسلر بتم دوشمانم اولور
 ددی شیخ صافی آید دطایبک بیک بر حالی وارد
 و اول حالر جمیعسی واجبدز بری اولد ذکله اگر
 اولیا جمیعینده اوتورسه ترجمان حاصل اولسه
 اول ترجمانی یمدین ضحیت اشکر اول ضحیت
 حرام دُر انمسندر و دخی ترجمان لقمه سندن

مُنَافِقَهُ يَدْرُسُونَهُ يَدْرُسُكَ حَالِي نَدْرُ شَيْخِ صَافِي
 آيْدُرْ بَنِمِ آتَمِ يَدْرُسُشْ كِبِيدُرْ وَدَجِي طَالِبِ
 أُولِيَا نَفْسِيْنَه عِنَادُ أَيْلَسَه وَيَا كُوكُلِيْنَه بَرْمَزْ بَرَكُورْ
 يَا بَرْنِ مُحَمَّدُ عَلِيْكَ شَفَاعَتِنْدَنْ فَحَرُومُ قَلُورْ
 وَسَرَكْرَدَانِ أُولُورْ وَدَجِي آللهُ تَعَالَى طَالِبُكَ كُوكُلِيْنَه
 بِرْ قَلْعَه يَا بِمَشْدُرْ أُولُ قَلْعَه بِتَمِشْ قَانْدُرْ أُولِيَا نَدِشْ
 بَارْ كَاهِدُرْ قَبْنِي طَالِبِ مُنَافِقُنْ كِرْ كُنْسَه وَدَجِي
 فَحَرْمِنْ بِلَسَه وَدَجِي لَقْنَه سَبِيْنِ مُنَافِقَه يَدْرُسَه
 أُولُ قَلْعَبِيْ يَقِيْنِ كِبِيدُرْ شَيْخِ صَافِي آيْدُرْ يَزِيدُرْ
 يُوْذِي قُرْدُرْ وَهَسْ كِيْمِ أَنْلَا بِرِيْكَ عِلَافَه أَيْلَسَه
 دُنِيَا دَنْ آخِرَتِه اِيْمَانِيْزْ كِيدُرْ وَدَجِي شَيْخِ صَافِي
 آيْدُرْ طَالِبِ أُولُ دَرَكِه اُولِيَا مُنَافِقِيْنِ دِكَلِيْه وَبَا
 أَوْهِيَه وَأَنُوكِيْه عَامِلِ أُولَه نَبِيْ اُولِيَا كَلَامِيْدُرْ

münâfîğa yedürmesünler. Yedürseler hâli nedür? Şeyh Safî eydür: Benim etim yedürmiş gibidür. Ve dahi tâlib evliyâ nefesine inâd eylese veya gönlüne yaramaz yer getürse yarın Muhammed Ali'nin şefâatından mahrûm kalur ve sergerdân olur.

Ve dahi Allah Teâlâ, tâlibin gönline bir kal'a yapmışdur. Ol kal'a yetmiş katdur, evliyânın bârgâhıdır. Kangı tâlib münâfıkdan gizgenmese ve dahi mahremine bilmese ve dahi lokmasını münâfîğa yedürse ol kal'ayı yıkmış gibidur. Şeyh Safî eydür: Yezid'dür, yüzü karadur ve her kim anlar ile alaka eylese dünyâdan âhirete imânsız gideler. Ve dahi Şeyh Safî eydür: Tâlib oldur ki, evliyâ menâkıbın dinleye veya okuya ve onun ile âmil ola. Zîrâ evliyâ kelâmıdır,

münâfîğa yedirmesinler.

Şeyh Sadreddin:

– Tercüman lokmasını münâfîğa yedirseler ne olur?

Şeyh Safî:

– Benim etimi yedirmiş gibi olurlar. Yine talip, evliya nefesine inat eylese veya hatırına olumsuz düşünceler getirse Muhammed Ali'nin şefaatinden mahrum kalır ve şaşkın olur. Yüce Allah, talibin gönlüne yetmiş katlı bir kale yapmıştır. O kale, evliyanın sarayıdır. Hangi talip münafıktan sakınmaz ve mahremine bilmezse ve dahi lokmasını münâfîğa yedirirse o kaleyi yıkmış olur. Yeziddir, yüzü karadır ve kim onunla alaka kurarsa dünyadan âhirete imansız gider.

Yine Şeyh Safî der ki:

– Talip, evliya menâkıbını dinleyen, okuyan ve onunla amel edendir.

Çünkü bu evliya kelamıdır.

Tikânâme

anı münâfık bilmez, evliyâ sırrıdır ve eğer münâfığa bildürseler anda cem'iyet ve sohbet harâmdur. Ve anlar ile oturanlar ve duranlar zâlimdür. Allah Teâlâ buyurur: *Elâ la'netu'llâhi ale'z-zâlimîn* La'nete mustahak olurlar ve âhirete îmânsız giderler.

Ve dahi Şeyh Sadreddin eydür: Münâfık kimdur? Şeyh Safi eydür: "Münâfık oldur ki evliyâ kelâmın işide ve evliyâ kelâmın hak bilme ve gönlünde kin, kibir duta ve hased ola ve yol düşmânına yoldaş ola ve gaybet söyleye ve yalan, münâfık oldur" didi. Dilekleri kapustı oldur ki murâda irsunler.

Ve dahi Şeyh Sadreddin eydür: Mürüvvet nedür? Şeyh Safi eydür: Mürüvvet oldur ki tâlib, evliyâ kelâmın işide, hak bile, menâkıb

ve evliya sırrıdır, münâfık bunu bilmez. Eğer biri münâfığa bunu bildirirse, onunla oturmak ve konuşmak haramdır, oturanlar zalimdir. Yüce Allah; "Dikkat edin, Allah'ın laneti zalimler üzerinedir."⁷ diye buyurmaktadır. Lanete müstahak olurlar ve âhirete imansız giderler.

2.10. Bazı Kelime ve Kavramların Anlamı

Şeyh Sadreddin:

- Münâfık kimdir?

Şeyh Safi:

- Münâfık, evliya sözünü duyduğu halde bunu doğru kabul etmeyip, gönlünde kin, kibir ve haset tutan, yol düşmanı ile birlikte olan, gaybet eden ve yalan söyleyen kişidir.

Şeyh Sadreddin:

- Mürüvvet nedir?

Şeyh Safi:

- Mürüvvet, evliya sözünü işiten talibin bunu hak bilmesi, Menâkıb

⁷ 11. Hüd 18.

ابی مُنَافِقُ یَلْمِزُ أَوْلِیَا سِرِّیدُ وَ أَكْرُ مُنَافِقَه
 یَلْمِزُ رُسُلَهُ أَنَّكَ جَمِيعَتٌ وَ صُحْبَتٌ حَرَامِدُرُ وَ كَلْبِدُ
 اَوْتُو دَنَلَرُ وَ دُو دَنَلَرُ ظَالِمِلَرُ دُرُ اللَّهُ تَعَالٰی یُورِدُ
 اَلْاَلْعَنَةُ اللَّهُ عَلَی الظَّالِمِیْنَ لَعْنَتَه مُسْتَحَقُّ اُولُو
 وَ اٰخِرَتَه اِیْمَانِیْزِ کِیْدَرُ وَ دَخِی شَیْخِ صَدْرِ الدِّیْنِ
 اَیْدِزِ مُنَافِقُ کِیْمَدُ رُسُلِیْ صَافِی اَیْدِزِ مُنَافِقُ اُولُو
 اَوَّلِیَا کَلَامِیْنِ اِشْیِدَ وَ اَوَّلِیَا کَلَامِیْنِ حَقِّ یَلْبِیَه
 وَ کُو کَلْبَه کِیْنِ کِیْرُ دُو تَه وَ حَسَدُ اُولُو دِیُولُ
 دُو شِمَانِنَه یُولَدِش اُولُو وَ غِیْبَتِ سُو یَلْبِیَه وَ یَلَان
 مُنَافِقُ اُولُو دُو دِی دِ لُکْکَرِی قَبُو سِی اُولُو دِزِ کِه
 مُرَادَه اِزْ سُو نَلَرُ وَ دَخِی شَیْخِ صَدْرِ الدِّیْنِ اَیْدِزِ
 هُرُو تَ نَدِزِ شَیْخِ صَافِی اَیْدِزِ هُرُو تَ اُولُو دِزِ کِه
 طَالِبِ اَوَّلِیَا کَلَامِیْنِ اِشْیِدَ حَقِّ یَلْبَه مُنَافِقُ

نَدَوَسَه بَر لَو پِر پَنَه كَمُورَه اَوَّل طَالِب دُنِيَا دَن
 اَيَرَه نَقْل اَيَدُو كِي وَفَتَن حَق تَعَالِي جَبَالِيَه مَظْهَر
 دُوشُوب اَوَّلِيَا اَنَدَن كُوشُود اَوَّلَاو دَخِي شَيْخ
 صَدَر الدِّين اَيَدُر اَوَّلِيَا خَلْقِي حَقِيَقَه نَبِيور دَن
 شَيْخ صَافِي اَيَدُر خَلْقَه اَوَّلِيَا نَك قُور دُوسِيَدُر
 هَر كِيَم اَوَّلِيَا قُور دُوسِيَه كِرْسَه وَاوَّل قُور دِه جَان
 جَان وِيسَه تَحْقِيْق شَهِيْد اَوَّلُور دِي دِي شَيْخ صَافِي
 طَالِب يَتَمِش بِيَاك حَجَاب دَن قُور تُولُر هَر وَفَتَدَه
 بَجَلَاوِي ذَاكَ حَاصِل اَوَّلُور دِي دِي وَدَخِي طَالِب
 اَوَّلُور كِه حَلَقَدَن عَزَلَت اِيَه وَعَوَامِدَن كِيَلَه
 وَاَوَّلِيَا قُور دُوسُونَه دُوشَه وَاوَّل طَالِب كُرْصُور
 وَحَسَابِيَز اَوَّلِيَا مَقَامِيَتَه وَاَدَر فَارُور طَالِب لَه
 اَوَّلُور مَبُوقَدُر دِي دِي شَيْخ صَافِي اَيَدُر كُوكُلُور دَن
 شَيْخ صَافِي قُور اَمْر اَيَدُشْدَه شُويَلَه بَلِيَز

ne derse yerli yerine geture. Ol tâlib dünyâdan âhirete nakl itdüğü vak-
tin Hak Teâlâ cemâline mazhar düşüp evliyâ andan hoşnûd ola.

Ve dahi Şeyh Sadreddîn eydür: Evliyâ halkası hakkında ne buyu-
rursın? Şeyh Safi eydür: "Halka, evliyânun korusudur. Her kim evliyâ
korusuna girse ve ol koruda cân virse tahkik şehid olur." dedi. Şeyh Sa-
fi eydür: "Bir tâlib evliyâ korusuna kadem basdı ol tâlib yetmiş bin hi-
câbdan kurtulur, her vakitde tecellâ-i Zât hâsıl olur." didi. "Ve dahi tâ-
lib oldur ki halkdan uzlet ide ve avâmdan kesile ve evliyâ korusuna dü-
şe ve ol tâlibler sorusuz ve hisâbsiz evliyâ makâmına varalar. Ve ol tâ-
liblere ölüm yokdur." didi. Şeyh Safi eydür: Gönül dört

ne derse yerine getirmesidir. Böyle bir talip öldüğü zaman, Hakk'ın ce-
malini görme şansına erişir ve evliya da ondan hoşnut olurlar.

2.11. Halka Sohbeti ve Evliya Sevgisinin Alameti

Şeyh Sadreddin:

- Evliya halkası hakkında ne buyurursun?

Şeyh Safi:

- Halka, evliyanın korusudur. Her kim evliya korusuna girer ve orada
olursa kesinlikle şehit olur. Bir talip, evliya korusuna girerse, yetmiş
bin hicabdan kurtulur ve her vakit tecellâ-i Zât hâsıl olur. Talip
dediğin halktan uzlet eden, avamdan uzak duran ve evliya korusuna
girendir. Böyle olan talipler sorgusuz-sualsiz evliya makamına
ulaşırlar ve onlara ölüm yoktur.

Şeyh Safi:

- Gönül dört⁸

⁸ Bu cümle 10a.'da devam etmesine rağmen, 9b.'nin ilave 14.satırında ince siyah mürekkeple "Şeyh Safi yola emr itmişdir, şöyle bilesiz" cümlesi yazılmıştır.

vecih üzereddür. Üçü halkındür, birisi tâlibindür. Ona hayrân dîrler, dâ-
im mahbûbuna hayrân olur. Ol ne cânibine baksa mahbûbuna bakar.
Nitekim Allah Teâlâ buyurur: *Fe-eynemâ tuvellû fe-semme vecu'llâ-
hi* Ve ol tâlibler dünyâdan âhirete imân ile gidüp evliyâ makâmında
olurlar. Ve dahi Şeyh Safî eydür: Kaçan bir tâlib, ben evliyâyı severin
dise, tâlibler andan nişân isterler. Eğer nişân virürse anı makbul ideler.
Eğer nişân virmese anı tarh ideler. Ya'nî içlerinden çıkaralar, kırk gün
içlerine koymayalar. Eğer korlarsa anlar dahi mürteddür ve evliyâ düş-
mânlarıdır. Dünyâdan âhirete imânsız gider.

Şeyh Sadreddîn eydür: Ol tâlibin

vecih üzereddir. Üçü halkın biri talibindir. Ona hayran derler, da-
ima sevdiğine hayran olur, nereye baksa sevdiğini görür. Yüce Al-
lah şöyle buyurmuştur: "Nereye dönerseniz dönün, Allah'ın vechi
oradadır."⁹ Böyle talipler dünyadan âhirete iman ile gidip evliya
makamında olurlar.

Şeyh Safî:

- Bir talip, ben evliyayı severim derse talipler o kişiden bir nişan ister-
ler. Eğer nişanı verirse ona inanırlar vermezse onu kovarlar. Yani
onu kırk gün aralarına almasınlar. Eğer o kişiyi aralarına alırlarsa
onlar da evliya düşmanındırlar ve dünyadan âhirete imansız giderler.

Şeyh Sadreddîn:

- O talibin

⁹ 2.Bakara 115.

وَجَهْ اَوْزَد دُرْ اَوْ جِي خَلْفَكِدُرْ بِرِ سِي طَالِبَكِدُرْ
 اَگَا خَيْرَان دِير لَر دَا اَنِم مَحْبُوبِنَه خَيْرَان اُولُور
 اُولَنَه جَانِنَه بَقْسَه مَحْبُوبِنَه بَقَرْنِيَكِم اَلله تَعَالٰی
 بِيُورَدُ فَايْنِمَا تُولُو اَفْتَم وَجَهْ اَلله وَاوَل
 طَالِبَلَر دُونِيَا دَن اِخْرَه اِيْمَانِلَه كِبِدُونِ اُولِيَا
 مَقَامِنَه اُولُور كُرْ وَ دَخِي شَيْخ صَافِي اَيْدُنُفْنِ بَر
 طَالِب بن اُولِيَا بِي سَوَارِيْن دِي سَه طَالِبَلَر
 اَنَدَن نِشَان اِيَسْتَر لَر اَكُونِشَان وِر زَسَه اِنِي
 مَقْبُول اِيَك لَر اَكُونِشَان وِر مَسَه اِنِي صَرَح
 اِيَدَكُرْ يِعْنِي اِيَجَل نِدَن جَعَر كُرْ قِرَق كُون اِيَجَل پِنَه
 قَوْمِيَكُرْ اَكُرْ قُود لَر سَه اَنَلَر دَخِي مُرْتَانَدُرْ
 وَاُولِيَا دُشْمَان لَر پِدُرْ دِنِيَا دَن اِخْرَه اِيْمَانِيْز
 كِيدُرْ شَيْخ صَدَر الدِيْن اَنَدُرْ اُولُ طَالِبَلَر

نِشانی نَدُر شیخ صافی آید ز نِشانی اولد ز کِ اولیا
 انا کینه با بشوب دود مقدُر و اولیا یه ایمان
 کوز مکدُر و دخی واری اولیا یولنه طفیل
 قلمقدُر یعنی واری ویر مکدُر و کدوی ترک
 یلمکدُر و دخی وچی بریده اوتورسه او جند
 اولیا دُر نفسینی اولیا نفسی پلک طایب انی قبول
 اتمزم دپسه اول مجلسنه اولن طایب طرطنسکر
 اول مجلس ائل حرآمدُر اند هر نه ینسه اول لغمه
 اول صحبت اهلینه حرآمدُر اند اوتورنلر و دُر
 اولسرا پمانسین کیدر کردیدی و اول طایب
 کدوا اکیکلویکین یلسه کروا مقامی اولور می
 اولمازم شیخ صافی آید و اول طایب مجید
 ایمان کوز مکدُر که یعنی ایمان یکلیه و مرشد

ییلد

nişanı nedir? Şeyh Safi eydür: Nişanı oldur ki evliyâ eteğine yapışıp durmakdur. Ve evliyâyâ imân getürmekdür. Ve dahi varını evliyâ yoluna tufeyl kılmakdur. Ya'nî varını virmekdür. Ve kendüyi terk bilmekdür. Ve dahi üçü bir yerde otursa üçünün evliyâdur, nefesini evliyâ nefesi bileler. Tâlib anı kabûl itmezem dise ol meclisde olan tâlibler tınmasalar, ol meclis anlara harâmdur. Anda her ne yense ol lokma ol sohbet ehline harâmdur. Anda oturanlar ve duranlar ölseler imânsız giderler, didi. Ve ol tâlib kendü eksikliğin bilse giru makamı olur mu olmaz mı? Şeyh Safi eydür: "Ol tâlib tecdîd-i imân getürmek gerek, ya'nî imânın yenileye ve mürşid

nişanı nedir?

Şeyh Safi:

- Nişanı, evliya eteğine yapışması, evliyaya iman getirmesi ve varını-yoğunu evliya yoluna sarf etmesi ve kendisini terk etmesidir. Üç talip bir yerde otursalar, nefesini evliya nefesi bilsinler. Taliplerden biri, "bunu kabul etmiyorum" dese mecliste bulunan diğer talipler ses çıkarmasalar meclis onlara haramdır. O mecliste her ne yense haramdır. Orada bulunanlar ölseler imansız giderler.

Şeyh Sadreddin:

- O talip eksikliğinin farkına varsa makamına geri döner mi?

Şeyh Safi:

- İmanını tazelerse (tecdîd-i imân) ve mürşid

IIA

emrin yerine getüre, ya'nî suyla yuna, andan makbûl ola." didi. Ve dahi Şeyh Safî eydür: Bir tâlib bir tâlibe ya'nî bir rehber bir tâlibe nefes virse, ol tâlib nefes verdüğü rehberi üç gün yâhûd yedi gün veyâhûd kırk gün görmese ol tâlib rehberin nefesin inkar itmiş gibidür. Ve dahi Şeyh Safî eydür: Tâlib nefes aldığı yirden yüzün döndürse veya nefesin karşulasa kendü bilisine gitmiş gibidür. Mürşidi Şeytan olur, yüzü karadur, dünyâdan âhirete imânsız gider, didi. Şeyh Safî eydür: Tâlib oldur ki gecesi vahdet ola, gündüzü kesret ola. Ve dahi kaçan bir tâlib halkun yüzüne baksa

¹⁰ Yani talip geceleri Hakk ile gündüzleri de halk ile beraber olmalıdır.

emrini yerine getirirse, ve suyla yıkanırrsa, makbul olur.

Şeyh Safî:

- Bir rehber bir talibe nefes verse de o talip rehberini üç gün veya yedi gün veya kırk gün görmese rehberinin nefesini inkâr etmiş sayılır. Talip, nefes aldığı yerden yüzünü döndürürse kendi nefesine uymuş gibidir ve mürşidi şeytan olur, yüzü karadır, dünyadan âhirete imansız gider.

Şeyh Safî:

- Talip, gecesi vahdet, gündüzü kesret olandır.¹⁰

Yine bir talip halkın yüzüne baksa (halkın içine girse)

اَمْرِين بَرِينَه كَمُورَه يَعْنِي صُوبِلَه يُونَه اَنْدَن مُقْبِلَه
 اُولَه دِدِي وَدَخِي شَيْخ صَافِي اَيْدُرُ طَالِبِ بَرِ
 طَالِبَه يَعْنِي بَرِ دَهْبَرِ بَرِ طَالِبَه نَفْسِ وَبَرِسَه
 اُولِ طَالِبِ نَفْسِ وَرَدُ وُكِي دَهْبَرِي وَجِ كُونِ
 بَاخُودُ يَدِي كُونِ وَبَاخُودُ قِرَقِ كُونِ كُورَمَه
 اُولِ طَالِبِ دَهْبَرِي نَفْسِي اِنْكَازِ اَمَشِ كِيدُرُ
 وَدَخِي شَيْخ صَافِي اَيْدُرُ طَالِبِ نَفْسِ اَلِدُوعِي بَرِدَن
 يُونِ دُونْدُ وُورِسَه وَيَا نَفْسِي نَقَرِ شَوَاسَه
 كَدُ وُيَلِسِي نَه كَمَشِ كِيدُرُ مُرْشِدِي شَيْطَانِ
 اُولُ وُيَلِسِي يُونِ قَرْدُرُ دُنْيَا دَن اِخْرَتَه اِيْمَانِي
 كِيدُرُ دِدِي شَيْخ صَافِي اَيْدُرُ طَالِبِ اُولُ دُزَكِه
 كِيچَه سِي وَحَدَثِ اُولَه كُونْدُ وُزِي كَرْتِ اُولَه
 وَدَخِي فَجَانِ بَرِ طَالِبِ خَلْقِ يُونِ بِنَه بَقْسَه

بَنِمِشْ مَنَزِلْدَن قَلْوَر وَدَخِي بَرِيژْدَه تَرْجُمَان حَاصِل
 اُولَسَه تَرْجُمَانْلَو اُولَن كِي مَسَبَه نَسَبَت اِشْلَر
 اُول تَرْجُمَانْدَن بِمِلَر اَكْر تَرْكُسَه دُنْيَا دَن اِخْرَه
 اِيْمَانِيز كِي دَرَكْ وَاُولِيَا دُوشْمَانِي اُولُورَكْ وَدَخِي
 طَالِب اُولُورَكْ اَوْسْتَاذ نَفْسِيكَه بُو دِيه جَاكَنَكْ
 اَوْسْتَاذ نَفْسِي دُوشْمِيه يُو زِي قَرَق دُر وَدَخِي
 طَالِبَكْ مَرْتَشِيدِي بُولِيچِي بِيچَه اِشْتُونَلَر وَبِيكْسُونَلَر
 عِلْم مَشَائِيچ دِكْلَسُونَلَرَكْ بِنِم كَلَا مِهْدُر بِنْدَسْ
 كَلِشْدُر هَر كِيْم اَنُوكِيكَه لَسَلَا اُولُورُسَه اُول
 بِنِم دُوشْتُمُدُر وَاَكْر بَر طَالِب خَلْقَه ذَرِيَّتِي
 وِپَرَسَه شِيخ صَافِي آيْدُر اُون اِيكِي اِيْمَانِيكْ اَيْن
 يَدُر مِش كِي دُر دُنْيَا دَه وَاِخْرَتَه يُونِي قَرَق
 اِيْمَانِيز دُر وَدَخِي طَالِبَكْ اُولِيَا دَن دُوشْلَر

yetmiş menzilden kalır. Ve dahi bir yerde tercümân hâsıl olsa, tercümânlu olan kimseye nisbet etseler ol tercümândan yimeyeler, eğer yerlerse dünyâdan âhirete îmânsız giderler ve evliyâ düşmânı olurlar. Ve dahi tâlib oldur ki üstâz nefesiyle yürüye, kaçan ki üstâz nefesin dutmaya yüzü karadur. Ve dahi tâlibler mürşidini bulmayıcak nice itsünler ve neylesünler? İlm-i meşâyih dinlesunlar ki benim kelâmımdur. Benden gelmişdur. Her kim anın ile tesellâ olursa ol benim dostumdur. Ve eğer bir tâlib halka zürriyyetin virse Şeyh Safî eydür: On iki imâmın etin yedurmuş gibidur. Dünyâda ve âhiretde yüzü karadur, îmânsızdur. Ve dahi tâlibler evliyâdan dönseler

yetmiş menzilden kalır (hedefinden uzaklaşabilir). Bir yerde tercüman olsa tercümanlı olan kimseye nispet etseler o tercümandan yemesinler. Eğer yerlerse, dünyadan âhirete imansız olarak giderler ve evliya düşmanı olurlar. Talip, şeyhinin yolu üzerinde olmalıdır. Eğer üstadının nefesi üzerinde olmazsa yarın Hak divanında yüzü kara olur.

Şeyh Sadreddin:

– Talip mürşidini bulamadığında ne yapmalı?

Şeyh Safî:

– Benim sözlerim olan ve benden gelen ilm-i meşâyih dinlesinler. Her kim bunlarla teselli bulursa benim dostumdur. Ve eğer bir talip halka zürriyetini verse Şeyh Safî der ki, on iki imâmın etini yedirmiş gibi olur. Dünyâda ve âhiretde yüzü karadır, imansızdır. Yine talipler evliyâdan dönseler,

dünyâdan âhirete imânsız giderler.

Ve dahi Şeyh Sadreddin eydür: Tâlibe dünyâ hâlin bildürdün, âhiret ahvalın dahi bildür, ya Şeyh! Şeyh Safi kaddesa'llâhu sırrahû eydür: Kaçan bir tâlib ölse, bir tarîk düşmânı namâzın kılsa veyâhûd zürriyyeti ölse, anın namâzın kılsa on iki imâmın şefâatından mahrûm kalur. Dünyâdan âhirete imânsız gider.

Şeyh Sadreddin eydür: Tâlibun imâni neyle kâmil olur? Şeyh Safi eydür: "Varsun silsileye yapışsun ve tevbe eylesun, imâni kâmil olur." didi.

Ve dahi Şeyh Safi eydür: Bir tâlib, bir bi-namâz etmeğın veya bir namkôr etmeğın yise kursağında iken ölse ol tâlib

dünyâdan âhirete imânsız giderler.

2.12. Âhiret Hali ve Talibin İmanını Tamamlayan Unsurlar

Şeyh Sadreddin:

- Talibe dünyâ halini anlattın, bir de âhiret halinden bahset.

Şeyh Safi (k.s.):

- Bir talip veya talibin ailesinden biri ölse de namazını yol düşmanı kıl-
sa on iki imâmın şefâatinden mahrum kalur ve âhirete imânsız gider.

Şeyh Sadreddin:

- Talibin imanı ne ile tamam olur?

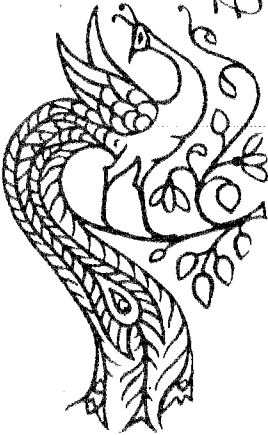
Şeyh Safi:

- Tarikat silsilesine yapışsın ve tevbe eylesin o zaman imanı tamam olur.

Şeyh Safi:

- Bir talip, bir beynamazın veya bir nankörün yemeğini yerken kursağında kalsa da ölse,

Fakr-nâmâ

دُنْيَا دُنْ اٰخِرَتِهٖ اِيْمَانِنِزْ كِيْدِرْ كَر وَدِخِي شَيْخ
 صَدْرَ الدِّينِ اَيْدُرْ طَالِبَهٗ دُنْيَا حَلِيْنْ بِلِدِرْ دَوْلَهٗ
 اٰخِرَتِ اَحْوَالِنْ دِخِي بِلِدِرْ يَكْتَلِيْخْ شَيْخِ صَافِي قَدَسَ اللّٰهُ
 سِرَتَهٗ اَيْدُرْ قَحْنِ بَرِطَالِبِ اَوْلَسَهٗ بَرِطَرِيْقْ دُونْمَا بِي
 نَمَادِيْنْ قِلْسَهٗ وَبَاخُوْ دُرْ دَرِيْتِيْ اَوْلَسَهٗ اَنَكْ نَمَانِيْنْ
 قِلْسَهٗ اَوْنِ اِيْكِيْ اِيْمَانِيْكَ شِفَاعَتِنْدَنْ فَحْرُومْ
 قَلُوْرْ دُونْيَا دُنْ اٰخِرَتِهٖ اِيْمَانِنِزْ كِيْدِرْ شَيْخ
 صَدْرَ الدِّينِ اَيْدُوْرْ طَالِبُكْ اِيْمَانِيْ نِيْلَهٗ كَامِلْ
 اَوْلُوْرْ شَيْخِ صَافِي اَيْدُرْ وَدُسُوْنْ سِيْلَسَلَبَهٗ
 يَابَشِرْ سُوْنْ وَتَوْبَهٗ اَيْلَسُوْنْ اِيْمَانِ كَامِلْ اَوْلُوْرْ
 دِي دِي وَدِخِي شَيْخِ صَافِي اَيْدُرْ بَرِطَالِبِ بَرِ
 بِي نَمَا زَا اَتْمَكِيْنْ وَيَا بَرَنْمَكُوْرْ اَتْمَكِيْنْ يَسِيْكَ
 قُوْرْ صَاعِنْدَهٗ اِيْكِيْ اَوْلَسَهٗ اَوْنِ طَالِبِيْنْ

دُنْيَا دَنْ اٰخِرَتَهٗ اِيْمَانَسِيْزْ كِيْدَرْ وَ دَخِيْ اِيْمَانَسِيْزْ
 صَادِقْ اَيْدَرْ طَالِبْ بَرِيْ نَمَاز اَيْلَهٗ وَاِيْرَ نَمَاز
 دُوسْتَلُقْ اَوْنِيْسَهٗ وَاِيْخُوْدْ كَنْدِيْ مُحْسَنِيْ بِلِيْسَهٗ
 اَوَّلْ طَالِبِدَنْ اَللّٰهُ بِيْزَارْدَرْ وَ رَسُوْلِيْ دَخِيْ بِيْزَارْدَرْ
 اَنْدَرْ بِلَهٗ اَوْتُوْرَنْلَرْدُ وُنِيَا دَنْ اٰخِرَتَهٗ اِيْمَانَسِيْزْ
 كِيْدَرْ زِيْرَا كِيْمْ اَنْدَرْ كُوْكَلِيْ جُوْر كَنْدَرْ حَقْ قُوْر قُوْسِيْ
 بُوْقُدَرْ حَقْ قُوْر قُوْسِيْ اَوْلَا بَدِيْ نَمَحْرَمَهٗ سِيْرِيْن
 اَجْمَزْدِيْ اَوْلِيَا طَالِبِيْ اَوْلَدُ كِيْمْ اَلْوَنْ كُوْمُوْرْ
 كِيْ صَافِيْ اَوْلَهٗ وَاَوْزَرْ بِيْنَهٗ سِيْكَهٗ شَاهِيْ اَوْرُوْكَهٗ كَمَا زِيْ
 اِيْمَانَهٗ سَدِيْلْ اَوْلِيْ اَوْلَهٗ صُوْفِيْ اَوْلَدُوْرْ هَرْ قَنْغِيْ طَالِبِيْ كِيْمْ
 بُوْوَ سِيْزْدِيْ دُوْنَسَهٗ وَاَوْلِيَا اَللّٰهِيْ اَفْسَرْ بِيْهٖ مُطْبِيْعْ
 اَوْلُوْبْ يَرْ بِيْنَهٗ كُوْرُسَهٗ دُنْيَا دَنْ اٰخِرَتَهٗ اِيْمَانِيْلَهٗ كِيْدَرْ
 وَاَوْلِيَا مَقَامِيْنَهٗ اِبْرِيْشَهٗ وَ حَقْ دِيْزَارِيْ كُوْنْ م م م

dünyâdan âhirete îmânsız gider.

Ve dahi İmam Ca'fer-i Sadık eydür: Bir tâlib bir bî-namaz ile ve-yâ bir namkôr dostluk eylese veyâhûd kendi mahremin bilmese ol tâlib-den Allah bîzârdur. Ve Resûlü dahi bîzârdur. Anlar ile oturanlar dünyâdan âhirete îmânsız gider, zîrâ kim anların gönlü çürükdür. Hak korkusu yokdur. Hak korkusu olaydı nâ-mahreme sırrın açmazdı. Evliyâ tâlibi oldur kim, altun gümüş gibi sâfi ola ve üzerine sikke-i şâhî urula, gümâni îmâna tebdil olmuş ola, sûfi oldur.

Her kangî tâlib kim bu vasiyetleri dutsa ve evliyâu'llâhın emrine mutî olup yerine getürse dünyâdan âhirete îmân ile gide ve evliyâ makamına irişe ve Hak didârın göre.

dünyâdan âhirete imansız gider.

İmam Cafer-i Sadık; "Bir talip, bir beynamaz veya bir nankörle dostluk kursa ya da kendi mahremini bilmese o talipden Allah ve Resul'ü şikâyetçidir. Onlarla oturanlar dünyadan âhirete imansız giderler. Çünkü gönülleri çürüktür, Hak korkusu yoktur. Allah korkusu olsaydı yabancılara (nâ-mahrem) sırrını açmazdı. Evliya yoluna talip olan altın, gümüş gibi temiz olmalı, başına şah sikkesi konmalı ve şüphesi imana dönmüş olmalıdır. İşte sufi budur." demiştir.

Bu vasiyetleri yerine getiren ve Allah dostlarının emrine itaat eden talip, âhirete iman ile gitsin, evliya makamına ulaşsın ve Yüce Allah'ın cemalini görsün.

İkinci Risale

Bî'smi'llâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm.

el-Hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn, Va's-salâtu ve's-selâmu alâ hay-ri halkihî Muhammedin ve âlihî ecmaîn.

Ammâ ba'd. Erkân-ı tarıkata duruşanlara tesellî bulmak için mürşid-i kâmil ü mükemmel ayağı toprağına söz apardılar. Hulefâ ve halife ve pîrler ve tâlibler ve gâziler ve şâh-ı cihân andaki pâdişâhın cemâatında niyâz ne vechile olur ve kısmet ne ve nice olmak gerek? Üstâz-ı îmân, tarikat mürşidi, kâmil ve mükemmel böyle buyurdu ki cemâata kırk elma gelse ol cemâat kırk kişi olsa her birine bir elma vermek gerek. Eğer yigirmi elma gelse ikisine bir elma vermek gerek, zira kim yol içinde ulu, küçük olmaz. Yine suâl itdiler: Güzel Şahım!

II. RİSALE

1. Tarikat Ehlini Bilgilendirmek İçin Mürşid-i Kamil Önünde Yapılan Konuşmalar

Bismillahirrahmanirrahim.

Hamd ve övgü âlemlerin yaratıcısı olan Allah'a mahsustur. Salât ve selam yaratılmışların en hayırlısı olan Muhammed'e ve onun Ehl-i Beyt'i üzerine olsun.

1.1. Çeşitli Meseleler

Biline ki, halifeler, pîrler, talipler, gaziler ve şâh-ı cihan tarikat ehlini bilgilendirmek için, Mürşid-i Kâmilin önünde konuştular.

– Padişahın (şahın) cemaatında niyaz nasıl olur? Kısmet (bölüşüm) nedir ve nasıl olmalıdır?

– İman üstadı, tarikat mürşidi kâmil ve mükemmel şöyle buyurdu: Kırk kişinin bulunduğu cemaata kırk elma gelse, her birine bir elma verilmelidir. Eğer yirmi elma gelirse, iki kişiye bir elma verilmelidir. Çünkü yol içinde büyük, küçük olmaz.

Yine sordular:

– Güzel Şahım!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى
 خَيْرِ خَلْقِهِ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ أَجْمَعِينَ أَمَّا بَعْدُ أَرْكَانُ
 طَرِيقَتِهِ دُورُوشَانْدَكْ تَسْكِي تُولَمَاقْ اِيچُون مُرْشِيدِ
 كَامِلْ مُكْمَلْ اِيَاغِي طَبْرَاغْنَه سُوْزْ اَبَارْدْ بِلَرْ خُلْفَا
 وَخَلِيفَه وَبِزِرْكَرْ وَطَالِبْكَرْ وَغَارِبْكَرْ وَشَاهِجْهَانْ
 اَنْدَه كِي بَادِشَاهِيكَ جَمَاعَتِنْدَه نِيَاذْ نَوْجِيَهْ اُولُوْرْ
 وَهَيْمَتْ نَهْ وَنِيَجْدَه اُولُنْ كَرَكْ اَوْسْتَاذِ اِيْمَانْ صَرِيفَتْ
 مُرْشِيْدِي كَامِلْ وَمُكْمَلْ بُوَيْلَهْ بُوْرْدِيْكِدْ جَمَاعَتَه
 فِرْقِ الْمَاكَلَسَه اُولْ جَمَاعَتْ فِرْقِ كِيْشِي اُولْسَه
 هِيْزْ بِيْنَه بَرَالْمَا وَبِرْمَكْ كَرَكْ وَكَرْ بِيْكَرْ فِي الْمَاكَلَسَه
 اِيْكِسِيْنَه بَرَالْمَا وَبِرْمَكْ كَرَكْ زِيْرَا كِيْمْ بُولْ اِيْجِيْنْدَه
 اُولُوْ كُوْجُوْكَ اُولْمَا زِيْنَتَه سُوْالْ اِيْنْدِيْلَرْ كُوْزُلْ مُنَافِيْمْ

بُو كُون كَلَن نِيَا دِي طَكَلَه حَقْلَق بُولَد وَرُمِيدُر
 حَضَرَت شَاه حَضَرَت لَرِي بُو يَلَه يُو رُدِي كِه بُو كُون
 نِيَا دِي بُو كُون صَرَفَا نَمَك كَرَك تَا نَوَك اَر دِي كَو كَلَه
 كَلَه وَ اَكْر كَلَن نِيَا ذَن دَر وِيشَكِر وَ صَوْ فِلَر
 تَا ج وَ بَا ت وَ بَا بَشَمَق بَهَا سِي وَ يَكْر اُولُو ر
 يَنَه سُو ل اَيِد بَلَر كُو زَل شَاهِم رُجْمَانْدَن هَر كِشِيَه
 قِيَمَت وِيَمَك كَر كَمِيدُر حَضَرَت شَاه دِيَن بَنَاه
 شُو يَلَه يُو رُدِي كِه هَر كِسَنَك يَم يُو فَي بُولَد اُولَه
 مُصَا حِب مُرِيَه يَمِي ش اُولَه كَر كَر كِه
 وَ يَمِي كَر خَلِيفَلَر وِيَز كَر اَبِي مُرِيَه وَ مُصَا حِبَه
 يَتُو ر كَر اَنْدَن رُجْمَان يَدُو ر كَر يَنَه سُو ل
 اَيِد بَلَر كِه كُو زَل بَا دِي شَاهِم يَز كِمَنَسَه لُو ل اَهْل اُولَه
 يَز كِمَنَسَه اِيَلَه مُصَا حِب اُولَه اُول كِمَنَسَه

Bugün gelen niyâzı tanılamak yolda var mıdır? Hazret-i Şâh hazretleri böyle buyurdu ki: Bugün niyâzı bu gün sarf etmek gerek, tâ anun ardı önün ile gele. Ve eğer gelen niyâzdan dervişlere ve sûfilere tâc veya et veya başmak bahâsı virsenüz olur.

Yine suâl itdiler: Güzel Şâhim! Tercümândan her kişiye kismet vermek gerek midir? Hazret-i Şâh-ı din-penâh şöyle buyurdu ki, her kimsenün kim yüzü yolda olsa musâhib, mürebbiye yetmemiş olsa gerektür ki vermeyeler. Halîfeler ve pîrler anı mürebbîye ve musâhibe yetireler. Andan tercümân yidüreler.

Yine suâl itdiler ki: Güzel pâdişâhim bir kimse yol ehli olsa bir kimse ile musâhib olsa ol

Bugün gelen lokmayı hemen o gün dağıtmak yola uygun mudur?

Hiz. Şâh:

– Bugün gelen niyâzı bugün kullanmalı ki ardı sıra gelenler de zamanında sarf edilebilsin. Gelen niyâzdan dervişlere ve sûfilere tâc, et veya ayakkabı değerinde verilmesi uygun olur.

Sordular:

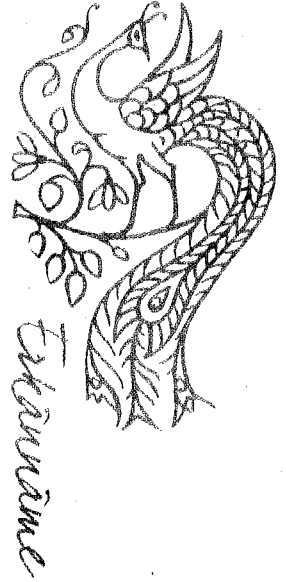
– Güzel Şâhim! Tercümândan herkese bir pay vermek gerekir mi?

Hiz. Şâh-ı din penâh:

– Öncelikle musâhip ve mürebbilere verilmelidir, halife ve pîrler bunu sağlamadırlar. Bunlara verildikten sonra diğerlerine de verilebilir.

Sordular:

– Güzel Pâdişâhim! Bir kişi yol içinde olsa ve biriyle musâhip olsa,

14a

musâhib olduğu kimse yola gelmele andan geçüp bir yol ehli kimse ile musâhib olmak yolda var mıdır? Hazret-i Şâh-ı dîn-penâh böyle buyurdu ki: Bir kimse musâhibi yola gelmele anı bırağup bir yol ehli kimse ile musâhib olmak gerekdir. Zîrâ bizüm da'vâmuz yol ehli iledür.

Yine suâl itdiler ki: Güzel Pâdişâhım! Bir halife ol mücib ile varma-
sa, tâlib anı bırağup gitmek yolda var mıdır? Hazret-i Şâh-ı dîn-pe-
nâh böyle buyurdu ki: Halîfeyi bırağup bir yola gider, halife ilen yola
gitmek gerekdir. Zîrâ ki ben mürşid demem ve ben halife demem, be-
num halîfem ve oğlum ve karındaşım yol ehli erenlerdur.

Yine suâl itdiler ki: Güzel Pâdişâhım! Birisi biriyle silsile idüp ta-
rikat

ancak musahibi yola gelmele, o kişinin musahibini bırakıp yol ehli bi-
riyle musahip olması yolda var mıdır?

Hız. Şâh-ı dîn-penâh:

- O musahibini bırakıp, yol içinde olan biriyle musahip olmalıdır. Çün-
kü bizim işimiz (davamız) yol ehliyledir.

Sordular:

- Güzel Padişahım! Bir halife yolun gerektirdiği şekilde davranmazsa,
talibin onu terk etmesi doğru olur mu?

Hız. Şâh-ı dîn-penâh:

- Talibin böyle bir halifeyi bırakması gerekir, zira benim mürşidim, ha-
lifem, oğlum ve kardeşim yol içinde olanlardır.

Sordular:

- Güzel Padişahım! Birinin başka biriyle silsile kurup tarikat

مُصَاحِبًا وَلَدُوعِي كَيْسَهَ يُولَهُ كَلْسَهَ اَنْدَتُ
 لَجُوبُ بَرِيُولِ اَهْلِي كَيْسَهَ اَيْلَهَ مُصَاحِبِ اُولُقِ يُولَهَ
 وَآزْمِيدُرُ حَضَرَتِ شَاهِ دِينَ بَنَاهُ بُونِيكَهَ بِيُورْدِيكِرِ
 بَرِيُكْسَهَ مُصَاحِبِي يُولَهَ كَلْسَهَ اِنِي بَرَاغُوبُ بَرِيُولِ
 اَهْلِي كَيْسَهَ اَيْلَهَ مُصَاحِبِ اُولُقِ كَرَكْدُرُ ذِيَارِزُومُ
 دَعَوَا مُزِ يُولِ اَهْلِي اَيْلَهَ دُرُ يِنَهَ سُوَالِ اِنْدِيلِكِرِكِه
 كُوزَلِ بَادِشَاهِي مُزِ خَلِيفَه اُولِ مُوجُوبِيكَه وَآرْسَه
 طَالِبِ اِنِي بَرَاغُوبُ كَيْمَكِ يُولَهَ وَآزْمِيدُرُ حَضَرَتِ
 شَاهِ دِينَ بَنَاهُ بُونِيكَهَ بِيُورْدِيكِه خَلِيفَه بَرَاغُوبُ
 بَرِيُولَهَ كِيدُرُ خَلِيفَه اَيْلَنُ يُولَهَ كَيْمَكِ كَرَكْدُرُ ذِيَارِكِه
 بِنِ مَرُشِيدِ دَقَمُ وَبِنِ خَلِيفَه دَقَمُ بِنِ خَلِيفَمُ وَآوُغُلُ
 وَقَرْنِيدِ اَيْنِمْ يُولِ اَهْلِي آرَنَلَرْدُرُ يِنَهَ سُوَالِ اِنْدِيلِكِرِكِه
 كُوزَلِ بَادِشَاهِي مُزِ رَيْسِي بِلَسِي سِلَه اَبْدُوبِطَرِيقَتِ

قَوْلَ اشْتَرَى اُولٰٓئِكَ يَوْمَئِذٍ وَرَمِدَ رُحَضَرَتُ
 شَاهِ دِينَ بَنَاهُ بُونِيَهْ بِيُورْدِيَكِهْ بِنَمِ اَوْغُلُومُ فِرُقْ
 اُولُسُونُ قِرِنْدَاشِمُ فِرُقْ اُولُسُونُ كَرَكَ بِيَكِ اُولُسُونُ
 يُولُ اِيچِنْدَهْ اُولُسُونُ ذِيَرَاكِهْ يُولُ اَكَلَمِينِ بِنَمِ
 اَوْغُلُومُ وَرِنْدَاشِمُ دَكِلْدَرُشُونِيَهْ بِلُسُونُ لَرُزْكَوْنُ
 زِرْكَوْنُ مُوسَى وَكَاطِمُ حَضَرَتْلَرِي اَوَازِ اِيلَكِهْ اَغْلَرْدَا
 حَتِّيْ كُوزْلَرِنْدَنَ يَاشَرِ بَرِينَهْ قَانْ كَلُورْدِي
 بَرِكِسْنَهْ صُورْدِي كِمِ بِيخُونُ اَغْلَرَسِينِ سَنَ مُحَمَّدُ
 عَلِي نَسْلِنْدَنَ دَكَلِ مِيسِينِ دَدِي وَيْنَهْ اَغْلَدِي
 وَاولُ كِمِسِيَهْ دَدِي كِيَمِ مُحَمَّدُ عَلِيكَ نَسْلِنْدَنَ
 اُولْدُوغْمَهْ سُونَمِ زِيَرَا اللّٰهُ تَعَالٰى يُوْرْمِشْدُرْكِهْ
 فَاِذَا فُتِحَ فِي الصُّوْرِ فَلَا اَنْسَابَ بَيْنَهُمْ يَوْمَئِذٍ
 فَلَا يَتَسَاءَلُوْنَ يَعْنِي صُورَا وَاَرْلَدُوغْمِي كُونُ

kardaşları olmak yolda var mıdır? Hazret-i Şâh-ı din-penâh böyle buyurdu ki benüm oğlum kırk olsun, karındaşım kırk olsun, gerek bin olsun yol içinde olsun, zîrâ ki yoldan gelmeyen benim oğlum ve karındaşım değıldür şöyle bilsunler.

Bir gün Mûsâ-i Kâzım hazretleri âvâz ile ağıladı, hattâ gözlerinden yaş yerine kan gelurdi. Bir kimesne sordu kim, "Niçun ağlarsın, sen Muhammed Ali neslinden değıl misin?" dedi. Ve yine ağıladı, ol kimseye dedi kim, "Muhammed Ali'nin neslinden olduğıuma sevinmem, zîrâ Allah Teâlâ buyurmuşdur ki: *Fe-izâ nufiha fi's-sûri fe-lâ ensâbe beynehum yevmeizin ve-lâ yetesâelün* Yani sura urulduğı gün

kardeşi olması yolda var mıdır?

Hız. Şâh-ı din-penâh:

– Benim oğlum ya da kardeşlerimin sayısı ister kırk isterse bin olsun, önemli olan yol içinde olmalarıdır. Yolumdan gelmeyen benim oğlum da olamaz kardeşim de, bunu böyle bilin.

Bir gün, Musa-i Kâzım hazretleri öyle ağılıyordu ki gözlerinden yaş yerine kan geliyordu. Biri, "Niye ağılıyorsun? Sen Muhammed Ali neslinden değıl misin?" diye sordu. Musa-i Kâzım ağılamaya devam ederek dedi ki, "Muhammed Ali neslinden olmama sevinmem. Çünkü Yüce Allah; 'Sûra üflendiğı zaman artık aralarında akrabalık bağları kalmamıştır; birbirlerini de arayıp sormazlar.'¹¹ diye buyuruyor. Yani sura üfürüldüğü gün

Takvîmâne

¹¹ 23. Muminun 101.

haseb ve neseb suâl olunmaz. Ol günde haseb ve neseb dinmez hemân Hak yola dön. Gün gidip çalışanlar ve duruşanlar ol günün heybetinden emîn olurlar şöyle bilersiz."

FASL-I DİĞER

Bu Fasl Musâhib Beyanındadır.

Musâhib, musâhibun bâtınına yetmek gerekdur ve anlar ki musâhib oldılar batınına yetmese nice ola? Bâri biri birinden işleri gizli olmaya ve dahi biri birinün bâtınına irişmiş olsalar. Ammâ yolda olmasalar nice olur? Musâhib oldur ki, yolda ola ve meşâyıh kavlinde olmayan musâhib değildir. Ve eğer halife ve eğer mürebbi yolda olmaya yola giden ile yola gide ve bazılar yol diken

soya-sopa bakılmayacak, o gün hasep ve nesep denilmez o bakımdan hemen Hak yola dön. Yolda olmaya bakılacak. Unutmayın ki, o gün için çalışanlar o günün heybetinden emîn olacaklardır."

1.2. Musahiblik Hakkında Bir Bölüm

- Musahip, musahibin iç dünyasını(batınını) yeteri derecede bilmelidir.
- Eğer bir musahip musahibinin iç dünyasını bilmezse ne olur?
- O zaman hiç değilse birbirinden gizli işleri olmasın.
- Peki, musahipler birbirlerinin iç dünyalarını bilseler de yol içinde olmasalar ne olur?
- Musahip dediğin yol içinde ve mürşit sözünde olandır. Böyle olmayan musahip değildir. Eğer halife ve mürebbi yolda olmazlarsa onları da bırakıp, yolda olanla devam etmek gerekir. Bazıları yol diken

حَسَبَ وَتَسَبَّ سُوَالِ اُولُنْمَزْ اُولْ كُونْدَه حَسَبِ
 وَتَسَبَّ دَرْمَزْ هَمَانْ حَقْ بُولَه دُونْ كُونْ كِيدُوبِ
 جَالِشَانْكَرْ وَدُودُوشَانْكَرْ اُولْ كُونْكَ هَيْبَتِنْدَرَنْ
 آمِنِ اُولُودْ كَرِشُوبْلَه بِلَه سَبَرِ

فصل دیگر بوفضل مصاحب بیانده دُر
 مُصَاحِبُ مُصَاحِبُكَ بِاطْنَه بَتْمَكْ كَرْكَدُرْ
 وَآنْكَرْكَه مُصَاحِبِ اُولْدِیْلَرْ بِاطْنَه نِیْمَسَه خَه
 اُولَه بَارِیْ بَرِیْ بَرَنْدَنْ اِشْكَرِیْ كِرْلُوا اُولْمِه
 وَدَخِیْ بَرِیْ بَرِیْكَ اِیْرِشْمِشْ اُولْسَه لَرْ اَمَّا
 بُولَه اُولْسَكْرِنْجَه اُولُورْ مُصَاحِبِ اُولْدِیْكَه
 بُولَه اُولَه وَمَسْتَاخْ قَوْلِنْدَه اُولْمَبَانْ مُصَاحِبِ
 دَكْلُدُرْ وَآكَرْ خَلِیْفَه وَآكَرْ مُزْنِیْ بُولَه اُولْمِه
 بُولَه كِيدَه نِلَه بُولَه كِيدَه وَبَعْضِلَرْ بُولْ دِكْنِیْ

قُيُوبٌ كَيْدَ نَرَمُوتْ دُزْدَ بُو بُو رُزْ وَ دَخِي بُولَدَه
 لَغْنِي وَ بُولَدَه دَكَلْ ايدُو كِي نَدَن مَعْلُومَ اُولَنَه
 دِي دِي مُرْشِدِ كَر وَ مُرْشِدِ كَر وَ عَيْنِ جَمِ اَز نَلَرِي يَكُورُ كَر
 وَ دَخِي بَرِ كَمْسَه مُرْشِدِ كَر سِيكَه مُصَاحِبِ اُولُفْ
 بَجَه دُزْدِ بَسْ كَر جَوَابِ بُو دُزْدِ كِه رَهْبَرِ اَلِنْدَه دُزْ
 وَ اَلَا كِه اَدَبْدُزْ ذِي رَا بُولَدَه كِي رَهْبَرِ اُولِي طَالِبِ
 وَ اَكْر خَلِيفَه وَ اَكْر مُرْشِدِ وَ اَكْر مُصَاحِبِ بُولَدَه اُولَه
 اِنِي قُيُوبٌ كِي نَمَكِ جَا نَزْدَكِلْدُ وَ اَلَا كَلَرِ سَه بُولَه
 كَيْدِ بِيْلَه كِي نَمَكِ كَرَكْ اُولْ كَا نَهْكَارِ اُولَنِ كَمْسَه
 بُولَه كَلَجَه وَ دَخِي بَرِ اُولْ كَدَن بَرِ اُولْ كِيَه مُصَاحِبِ
 دُورْ لَرِ اِيْمَنِ خَلِيفَه اِنِي مَنَعِ ايدُزْ لَرِ اِيْمَنِ مَنَعِ
 ايدُزْ لَرِ كَا نَهْكَارِ اُولُورْ لَرِ ذِي رَا كِه اُولْ كِه بَرْدُزْ
 وَ خَلِيفَه خَلِيفَتُكَ قَرِنْدَ اَشِيدُزْ وَ دَخِي رَهْبَرِ كَشْ

koyub gidenler mürteddür deyü buyurur. Ve dahi yoldahgını ve yolda değül idüğü neden ma'lûm oluna didi. Mürşidler ve mürebbiler ve ayn-ı cem erenleri bilürler. Ve dahi bir kimse mürebbisiyle musâhib olmak nice dur diseler? Cevâb budur ki, rehber elindedür ve illâ ki edebdür. Zîrâ yoldaki rehberini tâlib ve eğer halife ve eğer mürebbî ve eğer musâhib yolda olsa anı koyup gitmek câiz değildir ve illâ gelmezse yola giden ile gitmek gerek. Ol günahkâr olan kimesne yola gelince. Ve dahi bir ülkeden bir ülkeye musâhib dutarlar imiş. Halifeler anı men iderler imiş. Men idenler günahkâr olurlar. Zîrâ ki ülke birdur ve halife halifenin karındaşıdur.

Ve dahi rehberun

koyup gidenler mürteddür demişlerdir.

- Bir kişinin yolda olup olmadığı nasıl bilinir?
- Mürşitler, mürebbiler ve ayn-ı cem erenleri bilirler.
- Bir kişinin mürebbisiyle musahip olması nasıl olur?
- Bu rehbera bağlıdır ve edep olmazsa olmazdır. Çünkü talibin yoldaki rehberini, halifesini ve mürebbisini bırakması caiz değildir. Ayrıca ülke ülke musahip tutmak caizdir, halifelerin bunu yasaklaması doğru değildir. Yasaklayanlar günahkâr olurlar. Çünkü iki ülke birdir ve halife halifenin kardeşidir.

avratın bende almak câiz değildir. Ve dahi tâlib ölse mürebbî avratın alsa kazancıdır. Musâhibin biri ölse avratın musâhib isterken kimesne almaya, meğer rıza vireler.

Özini bileyin dürsen hem-sohbetine nazar eyle gör, hem-sohbetün îmân ise bil ki sen dahi îmânsın. Va'llâhu a'lemu bi's-savâbi.

FASL

Menâkıb-ı evliyâ budur ki nakl olundu:

Üstâz-ı kâmil şöyle buyurur ki: Ehl-i tarîkatın üç sünneti vardır. Biri budur ki, kelime-i tevhîdden dilin hâli eylemeye. İkinci budur ki, tâlib bin ise bir otura ve üçüncü sünneti oldur ki, kalbinden adâveti götüreler.

Ve dahi yedi farzı vardır. Biri budur ki, zâhid dînin

– Rehberin karısını köle olarak almak caiz değildir. Yine mürebbinin, ölen talibin karısını alması caizdir. Musahibin biri ölse karısını musahip isterse, rıza verilse bile başkasına verilmemelidir. Özünü bilmek istersen müşşidinin sohbetine devam et. Eğer sohbetin iman ise bil ki sen de imansın. Her şeyin en doğrusunu Allah bilir.

1.3. Menakıb-ı Evliya Bölümü

1.3.1. Üç Sünnet, Yedi Farz

Kâmil Üstad şöyle buyurdu: Tarikat ehlinin üç sünneti, yedi farzı vardır. Üç sünnet şunlardır:

1. Dilini kelime-i tevhitten ayırmaya. (Lâ ilâhe illâllah ifadesini çok söylemeli)
2. Talip kendine çeki düzen vermeli. Bin ise bir oturmalıdır.
3. Kalbinden düşmanlığı söküp atması gerekir.

Yedi farz ise şunlardır:

1. Zahit, dinini

و عَوْرَتِ بَنَدِ الْمَقْجَارِ دَكَلْدُ وَ دَخِي طَالِبِ
 اُولَسَه فَرْقِ عَوْرَتِ اَلَسَه فَرْجِجْدُ مُصَلِحِ
 بَرِي اُولَسَه عَوْرَتِ مُصَلِحِ اِسْتَرَكْنِ كَسَنَه
 اَلْمِيَا مَكْرُ رِضَا و بِرَه كَر اَوْزَكِي بِلِينِ دِرَسَن
 هَم صُجْبُو كَه نَظَرِ اَيْلَه كُورَهَم صُجْبُو كَه اِيْمَانِ اَلَسَه
 بَلِكِه سَن دَخِي اِيْمَانِ سَبِيْن وَ اَللهُ اَعْلَمُ بِالْقُصُوْ
 فَصَلِّ مَنَاقِبِ اَوْلِيَا بُدُزَكِه نَقْلِ اَوْلَدِي
 اَوْشَتَاذِ كَامِلِ شُوْبِلَه بُوْدُزَكِه اَهْلِ طَرِيقَتِكَ
 اَوْجِ سُنْتِي وَ اَرْدُزِ بِرِيسِي بُوْدُزَكِه كَلِمَه تَوْحِيْدِ دَن
 دِلِنِ حَالِي اَيْلَه اِيَكِي بُوْدُزَكِه طَالِبِ بِيَكِ
 اَيْسَه بَرِ اَوْ بُوْدَه وَ اَوْجِي سُنْتِي اَوْلَدِزَكِه
 قَالِبِنْدَن عَدَاوَتِي كَتُوْنَه كَر
 وَ دَخِي يَدِي فَرْصِ وَ اَرْدُزِ بِرِي بُوْدُزَكِه زَاهِدِ دِيْنِ

بجه صافوژا بسه شبطاندن عاشق دخی
 ایماین او بکه صافه ایکنی فرض بود که دخی
 قدزت مقایمه التمش اوله او جینی فرض بود که
 حق یولنه بیک نیاز اتمش اوله دوزدخی فرض
 بود که مصاحب حقنه مطیع اوله لبشینی فرض
 بود که مصاحب حقنی جمعیته جمعیته بیوره
 التجی فرض بود که خلیفدن توبه اتمکدر دخی
 فرض اولد که خلیفدن تاج اوردنمقدد و دخی
 صوفیغک شرعی وردد صوفیغک شرعی بود که
 اوزونی مشایخه بیوره ایدی سنت اوزن و فر اوزن
 اولیان صوفی و صوفی دیوب اینامه نیز صوفی
 دکلد اولد برنجی سندن دوشن طالیه کند
 کوز کوسنه صله سن کورنجه خدمت ایدک

نوروز و روزگاری که در ده روز

در یک روز و یک شب که در ده روز
 در یک شب که در ده روز
 در یک شب که در ده روز

nice sakınur ise şeytândan âşık dahi îmânın öyle sakına. İkinci farz budur ki, dostunu kudret makâmına iletmiş ola. Üçüncü farz budur ki, hak yoluna bin niyâz etmiş ola, bu kadar mürüvvet kendude buluna. Dördüncü farz budur ki, musâhib ve mürebbi hakkına mutî' ola. Beşinci farz budur ki, musâhib hakkını cem'iyete yitüre. Altıncı farz budur ki, halifeden tevbe itmekdür. Yedinci farz oldur ki, halifeden tâc urunmakdür.

Ve dahi sūfliğün şartı vardır. Sūfliğün şartı budur ki, özünü meşâyha yetüre.

İmdi sünnet üzre ve farz üzre olmayan sūfiyi, sūfi diyüp inanmayasız, sūfi değildir. Zîrâ ki bu edebleri yerine getürmeyen talibin ismi müsem-mâsına mutâbık olmayınca, ol isim ana haramdır, şöyle bilesiz. Evvelâ birinci sünnetden düşen talibi kendü görgüsüne salasın, gör nice hizmet ider-se

şeytândan korumak için nasıl gayret ederse, âşık da imanını öyle koru-malıdır.

2. Dostunu kudret makamına iletmiş olmalı.
3. Hak yoluna bin niyaz etmiş olmalı, mürüvvet sahibi olmalı.
4. Musahip ve mürebbi hakkına saygılı olmalı.
5. Musahip hakkını cem meclisine götürmeli.
6. Halifeden tövbe almalı.
7. Halifeden tac giymiş olmalı.

Sufiliğün şartı, kişinin özünü şeyhine teslim etmesidir.

Üç sünnet ve yedi farz üzere olmayan sufi değildir. Çünkü bu edep-leri yerine getirmeyen talibin ismi müsemmasına mutabık olmayınca o ismi kullanmak ona haramdır.

1.3.2. Sünnet ve Farzları Yerine Getirmeyenlere Verilecek Cezalar

Birinci sünnetten düşen talip, kendi görgüsüne salınır edeceği hiz-mete göre

17a

anunla makbül idesin. İkinci sünnetden düşene üç akçe tercümân yitüresin. Üçüncü sünnetden düşen tâlibe bir ser-deste lâzım idesin. Fe-em-mâ evvel farzından düşen tâlibe üç ser-deste lâzım idesin, bir akçe halifeye teslim idesin ve üç akçe gâzilere tercümân viresin. İkinci farzdan düşen tâlibe yedi ser-deste lâzım idesin ve yedi akçe gâzilere tercümân idesiz ve üç akçe halifeye teslim idesin ve on akçe üstâza nezir viresin. Üçüncü farzdan düşen tâlibe dokuz ser-deste lâzım idesin, on bir akçe gâzilere tercümân idesiz ve yedi akçe halifeye teslim idesin. On altı akçe üstâza nezir viresin. Dördüncü farzdan düşen tâlibe on sekiz ser-deste

değerlendirilir. İkinci sünnetten düşene üç akçe tercüman gerekir. Üçüncü sünnetten düşene bir ser-deste lazım gelir.

Birinci farzdan düşen talibe üç ser-deste lazım gelir, ayrıca bir akçe halifeye, üç akçe de gazilere verilmek üzere tercüman gerekir. İkinci farzdan düşene yedi ser-deste, yedi akçe gazilere tercüman, üç akçe halifeye ve on akçe üstada nezir vermesi gerekir. Üçüncü farzdan düşen talibe dokuz ser-deste, on bir akçe gazilere, yedi akçe halifeye tercüman ve on altı akçe üstada nezir vermesi gerekir. Dördüncü farzdan düşene on sekiz ser-deste,

Fakrânâme

اَنُوَكَلَه مَقْبُول ايدِه سِن اِيَكِي شَتَدَن دُوشَن
 اِيَكِي اَجَه رَجْمَان يَتُودَه سِن اُوَجِي شَتَدَن دُوشَن
 طَالِبَه بَرَسَر دَشْتَه لَازِم ايدِه سِن فَاَتَا اَوَّل
 فَرَضَدَن دُوشَن طَالِبَه اُوَج سَر دَشْتَه لَازِم
 ايدِه سِن بَر اَجَه خَلِيفَه قَلِيم ايدِه سِن وَاُوَج
 اَجَه خَاَزِيَكِرَه رَجْمَان وِيرِه سِن اِيَكِي فَرَضَدَن
 دُوشَن طَالِبَه بَدِي سَر دَشْتَه لَازِم ايدِه سِن
 فَاُوَج اَجَه خَلِيفَه قَلِيم ايدِه سِن وَاُون اَجَه
 اَوَسْتَاذَه نَذِير ايدِه سِن اُوَجِي فَرَضَدَن
 دُوشَن طَالِبَه طَقُوز سَر دَشْتَه لَازِم ايدِه سِن
 بَدِي اَجَه خَلِيفَه قَلِيم ايدِه سِن اَوْن اَلِي
 اَجَه اَوَسْتَاذَه نَذِير وِيرِه سِن دُود دُجِي
 فَرَضَدَن دُوشَن طَالِبَه اَوْن سَكز سَر دَشْتَه

وِيرِه اَجَه خَلِيفَه وِيرِه سِن

وِيرِه اَجَه خَاَزِيَكِرَه
 رَجْمَان ايدِه سِن

اَوْن بَر اَجَه خَاَزِيَكِرَه
 رَجْمَان ايدِه سِن

لَازِمٌ اِيَدِ بِيَن اَوْ نَ اَجَهْ خَلِيفَه تَلِيْم اِيَدِ بِيَن
 قَوْ اَجَهْ اَوْ سَنَازَه نَدِرُو بِه بِيَن وَ بَوْنَدَن
 قَلَا بِي دَخِي اَوْ جَ وَضَكْ كَاهِي بِرْدَرَا كَر تَا جِ الْبَرَز
 اُولَه وَا كَر تَوْبَه سِنْدَن دُونَمَش اُولَه وَا كَر مُصَا
 جِنْدَن دُونَمَش اُولَه بُو اَوْ جِي وَ شَايَخَه اِيَلْتَمَك
 شَرَطَنْدَر اُولِيَا قَبُول اِيَمَز اُولِيَا قَبُول اَمْدُو كُو
 خَلِيفَدَن دَر مَان اُولَمَز اِلَا مَكْر كِيْم مَشَايِخ اَوَكْتَه
 وَا نَ جُمْلَه مَا اِيَنِي مِيَرَا نَا اِيَدَر مَغْلَه مَقْبُول اُولَه
 دِي دِي وَ دَخِي جَعْفَر غَا زِي اِيَدَر بُو دَخِي طَالِب
 حَالِي كَلْدَر اَوْ نَ اِيَكِي اِيَا مَكْ كُو كَلْدَن وَ شَايِخ
 كُو كَلْدَن وَ دَخِي اُولِيَا كُو كَلْدَن دُوشَن كِسَنَبَه
 سِرْدَن دَر مَان اُولَمَا ز اِلَا مَكْر كِيْم بِه دَر مَان
 اَوْ سَنَاز كَر مَدَن اُولَه وَ اَللهُ اعْلَم بِالصَّوَابِ

خط

2

اونی دیوی قیام غازی
 زبیا ایدیز

ادبی بر در قریب سر کشته لازم ایدیز و او نور دود و غازی بر بجا
 و او ن طعن ز اجم خلیفه و به کیز و دخی تمیز اجم اولیا به زبیا ایدیز
 اما اشعار و ضلوع و قلن صلیحه و دوشن طالبی اولیا به التملک و کرا

lâzım idesin. On yedi akçe gâzilere tercümân idesiz. On akçe halîfeye teslim idesin, kırk akçe üstâza nezir viresin. Ve bundan kalanı dahi üç farzun günâhı birdür.

Eğer tâcı alınmış ola ve eğer tevbesinden dönmüş ola ve eğer musâhibinden dönmüş ola. Bu üçünün edebi birdir. Kırk yedi ser-deste lâzım idesiz ve otuz dört akçe gâzilere tercümân idesiz. Ve on dokuz akçe halîfeye viresiz ve dahi yetmiş akçe evliyâyâ nezir idesiz. Ammâ iş bu farzlardan kalan sonra düşen tâlibi evliyâyâ iletmek gerek ve meşâyıha iletmek şartdır. Evliyâ kabûl itmez, evliyâ kabûl itmediğini halifeden dermân olmaz. İllâ meğer kim meşâyıh öninde vara cümle malını mirâs itdurmeğe makbûl ola didi.

Ve dahi Ca'fer Gâzî eydür. Bu dahi tâlib hali değildir. On iki imâmın gönlünden ve meşâyıhlar gönlünden ve dahi evliyâ gönlünden düşen kimesneye sizden dermân olmaz. İllâ meğer kim yine dermân üstâz-ı keremden ola, Va'llâhu a'lemu bi's-savâbi.

lâzım gelir. On yedi akçe gazilere tercüman, on akçe halifeye ve kırk akçe üstada nezir vermesi gerekir. Kalan üç farzın günahı aynıdır, edebi birdir. Kırk yedi ser-deste, otuz dört akçe gazilere tercüman, on dokuz akçe halifeye ve yetmiş akçe evliyaya nezir vermesi gerekir. Farzların hepsinden düşen talibi, evliyaya havale etmek gerekir.

Eğer bir kişinin tacı alınır, tövbesinden ve musahibinden dönerse bunları şeyhine bildirmelidir. Evliyanın kabul etmediğini halife kabul edemez. Ancak şeyhinin önüne varıp, tüm malını mülkünü miras olarak bırakarak olabilir.

Ca'fer Gazi, "Şu durum da talip hali değildir; on iki imamın, meşayihlerin ve evliyanın gönlünden düşen kimseye sizden derman olmaz. Derman olsa olsa ancak, üstadın kereminden gelir." dedi. Her şeyin en doğrusunu Allah bilir.

Hutbe. Bi'smi'llâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm. İnne'llezîne yubâyiüneke in-nemâ yubâyiünellâhe yedullâhi fevka eydühim fe-men nekese fe-inne-mâ yenkusu alâ nefsihi ve-men evfâ bimâ âhede aleyhu'llâhe fe-seyu'ti-hi ecran azimâ.

Allâhumme salli alâ nûri Muhammedini'-l-Mustafâ ve salli alâ İmâm Aliyyi'l-Murtezâ ve Fâtümâti'z-Zehrâ ve Hadîceti'l-Kübrâ. Allâhumme salli alâ İmâm Hasan Hulk-i Rızâ. Allâhumme salli alâ İmâm Hüseyin-i mazlûm şehîd-i dest-i Kerbelâ. Allâhumme salli alâ İmâm Zeynelâbidîn Ma'sûm-ı pâk. Allâhumme salli [alâ] İmâm Muhammed Bâkır. Allâhumme salli alâ İmâm Ca'fer-i Sâdık. Allâhumme salli alâ İmâm Mûsa Kâzım. Allâhumme salli alâ İmâm-ı Heştom İbn Ali Mûsâ Rızâ. Allâhumme salli alâ İmâm Muhammed Takî. Allâhumme salli alâ İmâm Ali Nakî. Allâhumme salli alâ İmâm Hasani'l-Askerî. Allâhumme salli alâ İmâm Muhammed Mehdi

48. Fetih 10.

1.4. Bir Hutbe Örneği

Bismillahirrahmanirrahim.

"Muhakkak ki sana biat edenler ancak Allah'a biat etmektedirler. Allah'ın eli onların elleri üzerindedir. Kim ahdini bozarsa, ancak kendi aleyhine bozmuş olur. Kim de Allah ile olan ahdine vefa gösterirse Allah ona büyük bir mükâfat verecektir."¹²

Allahım! Muhammed Mustafa'nın nuruna rahmet et, İmam Ali el-Mürteza'ya, Fatıma-yı Zehra'ya ve Hatice-yi Kübra'ya rahmet et. Allahım! İmam Hasan Hulk-i Rıza'ya rahmet et. Allahım! Kerbelâ çölünün mazlum şehidi İmam Hüseyin'e rahmet et. Allahım! Masum ve pâk olan İmam Zeynelâbidîn'e rahmet et. Allahım! İmam Muhammed Bakır'a rahmet et. Allahım! İmam Cafer-i Sadık'a rahmet et. Allahım! İmam Musa-i Kazım'a rahmet et. Allahım! Sekizinci İmam Ali Rıza'ya rahmet et. Allahım! İmam Muhammed Takî'ye rahmet et. Allahım! İmam Ali Nakî'ye rahmet et. Allahım! İmam Hasani'l-Askerî'ye rahmet et. Allahım! İmam Muhammed Mehdi'ye rahmet et,

خُطْبَةٌ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 إِنَّ الَّذِينَ يَبَايِعُونَكَ إِنَّمَا يُبَايِعُونَ اللَّهَ بَدَّ اللَّهُ
 فَوْقَ أَيْدِيهِمْ فَمَنْ نَكَثَ فَإِنَّمَا يَكُفُّ عَلَى نَفْسِهِ
 وَمَنْ أَوْفَى بِمَا عَاهَدَ عَلَيْهِ اللَّهُ فَمِنْهُ أَجْرٌ
 عَظِيمٌ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى نُوْرٍ مُحَمَّدٍ الْمُصْطَفَى
 وَصَلِّ عَلَى إِمَامٍ عَلَى الْمُرْتَضَى وَفَاطِمَةَ الزَّهْرَا
 وَحَدِيْجَةَ الْكُبْرَى اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى إِمَامٍ حَسَنٍ
 خُلِقَ رِضَا اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى إِمَامٍ حُبِّنَ مَظْلُومٍ
 شَهِدَ دَشْتَ كَرْبَلَا اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى إِمَامٍ
 زَيْنِ الْعَايِدِينَ مَعْصُومٍ بَاكَ اللَّهُمَّ صَلِّ إِمَامٍ
 مُحَمَّدٍ بِأَوْنِ اللَّهِ صَلِّ عَلَى إِمَامٍ مُحَمَّدٍ تَقِي
 اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى إِمَامٍ عَلَى تَقِي اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى
 إِمَامٍ حَسَنٍ الْعَسْكَرِيِّ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى إِمَامٍ مُحَمَّدٍ

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى إِمَامٍ جَعْفَرٍ صَادِقٍ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى إِمَامٍ مُوسَى قَاسِمٍ
 اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى إِمَامٍ هُشَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ مُوسَى رَضَا

صَاحِبَ دَمَانٍ فَطَبَّ الدَّوْرَانِ حُجَّةُ الْقَائِمِ صَلَوَاتُ
 اللَّهِ عَلَيْهِمْ أَجْمَعِينَ نَادِ عَلِيًّا مَظْهَرُ الْعَجَائِبِ
 بِنْدِهِ عَوْنًا لَكَ فِي الْغَوَائِبِ كُلِّ هِمٍّ وَغَمٍّ سَيَنْجِي
 بِعَظَمَتِكَ يَا اللَّهُ وَبِنُورِكَ يَا مُحَمَّدٌ وَبِوَلَايَتِكَ
 يَا عَلِيَّ يَا عَلِيَّ يَا عَلِيَّ

شَاهِ مَرْدَانٍ مُرْتَضَا عَلِيَّ أَرْوَاحِ رَا جَمِيعِ أَنْبِيَا
 وَأَوْلِيَا رَا وَهَفْتَادُ اللَّهِ شَهِيدِ دَسْتِ كَرْبَلَا
 وَأَرْوَاحِ سُلْطَانِ شَيْخِ شَهَابِ الدِّينِ رَا
 وَأَرْوَاحِ سُلْطَانِ سَيِّدِ جَمَالِ الدِّينِ نَبْرِ بَرِي رَا
 وَأَرْوَاحِ سُلْطَانِ شَيْخِ ذَاهِدِ كِبَلَايِنِ رَا
 وَأَرْوَاحِ سُلْطَانِ شَيْخِ صَافِي رَا وَأَرْوَاحِ
 سُلْطَانِ شَيْخِ صَدِّقِ الدِّينِ رَا وَأَرْوَاحِ سُلْطَانِ
 شَيْخِ خُوجِهِ عَلِيَّ رَا وَأَرْوَاحِ سُلْطَانِ شَاهِ

sâhib-i zamân, kutbu'd-devrân, huccetu'l-kâim salavâtullâhi aleyhim
ecmâin.

Nâdi Aliyyen mazhara'l-acâibi, tecidhu avnen leke fi'n-nevâibi,
küllü hemmin ve gammin seyenceli bi-azametike Yâ Allâh ve bi-nü-
buvvetike Yâ Muhammed ve bi-velâyetike Yâ Âlî, Yâ Âlî, Yâ Âlî.

Şâh-ı merdân Murtezâ Ali ervâh-ı râ, cemî'-i enbiyâ râ ve evliyâ
râ ve heftâduse şehîd-i deşt-i Kerbelâ râ ve ervâh-ı Sultân Şeyh Şeha-
beddîn râ ve ervâh-ı Sultân Seyyid Cemâleddîn-i Tebrîzî râ ve ervâh-ı
Sultân Şeyh Zâhid-i Giylânî râ ve ervâh-ı Sultân Şeyh Safî râ ve er-
vâh-ı Sultân Şeyh Sadreddîn râ ve ervâh-ı Sultân Şeyh Hoca Ali râ
ve ervâh-ı Sultân Şâh

ki o zamanın sahibi, âlemin kutbu ve ortaya çıkacak olan kesin delildir.

15. Nâdi Ali

Keramet sahibi Ali'yi çağırсан sıkıntılarını çözmede sana yardımcı
olur. Her türlü gam ve keder senin azametinde çözülür Ya Allah! Se-
nin peygamberliğinde çözülür Ya Muhammed! Senin velayetinde çözü-
lür Ya Ali! Ya Ali! Ya Ali!¹³

Yiğitlerin şahı Ali el-Mürteza'nın ruhuna, bütün peygamberlerin
ve evliyanın ruhlarına, 73 Kerbelâ çölü şehitlerinin ruhlarına, Sultan
Şeyh Şehabeddîn'in ruhuna, Sultan Seyyid Cemaleddin Tebrîzî'nin ru-
huna, Sultan Şeyh Zâhid Geylanî'nin ruhuna, Sultan Şeyh Safî'nin
ruhuna, Sultan Şeyh Sadreddîn'in ruhuna, Sultan Şeyh Hoca Ali'nin
ruhuna, Sultan Şâh İbrahim'in ruhuna,

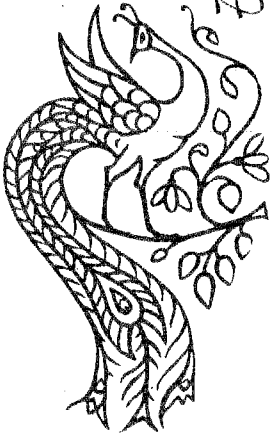

¹³ Bkz. Bihârü'l-Envâr, c.20, s.73.

İbrâhîm râ ve ervâh-ı Sultân Şeyh Cüneyd-i Kâdî râ ve ervâh-ı Sultân Şeyh Haydar Kâdî râ ve ervâh-ı Sultân Şâh Ali şehîd râ ve ervâh-ı Sultân Şâh İsmâîl Bahâdurhan ve ervâh-ı Sultân Şâh Dahmaz [Tahmasp] Huseyin râ ve ervâh-ı Sultân Şâh Muhammed Pâdişah râ ve ervâh-ı Sultân Emîr Hamza İmrize şehîd râ ve ervâh-ı cemî'i'l-mü'minîn ve'l-mü'minât râ ve selâmet-i Şâh-ı Merdân bisyar ve kubbe-i devâm, devlet ve bakâ-i saltanat-efzun-bâd Muzaffer Sultan Şâh İsa Padişah-bâd Fâtihatu'l-kitâb behunîm. **Temmet.**

Sultan Şeyh Kadî Cüneyd'in ruhuna, Sultan Şeyh Kadî Haydar'ın ruhuna, Sultan Şâh Şehîd Ali'nin ruhuna, Sultan Şâh İsmâîl Bahâdurhan'ın ruhuna, Sultan Şâh Tahmasp Hüseyin'in ruhuna, Sultan Şâh Muhammed Padişah'ın ruhuna, Sultan Emîr Hamza İmrize şehidin ruhuna ve tüm müminlerin ruhlarına ve Şâh-ı Merdan'ın selameti için, devletin devamı ve Muzaffer Sultan Şâh İsa Padişah'ın saltanatının sürekliliği için Fâtîha okuyalım.

Erkânâme

ابراهيم را وارواح سلطان شيخ جنيد
 قاضي را وارواح سلطان شيخ حيد نقاض
 وارواح سلطان شاه علي شهيد را وارواح
 سلطان شاه اسماعيل بهادر خان را وارواح
 سلطان شاه طهماسب حسين را وارواح
 سلطان شاه محمد باادر شاه را وارواح
 سلطان امير حمزه امير شهيد را وارواح
 جميع المؤمنين والمؤمنات را وسلامت
 شاه مرزبان بيار وقبة دوام دولت وبقاء
 سلطنت افزون باد المظفر سلطان شاه
 عيسى باد شاه باد فاتحه
 الكتاب بختم
 تمت

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ أَنَا بَلَدٌ بِلْبَلٍ كُنْشَانُ
 وَآيِ شَرِيفَتِ وَأَوْنُ طُوطِي شُكْرُ سَنَانِ حَقِيقَتِ افْخُوشَا
 دُونِيَا وَالْآخِرَةُ صَدُ صُفْتِي صَفَا مَا هِيَ قُبَّةٌ وَفَا مَعْلَى
 مُرَكِّي مُشْتَبَا مُرْتَضَى فَخْرِي عَالَمِ مُحَمَّدٍ مُصْطَفَى صَلَّى اللَّهُ
 عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ دُنْيَا دُنْ آخِرَةَ
 نَقْلَ أَبَدِ رَاوُلْدِي هِمَانِ أَوْلَدَمِ أَوَّلِ أَرْنَكُ سُلْطَانِ
 أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَى كَرَمِ اللَّهِ وَجْهَهُ بَانِنَهُ أَوْ هُوْدِي
 أَبَتْدِي يَا عَلِيَّ بْنَ دُنْيَا دُنْ آخِرَةَ كَبَدِ رَاوُلْدَوْمِ
 لَمْدُ سَكَا بِرَنْجَه وَصَيَنْغِ وَأَرْدُ رَطَا بِلْبَلِ بَادِ كَارِ
 أَوْ لَسُونَكِهْ أَنْتُمْ بِلْدُورَه سَبِينِ تَا كَمَكِي بُو وَصَيَنْتَلَرِي
 دُورْمَه بَارِينِ أَنْتُمْ خُوشَنُودِ أَوْلُوبِ أَنْتُمْ مَحُونِ
 جَمَالِينِ كُوسْتَرْمِ دِيدِي أَمْدِي أَوَّلِ أَبَتْدِ طَهْرِي

Bî'smî'llâhî'r-Rahmânî'r-Rahîm

el-Hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemin ve'l-âkibetu li'l-muttekîn. Ammâ ba'd. Bülbül-i gülîstan ve ay-ı şeriat ve on tûti-i şekkeristân-ı hakikat efşuşah-ı dünyâ ve'l-âhira sade-suffe-i safâ mahi-i kubbe-i vefâ mual-lâ müzekkâ müş[c]tebâ mürtezâ fahr-i âlem Muhammed Mustafâ sal-la'llâhu alâ seyyidînâ Muhammedin ve âlihî ve sahbihî ecmâin, dünyâ-dan âhirete nakl ider oldu. Hemân ol dem evvel erenler sultânî emîru'l-mü'minîn Ali kerrema'llâhu veche'yi yanına okudu. Eyitdi Yâ Alî! Ben dünyâdan âhirete gider oldum. İmdi sana bir nice vasiyetim vardır. Taliblere yadigâr olsun ki, anlara bildüresin tâ kim ki bu vasiyetleri dutarsa yarın anda hoşnûd olup anlara Hak cemâlin gösterem didi. İmdi evvel ibtidâ tarîka

III. RİSALE¹⁴

Bismillahirrahmanirrahim.

Her türlü hamd ve övgü âlemin var edicisi olan Allah'a mahsustur ve hayrî son da Allah'a karşı sorumluluklarının bilincinde olan muttaki kullarıdır.

1. Hz. Muhammed'in Hz. Ali'ye Son Vasiyeti

Biline ki, gül bahçesinin bülbülü, şeriatın delili, hakikat bahçesinin söz sultanı¹⁵, dünyâ ve âhiretin efşuşahı, suffe-i safanın sedası, vefa kubbesinin ayı, yüce, temiz, seçilmiş, razı olunmuş, âlemin övünç kaynağı Hz. Muhammed Mustafa (Allah efendimiz Muhammed'e, Ehl-i Beyt'ine ve sahâbesine salat etsin) Hakk'a yürüyeceği günlerde, erenler sultanı, emîru'l-mü'minin Ali (k.v.)'yi yanına çağırır. "Ya Alî! Ben artık ölüyorum. Sana bir takım vasiyetlerim var. Bunları taliplere bir hatıra olarak bırakıyorum. Taliplerden kim bu öğütlere uyarsa yarın ondan memnun kalırım ve Hak cemâlini görebilmesi için şefaâtçi olurum." dedi.

2. Tarikata Girme Usulü

Öncelikle tarikata

¹⁴ Bu bölüm 21b'den başlamaktadır. 19b-21a arası boştur.

¹⁵ Bu ifade, metindeki "tuti-i şekkeristân-ı hakikat" kelimelerinin karşılığı olarak verilmiştir. Aslında ifade literal olarak, "hakikat şekerliğinin papağanı, dudu kuşu" anlamına gelmektedir. Papağanlar şeker verilerek konuşturuldukları için burada güzel söz söylemeyi işaret eden bir mecaz yapılmıştır. Bu nedenle biz de bunun sadeleştirmesinde "hakikat bahçesinin söz sultanı, güzel konuşan" anlamını verdik.

nice gelmek gerek anı beyan ider.

İmdi evvel tarîk-ı evliyâ budur ki ehl-i tarîk cem olup oturalar. Andan evvel ibtidâ bir yol erkân bilür kardaş elin alıp içeri getüre eyide kim: es-Selâmu aleyküm yâ ehl-i tarîk ve'l-ahd ü vefâ yâ ehl-i terbiye vü safâ. Gelmekliğimiz Tanrı içündür ve durmaklığınız Tanrı içündür ve söylemekliğunuz Tanrı içündür. İşbu mü'min karındaş, ayağınız turâbına yüz sürüyügelüp bu makama durmak murâdları vardur ve hem siz ihtiyârların önünde meşâyıhın silsilesine bağlanup ve evliyâ katarına çekilüp, evliyâ erkânına girüp, sâhib-i tarîk olup Şâh-ı Merdân kapusunda beli bağlı kul olup, ol şâh-ı velâyet emîru'l-mü'minîn Ali radiya'llâhu anh ve kerrema'llâhu veche nasıl girilir onu anlatalım.

Öncelikle evliyanın yolu şudur ki, yol ehli bir arada oturlarlarken, yol erkân bilen bir kardaş, tarikata girmek isteyen alıp bu meclise getirir. Girişte onları; Es-Selamu Aleykum ey ehl-i tarik ve ahd-i vefa ve ey ehl-i terbiye ve safâ, diyerek selamladıktan sonra, "Buraya Allah için geldik, duruşumuz da konuşmamız da Allah içindir. Yanımdaki bu mümin kardaş, huzurunuzda ayağınızın toprağına yüz sürüp, sizlerin önünde meşayih silsilesine bağlanıp, evliya katarına dâhil olarak evliya erkânına girmek ister. Böylece tarikat ehli olarak Şâh-ı Merdan kapısında beli bağlı kul olup, Velâyet makamının Şahı Ali (r.a. ve k.v.)

نَجِّهِ كَلَمَكَ كَرَكْ اَنِ بَيَانِ اَيْدَن اَمْدِي اَوَّل طَرِيقِ
 اَوَّلِيَا بُودُزْ كِه اَهْل طَرِيقِ جَمْعِ اَوَّلُونِ اَوْتُونِ كُزْ
 اَنْدَن اَوَّل اَيْتَدِ اَو بَرِيُول اَدْ كَان بِلُوزْ قُود اَشْرَا كِن اَلِ
 اِيْجَرِي كُوزْ اَيْدَن اَيْمِ السَّلَامُ عَلَيْكُمْ يَا اَهْل طَرِيقِ
 وَالْعَهْدِي وَفَاو يَا اَهْل تَرْتِيَه وَصَفَا كَلَمَكَ لَكُوزْ
 تَكْر اِيْجُونْدُزْ وَصُور مَقْلَعِي كُوزْ تَكْر اِيْجُونْدُزْ وَكَلِمَتِ
 وَسُؤْمَلَكْ لَكُوزْ تَكْر اِيْجُونْدُزْ يَا اَيْتَبُومُونِ قَرْدِ اَشْر
 اَيَا غِيَكُوزْ تَر اَيْنَه يُوْز سُوْرُوْبي كُوبُ بُو مَقَامَه
 طَرِيقِ مَرْد لَرِي وَاَرْدُ زُوْهَر سِيْز اَخِيَارْ كَرَكْ اَو كُونَدَه
 مَشَا اِيْخُكْ سِيْل سِيْلَه سِيْنَه بَغْلَنُوبْ وَاَوَّلِيَا قَطْرِيَه
 جَمْعِي كُوبُ لَوْلِيَا اَزْ كَانْتَه كُوبُ صَا حِبْ طَرِيقِ اَوَّلِيَه
 شَاه مَرْد اَنْ قَبُولُ شِيْدَه بَلِي بَغْلُوْ اَقُول اَوَّلُوبْ اَوَّلِيَه
 سَلَامِي وَلايْتِ اَمِيْرِ الْمُؤْمِنِيْنَ عَلِي رَضِيَ اللهُ عَنْهُ كَرَمَهُ

طافلرندن و آنله حیز متکاد اولما ائست
 و بو عاقبت حقیقه تیور و یزیده آندن محفل
 اهلنه جواب کله نوله محلد و که هر کی سوز سه
 مصلحتد ز کور و ز مبارک اولسون دینه و ز دیکر
 آندن اول کیمسه دخی بر یول اهلنی قبول اید آندن
 از کان موجب جمعی شرطی برینه کتونه اول
 شرط بود و ز که آقا و اوغلی ایکی دیزی او زه محکوب
 او تود لر آندن اته و طالب صاغ الدین ایلر و صونو
 باش بر مقلدینی بر برینه برابر طوطوب آل طوطوشلر
 عقد طهریق وجه بر که آندن بو کل امیری بول آتاسی
 و یک خود بر صاحب طهریق بول فرد ایشی اول مستدیه
 توبه تلقین ابلیه اول طهریق بود و ز که استغفر الله
 من کل ذنب از نبه عهدا و خطاء اوسهوا و اوشیگا

âşıklarından ve onlara hizmet-kâr olmak ister ve bu âşığın hakkın-
da ne buyurursız diye. Andan mahfil ehline cevâb gele, n'ola mahal-
dır ki her kimi severse maslahatdur görevüz, mübârek olsun diyevüz-
diyeler. Andan ol kimse dahi bir yol ehlini kabûl ide. Andan erkân
mücibince cemî'i şartları yerine getüre, evvel şart budur ki, ata ve oğ-
lu iki dizi üzre çöküp oturalar. Andan ata ve tâlib sağ ellerin ilerü
sunup başparmaklarını birbirine berâber dutup el dutuşalar, akd-i
tarik vechi birle andan bu kelâmları yol atası veyâhûd bir sâhib-i ta-
rik yol kardaşı ol mübtedîye tevbe telkîn eyleye. Evvel tarîkı budur
ki: *Estağfirullah min kulli zenbin eznebtuhu amden ev hataen ev
sehven ev sırran*

âşıklarından ve hizmetkârlarından olmak ister. Bu âşık hakkında ne bu-
yurursunuz?" der.

Mecliste bulunanlar, onu niyetinden dolayı tebrik ederler. O da ta-
rikat erkânının gerektirdiği şartları yerine getirir. Erkân şudur: Rehber
ve talip adayı diz çöküp otururlar ve sağ ellerinin başparmaklarını bir
araya getirirler. Yol atası ya da tarikat ehli biri ona şu tövbeyi telkin
eyler: *Estağfirullah, bilerek, bilmeyerek, yanlışlıkla, gizliden veya açık-
tan yapmış olduğum tüm günahlardan Allah'a tövbe ederim.*

ev alâniyeten ve etubu ileyhi ve min zenbillezi a'lemu ve mine'z-zunûbi la na'lemu inneke ente allâmu'l-kulûbi settâru'l-uyûbi tûbû ilallahi tev-bete'n-nâsûha innellâhe yuhibbu't-tevvâbîn ve yuhibbu'l-mutetahhîrîn ve tûbû ilellahi eyyuhe'l-mu'minîn [mu'minûn]. Allahumme innî tâîbun ileyke kavlen ve fi'len ve hâziran ev zamira. Allahumme tevbeti ve'sta-kîm şaîty enne Muhammeden en-nebiyyu ve evliyâi Aliyyun vallahu aleyhi linekûle vekîl, enne hâzâ sıratun mustakîm estağfirullah estağfirul-lah estağfirullah Tevbe mecmûi menâhîden ve kendu bilmeden geçüb hâ-zâ Sultan Şah Abbas elinde tevbe eyledum. Bu hâzır cem'iyetin tanık-lığına eğer ahdümden dönersem Hazret-i Ali'nin Zülfikâr'ına uğraya-yım diye. Andan sonra bu âyeti okuya:

Eûzu billâhi mine's-şeytânî'r-racîm Bismillâhî'r-Rahmânî'r-Rahîm

Bildiğim ve bilmediğim günahlardan dolayı da Allah'a tövbe ede-rim. Allahım! Sen kalplerde ne olduğunu çok iyi bilersin ve ayıpları da örtensin. "Samimi bir şekilde, gönülden tövbe ederek Allah'a yönelin."¹⁶ "Allah, tevbe edenleri ve temizlenenleri sever"¹⁷ Öyleyse ey müminler Allah'a tevbe edin. Allahım! Ben sana sözlü ve fiili, açık ve gizli ola-rak yöneliyorum. Allahım! Tövbemi kabul et. Muhammed nebidir, Ali velimdir, Allah bu dediklerimize vekildir. Bu dosdoğru bir yoldur, tüm günahlardan tövbe ettim, estağfirullah estağfirullah estağfirullah haram kılınan şeylerden ve kibre düşmekten sakınıp, Sultan Şah Abbas elin-den tövbe aldım. Burada bulunanlar buna şahittir. Eğer ahdimden dö-nersem Hz. Ali'nin Zülfikâr'ına uğrayayım, diyerek şu ayeti okur: Eû-zu billahi mineşşeytânirracîm. Bismillahirrahmanirrahim: (Kovulmuş şeytandan Allah'a sığınırım. Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla)

¹⁶ Bu kısım ayetten alınmadır. Bkz. 66. Tahrim 8.

¹⁷ Bu da ayetten alıntıdır. Bkz. 2. Baka-ra 222.

أَوْعَلَايَنِي وَأَتُوبُ إِلَيْهِ وَمِنْ ذَنْبِ الدَّجَا غَلَمٌ وَمِنْ
 الدُّنُوبِ لَا تَعْلَمُ اللَّهُ أَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ سَقَّارُ
 الْعُيُوبِ تَوْبُوا إِلَى اللَّهِ تَوْبَةً نَصُوحًا إِنَّ اللَّهَ يَجِبُ
 النَّوَابِينَ وَيَجِبُ الْمُسْطَهْرِينَ وَتَوْبُوا إِلَى اللَّهِ إِنَّهَا
 الْمُؤْمِنِينَ اللَّهُمَّ إِنِّي نَائِبٌ إِلَيْكَ قَوْلًا وَفِعْلًا وَحَاطَرًا
 أَوْضَمِيرًا اللَّهُمَّ تَوْبَتِي وَاسْتَعْفِمْ شَأْنِي أَنْ مُحَمَّدًا يَكُنَّ
 وَلِيًّا عَلَيَّ وَاللَّهُ عَلَيْهِ لِنَقُولُ وَكَيْلٌ أَنْ هَذَا صِرَاطُ
 مُسْتَقِيمٍ اسْتَغْفِرِ اللَّهَ اسْتَغْفِرِ اللَّهَ اسْتَغْفِرِ اللَّهَ تَوْبَةً
 فَيَجْعَلُ مِنْكُمْ هَيْدَنَ وَكَذَّوَابِلِدَنَ يَكُوبُ هَذَا سُلْطَانُ
 شَاهِدٌ عَبَاسٌ لِنَدِي تَوْبَةً أَبْلَدُمْ بِمُحَاطَرِ جَمْعِيْنِكَ وَفَضْلِيْنِكَ
 أَكْرَهُ هَذَا مَدَنَ دُونَ رَسْمِ حَضْرَةِ عَلِيٍّ ذُو الْفُقَارَةِ
 أَوْ غَيْرِ بَابِمْ دِيهِ أَنْدَنَ صُكْرَ بَوَايَسَا وَفَوْبَةٍ
 أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اِنَّ الدِّينَ بَيْنَا وَبَيْنَكَ اِنَّمَا يَبْعُوَنَ اللّٰهَ يَدُ اللّٰهِ قُوَّةٌ
 اَيْدِيهِمْ فَمَنْ نَكَثَ فَاِنَّمَا يَنْتَكُثُ عَلٰى نَفْسِهِ وَمَنْ اَوْفٰى
 بِمَا عَاهَدَ عَلَيْهِ اللّٰهُ فَمِنْهُ اَجْرٌ عَظِيْمًا لَا اِلٰهَ اِلَّا
 اللّٰهُ الْفَعْلُ مُحَمَّدًا رَّسُوْلُ اللّٰهِ وَالْمُضِلُّ عَلِيٍّ وَلِيُّ اللّٰهِ دِيَّةٌ
 اَذَنْ اَوْ اِيْلَى اِيَّامٍ شَرْطَيْنِ يَرِيْنَهُ كَيُوْنُ شَرْطُ بُوْدٍ وَرَكْعَةٍ
 بُوْنِي اَوْ قُوَّةٍ اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى اِيَّامٍ نُوْرٍ مُحَمَّدٍ الْمُصْطَفٰى
 اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى اِيَّامٍ اَمِيْرِ الْمُؤْمِنِيْنَ عَلِيٍّ الْمُرْتَضٰى اَللّٰهُمَّ صَلِّ
 عَلٰى نُوْرِ فَاطِمَةَ الزُّهْرٰى وَخَيْجَةَ الْكُبْرٰى اَللّٰهُمَّ صَلِّ
 عَلٰى اِيَّامٍ حَسَنٍ تَخْلُقُ رِضًا اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى اِيَّامٍ حَسَنٍ
 بِنَاءٍ شَرْهِيْدٍ وَشَتْ كَرَمِلًا اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى اِيَّامٍ زَيْنَلِ
 عَابِدِيْنَ مُحْصُوْمٍ بِاَكْ اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى اِيَّامٍ مُحَمَّدٍ بَاوَرٍ
 اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى اِيَّامٍ جَعْفَرٍ صَادِقٍ اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى
 مَرْسٰى وَكَاطِمٍ اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى اِيَّامٍ هَسَنٍ قِيْلَانِي خْتَمِ

İnne'llezîne yubâyiüneke innemâ yubâyiünellâhe yedullâhi fevka eydiy-him fe-men nekese fe-innemâ yenkusu alâ nefsihi ve-men evfâ bimâ âhede aleyhu'llâhe fe-seyu'tihi ecran azîmâ La ilâhe illallahu, Muham-medun Rasulullahi, Aliyyun veliyyullahi diye andan on iki imâm şar-tın yerine getüre. Şartı budur ki bunu okuya. Allâhumme salli alâ İmâm nûr-i Muhammedini'l-Mustafa. Allâhumme salli alâ İmâm emiri'l-mü'minîn Ali el-Murtezâ. Allâhumme salli alâ nûr-i Fâtıma-ti'z-Zehrâ ve Hadîceti'l-Kübrâ. Allâhumme salli alâ İmam Hasan Hulk-i Rızâ, Allâhumme salli alâ İmâm Huseyn Şâh-ı şehid-i dest-i Kerbelâ, Allâhumme salli alâ İmâm Zeynelâbidîn Ma'sûm-ı Pâk, Al-lâhumme salli alâ İmâm Muhammed Bâkır, Allâhumme salli alâ İmâm Ca'fer-i Sâdık, Allâhumme salli alâ Mûsa-i Kâzım, Allâhumme sal-li alâ İmâm-ı Heşdom-i Kibla-yı Hoftem

"Muhakkak ki sana biat edenler ancak Allah'a biat etmektedirler. Al-lah'ın eli onların elleri üzerindedir. Kim âhdini bozarsa, ancak kendi aleyhine bozmuş olur. Kim de Allah ile olan âhdine vefa gösterirse Al-lah ona büyük bir mükâfat verecektir."¹⁸

Daha sonra La ilâhe illallah, Muhammedun Resulullah, Aliyyun Veliyyullah¹⁹ deyip on iki imamlara ve silsileye şöyle dua eder: Alla-hım! Muhammed Mustafa'nın nuruna rahmet et, Allahım! Mümin-lerin Emiri İmam Ali el-Mürteza'ya rahmet et, Allahım! Fatıma-yı Zehrâ'nın ve Hatice-yi Kübrâ'nın nuruna rahmet et. Allahım! İmam Hasan Hulk-i Rıza'ya rahmet et. Allahım! Kerbelâ çölünün mazlum şehidi İmam Hüseyin'e rahmet et. Allahım! Masum ve pâk olan İmam Zeynelâbidîn'e rahmet et. Allahım! İmam Muhammed Bakır'a rahmet et. Allahım! İmam Cafer-i Sadık'a rahmet et. Allahım! İmam Musa-i Kazım'a rahmet et.

¹⁸ 48.Fetih 10.

¹⁹ Sırayla; Allah'tan başka ilah yoktur; Muhammed, Allah'ın elçisidir; Ali, Al-lah'ın dostudur.

Sultân-ı Horasan Burhân-ı Horasan delîli Horasan Şâh ibn-i İmâm Ali Mûsâ Rızâ, Allâhumme salî alâ İmâm Muhammed Takî, Allâhumme salî alâ İmâm Ali Nakî, Allâhumme salî alâ İmâm Hasani'l-Askerî, Allâhumme salî alâ İmâm Muhammed Mehdi sırr-ı Ahmed Şâh-ı âhir zamân sâhib kırân duâz-i imâm cihârde ma'sûm-ı pâk, hüccetu'l-kayyûmu'r-rahmân delîlu'l-burhân kutbu'l-meşâyih emri Sultân Şeyh Şehâbeddîn râ ve ervâh-ı Sultân Şeyh Seyyid Cemaleddîn râ ve ervâh-ı Şeyh Zâhid-i Geylânî râ ve ervâh-ı Sultân Şeyh Safî kadde-sa'llâhu ve rahmetullâh râ ve ervâh-ı Sultân Şeyh Sadreddîn râ ve ervâh-ı Sultân Şeyh Hoca Ali râ ve ervâh-ı Sultân Şeyh İbrâhîm râ ve ervâh-ı Sultân Şeyh

Allahım! Sekizinci İmam, Horasan'ın Sultanı ve Delili Şah b. Ali Musa Rıza'ya rahmet et. Allahım! İmam Muhammed Taki'ye rahmet et. Allahım! İmam Ali Naki'ye rahmet et. Allahım! İmam Hasani'l-Askeri'ye rahmet et. Allahım! Hz.Muhammed'in sırrı, âhir zaman şahı İmam Muhammed Mehdi'ye, on iki imama, on dört masum-ı paklara rahmet et.

Rahman'ın hücceti, apaçık delil, meşayihin kutbu Sultan Şeyh Şehabeddin, Şeyh Seyyid Cemaleddin, Şeyh Zahid Geylanî, Sultan Şeyh Safî (k.s. ve rh.a), Sultan Şeyh Sadreddin, Sultan Şeyh Hoca Ali, Sultan Şeyh İbrahim, Sultan Şeyh

سُلْطَانُ خُرَّسَانِ بُرْهَانَ خُرَّسَانِ دَلِيلِي خُرَّسَانِ
 مَنَاهُ ابْنِ إِمَامٍ عَلَى مُوسَى رِضَا اللَّهِ صَلَّى عَلَى إِيْمَانِ
 مُحَمَّدٍ تَقَى اللَّهِ صَلَّى عَلَى إِيْمَانِ عَلَى نَعْيِ اللَّهِ صَلَّى عَلَى
 إِيْمَانِ حَسَنِ الْعَسْكَرِيِّ اللَّهُ صَلَّى عَلَى إِيْمَانِ مُحَمَّدٍ
 وَمَهْدِي سَيِّدِ أَحْمَدِ شَاهِ الْخِرَازْمَانِ صَاحِبِ
 قُرْآنِ دُقَازِ إِمَامِ جِهَارْدِ مَعْصُومِ بَلَا
 حُجَّتِ الْقَبُورِ الرَّحْمَنِ دَلِيلُ الْبُرْهَانِ قَطْبُ
 الْمَسَاحِي أَمْرِ سُلْطَانِ شَيْخِ شَهَابِ الدِّينِ رَا وَارْوَجِ
 سُلْطَانِ شَيْخِ سَيِّدِ جَمَالِ الدِّينِ رَا وَارْوَجِ شَيْخِ زَاهِدِ
 كِيَلَانِي رَا وَارْوَجِ سُلْطَانِ شَيْخِ صَافِي قَدَّسَ اللَّهُ
 وَرَحِمَتَ اللَّهِ رَا وَارْوَجِ سُلْطَانِ شَيْخِ صَدْرِ الدِّينِ
 وَارْوَجِ سُلْطَانِ شَيْخِ خُواجه عَلِي رَا وَارْوَجِ
 سُلْطَانِ شَيْخِ اِبْرَاهِيمِ رَا وَارْوَجِ سُلْطَانِ شَيْخِ

جُنَيْدَ غَازِي رِگ وَا رَوَاجِ سُلْطَانِ شَيْخِ خُوجَه جِيدِ رِگ
 وَا رَوَاجِ سُلْطَانِ شَاهِ اسْتَمْبِيلِ بَهَادِرِ خَانِ رِگ
 وَا رَوَاجِ سُلْطَانِ شَاهِ دَحْمَزِ حُيْنِ رِگ وَا رَوَاجِ
 سُلْطَانِ شَيْخِ اسْتَمْبِيلِ عَادِلِ رِگ وَا رَوَاجِ سُلْطَانِ
 شَاهِ مُحَمَّدِ خُدَايَنْدِه رِگ وَا رَوَاجِ سُلْطَانِ شَاهِ عَلِي
 عَبَّاسِ رِگ وَا رَوَاجِ سُلْطَانِ شَاهِ صَهَابِي رِگ وَا رَوَاجِ
 سُلْطَانِ مُؤْمِنِينَ مُؤْمِنَاتِ مُسْلِمِينَ مُسْلِمَاتِ
 مُبَارَكِ وَقْتِ سَعَادَةِ وَدَوَامِ دَوْلَتِ وَبَقَايِ سُلْطَنُتِ
 شَاهِ عَلِي عَبَّاسِ بَاسْشَارِ فَضْلِ اَوْلَادِ وَا رَوَاجِ
 مَسَاحِقِ سَجَادَةِ رَسُولِ مُرْشِدِ كُلِّ كَامِلِ مُكْمِلِ اللَّهِ
 عَلِي وَلِيِّ اللَّهِ رِضْوَانِ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِمُ اَجْمَعِينَ بِرَحْمَتِكَ
 يَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ بُوَدِخِي نَاةَ عَلِي دُرْ بُوِي اَوْفُوِي
 نَاةَ عَلِي مَظْهَرِ الْعَجَائِبِ بِجَدِّ عَوْنِكَ فِي التَّوَابِكُلِ

Cüneyd Gâzî râ ve ervâh-ı Sultân Şeyh Hoca Haydar râ ve ervâh-ı Sultân Şâh İsmâil Bahâdırhân râ ve ervâh-ı Sultân Şâh Dahmaz Huseyn râ ve ervâh-ı Sultân Şeyh İsmâil Âdil râ ve ervâh-ı Sultân Şâh Muhammed Hudâbende râ ve ervâh-ı Sultân Şâh Ali Abbâs râ ve ervâh-ı Sultân Şâh Safî râ ve ervâh-ı Sultân-ı mü'minîn ve mü'minât, müslimîn ve müslimât mübârek vakt-i saâdet ve devâmî devlet ve bakâ-i saltanat Şâh Ali Abbâs Paşa râ evlâd u ervâh-ı meşâyih-ı seccâde-i rasûl mürşid-i kâmil mükemmilî'llâh Aliyyun Velîyul-lâh rûdvanullâhi teâlâ aleyhim ecmaîn birahmetike yâ erhame'r-râhimîn.

Bu dahi Nadi Ali'dür bunu okuya: Nâdi Aliyyen mazhara'l-acâibi tecîdhu avnen leke fi'n-nevâibi küllü

Cüneyd Gazi, Sultan Şeyh Hoca Haydar, Sultan Şâh İsmail Bahadırhan, Sultan Şâh Tahmasp Hüseyin, Sultan Şeyh İsmail Âdil, Sultan Şâh Muhammed Hudabende, Sultan Şâh Ali Abbas, Sultan Şâh Safî Sultan'ın ruhlarına, kadın, erkek tüm Müslümanların ruhlarına, mübarek vakti saadet ve devâmî devlet ve Şâh Ali Abbas Paşa'nın saltanatının bakası için ve Hz. Peygamberin ve mükemmel mürşit Hz. Ali'nin yolunun takipçileri meşâyihün çocuklarının ruhlarına rahmetinle muamele et, ey merhametlilerin en merhametlisi!

Sonra, Nadi Ali'yi okur: Keramet sahibi Ali'yi çağırırsan sıkıntılarını çözmede sana yardımcı olur.

hemmin ve gammin ve duâin minellahi niyyetu'l-hâcât seyenceli biazametike Ya Allah, ve binubuvvetike Ya Muhammed, ve bivelâyetike Ya Ali, Ya Ali, Ya Ali diye ve cemî' edeb-erkân üzre terbiyyet ide, emr-i ma'rûf ve nehy-i münker üzre, inne hâzâ tarîkun mustakîm yolunu tâlibe göstere ve hem Allâh Teâlâ hazretine doğru giden yolların haber vire ve dahi Şeytan aleyhi'llâ'nenin mekr-i hilesinden kurtara ve dahi nefsi-i emmâre şerrinden halâs ide ve hem ne kadar ki yol içinde müşkilâtların hall ide ne nev'ile olursa olsun. Zîrâ ki ol tâlibin ol yerden gayriye ihtiyâcı olmaya ve hem bir kimseye dahi müşkilin sormalu olmaya ve bu cümle yol erkân her ne var ise bildirüp ma'lûm ide, mürebbinin tâlibe hizmeti budur şöyle bilesiz.

Her türlü gam ve keder senin azametinle çözülür Ya Allah! Senin peygamberliğinle çözülür Ya Muhammed! Senin velayetinle çözülür Ya Ali! Ya Ali! Ya Ali!²⁰

Bundan sonra artık, mürebbi talibe, bütün edep ve erkânı öğretir. Ona, iyiliği emredip kötülükten sakındırmayı, "Bu dosdoğru yoldur"²¹ ilkesinden yürüyerek Yüce Allah'a giden yolları ona bildirir. Şeytanın ve nefsinin kötülüklerinden ve hilelerinden sakınmayı öğretir. Mürebbi talibe, yolu iyice öğretmelidir ki, talip bir başkasına muhtaç olmasın, yolla ilgili sıkıntılarını başkasına sormasın. İşte mürebbinin talibe hizmeti budur.

²⁰ Bihârul-Envâr, c.20, s.73.

²¹ Bu ifadenin farklı lafızlarla da olsa Kur'an-ı Kerim'de sık geçmektedir. Örnek olarak bkz. II. Hud 56, 15 Hicr 41, 22 Hac 54, 23 Muminun 73, 43 Zuh-ruf 43.

هَمَّ وَعَنِمَ دُعَاؤُ مِنْ اللَّهِ نَبَتْ الْحَاجَّةُ سَجَلُ بَعْظَمَتِهِ
 يَا اللَّهُ وَيَبْنُوْتُكَ يَا مُحَمَّدَ وَيُولَايَتِكَ يَا عَلِيَّ يَا عَلِيَّ يَا عَلِيَّ
 دِيهِ وَجَمِيعِ آدَبِ أَزْكَانِ أَوْزَرَهُ تَرَبُّتِ اَيَدِهِ أَفْرِ
 مَعْرُوفٍ وَنَهْيِ مُنْكَرِ أَوْزَرَهُ إِنَّ هَذَا طَرِيقُ نَسْتَقِيمِ
 يُولِي طَالِبَهُ كُوسْتَمِ وَهَمَّ اللَّهُ تَعَالَى حَضْرَتَهُ طَفَرِي
 كِيدَن يُولَلَرِينَ خَبَرِيرِ وَدُخِي شَيْطَانِ عَلِيهِ
 اللَّعْنَةُ لَكَ مَكْرَحِيلَهُ سَدَن قُورْتَمِ وَدُخِي نَفْسِي عَمَارِهِ
 شَرْتَن دَن خِلَاصِ اَيَدِهِ وَهَمَّ نَقْدَرَكِهِ بُولِ اِيْجَنَدِهِ
 مَوْشَكَرَاتَلَرِينَ حَالِ اَيَدِهِ نَه نَوْعِيلَهُ اُولُورْسَهُ اُولُسُونِ
 زِيرَاكَه اُولِ طَالِبِكَ اُولِ بَرْدَن غَيْرِيهِ اِخْتِيَاْجِي اُولِيهِ
 وَهَمَّ بَرَكِيْمِيهِ دُخِي مُشْكَلَن صُورِ مِلْوَا اُولِيهِ وَبُوجْلِهِ
 يُولِ اَرْدَاكَانِ هَرِيْمِ اَوَايْسِهِ بَلْدَرُ وُيُ مَعْلُومِ اَيَدِهِ
 مَرِيْنِكَ طَالِبِهِ حَذْمِي بُوْدُ دُشُوْبِلِهِ بِلَه سِيْز فَطَالَلِ

و بعد طالبك مرتبه خدمتی ندرانی بیان ایدر
 اول طالب مرتبه تسلیم اولمقدبر و دخی هرنگی
 بیور دایسه امرینه مطیع اولوب بیور دوغین
 تودمقدبر حدیث نبوی قال البتة عم مثلاً عهد
 و دینله دیو بیور مشدر امدی مؤمن د اصلاً
 بلان اولمز و هم یلا بنجیده ایمان اولمز بو حدیث
 مصطفی در بوکا هرگز کمان اولمز امدی اولکی
 حدیثه بیور مشدر که مؤمن اکا دبر لر که عهدی
 افرادی اوز دیننه باشین ویر دوغمه اما صکره که
 حدیثه بیور مشدر که بر کسنتک افرادی بیون اولسه
 دینی دخی اولمز دیمک اولور امدی کر کدر اوغول
 انانک امرینه مخالف اشلردن بغایت خذر ایدر
 کرک هرکون دو کوب سو کوب کونده بیک کررد

FASL

Ve badehü tâlibin mürebbîye hizmeti nedir anı beyân ider.

Evvel tâlib mürebbîye teslim olmakdır. Ve dahi her ne ki buyurur ise emrine mutî olup buyurduğun' tudmaktır. Hadis-i Nebevî Kale'n-Nebîyyu (a.s): Men lâ ahde lehu la dîne lehu deyu buyurmuşdır.

İmdi mü'min asla yalan olmaz

Ve hem yalancıda imân olmaz

Bu hadîs-i Mustafâ'dır

Buna hergiz gûman olmaz.

İmdi evvelki hadîsde buyurmuşdur kim: Mü'min ana dirler ki, ahdi ikrârı üzerine başın vire, dönmeye. Ammâ sonraki hadîsde buyurmuşdur ki: Bir kimsenin ikrârı bütün olmasa dîni dahi olmaz demek olur. İmdi gerekdir oğul atanın emrine muhâlif işlerden be-gâyet hazer ide gerek her gün döğüp söğüp günde bin kerre red

3. Talip, Mürebbiye Nasıl Hizmet Etmelidir?

Öncelikle talip, mürebbiye teslim olmalı, ne söyleirse yerine getirmelidir. Zira Hz. Peygamber bir hadislerinde şöyle buyurmuşlardır: "Ah-dine vefalı olmayanın dini yoktur."²²

Mümin asla yalan söylemez

Zaten yalancı da iman olmaz

Bu Mustafa'nın hadisidir

Bu konuda asla yalan olmaz

Birinci hadiste şöyle buyurulmuştur:

Mü'min başını verse bile, sözünden dönmeyendir. Sonraki hadiste ise şöyle buyurulmuştur: Bir kimsenin sözü tam olmazsa dini dahi tam olmaz.

Evladın babasının (talibin mürebbînin ve rehberinin) emrine aykırı işlerden uzak durması gerekmektedir. Hergün dövüp, sövse günde bin kere reddetse

²² Bkz. Şerhu Nehci'l-Belâğa, c.18, s.372, Ebu Cafer Ahmed Tahavi, Şerhu Müşkili'l-Âsâr, tahkik: Şuayb Arnâvut, Müessesetu'r-Risâle, Beyrut 1415/1994, c.8, s.389

idüp dahi kovsa da andan yüz çavirmeyüp ahdi ikrârı üzerine başın vi-
re dönmeye eğer atası günde on kerre satıp bahâsın yerse dahi hiç yüz
çevirmeyüp hak sendedir deyüp mutî' olmaktadır. Ve eğer emrine muhâ-
lif olursa ahdinden dönmüş olur. Ol tâlib dünyâdan âhirete îmânsız gi-
der, Hak saklasun neûzu bi'llâh. Ve hem iki cihânda Şeytân gibi mer-
dûd olur. Muhammed Mustafâ'nın ve Ali el-Murtezâ'nın ve on iki
imâmın şefâatından mahrûm ola ve dahi mahşerde âlimleri dibine ko-
mayalar. Zîrâ ki Kale'n-Nebiyû (a.s); *el-kezzâbu la ummetî* deyu bu-
yurmuşdur. Yani yalancılar benim ümmetim değildir demek olur. Kav-
luhu Teâlâ: *Veylun yevmeizin li'l-mukezzibîn* Ya'nî veyl tamusu ya-
lancılar

bile evlat ondan yüz çevirmeyip ahit ve sözünde durmalıdır. Hatta ata-
sı evladını günde on kerre satıp, parasını yese bile ondan yüz çevirme-
yerek "sen haklısın deyip" itaat etmelidir. Eğer itiraz ederse ahdinden
dönmüş, ikrarını bozmuş olur. Dünyadan imansız gider -Allah sakla-
sın- şeytan gibi iki dünyada kovulmuş olur ve yarın Muhammed Mus-
tafa'nın, Ali el-Murteza'nın ve on iki imamın şefaatinden yoksun ka-
lır. Onu âlimlerin yanına da koymazlar. Çünkü Yüce Allah, "O gün
yalancıların vay hâline!"²³, Hz. Peygamber (a.s) de; "Yalancılar benim
ümmetimden değildir."²⁴ diye buyurmuşlardır. Yani veyl cehennem
yalancılar

²³ Kur'an'da çokça geçmekte olan bu ifa-
de için bkz. 52. Tûr II, 77. Mürselât
15.19.24.28.34.37.40.45.47.49. 83.
Mutaffîfîn 10.

²⁴ Literatürde böyle bir rivayet varit
olmayıp, Arapça dil özelliği bakımından
düzgün kurulmuş bir cümle değildir, bir
ifade zayıflığı söz konusudur.

ایدوب دخی قورسه ده اندن بوزجاویرمبوب
 عهدی اقراری او ز دینته بکشتن ویره دونمیه اکر
 اتاسی کونده اون کره صائب بهاسین برسه دخی
 هیچ بوزجاویرمبوب حق سننده دیر دیوب مطیع
 اولمقدرد و اکر امرینه مخالف اولورسه عهد ندن
 دونمش اولور اول طالب دنیا دن اخره ایمانشیز
 کیدر حق صغلاسون نفوذ یا الله وهم ایکی جهانن
 شیطان کی مردود او بومحمد مصطفی و علی
 المرتضی نیک و اون ایکی ایمانک شفاعتندن محروم
 اوله و دخی محشرده علم لری دیننه قومیلر زیراکه
 قال النبی عنم الکذاب لا اُمتی دیوبور مشدر یعنی
 بلانجیلر بنم اوتمم دکلدر دیملا اولور قوله تعالی
 و بَلْ یَوْمَئِذٍ لِّلْمُکَذِّبِینَ یعنی و بل طموسی بلان جیلر

ایچوندر نفوذ بالله امدی سوبله کرکدر که اتاسی
 کوند بیک قان ایندوب و هم بیک کوفردخی سوبلیله
 اولورسه شوبله دیوبی اراده من بوزمیه و بوز
 معی کرکدر و دخی طریق اولیا بولند نیت بال
 و اعتقادی قوی قلوب بولدن قورقور کرکدر
 اولیه اولسه اول کیمسه طریقتک انتهاییه قدم
 بصر قال البیوم من لا یهدی الله فلاحه و لا ینله دیو
 بیورموشد بو حدیش و جیفه بر کیمسنگ مرشی و یلچ
 اولسه اول کیمسنگ شیطاندر زیر که دلیل اولمچ
 بوله کیدلر رسول حضرت بیورمشد که جبرائیل
 اولسه یدی بن سدره المنتهی قند بولیدم امدی
 بلکل که شریعت قول رسولدر و طریقت فعل رسولدر
 کرکدر که اراده قدمن طریقتیه نهسه فعل رسولدر

içündür neûzu bi'llâh.

İmdi şöyle gerekdir ki atası günde bin kan idüp ve hem bin küfür dahi söyleyecek olursa şöyle deyüp irâdetin bozmaya ve bozmamak gerekdir. Ve dahi tarik-ı evliyâ yolunda niyet pâk ve i'tikâdî kavî kılup yolundan korkmamak gerekdir. Öyle osla ol kimse tarikatın intihâsına kadem basar. Kale'n-Nebîyyu (a.s): *Men lâ murşide lehu lâ dîne lehu* buyurmuşdur. Bu hadis mücibince bir kimsenin mürebbîsi veya şeyhi olmasa ol kimsenin şeyhi şeytandır. Zîrâ ki delîl olmayınca yola gidilmez. Resûl hazreti buyurmuşdur ki: Cebraîl olmasaydı ben sidretu'l-muntehayı kande bulaydım.

İmdi bil kıl ki şeriat kavî-i Resûl'dür ve tarikat fi'l-i Resûl'dür. Gerekdir ki irâdet kademin tarîkata bassa, fi'l-i Resûl'dür.

içindir -Bundan Allah'a sığınırız-.

Talip, mürebbîsi (atası) ona kızsâ, onu kötülese bile niyetini bozmamalı, evliya yolunda inancını sağlam tutup, yoldan korkmazsa o zaman tarikatın intihâsına yani fena mertebesine ulaşabilir. Hz. Peygamber (a.s), "Mürşidi olmayanın dini yoktur."²⁵ buyurmuştur. Bu hadis gereğince bir kimsenin mürebbîsi ya da şeyhi olmazsa o kimsenin şeyhi şeytandır. Çünkü rehbersiz yola gidilmez. Hz. Peygamber de, "Cebraîl olmasaydı ben sidretu'l-munteha'ya gidemezdim." demiştir.

Bilinmelidir ki, şeriat Hz. Resûl'ün sözüdür, tarikat fi'ilidir. Dolaşıyla tarîkata girmek bu anlamda Hz. Resûl'ün fi'ilidir.

²⁵ Bu söz tasavvufî çevrelerde "Şeyhi olmayanın şeyhi şeytandır" sözünü hatırlatmaktadır. Ancak her iki anlamda da hadis olarak literatürde yer almamaktadır.

Pes gerekdir ki evliyâ sulûkuna cehd eyleye. Hak Teâlâ, Resûl'üne buyurmuşdur ki: Yâ Muhammed bu cümle eşyâ yaratdım ki cümlesi insân içündür ve insânı yaratdım ki kendüm için. Ammâ Yâ Muhammed insân dahi iki âlemdir. Biri âlem-i Kübrâ ve biri âlem-i süflâ ve hem âlem-i hayât var ve âlem-i memât var. Âlem-i Kübrâ oldur ki âdemdir. Ve âlem-i süflî hayvândır ve âlem-i ulvî âdemdir. Ve âlem-i süflî dahi hayvândır. Cümlesi âdeme yakındır. Ve hem âdemde ki hâssâ-i behâim vardır. Ol dahi hayvândır. Gerçi ki sûrette âdemdir. Ammâ ehl-i irfânın ol sûrete itibârı yokdur. Ammâ ol hâssâyı eylerler ki anda zâhir ola. Zîrâ ki âdem hod dört nesnedendir. Anasır-ı Erbaa derler. Od, su, yel, toprak. Bu dört nesne dört kâide üzere

Talibin evliya yoluna gayret etmesi gerekir. Hak Teâlâ, peygamberine, "Ya Muhammed, cümle eşyayı insan için, insanı da kendim için yarattım," demiştir. İnsanda yüce ve basit olmak üzere iki âlem vardır. Hem hayat hem de ölüm âlemi vardır. Büyük âlem, insandır; küçük âlem hayvandır. İnsan ikisine de yakındır. Hayvani özelliklere sahip insan ancak görüntüde insandır, gerçekte o hayvandır. İrfan ehli böyle kişilere itibar etmez.

4. Nefsin Mertebeleri

İnsan dört nesneden meydana gelmiştir. Bunlara dört unsur (anasır-ı erbaa) derler ki, ateş, su, yel ve topraktır. Bu nesneler dört temel üzerine

پس کرد که اولیا سلو کنه جهد ایلیه حق تعالی
 رسولنه بیور مشیدر که یا محمد بو جمله اشیا
 بر تدم که جلسی انسان ایچوندر و انسانی بر تدم که
 کندوم ایچون اما محمد انسان دخی ایکی عالمدر بر
 عالمی کبری و بری عالمی سفلی و هم عالمی حیوة و عالمی
 ممات و ار عالمی کبری اولدر که ادمدر و عالمی سفلی
 حیواندر و عالمی علوی ادمدر و عالمی سفلی دخی حیواندر
 جلسی ادمه بقیندر و هم ادمکه خواصه بهایم و
 اول دخی حیواندر کر چیکه صورتی ادمدر اما اهل
 عرفانک اول صورتی اعتباری یوقدر اما اول
 خواصه ایلر که اندک ظاهر اوله زیرا که ادم خود
 دورت نسنند و انا صرا ربعه دیر لر اود صو
 بیل طیراق بودرت نسنه دورت قاعیده اوزنه

قونمشدیر بونلرک هر برینک بر مرانی و اردر اول
 اودوک ادينه امار قودیلر و بیلک ادينه لوامه
 قودیلر صوبولک ادينه ملهمه قودیلر وطیراقلک
 ادينه مطمئنه قودیلر اماره نفس اوده نسبت
 ایلرکه ظالمدر حق تعالی یورد مشددکه (النفسُ
 اِلَهَ الْفَنَسِ امدی نفسی امارنک اون خواسته سی
 وردر اول جمل ایستکی خشم اوجنی نفوس دور دینی
 قویم بشینی نخل التبی عصیان بدینی عجب کزینی کین
 طغوزینی کیرا ونی نفاق امار نفس لوا منک مرانی
 بیلر تعلقد رانک دخی اون خواسته سی و اردر اول
 زاهد ایکنی نفوی اوجنی وعد دور دینی علوی
 بشینی نماز التبی اوروج بدینی حج کزینی عمر طغوز
 زکوة اونی جهاد امار نفس ملهمه الهام قبول

konmuştur. Bunların her birinin bir merâtibi vardır. Evvel odun adına emmâre kodular. Ve yelin adına levvâme kodular. Suyun adına mülheme kodular. Ve toprağın adına mutmainne kodular.

Emmâre-yi nefis oda nisbet eyler ki zâlimdir. Hak Teâlâ buyurmuştur ki, *en-nefsu ilahu'n-nefs*.

İmdi nefis-i emmârenin on hâssası vardır. Evvel cehl, ikincisi hısm, üçüncü buğz, dördüncü karîm, beşinci buhl, altıncı isyân, yedinci ucub, sekizinci kin, dokuzuncu kibr, onuncu nifak.

Ammâ nefis-i levvâmenin merâtibi yele taallukdur. Anın dahi on hâssası vardır. Evvel zühd, ikinci takvâ, üçüncü va'de, dördüncü ulviyet, beşinci namâz, altıncı oruç, yedinci hac, sekizinci umre, dokuzuncu zekât, onuncu cihâd.

Ammâ nefis-i mülhime ilhâm kabûl

konmuştur ve her birinin bir derecesi vardır. Buna göre; ateşe emmâre, yele levvâme, suya mülhime ve toprağa mutmaine demişlerdir.

Nefis-i Emmâre²⁶, zalim olduğundan ateşe nispet edilmiştir. Yüce Allah, "Nefis, nefsin ilahıdır"²⁷ buyurmuştur. On özelliği vardır: Cehalet, kabalık, buğzetmek, karim, cimrilik, isyan, kendini beğenmişlik, kin, kibir, nifak.

Nefis-i Levvâme²⁸, yele benzetilmiştir. Onun da on özelliği vardır: Zühât, takva, va'de, ulviyet (yücelik), namaz, oruç, hac, umre, zekât, ci-hat.

Nefis-i Mülheme²⁹, ilham kabul

Levvâme

²⁶ Kelime olarak, emredici nefis anlamına gelir. Tasavvufî, Nefsin birinci mertebesi olup, bedeni arzulara meyleden, hissi şehvetleri arzulayan, kötü fiillerin kaynağı nefis demektir. Bu ifade Yusuf Suresi 53. ayette, "Nefsini temize çıkarmıyorum, çünkü nefis, gerçekten de kötülüğü emredicidir..." şeklinde geçmektedir.

²⁷ Bu ifade, Kur'an'dan bir ayet değildir.
²⁸ Kınayıcı nefis anlamındadır. Tasavvufî, Nefsin ikinci mertebesidir. Bu aşamada olan nefis, kötülükten iyiliğe doğru bir gidiştedir. Çünkü yaptığı kötü işlerin farkındadır ve gafletten uyanmıştır. Bir kötülük yaptığında kendini kınamaktadır. Kur'an-ı Kerim'de Kıyamet Suresi 1 ve 2. ayetlerde şöyle geçmektedir: "Yoo!... Kasem ederim o kalkım gününe (Kıyamet gününe)! Yine yoo!...Kasem ederim o pişman cana (Nefs-i Levvâmeye)."

²⁹ İlham alan nefis demektir. Nefsin üçüncü mertebesidir. Bu aşama bir iyileşme devresidir. Artık nefis sevabını ve günahını Allah'ın yardımını bilmektedir; bu sebeple Allah'tan gayrı her şeyden uzaklaşır. İlmi sever, cömerttir, kanaatkâr ve alçakgönüllüdür. Sems suesi 7. ve 8. ayetlerde, "Nefse ve ona bir takım kabiliyetler verip de iyilik ve kötülüklerini ilham edene yemin ederim ki" şeklinde geçmektedir.

³⁰ Doyuma ve huzura ermiş nefis demektir. Nefsin dördüncü mertebesidir. Bu mertebede nefsi kötü sıfatlardan tamamen sıyrılmış ve güzel ahlak ile bezenmiştir. Kur'an-ı Kerim'de Fecr Suresi 27-30.ayetlerde bu nefse açık hitap vardır: "Ey o rabbine itaatkâr olan nefs-i mutmaine! Sen dön o rabbine hem râziye, hem merziyye olarak (sen rabbinden hoşnut, rabbini de senden hoşnut olarak dön) gir kullarının içine, haydi gir cennetime!"

³¹ Allah'ın dostu, seçtiği temiz kişi anlamında olup, Hz.Âdem (a.s.) için kullanılan bir lakaptır. Kur'an-ı Kerim'de Hz.Âdem'in yeryüzünde ilk halife olarak yaratıldığına ve bu anlamda seçilmiş olduğuna, ona tüm eşyanın isimlerinin öğretildiğine ve Şeytan hariç tüm meleklerin ona secde ettiğine dair âyetler mevcuttur. Bkz. Bakara 2/ 30-38.

³² "İsimleri öğretti" anlamına gelen bu ifade, Kur'an'da Bakara Suresi 31. ayette; "(Allah) Âdem'e bütün isimleri öğretti..." geçmektedir. Bu nedenle metinde Hz. Âdem'in bu niteliğine atıfta bulunulmuştur.

idicidir. Anın dahi on hâssası vardır. Evvel akıl, ikinci hikmet, üçüncü ilim, dördüncü mîzân, beşinci iltimâm, altıncı hayr, yedinci kemâl, sekizinci fazl, dokuzuncu ihsân, onuncu sehâvet.

Ammâ nefs-i mutmainne toprakdır. Merâtibi andan hareket gelmez. Hak Teâlâ'nın emriyle cennet anın üzerindedir. Toprak, Âdem Safıyyullah'a nisbet itmişlerdir. Zirâ ki iki cemâldir. Mufasssal-ı hâkdir. Ve mufasssalar alleme'l-esmâdır. Şöyle ki buyurur:

Der Hatayi bu nefsdır

Ve bu nefs bina-ı evliyâdır

Evliyâda cemâlât kemâlâta ezel ebedî zâhir olur.

Anın dahi on hâssası vardır. Evvel fakr, ikinci sabr, üçüncü adl, dördüncü insâf, beşinci rızâ, altıncı ilim, yedinci hakikat edicidir. On özelliği şudur: Akıl, hikmet, ilim, mizan, iltimam (ziyaretleşme), hayır, kemal, erdem, ihsan, cömertlik.

Nefs-i Mutmainne³⁰, topraktır. Allah'ın emriyle cennet onun üzerindedir. Toprak, Hz. Âdem Safıyyullah'a³¹ nispet edilmiştir. Çünkü iki yüzü vardır. Topraktan gelmez ve alleme'l-esmâdır.³²

Der Hatayi bu nefsdır

Ve bu nefs bina-ı evliyâdır

Evliyâda cemâlât kemâlâta ezel ebedî olur.

Nefs-i Mutmainne'nin on özelliği şudur: Fakirlik, sabır, adalet, insaf, rıza, ilim, hakikat,

اید بچید آنک دخی اون خواصه سی وارد اول
 عقل ایکنی حکمت او جینی علم دورد بخی میزان
 بشنی التمام البتی خبر بد بخی کمال سکون بخی فضل
 طقوز بخی احسان او بخی سخاوت اما نفس مطمئنه
 طبر قدر مرانی اندن حرکت کلز حق تعالی نک
 امریله جت آنک اوز ریندم در طبراق ادم صفی
 الله نسبت اتمش لرد زیرا که ایکی جمالدر مفضل
 جا کدر ومفضلان علم الاسما در شویله که
 بیوردر در خطابی بو نفسد رو بو نفس بناء
 اولبادر اولباده جمالات کماله ازل ابدی
 ظاهر اولور آنک دخی اون خواصه سی وارد
 اول فقیر ایکنی صبرا و جینی عدل دورد بخی
 انصاف بشنی رضا البتی علم بد بخی حقیقت

سکر بنی یقین طقوز بنی عهد او بنی وفادر
 امدی بوقر خواسته که دینک و لک جمله می
 طبر اقد ظاهر اولور زیرا که طبرق حضرت
 علی کبیر امدی علی نک دخی برادینه ابوتراب
 در لر بوسیدن در که هر سلوک کی بومقا اریشه
 اریشه اکا ولایت و نبوت بر اولور زیرا که
 ولایت باطنه نبوتد رو نبوتد ظاهره و ولایت
 در ولی مالی ابدی انسانه مبشر در و بو صرا بملر
 انسانکدر اول شخص کند وی بملک کر که در که
 و بو اوصافی ذمیده سکر در جمله سی نفسی امار
 اود سزلن و بخل و کبر و حسد و شهوة و قهقهها
 و غیبت و غضب امدی بو صفتی صفتی
 حقیقته تبدیل این اول سخاوة ایکی غنا عت

sekizinci yakîn, dokuzuncu ahd, onuncu vefâdır.

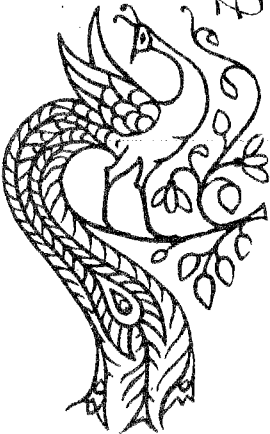
İmdi bu kırk hâssa ki didük, cümlesi toprakda zâhir olur. Zîrâ ki toprak Hazret-i Ali gibidir. İmdi Ali'nin dahi bir adına Ebu Turâb derler. Bu sebebdendir ki her sulûk ki, bu makâma erişe, ana velâyet ve nübüvvet bir olur. Zîrâ ki velâyet-i bâtına nübüvvetdir. Ve nübüvvet-i zâhire velâyetdir. Veli mâlî ebedi insâna müyesserdir. Ve bu merâtibler insânındır, evvel şahıs kendüyü bilmek gerekdir ki ve bu evsaf-ı zemîme de sekizdir. Cümlesi nefs-i emmâredir. Odsuzluk, buhl ve kibir ve hased ve şehvet ve kahrkaha ve gıybet ve gadap. İmdi bu sıfatları sıfat-ı hakikate tebdil ide. Evvel sehâvet, ikinci kanâat,

yakîn, ahd, vefa. Burada söylenen kırk özelliğin hepsi de toprakda kendini gösterir. Çünkü toprak Hz. Ali gibidir. Hz. Ali'nin bir ismi de Ebu Turap (Toprağın Babası)dır. Talip bu mertebeye ulaşırsa velayet ve nübüvvet onun için birdir. Çünkü nübüvvet, batını velayettir; velayet, zahiri nübüvettir. Bu dereceler insana aittir ve kişi öncelikle kendini bilmelidir. Kötü sıfatlar sekiz tanedir ve hepsi de nefs-i emmârenin belirtisidir. Bunlar; ateşsizlik, cimrilik, kibir, hased, şehvet, kahrkaha, gıybet ve öfke. Bu sıfatların hakiki sıfatlara dönüştürülmesi gerekmektedir. Yani, cömertlik, kanaat,

üçüncü ilim, dördüncü tevâzû, beşinci sabır, altıncı muhabbet, yedinci ilm-i amel. Ve âlem-i suflânın ve âlem-i kübrânın ma'nâsı bundan dutmuşlardır. Çünkü nefsin rızâsın hâsıl eyleyenin taklidi çok olur. Ve hem ulvî-sufî ve hayat-memât bundan beyân olur. Ve hem bundan sıfat-ı şeytân zâhir olur, neûzu bi'llâh. Ol kimsedir ki dergâhdan mahrûm olur. İnsâniyyet hükmü andan gider. Ol kimse sûrette âdemdir. Ammâ ma'nâda hayvândır. Çünkü ol kimse oddan yaratılmışdır. Zirâ ki odda sekiz dürlü sıfat vardır. Evvel nâr-ı lisân, ikinci nâr-ı şehvet, üçüncü nâr-ı cehl, dördüncü nâr-ı hırs, beşinci nâr-ı gaflet, ilim, tevazu, sabır, muhabbet, amel bilgisi. İnsanda basit ve aşkın âlemlerin olması buradan çıkmaktadır. Çünkü nefsinin rızasını elde edenin taklidi çok olur. Ulvi-sufî, hayat-memat bundan beyan olur. Bundan şeytanın sıfatı zahir olur, Allah saklasın. Böyle bir kişi dergâhtan mahrum olur ve insaniyet hükmünü kaybeder, sadece şeklen insan görünümündedir, ancak gerçekte hayvandır. Çünkü o kişi ateşten yaratılmıştır ve ateşte sekiz sıfat vardır: Lisan ateşi, şehvet ateşi, cehalet ateşi, hırs ateşi, gaflet ateşi,

Fakrânâme

altıncı nâr-ı kibirdir, yedinci nâr-ı nazar, sekizinci bataramdır.

İmdi evvel nâr-ı lisân def olur, zikr-i medih ile. İkinci nâr-ı şehvet def olur tezvîc ile. Üçüncü nâr-ı hırs def olur ölümün anmağla. Dördüncü nâr-ı cehl def olur ilimle. Beşinci nâr-ı gaflet def ağlamağla Hak korkusu için. Altıncı nâr-ı nazar def olur fikir ile ve söylemekle. Yedinci nâr-ı kibr def olur mucâhede-i nefis ile. Sekizinci nâr-ı batram def olur açlığ ile ve rıza ile.

Ve fasl anın içündür ki şahıs kendü nefsin bilmek gerekdir ki, tâ Hudâsını bile. Zîrâ ki Resûl hazret (a.s) buyurmuşdur: *Men arafe nefsehu fekad arafe rabbehu ya'nî* her kim ki nefsini bilse rabbisini bilir kibir ateşi, nazar ateşi ve zatürre ateşi.

Ateşin bu sıfatları şöyle yok edilir: Lisan ateşi güzel şeyler konuşmakla, şehvet ateşi evlenmekle, hırs ateşi ölümü düşünmekle, cehalet ateşi ilimle, gaflet ateşi Hak korkusundan ağlamakla, nazar ateşi fikirle ve konuşmakla. Kibir ateşi nefisle mücadele etmekle, zatürre ateşi açlıkla ve rıza ile yok olur.

5. Taliplerin Ehl-i Beyt'i Tanımaları

Kişi yaratıcısını bilmek için öncelikle kendini bilmelidir. Hz. Peygamber (a.s), "Kendini tanıyan Rabbini de tanır."³³ buyurmuştur.

³³ Bu söz sufilerce hadis olarak kabul edilen meşhur bir rivayettir. (Örnek olarak bkz. İmam Gazali, Kimyâü's-Saâdet, Kendini Nasıl Tanırsın bölümü s.1, dijital baskı, kaynak www.alwarraq.com.) Ancak muteber hadis kitaplarında bu rivayete dair bir kayda rastlamadık. Aleviliğe ait başka yazmalarda bu söz Hz.Ali'ye nispet edilerek verilmektedir.

dimek olur. Her kim ki Muhammed Mustafâ'nın ve Ali el-Murtezâ'nın âlini ve evlâdını bilmese anın ibâdeti kabul olmaz şol bilesiz. Ve anlar kimlerdir der isen Muhammed Mustafâ ve Ali el-Murtezâ ve Fatımatu'z-Zehrâ ve Hadîcetü'l-Kübrâ ve on iki imâm ve on dört ma'sûm-ı pâkdir. Va'llâhu a'lem. Ve dahi bu tarîk-i evliyâyâ tâlib olanlara lâzımdır ve vâcibdir ki on iki imâmı ve on dört ma'sûm-ı pâkı cümle tahkik ale'l-yakîn bile. Dahi bunların ve meşâyıhların ervâhına beş vakitte dâim dua eyleye ve onların ervâh-ı münevverine ve her han-de anı Muhammed Ali'ye tevellâ kıla ve hem cümlesine bu vechile ikrâr eyleye tâ ki, imâmı dürüst ola.

İmdi tâlib-i evliyâ

Muhammed Mustafâ'nın ve Ali el-Murtezâ'nın evlatlarını bilme-yen kişinin ibadetleri kabul olmaz. Bu kişiler; Hz. Muhammed, Hz. Ali, Hz. Fatıma, Hz. Hatice, on iki imam ve on dört masumdur.³⁴ Allah en doğrusunu bilir. Evliya tarikatına talip olanlara on iki imamı ve on dört masumu iyi bir şekilde bilmeleri vaciptir. Hem bunlara hem de meşâyıhın ruhlarına beş vakitte dua etmeli ve her okuyuşta bunu Muhammed Ali'ye tevella kıla ve hepsine bu şekilde ikrar eyleye ki imanı dürüst olsun.

Demek ki, evliya yoluna talip olan kişi,

³⁴ Alevilikte on dört masum, on iki imamların ergenlik çağına erişmeden şehit edilen çocukları için kullanılmaktadır. Bu anlamda birçok yazmada bu çocukların isimleri verilmektedir. Ancak Abdülbaki Gölpınarlı'ya göre bu düşünüş tamamen yanlış olup, verilen isimler uydurmadır ve ensab kitaplarında hiçbirinin adı geçmemektedir. Ona göre, on dört masum düşüncesi İmamiye Şiasında olup, Hz. Muhammed, Hz. Fatıma ve on iki imamlardan oluşmaktadır. Bkz. Abdülbaki Gölpınarlı, "Kızılbaş", İslam Ansiklopedisi, MEB, İstanbul 1977, c.VI, s.791

ديمك اولور هر كيمكه محمد مصطفىك وعلی -
 المرتضىك النی واولادنی بلسه انك عبادتی
 قبول اولمز شول بله سیز واندركيملر در دیریدك
 محمد مصطفى وعلی المرتضى وفاطمة الزهري
 وختیجة الكبرى واون ایکی امام واون دور
 معصوم بالك درو الله اعلم ودرخی بو طریق اولیا
 طالب اولاندك لازمدر وواجبدر كه اون ایکی
 امامی واون دورت معصوم بالك جمله تحقیق
 علی البقاین بله درخی بونلر وک و مشایخدر وک
 ارواحنه بش وقتد دائم دعا ایلیه واندرك
 ارواح منورینه و هم خاند انی محمد علی به
 نولی قله و هم جمله سنه بو وجهله اقرار ایلیه
 ناکه ایمانی دورست اوله امدی طالب اولیا

اولان یکسریش وقته نماز ده بوشر طلوع
 قلمسه و نوالی سنی مُسْتَحَبِّه قلمسه لائق شاه
 و مقبول درگاه دکلده و هم ملعونی ازلی و مردود
 ابدیدر نفوذ بالله مِنْ ذَلِکْ اول کسه دن غایت
 حذر کرد و شویله بله سبز فصل اول شننه کی
 طالبه و اجیدر که انی بیان ایدر اول شریعت
 ایکجی طریقت او جینی حقیقت دور دجی معرفت
 اگر صور درسه شریعت ندر جواب ویر که
 قول رسولدر و طریقت ندر دسلردیه کی
 فعل رسولدر و معرفت حقیقت ندر دیکه حال
 رسولدر و هم شریعت ترک که حرامدر و طریقت
 تارک بیلدر و معرفت ترک که رضای مقبوع
 و رضای حقدر و حقیقت ترک که شیمیلودر که

olan kimseler beş vakitte namâzda bu şartları kılmasa ve tevellâsını müstahıkkına kılmasa ve lâyük-ı şah ve makbûl-i dergâh değildir. Ve hem mel'ûn-ı ezeli ve merdûd-ı ebedüdir, neûzu bi'llâh min zâlik. Ol kimseden gâyet hazer gerekdir şöyle bilesiz.

FASL

Ol nesne ki tâlibe vacibdir ki anı beyan ider.

Evvel şeriat, ikinci tarikat, üçüncü hakikat, dördüncü ma'rifet. Eğer sorarlarsa şeriat nedir? Cevap vir ki kavî-i Resûldur. Ve tarikat nedir deseler? Diye ki fi'l-i Resûldur. Ve ma'rifet hakikat nedir? Diye ki hâl-i Resûldur. Ve hem şeriat terk-i harâmdır. Ve tarikat terk-i be-lildir. Ve ma'rifet terk-i rızâyı koyup ve rızâ-yı hakdır. Ve hakikat terk-i şüphelidir ki

beş vakit namazda bu şartları yerine getirmese ve tevellâsını da sahibi-ne yapmasa Şaha ve dergâha layık olmaz, ebediyen lanetli ve reddedilmiş olur. Bundan Allah'a sığınırız. Böyle birinden son derece sakınmak gerekir.

6. Talibin Bilmesi Gereken Konular

Şeriat, Tarikat, Hakikat ve Marifet talibe lazım ve vacip olan şeylerdendir. Eğer sorsalar şeriat nedir? Cevap ver ki, şeriat, Resulullah'ın sözüdür. Tarikat nedir diye sorsalar? De ki, tarikat, Resulullah'ın fi-lidir. Marifet ve Hakikat nedir? De ki, Resulullah'ın hâlidir. Şeriat, haramları terk etmektir. Tarikat, benliği terk etmektir. Marifet, terki terk etmektir. Hakikat, şüpheli şeyleri terk etmektir.

31a

özünden gümânı gidere. Zîrâ ki riyâyla ibâdet ve şirkle tâat makbûl değildir şöyle bilemez.

İmdi bir tâlib bu dört şeyi terk eylemese yakînen ehl-i hakikat olur. Şeriat ve tarikat mesâbesinde muhkem olur ve Müslümanlık a'mâlin amel getürür. Ve hem Hakka yakın olur ve tarikat cârî olur. Ve dahi nefsini zabt eylemekte gâyet kayyım olur. Andan rızâ edebîn temâm gözedür. Ve andan Allâh Teâlâ'nın farızasında ve Resûl-i rabbî'l-âlemînün sünnetinde aslâ ney noksânı olmaya. Eğer bu zikir olunanlarda noksânı olursa yalan da'va eyler. Eğer bu amellü kimseler gökde dahi uçarsa da ana inanmayasız.

İmdi a'mâl-i Müslümanlık beş nesne iledir.

Özünden şüpheyi gidermektir. Çünkü riya ile ibadet, şirk ile taat makbul değildir. Eğer talip, bu dört şeyi (şeriat, tarikat, marifet, hakikat) terk etmezse gerçek anlamda hakikat ehli olur. Şeriatı ve tarikatı sağlam olur, Müslümanlık amelini işlemiş olur. Ayrıca Hakk'a yakın olur ve tarikat işlemiş olur. Nefsini kolaylıkla dizginleyebilir. Rıza makamında olur. Bu nedenle böyle bir kişi Yüce Allah'ın farzlarını ve Hz. Muhammed'in sünnetlerini asla eksik yapmamalı. Bu söylenenleri eksik yapanlar yalancı olurlar ve böyle kimseler gökte de uçsalar bunlara inanmamak gerekir.

Müslümanlığın şartı beştir.

اور فوندن کمانی کیدره دیر آکه ربایله عبادت
 و شرکله طاعت مقبول دکلدر شریکده سیز
 امدی بر طالب بود ورت شی ترک ایلمه یقیما
 اهل حقیقت اولور شریعت و طریقت مسا
 بسند محکم اولور و مسلمانلق اعمالن عمل
 کوزر و هم حقایقین اولور و طریقت جاری
 اولور و دخی نفسنی ضبط ایلمکده غایت قیم
 اولور اندن رضا ادین تمام کوزدر و اندن
 الله تعالی نلک فریضته سنده و رسول رب العالمینک
 متندن اصلاقی نقضانی اولیه اکر بود کدر
 اولونلرده نقضانی اولور سه یلان دعوی
 ایله اکر بو عملوا کسلر کوکده دخی اوچر سده اکا
 اینیمیه سیز امدی اعمال مسلمانلق بشر نسته
 ایلدی

اول صلوات شریفه ایکنی صلوة اوجینی صوم
 دور دینی زکوة و کوچی ترسه حج بشینی کافه
 غزا ایلده تمام اوله اندن مسلمانلو سابت
 اولور فصلا امدی اشبو طالبی اولیا به دخی
 واجبدر که یرکی خاموش اوله بعد امام جعفر
 صادق رحمته شویله بیور مشدر که طریقتک
 مغه سی اون ایکی دور لولسننه در اول صوفی
 کندوی یرکی بلك کر کدر که ایکنی معرفت
 تخمین اول بیر شاجوه کر که اوجینی دفنا
 شویله صومای کر که دور دینی رباعنت اوداغله
 بیجک کر که الله بشینی غزا اطلا بیلده دو شرمک کر که
 التینی ولایت بلا کوزومک کوزومک کر که بدینی خلوت
 کاویله خورن ایلک سکرینی داندین صماندن ابرم

Evvel salavât-ı şerîfe. İkinci salât. Üçüncü savm. Dördüncü zekât ve gücü yeterse hac. Beşinci kâfire gazâ ile tamâm ola. Andan Müslümanlık sâbit olur.

FASL

İmdi işbu tâlib-i evliyâyâ dahi vâcibdir ki yer gibi hâmûş ola. Ba'dehû İmâm Ca'fer-i Sâdık rahmetu'llâh şöyle buyurmuşdur ki: Tarikatun ma'nâsı on iki dürlü nesnedir. Evvel sûfî kendüyü yer gibi bilmek gerekdir. İkinci ma'rîfet tohumun ol yire saçmak gerek. Üçüncü rızâ suyuyla suvarmak gerek. Dördüncü riyâzet orağıyla biçmek gerek. Beşinci gazâ atlabıyla devşürmek gerek. Altıncı velâyet-i belâ getürmek gerek. Yedinci halvet gavyıyla hurd eylemek. Sekizinci dânesin samanından ayırmak

Salâvat getirmek, namaz kılmak, oruç tutmak, zekât vermek ve gücü yeterse hacca gitmek, kâfire karşı gaza (cihat) yapmak. Bunlarla Müslümanlık gerçekleşmiş olur.

7. Tarikatın On İki Manası

Evliya yoluna talip olan kişinin yer gibi sessiz olması gerekir. İmâm Cafer-i Sadık (rh.a) şöyle buyurmuştur: Tarikatın on iki manası vardır.

1. Sufi kendini yer gibi bilmelidir.
2. Marîfet tohumunu o yere saçmalıdır.
3. Yeri, rıza suyuyla sulamak gerek.
4. Riyâzet orağıyla biçmek gerek.
5. Gaza atlabıyla devşirmek gerek.
6. Velayet-i belâ getirmek.
7. Halvet sabanıyla sürmek gerek.
8. Tanesini samanından ayırmak gerek.

gerek. Dokuzuncu kanâat köşesinde komak gerek. Onuncu yokluk değirmeninde un eylemek gerek. On birinci muhabbet kazanında pişirmek gerek. On ikinci sehâvet sofrasından yedirmek gerek. Ve hem bir de boş settar-sıfat olmak gerek. Ve dahi zehri nûş ve kahrı lutf saymak gerek. Ve dahi her ne ki Hak'dan geldi ana kanâat olup ve halkdan olan mekirlere sabır eylemek gerek şöyle bilesiz.

Fasl

Ve dahi mürebbilik kimin hakkıdır anı beyan ider.

Ba'dehû mürebbilik şol kimsenin hakkıdır ki, evliyânın tarîkında hiçbir vecihle kusûru olmaya. Ve hem evliyânın tarîkı içinde yirmi sekiz suâl vardır. Anı bilüp cevâb vire ve hem mürebbî neslini Muhammed Ali'ye çıkara. Eğer halîfe ve eğer pîr

9. Kanaat köşesinde bırakmak gerek.
10. Yokluk değirmeninde un eylemek gerek.
11. Muhabbet kazanında pişirmek gerek.
12. Sehavet sofrasında yedirmek gerek.

Ayrıca kusurları örtücü olmak, zehiri tatlı, kahrı lûtf olarak görmek lazım. Ve Allah'tan gelen her şeye kanaat edip, halktan gelen hile ve tuzaklara da sabır göstermek gerekir.

8. Mürebbilik Kimin Hakkıdır?

Mürebbî şu özelliklere sahip olmalıdır:

1. Evliya tarikatında hiçbir kusuru olmamalı.
 2. Evliya tarikatında var olan yirmi sekiz soruya cevap verebilmeli.
 3. Mürebbinin soyu Muhammed Ali'ye kadar dayanmalı.
- Halife, pîr,

كرك طغوز بخی قناعت كوفشه سند قومق كرك
 اون بختی یوقلق دكر منند اون ايلك كرك اون بر بختی
 محبت قز انند بشرك كرك اون ایلک بختی سخاوت
 صفرا سند بدردمك كرك وهم برده بوش ستار
 صفات اولوق كرك ودخی زهری نوش و قهری
 لطف صایمق كرك ودخی هرنگی حقدن كلدی
 آقا قناعت اولوب و خلقدن اولان مكرله صبر
 ايلك كرك شویله بله سیز فصیح و دخی مرتلك
 كمك حقیدرانی بیان ابد ر بعد مزلتك شول
 كسك حقیدر كه اولیاك طریقه هیج بر حمله
 قصوری اولیه وهم اولیاك طریق ایچنده بركی
 سز سوال وارد رانی بلوب جواب ویره وهم
 مرتقی سنلنی محمد علی به جیفاره اگر خلیفه و اكبر

واکر عماد واکر منزی بونلری بلوب جواب و برسه
 نه خلیفه لکی و نه بیر لکی و نه عماد لکی و نه مرتب لکی جائ
 دکلدر شوبله بله سیز امدی اول بکرمی کز سوال
 ندر دسلر جواب بودر که اول توحید ایکنی عدل
 اوجینی نبوت دور دینی امامه بشینی امر معروف
 النبی نهی منکر دینی تبرا سکرینی تولی طقوز دینی
 کله اوغلو سین دسلر ایت بول اوغلو بیم او دینی
 بول کما کرد دسلر ایت محمد علی نکه در او نربینی
 دسلر محمد علی نکه بولی قفقیدر جواب ویرکی اول
 شریعت ایکنی طریقت اوجینی معرفت دور دینی
 علم حقیقت اون ایکنی دسلر که کسوة فخر
 ایکنی بدیدر اون اوجینی دسلر که بدیدر یابد
 کسوة که کلدی ابتکی اول ادم صافی الله کلدی

ve eğer imâd ve eğer mürebbî bunları bilüp cevâb virmese ne halîfeliği ve ne pîrlîği ve ne imâdlîği ve ne mürebbîliği câiz değildir şöyle bilesiz.

İmdi evvel yirmi sekiz suâl nedir deseler? Cevâb budur ki evvel tev-hid. İkinci adl, üçüncü nübüvvet. Dördüncü imâmet. Beşinci emr-i ma'rûf. Altıncı nehy-i münker. Yedinci teberrâ. Sekizinci tevellâ. Dokuzuncu kimin oğlusun deseler, eyit yol oğluyum. Onuncu yol kimindir deseler, eyit Muhammed Ali'nindir. On birinci deseler Muhammed Ali'nin yolu kangıdır. Cevâb vir ki evvel şerîat, ikinci tarîkat, üçüncü ma'rîfet, dördüncü ilm-i hakikat. On ikinci deseler ki, kisve kaçdır? Eyit ki yedidir. On üçüncü deseler ki yedidir ya yedi kisve kime geldi. Eyit ki evvel Âdem Safıyyu'llâh'a geldi.

mürşid veya mürebbî bunları bilip de cevap vermezse ne halîfeliği, ne pîrlîği, ne mürşidliği ve ne de mürebbîliği kalır. Bu böyle bilinmelidir.

9. Tarikat İçindeki Yirmi Sekiz Soru

Tarikat içinde var olan yirmi sekiz soru şunlardır:

1. Tevhit
2. Adalet
3. Nübüvvet
4. İmamet
5. Emr-i Ma'ruf (İyiliği Emretmek)
6. Nehy-i Münker (Kötülükten Sakındırmak)
7. Teberrâ (Ehl-i beyt düşmanlarından uzak durmak, sevmemek)
8. Tevellâ (Ehl-i beyti seveni sevmek)
9. Kimin oğlusun? Yol oğluyum.
10. Yol kimindir? Muhammed Ali'nin yoludur.
11. Muhammed Ali'nin yolu nedir? Şeriat, Tarikat, Marîfet, Hakikat
12. Kisve kaçtır? Yedidir
13. Yedi kisve kimlere gelmiştir? Hz. Âdem Safıyyullah,

³⁵ Allah'ın elçisi" anlamına gelmektedir. Ancak Hz. Nuh için daha çok Neciyyullah ifadesi kullanılmaktadır. Nitekim metnimizde de ikinci tekrarda Hz.Nuh'tan Neciyyullah olarak bahsedilmiştir. Bu ifade, "Allah'ın kurtardığı" kişi anlamında olup, Tufan'dan kurtulan Hz. Nuh (a.s.) için kullanılan bir lakaptır. Kur'an'da "Onu ve beraberindekileri kurtardık" anlamında birçok ayet vardır. Bkz. A'raf 7/64, 72, 83; Şuarâ 26/119; Neml 27/57; Ankebüt 29/15
³⁶ "Allah'ın dostu" anlamına gelip, Hz.İbrahim (a.s.) için kullanılan bir lakaptır. Hz.İbrahim'in "Halilullah" olduğuna dair Buhari, Muslim, Tirmizi, Müsned-i Ahmed vb hadis kaynaklarında geçen birçok hadis mevcuttur.
³⁷ Allah ile konuşan veya Allah'ın konuştuğu kişi anlamında olup, Hz. Musa için kullanılan bir lakaptır. Nisâ Suresi 164. ayette, "...ve Allah Musa ile konuştu" şeklinde geçmektedir.

İkinci Nuh Nebiyyu'llâh'a geldi. Üçüncü [.....] Beşinci İsa Rûhullâh'a geldi. Altıncı Muhammed Resûlu'llâh'a geldi. Yedinci Ali Velîyyu'llâh'a geldi.

On dördüncü deseler ki kisvetin rengi nedir? Eyit kim Âdem Safiyyu'llâh'a evvel ak geldi. İkinci Nuh Neciyyu'llâh'a sarı geldi. Üçüncü İbrahim Halîlu'llâh'a siyâh geldi. [Dördüncü] Mûsa Kelîmu'llâh'a sarı geldi. Beşinci İsa Rûhu'llâh'a gök geldi. Altıncı Muhammed Resûlu'llâh'a yeşil geldi. Yedinci Ali Velîyyu'llâh'a kırmızı geldi.

On beşinci deseler ki tâcın farzı nedir? Cevap vir ki sohbet-i pîrdir. On altıncı deseler ki tâcın sünneti nedir? Eyit ki hizmet-i pîrdir. On yedinci deseler ki tâcın aslı nedir? Di ki istiğfardır. On sekizinci deseler ki tâcın fer'i nedir? Eyit ki yamân huylardan geçüp yahşılara ulaşmaktır.

Hiz. Nuh Nebiyyullah³⁵, Hiz. İbrahim Halilullah³⁶, Hiz. Musa Kelimullah³⁷, Hiz. İsa Ruhullah³⁸, Hiz. Muhammed Resulullah³⁹ ve Hiz. Ali Velîyullah⁴⁰

14. Kisvenin rengi nedir? Hiz. Âdem Safiyyullah'a beyaz, Hiz. Nuh Neciyyullah'a sarı, Hiz. İbrahim Halilullah'a siyah, Hiz. Musa Kelîmullah'a sarı, Hiz. İsa Ruhullah'a gök (mavi), Hiz. Muhammed Resulullah'a yeşil ve Hiz. Ali Velîyullah'a kırmızı olarak gelmiştir.

15. Tacın farzı nedir? Pîrle sohbet etmektir

16. Tacın sünneti nedir? Pîre hizmet etmektir

17. Tacın aslı nedir? İstiğfardır

18. Tacın teferruatı nedir? Kötü huyları bırakıp, iyi huyları edinmektir

ایکنی نوح بنی الله کلدی اوجینی بشینی عیسی روح
 الله کلدی التینی محمد رسول الله کلدی بدینی علی
 ولی الله کلدی اون دوردینی دسلرکه کسونک
 رنکی ندر ایلکلی ادم صفی الله اول اق کلدی
 ایکنی نوح بنی الله ^{صلوات} بشین کلدی اوجینی ابرهیم خلیل
 الله سیاح کلدی بشینی عیسی روح الله کولک
 کلدی التینی محمد رسول الله بشین کلدی بدینی
 علی ولی الله فرموزی کلدی اول بشینی دسلرکه
 تاجک فرضی ندر جواب وبرکه صحبت برادر
 اون التینی دسلرکه تاجک ستنی ندر اینکی خدمت
 برادر اون بدینی دسلرکه تاجک اصلی ندر دیکر
 استغفار در اون سکزیخی دسلرکه تاجک فرعو
 ندر اینکه یمان خویردن کجوب بخشیره اولمشقد

و موسی بن
 علی الله صان
 کلدی التینی

اون طغوزبخی دسلر که تاجک قله سی ندر جواب
 ویر که خلیفه در بکر مبنی دسلر که تاجک عصا^۴
 ندر اینکی برود بکرمی بر بخی دسلر که تاجک ایچی
 ندر اینکی نور در بکرمی ایکنی دسلر که تاجک طشه^۵
 ندر اینکی دواز اما مدد بکرمی اوجینی دسلر که تاجک
 تعظمی ندر دیکه حله در و هم کلی سی الفد بکرمی
 دور دخی دسلر که تاجک اون ایکی اما مدد امارک
 معناسیدن که امام علی المرتضی منع المشرکین براکه
 بسوای فخر عزم در بکرمی یسینی دسلر که تاجک بنده سی
 ندر اینکی حقیقت در بکرمی البخی دسلر که تاجک اسارک
 ندر اینکه اینکه گفتند بکرمی بدینی دسلر که تاجک
 جانی ندر اینکه باشد قوم قدر بکرمی سکر بخی دسلر
 تاجک همانی ندر اینکه بر قوم قدر اما بر کمسندک

On dokuzuncu deseler ki tâcın kiblei nedir? Cevap vir ki halifedir. Yirminci deseler ki tâcın asabesi nedir? Eyit ki pîrdür. Yirmi birinci deseler ki tâcın içi nedir? Eyit ki nûrdur. Yirmi ikinci deseler ki tâcın taş-rası nedir? Eyit ki duvâz imâmdır. Yirmi üçüncü deseler ki tâcın ta'zî-mi nedir? Diye ki hilmidir. Ve hem küllüsü elifdir. Yirmi dördüncü deseler ki tâcın on iki imâmdır. Ammâ terk ma'nâsıdır ki İmâm Ali el-Murtezâ men' eylemiştir. Zîrâ ki pişvâ-yı fahrimizdir. Yirmi beşinci deseler ki tâcın bünyesi nedir? Eyit ki hakikatdır. Yirmi altıncı deseler ki tâcın astârı nedir? Eyit ki eyit ki kefendir. Yirmi yedinci deseler ki tâcın hayâtı nedir? Eyit ki başa komaktır. Yirmi sekizinci deseler ki tâcın memâtı nedir? Eyit ki yere komaktır. Ammâ bir kimsenin

19. Tacın kiblei nedir? Halifedir
20. Tacın asabesi nedir? Pirdür
21. Tacın içi nedir? Nurdur
22. Tacın dışarısı nedir? Duvaz İmamdır (On iki imamlar için dua etmek)
23. Tacın tazimi nedir? Hilm(yumuşaklık)dır ve hepsi elifdir
24. Tacın on iki imamdır ancak terk manasını İmâm Ali el-Murtezâ yasaklamıştır. Çünkü o övünç duyduğumuz önderimizdir.
25. Tacın bünyesi nedir? Hakikattir.
26. Tacın astarı nedir? Kefendir.
27. Tacın hayâtı nedir? Tacı başa koymaktır.
28. Tacın ölümü nedir? Tacı yere koymaktır.

Eğer bir kişinin

³⁸ Allah'ın nefesi anlamına gelip, Hz.İsa (a.s.) için kullanılan bir lakaptır. Nisâ Suresi 171. ayette; "...Meryem oğlu İsa Mesih, sade Allah'ın Resulü ve Meryem'e ilka eylediği kelimesi ve O'ndan bir ruhtur, başka bir şey değil..." şeklinde geçmektedir.

³⁹ "Allah'ın elçisi" anlamına gelip, Hz. Muhammed (s.a.s) için kullanılan bir lakaptır. Kur'an-ı Kerim'de Hz. Muhammed için birçok yerde "Resul" ve "Resulullah" ifadeleri kullanılmıştır. Bkz. 3. Âl-i İmrân 144; 7. A'raf 157-158; 9. Tevbe 61, 81, 120; 33. Ahzâb 21, 40, 53; 47. Muhammed 2; 48. Fetih 29; 49. Hucurât 3, 7; 63. Münâfikün 5, 7

⁴⁰ Allah'ın velisi, dostu anlamına gelip, velâyet makamının başı ve şâhi olan Hz. Ali (k.v.) için kullanılan bir lakaptır.

34a

tâcının küllüsü yırtılmış olsa murdardır. Cemî' evliyâ kavlinde ve ta gâzilere ve halîfelere ve imâdlara ve pîrlere ve merdlere bu cümle yol ve erkân bulur ve belî deyüp ikrâr idenlere farz-ı ayndır ki bu erkânı buyurular. Ammâ suâl mahallinde cevâb virmeseler ve hem bu erkânları tâliblere terbetiyyet eyleseler ol kimselerin ne mürebbilik ve imâdlığı ve ne halîfeliği ve ne pîrligi câiz değildir. Bu şartları bilmek lâzımdır ve hem farzdır ki tâliblere öğredeler. Ve dahi şeyhin nesebini Ali el-Murtezâ'ya ve Muhammed Mustafâ'ya yetureler şöyle bilesiz ve bilduresiz ehl-i tarîka.

Fasl

Ve bu dahi sünnetnâme-i meşâyih budur bilesiz. Hâzâ Sultân Şâh Ali Abbâs b. Şâh Safî b. Şâh Abbâs b. Şâh Hudâbende b. Şâh İsmâîl Âdîlî b. Şâh Dehmaz

tacının hepsi yırtılmış olsa o murdardır. Evliya yolunda olan herkesin; gazilerin, halifelerin, imadların, pirlerin ve belî (evet) deyip ikrar veren herkesin, bu erkânı buyurmaları farz-ı ayndır (zorunludur).

Eğer mürebbiler, pirlar, halifeler ve imadlar bu sorular sorulduğunda cevap vermezler ya da taliplere bunların farz olduğunu öğretmezlerse onların mürebbiliği, pirligi, halifeliği ve imadlığı caiz değildir. Bu şartları bilmek gerekir ve taliplere öğretmek de farz-ı ayndır. Ayrıca şeyhin nesebini Hz. Ali ve Hz. Muhammed'e ulaştırırlar. Bunu böyle bilin ve tarikat ehline de böylece bildiriniz.

10. Safevi Şeceresi

Sünnetnâme-i Meşâyih

Sultan Şah Ali Abbas

Şah Safî

Şah Abbas

Şah Hudâbende

Şah İsmail Âdîlî

Şah Dehmaz Huseyin [Şah Tahmasp]

تا بجاك كلسی بر تلش اولسه هر دار در جمعی اولیا
 قولند و تا غازیله و خلیفه و عماد لره و بر لر
 و هر تلر بوجه یول و ارکان بلور و بلی دیوب
 اقرار ابدن لر فرض عین در که بوار کانی بیون لر
 اما سؤل محکمه جواب و بر مسار و هم بوار کاندری
 طالب لر ترتیب ایلسه لر اولی کمسارک نه هر تلکی و عماد
 و نه خلیفه لکی و نه پیر لکی جائز دکلدر بوشن طری بلیک
 لارند در و هم فرضدر که طالب لر او کر د لر و دخی
 شیخک نسبنی علی المرتضی به و محمد مصطفی به بیون لر
 شویله بله سیز و بلد و سیز اهل طریقه فصهل
 و بودخی سنت نامه مشایخ بودر بله سیز هذکملطه
 شاه علی عباس ابن شاه صافی ابن شاه عباس شاه
 خدا بند ابن شاه اسمعیل عادلی ابن شاه دهن

حین ابن شاه اسمعیل بهاد طوری خان ابن شیخ
 خیدر ابن شیخ جنید ابن شیخ ابرهیم ابن شیخ علی
 ابن شیخ صدرا الدین ابن شیخ صافی رحمت الله ابن
 سیدی جبریل سید قطب الدین سید صالح ابن
 سید محمد ابن سید عبوص ابن سیدی محی الدین
 ابن سید علی الدین ابن سید محمد ابن سید حسین
 ابن سید علی ابی القاسم ابن سید سامت ابن
 سید حسن ابن سید اود ابن سید احمد ابن امام
 موسی کاظم ابن امام جعفر صادق ابن امام
 محمد باقر ابن امام ذنبیل العابدین ابن امام حسین
 الامام حسن ابن علی المرتضی انا فاطمة الزهراء
 بنت محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم علینا
 اجمعین والحمد لله رب العالمین ~~فصل~~

Huseyin b. Şâh İsmâil Bahâdurhan b. Şeyh Haydar b. Şeyh Cüneyd
b. Şeyh İbrahim b. Şeyh Ali b. Şeyh Sadreddin b. Şeyh Safi rahmetu'l-
lâh b. Seyyid Cibril Seyyid Kutbeddin Seyyid Sâlih b. Seyyid Muham-
med b. Seyyid Abbûs b. Seyyid Muhyiddin b. Seyyid Aliyyüddin b. Sey-
yid Muhammed b. Seyyid Hüseyin b. Seyyid Ali Ebu'l-Kâsım b. Seyyid
Sâmit b. Seyyid Hasan b. Seyyid Eved b. Seyyid Ahmed b. İmâm Mû-
sâ-i Kâzım b. İmâm Ca'fer-i Sâdik b. İmâm Muhammed Bâkır b. İmâm
Zeynelâbidin b. İmâm Huseyn el-İmâm Hasan b. Ali el-Murtezâ, Ana
Fatımatu'z-Zehrâ binti Muhammed Mustafâ salla'llâhu aleyhi ve sellem
aleynâ ecmaîn. Ve'l-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn.

Fasl

Şah İsmail Bahadır Han
Şeyh Haydar
Şeyh Cüneyt
Şeyh İbrahim
Şeyh Ali
Şeyh Sadreddin
Şeyh Safi
Seyyid Cibril
Seyyid Kutbeddin
Seyyid Salih
Seyyid Muhammed
Seyyid Abus
Seyyid Muhyiddin
Seyyid Aliyyüddin
Seyyid Muhammed
Seyyid Hüseyin
Seyyid Ali Ebu'l-Kasım

Seyyid Sâmit
Seyyid Hasan
Seyyid Eved
Seyyid Ahmed
İmam Musa-i Kazım
İmam Ca'fer-i Sadık
İmam Muhammed Bakır
İmam Zeynelâbidin
İmam Hüseyin
İmam Hasan
Ali el-Murtezâ
Ana Fatımatu'z-Zehra
Muhammed Mustafa (s.a.s)
Her türlü övgü ve senâ âlemlerin
rabbi olan Allah'adır.

Şeyh Safi kaddesa'llâhu sırrahu'l-azîz şöyle buyurur ki: Tahkîk her kim ki evliyâyâ tâlib olup rehber önünde ikrâr idüp kendü bilisinden geçüp rızâyâ kul olup özün Hakk'a teslim itse emr-i ma'rûf ve nehy-i munkar eylemeğe irâdet getürse şol vechile gerekdir ki evvel ikrârı saf ola. Kâle'n-Nebiyyu (a.s) *el-İkrâru bi'l-îmân et-tasdikü bi'l-cinan* deyü buyurmuşdur. Bir kimse diliyle ikrâr idüp lâ ilâhe illa'llâh Muhammed Resulu'llâh dese ve lakin gönlünde şirki olsa ol kimsenin Müslümanlığı tahkîk olmaz taklîd olur. Zîrâ ki diliyle ikrâr eylemiş ve gönlü ile inanmamış olur.

İmdi tarikatde dahi bir kimse ikrârına hilâf getürse

II. Tarikat İkrarının Önemi

Şeyh Safi (k.s) şöyle buyurmuştur: Kim ki evliya yoluna talip olup, rehber önünde ikrar verip, kendi benliğinden geçip, rıza makamına kul olup, özünü Hakk'a teslim edip, iyiliği emir, kötülükten sakındırmayı ilke edinirse öncelikle ikrarının temiz olması gerekir. Çünkü Hz. Peygamber (s.a.s) "İmanı ikrar, kalp ile tasdik etmektir"⁴¹ buyurmuştur. Bir kimse diliyle "Lâ ilâhe illallah Muhammed Resulullah" dese de gönlünde şirk olsa o kimsenin Müslümanlığı hakiki olmaz taklidi olmuş olur. ○ kişi, diliyle kabul etmiş, gönlüyle inanmamış olur.

Buna göre tarikatde bir kimse ikrarına aykırı davranrsa

⁴¹ Bu bir hadis olmayıp, akâit ve kelim kitaplarında imanın tarifıyla ilgili olarak geçen, "İman dil ile ikrar, kalp ile tasdik-tir." sözünü hatırlatmaktadır.

بشیخ صافی قدس الله سره العزیز شویله بیوردک
 تحقیق هر ککه اولیایه طالب اولیب رهبر
 اوکنه اقرار ایدب کند و بلیسندط کجوب
 رضایه قول اولوب اوزون حقا تسلیم ایسه
 امر معروف ونهی منکر ایلمکه اراده کتورسه
 شول وجهله کر کدرکه اول اقراری صاف
 اولا قال انبیءم الاقرار بالایمان التصدیق
 بالجنان دیوایور مشدر بر کیمسه دلیلله
 اقرار ایدوب لا اله الا الله محمد رسول الله
 دسه و لکن کو کلند شرکی اولسه اول کمنه
 مسلمانلغی تحقیق اولمز تقلید اولور زیرا که
 دلیلله اقرار ایلش و کو کلوایله اینما مش اولور
 امدی طریقت دخی بر کیمسه اقرارینه خلاف کتور

و مرشدك امرنه شرك كورسه دبيله افرار
 ايدوب و كوكلندن اينامق كبيدر وهم كازيدر
 ودخی بوزی قزادر وهم امکی هباو منشوردر
 قال البتة الله تعالى ويل يومئذ للكذابين یعنی
 حق تعالی بیوردر که ویل ملوسنی بلا بخیلراجون برتدم
 دیر قال البتة هم الکذاب لا امت دیو بیورمشد
 امدی بلا بخیلر محمد امت اولمز اولله اولسه اولیایه
 دخی طالب اولمز لر انلردن غایت حذر کر کردر
 زیر آکه بر کیمسنه جزام اولسه جمله خلق اندن
 فجر آکراه ایدر لر طریقت جزامی دخی بلان
 سوبیلینددر بر کسنه جسدی جزام اولسه
 اندن بدنه ضرر پتر امدی بول جزامندن دخی
 ایمانه ضرر کلور غایت حذر ایدیز قال البتة

ve mürşidin emrine şirk getürse diliyle ikrâr idüp ve gönlünden inanmak gibidir. Ve hem kâzibdir ve dahi yüzü karadır. Ve hem emeği hebâen mensûrdur. Kâle'llâhu Teâlâ: Veylun yevmeizin li'l-mukezzibîn Ya'nî Hak Teâlâ buyurur ki, "veyl tamusını yalancılar için yaratdım" dir. Kâle'n-Nebiyu (a.s); el-Kezzâbu lâ ümmetî deyu buyurmuştur. İmdi yalancılar Muhammed'e ümmet olmaz öyle olsa evliyâyâ dahi tâlib olamazlar. Anlardan gayet hazer gerekdir. Zîrâ ki bir kimse cüzzam olsa cümle halk andan kaçır, ikrah iderler. Tarîkat cüzzamı dahi yalan söyleyendir. Bir kimsenin cesedi cüzzam olsa andan bedene zarar yeter. İmdi yol cüzzamından dahi imâna zarar gelur gâyet hazer idesiz. Kâle'n-Nebiyu(a.s)

ve mürşidinin emrini yerine getirmese o da diliyle inanıp gönlüyle inkâr edenler gibi olur. Hem yalancı ve yüzü karadır hem de emeği boştur. Yüce Allah, "O gün yalancıların vay hâline."⁴² Diye buyurmuştur. Yani veyl cehennemini yalancılar için yarattım der. Hz. Peygamber (a.s.) da, "Yalancılar ümmetimden değildir."⁴³ demiştir. Yalancılar Hz. Muhammed'e ümmet olamaz olsa bile evliyâyâ talip olamazlar. Bunlardan cüzzamlıdan kaçır gibi sakınmak gerekir. Çünkü yalan söyleyen tarikat cüzzamıdır. Cüzzamlının zararı bedenedir, yol cüzzamının zararı da imandır. Son derece dikkatli olunuz.

⁴² Bu ifade birçok ayette geçmektedir. Bkz. 52. Tûr 11, 77. Mürselât 15, 19, 24, 28, 34

⁴³ Bkz. vr. 26a, dipnot 24.

[Men] *lâ ahde lehu lâ dîne lehu* Zîrâ ki bir kimsenin ahbine vefâ-sı olmasa dîni dahi yokdur. İmdi yalan hod Hakk'ın sevmediği sürgündür. Ol sürgünden kaçmak gerekdir. Zîrâ ki andan dahi imâna zarar yetmeye.

Kale'n-Nebiyu (a.s): *Etevellâ evliyâehum eteberreu ahdehum* buyurmuşdur. İmdi evliyâyâ tâlib olan kimse evliyânın dostuna dost, düşmânına düşmân gerekdir. İmdi bir kimse azîzler rehberi emr etdiğin dutup ve nehy itdiginden yğlunmak gerek. Eğer bir kimesne rehberinin emrin dutup nehyinden yğlunmasa ol kimse ikrârını inkâr itmiş olur. Öyle olsa ol kimsenin dîni ve imâni olmaz.

Hiz. Peygamber, "Ahdi olmayanın dini de yoktur."⁴⁴ diye buyurmuştur. Çünkü verdiği sözü tutmayanın (ahde vefa) dini de olmaz. Yalan, Allah'ın sevmediği bir illettir. Bundan kaçınmak gerekir ki imana bir zararı dokunmasın.

Hiz. Resul (a.s), "Dostlarını dost edinirim, sözlerinden uzak dururum"⁴⁵ demiştir. Dolayısıyla evliyanın dostuna dost, düşmanına düşman olmak gerekir. Evliyanın, rehberin emrettiğini yapmak, yasakladığından kaçınmak gerekir. Eğer talip böyle yapmazsa ikrârını bozmuş olur. İkrârını bozanın da dini imanı kalmaz,

⁴⁴ Bkz. Şerhu Nehci'l-Belâğa, c.18, s.372, Ebu Cafer Ahmed Tahavi, Şerhu Müşkili'l-Âsâr, tahkik: Şuayb Arnavut, Müessesetu'r-Risâle, Beyrut 1415/1994, c.8, s.389
⁴⁵ Hadis kaynaklarında böyle bir ifade bulunamamıştır.

لَا عَهْدَ لَهُ وَلَا دِينَ لَهُ زِيرَاكَ بَرِكْمَنِكَ عَهْدُهُ
 وفاسی اولسه دینی دخی یوقد امدی بلان
 خود حقلمسو حَقِّك سومد و کید سور کوندور
 اول سور کوندن فجوق کر کدر دیرا که انذن دخی
 ایمانه ضرر یمیه. قَالَ الْبَتَّى ءَمُّ اَنُوْلَى اُولِیَا
 عَمُّ اَبْتَرَا عَهْدِهِمْ دیو بیور مشه ر امدی
 اولبایه طالب اولن کیمسه اولبانك دوستنه
 دوست دوشمانینه دوشمان کرک درامد
 برکیمسه عزیز لر رهبری امراند و کن طو توب
 ونهی ایتد و کندن یغلنوق کرک اگر برکیمسنه
 رهبرینك امرین طو تب نهندن یغلنسه اول
 کیمسه اقرارینه انکار اینمش اولور او یله
 اولسه اول کیمسنك دینی و ایمانی اولمز

اول طالبك يوزى قرا اولور اكر اول حالده اول
 طالب اولسه دنيا دن اخرته ايمان سيز كيدر
 حق صفا سن نفوذ بالله قال البني هم كولا هرت
 يعريف ديت بنور مشدد يعنى هرت سندن يوز
 دوندور ديت سندن يوز دوندور امد
 ديت سندن خود يوز دوندور ن معلوم دكر
 هر ناد اولور هر كيمسه كه بو عمل لردن ال حكيمه
 انك دخي على شرك اوزن اولور اول دخي اخلاص
 هر ناد اولور زير اكه اول اقران ايدوب و صكر
 عهدن دوزوب و فاقله مش اولور زير اكه
 بر كشتي سودو كن الله ايجون ويرمك كرك زير اكه
 بر كيمسه بلا ن تابع اولسه حق نعا لبتك
 دوشمان دوست و دوستمه ديمش اولور

Ol tâlibin yüzü kara olur. Eğer ol hâlde ol tâlib ölse dünyâdan âhirete imânsız gider, Hak saklasın neûzu bi'llâh. Kale'n-Nebiyu (a.s): *Levlâ mürebbi ya'rifeni rabbî* buyurmuştur. Ya'nî mürebbisinden yüz döndüren rabbisinden yüz döndürür. İmdi rabbisinden hod yüz döndüren ma'lûmdur ki mürted olur. Her kimse ki bu amellerden el çekmese anın dahi ameli şirk üzre olur. Ol dahi ancılayın mürted olur. Zîrâ ki evvel ikrâr idüp ve sonra ahdinden dönüp vefâ kalmamış olur. Zîrâ ki bir kişi sevdiğin Allah için virmek gerek. Zîrâ ki bir kimse yalana tâbi' olsa Hak Teâlâ'nın düşmânına dost ve dostuna düşmân dimiş olur.

yüzü kara olur, o halde ölse -Hak saklasın- dünyadan âhirete imansız gider. Hz. Muhammed(s.a.s.), "Mürebbim [Cebrael] olmasaydı Rabbi-mi bilemezdim."⁴⁶ demiştir. Yani mürebbisinden yüz çeviren Rabbinden yüz çevirmiş olur. Rabbinden yüz çeviren de mürted olur. Bu davranışlardan vazgeçmeyen kişinin bütün yaptıkları Allah'a ortak koşmak gibidir. Böyle bir kişi bununla mürted olur. Çünkü önce söz verip, sonra da sözünden dönüp vefasızlık etmiş olur. Kişi sevdiğini Allah için vermeli. Çünkü bir kimse yalan söylemeye başlarsa Allah'ın düşmanı-na dost, dostuna da düşman demiş olur.

Çikâvânî

⁴⁶ Hadis kaynaklarında böyle bir rivayete rastlanmamıştır. Ayrıca metnin orijinalinde ki, "Levlâ mürebbi ya'rifuni rabbî" ifadesi anlam bakımından ve ilgili edatın kullanımı bakımından sorunludur. Çünkü mevcut ifade, "Mürebbim olmasaydı, Rabbim beni bilirdi" anlamına gelmekte ve bağlama uymamaktadır. Yine Arapçada "levlâ" olumsuzluk edatı, "şöyle olmasaydı bu olmazdı" formunda kullanılır ki, buna göre Arapça ifade şu şekilde olmalıydı; "levlâ mürebbi mâ araftu rabbî". Nitekim biz sadeleştirmede, metnin bağlamından hareketle bu son şekli tercih ettik.

37a

Ve hem emr-i ma'rûf ve nehy-i münkere tâat getürüp inanmamış olur. İmdi evliyânın emrin tutmayub ve buyurduğun dutmayan dahi hod mürteddür. Ve sürgündür. Eğer ahdinden dönüp ahdine vefa etmeyen- dir. Eğer ahdinden dönendür anın gibi kimseleri cem'iyete götürmeyüp tarh itmek gerekdir. Tarikatde ve ma'rifetde ve hakikatde sohbet etme- yeler. Sohbet idüp ve lokma yedirseler anlar dahi yol bozmuş olup za- limlerden olurlar. Eğer ol halde ölse dünyâdan âhirete imânsız giderler. Bunun gibilerden be-gayet hazer idesiz. İmdi ol kimseler özünün uğru- sun bilüp

Hem de iyiliği emretmek ve kötülükten sakındırmak ilkesine uyma- mış ve inanmamış olur. Şimdi evliyanın emrini yerine getirmeyip söyle- diğini yapmayan dahi mürteddir ve sürgündür. Ahdinden dönüp ahdine vefa göstermeyendir. Böylelerini cemden dışlamak gerekir. Tarikatde, marifetde ve hakikatde böyleleriyle konuşulmamalı. Sohbet edip, lokma yedirenler de yol bozmuş zalimlerden olurlar. O halde ölse âhirete iman- sız gider. Bu gibilerden son derece sakınmak gerekir. Eğer böyleleri ha- talarını bilip, (pişman olurlarsa)

و هم امر معروف و نهی منکره طاعت کورموب
 انان ممش اولور امدی اولیانک اولیانک
 امرین یود میوب و بیورد و عین دو میان
 دخی خود هر ناده و روسوز کورتدور اگر عهدند
 دو نوب عهدینه وفا اتمکدر اگر عهدند
 اگر عهدند دوندور انک کی کیمسری
 جمعیت کور میوب طرح اتمک کر کدر طریقه
 و معرفت و حقیقت صحبت اتمک صحبت
 ایدوب و لغت ایدوسلر انلر دخی یول بوزمش
 اولوب ظالم لردن اولور لرا کر اول حاله
 اولسه دویا دن اخرت ایمان سز کیدلر
 بونک کی لردن بغایت حرز اید سیز امد
 اول کیمسملر اوزونک او غروشن بلوب

طوبیوب میداء کوروب اندل جمعیتنه
 کلوب اوزونی دارم اصوببارنلن عزوت
 جاعره جان فزبان تن ترجمان دیوب منصوب
 دارینه دوروب اول اکاماد بن کوسره لر
 اندن ترجمانن الالرا اندن ستمن جلالن
 اولیا حقین و خلیفه حقین کوسره اندن
 قبول ایند لر اندن صکره لقمه سی حلال لوله
 والله اعلم اما اول دوشن طالب اکرم صاحب
 اوند ایسه صاحب بله دوشن اکرم بله
 طالب ایسه همان کند و بویونله دوشن بویله
 ارکان برینی بولوب حق مستحقنه اولشند و لر
 ایندن مقبول ایند لر زیراکه حق اوزنده اینک
 کسنی کجا هندن امر غمروهر ارینبوب مقفور ایند

dutup meydana getirüp erenler cem'iyetine gelüp özünü dâra asup
 erenlere mürüvvet çağıra. "Can kurbân, ten tercümân" deyüp Mansûr
 dârına durup evvel ana edebin göstereleler, andan tercümânın alalar, an-
 dan sitemin çalalar. Evliyâ hakkın ve halife hakkın göstere. Andan ka-
 bûl ideler, andan sonra lokması helal ola. Va'llâhu a'lem.

Ammâ ol düşen tâlib eğer musâhib evinde ise musâhib bile düşer.
 Eğer yek dai tâlib ise hemân kendu boynuna düşer, böyle erkân yerini
 bilüp hakkı mustehakkına ulaştırırlar. Andan makbûl ideler. Zirâ ki
 hak üzerinde iken kişi günâhından arınmaz ve hem arınub mağfur ol-
 maz

erenler cemine gelsinler ve özünü dâra çekip erenlere mürüvvet çağırıp,
 "Can kurban, ten tercüman" deyip Mansur dârına dursun. Erenler, ona
 edebi gösterip ondan tercüman alsınlar ve sitemini görsünler. Evliya ve
 halife hakkını alsınlar. Onlar da kabul etsinler belki o zaman lokması
 helal olur. Allahu a'lem.

Eğer düşkün olan talip musahip evindeyken düşmüşse musahip de
 düşkün olur. Sadece talipse düşkün edebi uygulasınlar ve hakkın ondan
 alsınlar. Çünkü Hak dergâhında, kişi üzerinde hak varken günahından
 arınmaz ve bağışlanmaz.

Hak dergâhında şöyle bilesiz. Ve dahi evliyâ buyurur ki, mürebbi kahrı Rabb kahrı demişlerdir. İmdi tâlibe lâzımdır ki malını ve cânını oğlunu ve kızını ve kesb-i kazancını mürebbiden dirîğ olmamak gerek. Eğer dirîğ iderse ol tâlib yalancılardandır. Evvel ikrâr ve sonra inkâr idenlerden olur. Ol tâlibin tâlibliği dürüst değildir şöyle bilesiz.

FASL

İki musâhib birbirleriyle nice olmak gerek anı beyân ider.

Evvel iki musâhib birbirine terk-i cân ve teslim-i mâl olmasa birbirinden âciz olsa, birbirlerinin küfrüne imân getürme ve kesb-i kazancı birbirinden dirîğ olsa ve birbirinin kahrını duymasa da'vâ karındaşı olur, ma'nâ karındaşı olmaz.

Hak dergahında bunun böyle olduğu bilinmelidir. Yine evliya der ki, mürebbi kahrı Rabbin kahrıdır. Talip, malını, canını, oğlunu, kızını ve kazancını mürebbiden esirgememelidir. Esirgerse yalancılardan olur. Önce ikrar edip sonra inkâr edenlerden olur ve talipliği de tam olmaz.

12. Musahiblerin Birbirlerine Karşı Edebi

Öncelikle iki musahip birbirlerine canlarını ve mallarını teslim etmeseler, birbirlerinin küfrüne iman getirmeseler ve kazançlarını esirgeseler ve acılarını paylaşmasalar, bunlar ancak dava kardeşi olurlar, mana kardeşi olmazlar.

حق درگاهنده شویله بله سیز و حخی اولیا
 بیورد که مرت فهری رت فهری دیمشرد
 امدی طالبه لازمدر که مالتی و جانی او غلوت
 و قرنی و کسب و نبخنی مرتیدن دریغ اولیا
 کر که اگر دریغ اید رسه اول طالب یلا بخیلرد
 در اول اقرار و صکره اینکار اید نلردن اولو
 اول طالبك طالبی دو دست دکلدر شویله
 بله سز فضله ایکی مصاحب بر بریله پنجه اولو
 کر که انی بیان اید اول ایکی مصاحب بر برینه
 ترکی جان و تسلیمی مال اولسه بر برندن عاجز
 اولسه بر برلرینك کفرینه ایمان کوتومسه و کسب
 و نبخنی بر برینه ندن دریغ اولسه و بر بر فهرینه
 دویمسه دعوی قرنداشی اولور معنی قرنداشی اولور

و هم از تن بر برینه فائز سی دکن در بن محضه
 نفسی نفسی دین لودن اولور لزا کر محبتی دنیا
 ایله اولسه و آره کرینه دوینه کبروب کوکلرینه
 دیا کلنه امکری هباء مشوردر قال الی فی دم
 الدینا جیفه و طالبها کلاب یعنی دوینه امره
 اکا طالب اولاند کلبدر در دیمک اولور امدی
 اهل طریقه واجدد که دینای ترک اید دنیا
 ایچند اولان طالبه اولیا دخی اولور سه اکا
 اهل طریق دیمک رواد کلد دزیرا که درویشان
 لاند که هیچ بلان سوبلیه و غیبت ایلیمه
 و کیمستک سترین کشف اید و جاجیه افزاری
 اوز دینه قائم اوله و اگر کیم برد و ویش غسل
 طریق اولسه غسل تمام اولمیشه توحید سوریه

Ve hem âhiretde birbirine fâidesi değmez. Yarın mahşerde "nefsi nefsi" diyenlerden olurlar. Eğer muhabbetleri dünyâ ile olsa ve araları-na dünyâ girüp gönüllerine riya gelse emekleri hebâen mensûrdur. Ka-le'n-Nebiyyu (a.s): *ed-Dunya cîfetun ve tâlibuhâ kilâbun* Ya'nî dünyâ murdâdır ana tâlib olanlar kelblerdir demek olur. İmdi ehl-i tarîke vâ-cibdir ki dünyâyı terk ide, dünyâ içinde olan tâlibe, evliyâ dahi olursa ana ehl-i tarîk demek revâ değildir. Zîrâ ki dervîşlere lazımdır ki hiç yalan söylemeye ve gıybet eylemeye ve kimsenin şerrin keşf idüp açma-ya, ikrârı üzerine kâim ola ve eğer kim bir dervîş gasl-i tarîk olsa, gas-li tamam olmayınca tevhîd sürmeye

Âhiretde birbirlerine faydaları dokunmaz. Yarın mahşer günü, "nefsi-nefsi" (ben, ben) diyenlerden olurlar. Muhabbetleri dünyâ ile ol-sa ve aralarına dünyâ girip de gönüllerine riya gelse emekleri boşa gider. Hz. Peygamber, "Dünya bir leştir ve onu isteyenler de köpeklerdir."⁴⁷ Buna göre tarikat ehli dünyâyı terk etmelidir. Evliyâ dahi olsa dünyâ peşinde koşan talibe tarikat ehli demek uygun değildir. Dervîşlere gere-ken, hiç yalan söylememek, gıybet yapmamak, kimsenin ayıplarını araş-tırmamak, ikrârına sadık olmak gerekir. Eğer bir dervîş tarikat erkânına aykırı hareket ederse, tarikat erkânını tamamlayınca kadar tevhit sürmesi (Allah'ı anması),

⁴⁷ Bkz. Bihârü'l-Envar, c. 84, s. 58.

ve helâli yanına varmaya ve erkân sürmeye. Eğer ol hâl ile helâli yanına varsa, andan evlâd gelse haramzâde olur ve Hakk'a düş atıcı olur. Bunun gibilerden [hazer] gerekdir. İmdi dervîş ana dirler ki, gün-be-gün özün terakkîye yetürüp eğer tenzile dahi irerse cehd ide, terakkîye ulaş. Zîrâ ki tenzile menzilden girü kalmakdır. Ve terakkî bir menzil ve bir mertebe dahi ilerü varmakdır. Pes tâlib ana dirler ki tâlibin ameli, ilm-i meşâyih ile ola. Zîrâ ki ilimsiz amelin fâidesi olmaz. İmdi şeriat ilminde kâmil olup şeriatı önüne don idünüp giye, cümle sırrı anuni-le sır idüp halayıkdan gizlene ki, sırrı sır eylemek Hakk'ı i'lâdandır. Sırrı keşf eylemek hod

eşikle beraber olması ve erkân sürmesi doğru değildir. Bu durumdayken eşikle beraber olsa ve çocukları olsa, haramzâde olur ve Hakk'a isyan edici olur. Böyle kimselerden uzak durmak gerekmektedir.

13. Şeriat, Tarikat, Marifet ve Hakikat

Dervîş ona derler ki, sürekli kendini geliştiren, mertebe kaybetse bile yükselmeye gayret edendir. Çünkü menzilden düşen geriye düşer. Terakki bir menzil ve bir mertebe ileri gitmektir. Buna göre talibin ameli, meşâyih ilmine göre olmalıdır. Çünkü ilimsiz amelin faydası olmaz. Böyle olunca şeriat ilmini iyice öğrenip, onu kendine elbise/don edinsin ve cümle sırrı onunla sır edip halktan gizlesin. Çünkü sırrı sır eylemek Hakk'ı yüceltmektir. Sırrı açıklamak

وحلالی بآننه و ارمیه و ارکان سورمیه
 اگر اول حالله حلالی بآننه و ارمیه اندن
 اولاد کلسه حرام زاده اولور و حقه دش
 ابخی اولور بونک کبیلدن کرکدر امدی
 درویش اکا دیر لر که کون بکون او زون
 رقیه بیور و عیبا کر تنزیه دخی ایررسه جهده
 ایدم رقیه اولاشه ذیرا که تنزیه منزلدن
 کیر و اقلقدرو ترقی بر منزل و بر مرتبه دخی
 ایدر و او اقلقدربس طالب اکا در لر که طالبک
 عملی علی مشایخ ایله اوله ذیرا که علم سیز علمک
 فائده سی اولمز امدی شریعت علمنده کامل اولوب
 شریعتی اکننه طون اید و نوب یکه جمله ستری
 انویکله ستر ایدوب خلا بقدن کیز لته که ستری
 ستر ایلمک حتی اعلا دند و ستر کشف ایلمک خود

گناه بکار دند در ذرا که حق تعالی جمله قول و کرد
 گناهین بلور و عین کور و رینه کشف ایدوب
 یکمسه کوسر مزامدی شریعتی تمام ایدوب
 اندن طریقه قدم بصد و هم طریقت اوزرینه
 اوزرینه اعتدای اوله و ارادی قوی اوله تا
 رهبر امرینه بلی دیوب طریقت ارکاندرین یرینه
 کوزه و ادب طریقت کندوده تمام اولسه
 اول یکمسه اهل طریق اولمز او یله اولسه اول
 یکمسه طریقتی معرفته اولاشد و مزامدی
 بر یکمسه طریقتی معرفته یئورمه ائک کبیر
 معرفت سزاد مک مثلی موسوزیر بکر در زیر
 موسوزیر نه نشنم اولمز انه اوت بزونه
 اغاج بز و هم اندن میوه کلوب انسان

günâh-ı kebâirdendir. Zîrâ ki, Hak Teâlâ cümle kullarının günâhın bilur ve aybın görür. Yine keşf idüp kimseye göstermez. İmdi şerîatı tamâm idüp andan tarîkata kadem basa ve hem tarîkat üzerine itikâdî sâf ola ve irâdeti kavî ola tâ rehber emrine beli deyüp tarîkat erkânların yerine getüre ve edeb-i tarîkat kendüde tamâm olmasa, ol kimse ehl-i tarîk olmaz. Öyle olsa ol kimse tarîkatı ma'rifete ulaşıduramaz. İmdi bir kimse tarîkatı ma'rifete yetürmese anın gibidir ki, ma'rifetsiz âdemin misli susuz yere benzer. Zîrâ susuz yerde ne nesne olmaz, ne ot biter ve ne ağaç biter ve hem andan meyve zuhûra gelüp insan

büyük günahlardandır. Zira Yüce Allah tüm kullarının günahlarını bilip, ayıplarını gördüğü halde kimseye göstermez. Şeriatını tamam eyledikten sonra tarikata girsin. Tarikatda da imanı saf, iradesi kuvvetli olsun ve bir rehber emrine girip tarikat erkânlarını yerine getirsin. Tarikat edeplerini kendinde taşımayan tarikat ehli olamaz. Eğer tarikat edep-erkânın tam olarak yerine getirmezse tarikattan marifete ulaşamaz. Tarikatten marifete ulaşmayan kişi susuz yere benzer. Susuz, çorak yerde ne ot biter ne ağaç ne meyve ne de

Takvânâme

40a

lezzet bulmaz. İmdi bir kimse dahi tarikatın ma'rifete yetürmese ol o susuz yere benzer ki anda ne hayvân ve ne insân sâkin olur. Öyle olsa ol memleket harâb olur.

Pes imdi taht-ı ma'mur gerekdir ki andan sultân karâr ide. Bir sultân tahtından kalksa ol taht harâb olur. İmdi tarikat râhını ma'rifete yetürmese insân dahi böyledir.

Pes imdi tarikatı tamam idüp ma'rifete vâsıl olmak gerekdir. Zîrâ ki ma'rifet bir ma'nâdır. Ma'nâdan murâd hod maksûddur. Maksûd Hak Teâlâ'nın didârıdır. Kale'n-Nebiyû (a.s): *ed-Dunya haramun ala ehli'l-âhirati ve'l-âhiratu haramun ala ehli'd-dunya ve [huma man harâmâni ala ehli'llâhi]*.

lezzet olur. Tarikattan marifete geçemeyen de o çorak yer gibi olur ondan ne insan ne de hayvan huzur bulabilir. Öyle olan memleket de harap olur. Sultanın tahtı sağlam olacak ki ona oturabilsin. Eğer bir sultan tahtta bulunmazsa o taht harap olur. Tarikat yolundan marifete geçemeyen insan da böyledir.

Tarikatı tamamlayan kişi marifet ulaşır. Marifet bir manadır. Manadan kastedilen maksuddur. Maksut ise Yüce Allah'ın cemalini görmektir. Hz. Peygamber, "Dünya âhîret ehline, âhîret de dünya ehline haramdır, ehlullaha ise ikisi de haramdır."⁴⁸

⁴⁸ Bkz. Avâlî'l-Leâlî, c.4, s.119.

لذت بولز آمدی بر کیمسه دخی طریقین معرفت
 بتور مسه اول او صوسن او بریم بکرز که اندن
 نه حیون ونه انسان ساکن اولور ایله
 اولسه اول مملکت خراب اولور ایله
 تحت معور کر کدر که اندن سلطان کرکولیه
 بر سلطان تحندن قالقسه اول تحت خراب
 اولور آمدی طریقت راهنی معرفت بتور مسه
 انسان دخی بویله در بس آمدی طریقتی
 تمام ایدوب معرفت و اصل اولوق کر کدر
 زیر که معرفت بر معیندر معیندن مراد خود
 مقصود در مقصود حق تعالی نیک دیر ایدر
 قال النبی عم الدنبا حرام علی اهل الاخره
 والآخر حرام علی اهل الدنبا ولما من امر الله

پس امدی تیش ایکی ملت که وارد رجه سی حقه
 دیزارین ارضو قلوب طلب ایدر لر که حق جل
 جلاله مؤمن قولترین کند ویه یقین ایلر زیر که
 حضرت رسالت وم پیوردر که قلب المؤمن
 بَیِّنَاتُ اللَّهِ قَلْبُ الْمُؤْمِنِ عَرَضَ اللَّهُ امدی مؤمنک
 قلبی حقه اوی در معرفت دخی حقه لا تقدر
 وهم لا تثنی ایدیجیدر بس دورد وینی حقیقتدر
 امدی بر کیمسه شریقتی و طریقتی و معرفتی
 تمام ایلسه اما حقیقتدن خبر دار اولسه
 اول کمسنده علی محصولندن کند ویه شننه
 حاصل اولمن ستونک کبیدر که حقیقت طبرغه
 بکزر جله شننه که وارد تخومی طبرغه دوشتر
 بتر اما طبرغه دوشنیهان تخومی نقد حفظ ایدر

Pes imdi yetmiş iki millet ki vardır, cümlesi Hakk'ın didârın arzû kılup taleb iderler ki, Hak celle celâluh mü'min kulların kendüye yakın eyler. Zîrâ ki Hazreti Risâlet (a.s) buyurur ki, *Kalbu'l-mumini bey-tul'lâhi, kalbu'l-mumini arşu'llâhi*. İmdi mü'minin kalbi Hakk'ın evidir. Ma'rifet dahi Hakk'a layıktır. Ve hem layık idicidir. Pes dördüncü hakikatdır. İmdi bir kimse şerîatı ve tarîkatı ve ma'rifeti tamam eylese, ammâ hakikatden haberdâr olmasa ol kimsenin ameli mahsûlinden kendüye nesne hâsıl olmaz. Şunun gibidir ki, hakikat toprağa benzer. Cümle nesne ki vardır tohumu toprağa düşerse biter. Ammâ toprağa düşmeyen tohumu ne kadar hıfz idüp

Yetmiş iki milletin tamamı da Allah'ın cemalini görmek isterler, ancak Hak Teâlâ mümin kullarını kendine yakın eder. Çünkü Hz. Peygamber (a.s), "Müminin kalbi, Allahın evidir; Müminin kalbi, Allah'ın arşıdır."⁴⁹ diye buyurmuştur.

Dördüncü makam ise hakikattir. Bir kimse şeriatı, tarikatı, marifeti tamamlasa da hakikatden haberi olmasa amelinin bir faydası olmaz. Çünkü hakikat, toprağa benzer. Toprağa ne atarsan bir şeyler alırsın. Eğer toprağa tohumu atmıyıp da saklarsan

⁴⁹ Bkz. Bihaârul-Envar, c. 55, s. 39.

41A

saklasalar, ol bitüp göğerüp bār virmez. İmdi ya andan nice insan gıdā-
lanup kuvvet bulur. İmdi her kim ki hakikate kadem basmasa, bir dāne
ki göğerüp bar virmez, hakikate ermiyan ādem dahi anın gibidir ki, bu
cümle eşyānın gıdāsı toprakda biter. Ve cümle nebâtlar ve ağaçlar ve ni-
ce cevāhir-i ma'denî vardır, cümle toprakdadır. Ve bu deryâlar dahi
toprak üzre olur. Ve bu cümle sular ki, vardır cümle toprakda zuhûra
gelüp akar ve bu dünyâda ne kadar ikrâh olunmuş nesne ki vardır, an-
dan toprak ikrâh itmeyüp kabûl ider. Ve ne kadar murdâr ki vardır,
anı pāk idüp murdâr isminden halâs idüp, toprak deyü ad çağırır. Ol
ondan hiçbir şey elde edemezsin. Hâlbuki o topraktan ne kadar çok in-
san yararlanmaktadır. Dolayısıyla hakikate ulaşmayan kişi, toprağa sa-
cılmadığı için yemiş vermeyen tohum gibidir. Hâlbuki her türlü gıda
toprakta biter, bitkiler, ağaçlar türlü türlü madenler topraktan çıkar.
Okyanuslar bile toprak üzerindedir, yer suları topraktan çıkar, ayrıca
toprak herkesin çirkin bulup sakındığı nesneleri bile kabul eder ve onun
pisliğini yok ederek ona da toprak denmesini sağlar.

Ekânâme

منقله سه لزا اول بتوب کوکروب بار ویرمز
 امدی با اندن نیجه انسان خدا التوب قوت
 بولور امدی هر کیمکه حقیقه قدم بصمله
 بردانه که کوکروب بار ویرمز حقیقه اریما
 ادم دخی انک کبیدر که بوجمله استیاند خدا
 طبر قدم بر و جمله بناد اندر و اغاجلز و نیجه جواهر
 معدنی و ادر در جمله طبراق در و بودر بالرد
 طبرق اوزن اولور و بوجمله صور که و ادر
 جمله طبرق بر ظهور کلوب اقر و بودنیا
 نقدرا کراه اولتمش نشنه که و ادر اندن
 طبراق اکراه اتمیوب قبول ایدر و نقدر مرور
 و ادر رانی بالک ایدوب سرور اریسمندن
 خلاص ایدوب طبراق دیواد جاغر و اول

آکراه و جودندن انک اثری قلز وینه و جودنه
 آکراه اثری ظاهر اولور سه همان ینه آکراه
 اسمینه اکیلور اما اثری ظاهر اولما بقیه اول
 دخی طبراق اولور اذن هر نه که بترسه میج
 اولور امدی حقیقت اهلی اولن صوفی دخی
 طبراق کی کدویه آکراه دن بالک ایدوب
 و کدویه و اصل اولن یکسه دخی اولکی لسنده
 و آکراه اولنا جوح حالت دن فور تا زوب طبراق
 دیدون امدی انک دخی کوکل لاسنده بنه
 حاصلندن اولوب کوجک فظرنده مباح
 اولامدی کورمز مسین جمله مرداری طبراق
 اثر لر و جمله جفاء طبراقه ایدر لر انجن و بوجه
 کما هله که طبراق اوزرنده استغفر هیچ کشف قلز

ikrâh vücûdundan anın eseri kalmaz ve yine vücûdunda ikrâh eseri zâhir olursa hemân yine ikrâh ismiyle anılır. Ammâ eseri zâhir olmadıkça ol dahi toprakda olur. Andan her ne ki biterse mubâh olur. İmdi hakikat ehli olan sufi dahi toprak gibi kendüye ikrâhından pâk ider ve kendüye vâsıl olan kimseyi dahi ervelki isminden ve ikrâh olunacak hal-den kurtarub toprak didure. İmdi anın dahi gönül tarlasında biten hasılandan olup gerçekler nazarında mubah ola. İmdi görmez misin cümle murdârı toprağa atarlar ve cümle cefâyı toprağa iderler, incinmez ve bu cümle günâhlar ki, toprak üzerinde işlenur, hiç keşf kılmaz.

Çirkinliğinden bir eser kalmaz eğer çirkinlik kendinde olursa, tekrar çirkin ismiyle anılır. Eğer çirkinliği meydana çıkmazsa, toprakta kalır. Ondand her çıkan şey mubah olur.

Şimdi hakikat ehli olan sufi de, hem kendini hem de ona gelen kişiyi aynı toprak gibi kötü huylardan temizlemelidir. Böylece onun da gönül tarlasından bitenler gerçekler nazarında mubah olsun. Görmüyor musun, her türlü pisliği toprağa atarlar, her türlü eziyeti toprağa çektirirler de incinmez, her türlü günah toprak üzerinde işlenir de açığa çıkarmaz.

Ve dahi görmez misin ki hayvân necâsetin toprağa dökerler. Ammâ üzerine necaset düşen toprağın kuvveti ziyâde olur. Ol toprak ol necâsetden cevher alır. Hasılı ziyâde biter.

İmdi ehl-i hakikat dahi toprak gibidir. Ve hem gerekdir ki küfrü îmân ve ikrâhı mubâh ide. Ve zann-ı gümândan geçe. Zîrâ ki ol dahi toprak gibi sâkin ola. Ve her ne ki gönül tarlasına bıraksa küfrü gide, yerine muhabbet ziyâde ide. Ma'rifet suyu ile suvaragör. Kemâlâtıyla biçüp, döğüp ve savurup samanını dânesinden ayıra. Ammâ sakın ki birbirinden ayırdıkda emeğin yele vermeyesin. Emeğin hebâen mensur kılmayasın.

Hakikat ana derler ki, anda her ne ki işlenirse batıl gerekmez, Hak ola.

Yine görmüyor musun; hayvan pisliğini toprağa atarlar, ancak üzerine pislik atılan toprak daha verimli olur. Toprak o pisliği gübreyle çevirir ve ürünü bollaşır.

İşte hakikat ehli de toprak gibidir; küfrü imana, çirkini güzele çevirir, şüpheliden uzak durur. Çünkü o, toprak gibi sakin, gönül tarlasına bırakılan ne olursa olsun küfrü gider yerine muhabbet gelir. Tarlayı marifet suyuyla sular, kemâlâtıyla biçer, döver, savurur ve samanını tanesinden ayırır. Ancak burada dikkatli olmalıdır, daneği samanından ayırayım derken, rüzgâra teslim etmemelidir, aksi takdirde emeği boşa gider.

Hakikat ona derler ki, ne işlenirse işlensin batıl gerektirmeyen hak olandır.

ودخی کور مزسین که حیوان نجاستین طبراقه
 دو کر لراما اوز رینه طبراقک ^{نجاست} دوشن لک فوئی
 زیاده اولور اول طبرق اول نجاستدن جوهر
 الور حاصلی زیاده بتر امدی اهل حقیقت دخی
 طبراق کبیدر و هم کر کرد که کفری ایمان واکره
 مباح اید و ظن کماندن کیجه زیرا که اول دخی
 طبراق کبی ساکن اول و هر نه که کوکل ترلاسنه
 بر قسه کفری کیدر برینه محبت زیاده اید
 معرفت صوتی ایله صوان کور کمالا بنبله بحد
 دو کوب و صا وروب صمانتی دانه سندن اید
 اما صا قنکه بر برندن اید و قد امکان بیلد و برین
 امکان هباء منشور قلبه سین حقیقت اکادری که
 اند هر نه که اشلور سنه باطل کر کمز حق اوله

و هم خطا و گمان اولیه کفری ایمان اوله
 و جملی جمله کو کفری مراد لری الله اوله دنیا
 محبت لری دن بری اولوب تجلای ذات حاصل
 اوله ذاته هر نه کی طغرسنه صفات اوله اکا حجاب
 اولیه زیرا که کو کولدر بر و مراد لری الله اوله اندن
 غیری یوقدر جمله سی حقدر اگر غیری اولسه اوله
 مقام حقیقت تحقیق اولمز اوله اولسه دنیا اولور
 زیرا که ریایله عبادت و شرکله طاعت مقبول اولمز
 و دخی عبادتی حاصلندن اکا فائده بقدر اکا اهل
 حقیقت دیالردخی کا زبدر سبب بودر که حقیقت
 حق اویدر اند بنده حق اولور باطل اولمز و هم ایمان
 اویدر اند کهز اولمز و دخی برک مقامیدر اند
 هیچ ایکی لک اولمز زیرا که حق بر در ایکی دکلدر

Ve hem hatâ ve gümân olmaya, küfrü îmân ola ve cümle gönülleri murâdları Allah ola. Dünyâ muhabbetlerinden biri olup, tecella-yı Zât hâsıl ola. Zâta her ne ki doğarsa sıfatlar ola. Ana hicâb olmaya. Zîrâ ki gönüller bir ve murâdları Allah ola. Andan gayrı yokdur cümlesi hakdır. Eğer gayrı olsa, ol makâm-ı hakikat tahkik olmaz öyle olsa ri-yâ olur. Zîrâ ki riyâyla ibâdet ve şirke tâat makbûl olmaz. Ve dahi ibâdeti hâsılndan ana fâide yokdur. Ana ehl-i hakikat diyenler dahi kâzıbdır. Sebeb budur ki, hakikat Hak evidir. Andan yine hak olur, bâ-til olmaz. Ve hem îmân evidir. Anda küfür olmaz ve dahi birlik ma-kâmıdır, anda hiç ikilik olmaz. Zîrâ ki hak birdir iki değildir.

Hatası ve şüphesi olmayıp, küfrün iman olduğu, tek amacın Allah olduğu bir makamdır, Tecellâ-yı Zât'tır. Zata her doğan şey sıfat olur ve onda perde olmaz. Çünkü gönüller birdir ve murat ettikleri Allah'tır. Bu makamda Allah'dan başkası yoktur, eğer varsa o zaman kişi haki-kat makamında olmaz ancak riya makamında olur. Ve riyâyla ibadet, şirke taat olmaz. İbadetinin ona faydası olmaz ve ona hakikat ehli di-yenler yalancıdır. Çünkü hakikat, Hak evidir, onda hak olur batıl ol-maz. Hem iman evidir, onda küfür olmaz. Ayrıca birlik makamıdır, hiç ikilik olmaz. Çünkü Hak birdir iki olmaz.

İsmiyle binbirdir. Ammâ müsemâmâda bir olur. İmdi ehl-i hakikat dahi ismiyle binbir olursa da yine müsemâmâda birlikde gerekdir ki ol makâm hakikat makâmı olup, anda vahdet hâsıl ola ve hem vahdet hâsılını bitüre. Andan murg-i cân hakka vâsıl olup pervâzi arşu'r-rah-mâna yetişse andan arşu'llâhı seyran-gâh ve nazar-gâh ideler. Ve hem vücûdî devrinde rûhu Mûsâ'sını münâcâta yetüre. Emr-i Hudâ ile nefsi firavnını zabt ide. Hayber gibi şirk kal'asını yıkıp tabîat kapularının gayrıye giden kapuların gözede. Eğer gözetmezse gâfil olur. İmdi gaflet hod hayvân mertebesindedir. Hak Teâlâ sana hod insan deyu ad virdi. Ve hem nice ikrâm oldu ve dahi sana melaikelere

İsmiyle bin birdir, ancak müsemmada bir olur. Hakikat ehli de ismiyle bin bir olduğu halde müsemmada bir olmalı, hakikat makamının gerektirdiği vahdeti gerçekleştirmelidir. Can kuşu Hakk'a yürüdüğünde Allah'ın arşını seyretme imkânına kavuşursa, Allah'ın arşını bir seyir ve nazar yeri etsinler. Ayrıca Hz. Musa gibi iltica ederek, Allah'ın emriyle Firavun gibi olan nefsin kontrol altına alsın. Hayber gibi şirk kalesini yıkıp, tabiat kapıları dışındakileri gözetlesin, dikkat etsin. Gözetmezse gâfil olur. Gafillik de hayvan derecesidir. Hâlbuki Allah sana insan diye isim verdi. Sana nice ikramlarda bulundu. Melekleri bile

اسميله بيك بر در اقامستي ده بر اولو رامي اهل
 حقيقت دخی اسميله بيك بر اولو رسته ده يسه
 مستي ده بر لکه کو کدر که اول مقام حقيقت مقامی
 اولوبانده وحدت حاصل اوله وهم وحدت
 حاصلنی بتوره اندن مرغی جان حقه واصل اولوب
 بروازی عرش الرحمن يتيشه اندن عرش الله سیران
 کاه و نظر کاه ایدله روهم و بخودی دورنده روحی
 موسی سنی مناجاتیتون امری خدا الله نفسی فرعون
 ظبط ایدله خبر کی شرک قلعه سنی یقوب طبیعت
 قبولینک غیری یه کیدن قبولین کورده اکد
 کوزتمزسه غافل اولور امدی غفلت خود حیوان
 مرتبه سید روحی تعالی سکا خود انسان دیوالاد
 ویردی وهم پنجه اکرام اولدی و دخی سکا مکمل

سجد قلدردی و بوجمله اشیا که براد میشدند
 امریکه فرمان قلدردی قَالَ اللَّهُ تَعَالَى وَلَقَدْ كَرَّمْنَا
 بَنِي آدَمَ دِيَوَابُورْدی امدی ادم دیمکنن مراد بودم
 دیمکنن برسی طالب بونده بلیکی اند بولاشن زیرا که
 بونده بولین اند بولن امدی ایشکی بونده صاغ ایله که
 اند بوزولک اوله زیرا که بونده کورسین اند کورن
 امدی کورمک حق کوریلدر اما کورسخی ایکی نوع
 اوزره در بری تن کوزی و بری جان کوزیدر
 تن کوزیله خلق کوردر و جان کوزیله حق کوردر
 و اما تن کوزی ظاهری کوردر که اصی زیان
 بلدور و هم حقیق نشانی نین مشاهده ایلر و وجود
 دخی امر اولن اشیا لری اشلر و دخی نهی اولن
 اشلردن یغلنور و الا جان کوزی اولدر که باطنه

secde kıldırdı. Ve bu cümle eşyâ ki yaradılmışdır emrine fermân kıldırdı. Kale'llâhu Teâlâ: *Ve-lekad kerremnâ benî âdeme deyu buyurdu. İmdi âdem demekden murâd bu dem dimekdir.*

Pes ey tâlib bunda bil ki anda bulasın. Zîrâ ki bunda bulmayan anda bulmaz. İmdi işini bunda sağ eyle ki anda yüzün ak ola. Zîrâ ki bunda görmeyen anda görmez. İmdi görmek Hak gözüyledir. Ammâ göz dahi iki nev' üzeredir. Biri ten gözü ve biri cân gözüdür. Ten gözüyle halkı görür ve cân gözüyle Hakk'ı görür. Ve ammâ ten gözü zâhiri görür ki ası ziyân bildürür ve hem Hakk'ın nişâmın müşâhede eyler ve vücûduna dahi emr olan eşyâları işler ve dahi nehy olan işlerden yıgılır. Ve illâ cân gözü oldur ki bâtına

sana secde ettirmiştir. Evrendeki her şeyi senin için yaratmıştır. Yüce Allah, Kur'an-ı Kerim'de, "İnsanoğlunu şerefli kıldık."⁵⁰ buyurmuştur.

Şimdi ey talip, âdem demek bu dem demektir. Yani anı değerlendirmek gerektir. Bu dünyada bileceksin ki öbür tarafta bulabilesin. Burada bulamazsan orada bulamazsın. İşini burada yap ki orada yüzün ak olsun. Burada göremeyen orada da göremez. Tabii görmek Hak gözüyle görmek olmalıdır. Gözün iki çeşidi vardır, ten gözü ve can gözü olmak üzere. Ten gözüyle halk görülür, can gözüyle Hak görülür. Ten gözü zahiri görür ve Allah'ın varlığının delillerini müşâhede eder ve yapması gerekenleri yapar, yasaklananlardan da sakınır. Can gözü ise batına

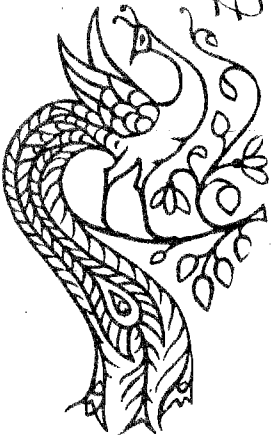
⁵⁰ 17. İsva 70. Bu ayetin meali yukarıdaki metni bağlamı da dikkate alınarak, "Biz insanoğluna çok cömert davrandık." şeklinde de düşünülebilir.

nazar ider ana aynu'l-kalb dirler bâtin gözüdür. Ol içerine nazar ider. Ammâ taşra baksa sıfat görünür. Ve içeri baksa zât görünür. İmdi Hazret-i Resûl buyurmuşdur ki, *Kalbu'l-mumini beytu'llâhi*. Bu hadis mücibince imdi gönül hod Hakk'ın evidir. Bir kişinin gözü olmasa gelen kimdir ve giden kimdir bilmez. İmdi ey mü'min ruhun bedenünde musâhib iken sen dahi gönül gözünü açmağa cehd etmek gerekdir ki zâhirin ten göziyle ve ya bâtinin cân göziyle nazar idüp zann-ı gümândan özünü kurtara. Zîrâ ki gümân ile îmân bir yerde olmaz. Şunun gibidir ki, odla su bir kapda olmadığı gibi özünü taklidden ayırtılmayınca tahkike ulaşmaz. Bir kimse çünkü tahkika ulaşsa taklid ile hem-nişin olmaz. Görmez misin ki, dünyâda

bakar. Kalp gözü de derler batın gözüne. Bu göz hep eşyanın içine bakar, dışarı bakınca sıfat, içeri bakınca zat görünür. Hz. Peygamber (a.s), "Müminin kalbi Allah'ın evidir."⁵¹ diye buyurmuştur. Bu hadis gereğince, gönül Hakk'ın evidir. Bir kişinin gözü yoksa gelen kimdir, giden kimdir bilemez.

Öyleyse ey mümin, ruhun bedeninde musahip ve misafir iken gönül gözünü açmaya çalış ki, dış dünyaya ten gözüyle, iç dünyaya da cân gözüyle bakıp kendini şüpheden kurtar. Çünkü şüphe ile iman bir arada olmaz. Şöyle ki, ateşle su bir kapta olamayacağı gibi, kişi özünü taklitten ayırmazsa tahkike erişemez. Tahkike erişen bir kimse de taklit makamında bulunmaz. Görmez misin, dünyâda

Erkânâme

⁵¹ Bkz. Bihârü'l-Emvâr, c.55, s.39.

نظر ایدر اکا عین القلب دیر لر یا طین کوزیدور اولن
 ایجرینه نظر ایدر اما طشر بقسمه صفات کورینور
 وایجری بقسمه ذاه کورونور امدی حضرت رسول
 بیور مشدر که قَلْبِ الْمُؤْمِنِ بَيْتُ اللَّهِ بوحیدیت موجبنه
 امدی کو کل خود محقق اویدریم کشتینک کوزی اولسه
 کلن یکمدر و یکدن یکمدر بلز امدی ای مؤمن دوحک
 بد فوکریم معصیا حب ایک سن هجی کو کل کوزونلست
 اجمعه جهاد اتمک کو کدر که ظاهرین سن کوزیلده ویا طین
 جان کوزیلده نظر ایدو بطن کماندن اوزونق قورور
 زیرا که کانیله ایمان بر پرده اولمز شونک کبیدر که
 اولده صوب بر قاید اولمه دوغنی کی اوزونق تقلیددن
 ایر تلیجنه تحقیق اولشمن بر کیمسه چونکی تحقیق اولشمن
 تقلید ایله هم نشین اولمز کور مرز منسکه دونیا ده

هر اشیا جنسی جنسیله اولور و اخرتده دخیینه
 انك ايله حشر اولور امدی هر کشتی محرمین بلوب
 نخر امدن کسبله امر معروف و نهی منکر امری تمام
 اولوب حقدن یکا یول اوله و الله اعلم فصه
 هذا یشیح صافی منافی بود

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 یشیح صافی قدس الله ستم الغریز طالبی اولنا اول
 یکمسلر حقدن برقع بیت بیورر اول و صیتلری
 او قریوب و دکلین عمل ایدم کیز شکر منت دیریز
 اول تکر بی بیانی موجودات محمد مصطفی نیک
 علی ستر المرصنا اولادنه امانت برنجده تاج و کسور
 بیان ایدد محمد باقر ارشادی کسوت دیواد
 وردی و الله المستعان فصه

her eşyâ cinsli cinsiyle olur. Ve âhiretde dahi yine anın ile haşr olur. İmdi her kişi mahremi bilüp na-mahremden kesile. Emr-i ma'rûf ve nehy-i munkar emri tamâm olup Hakk'dan yana yol ola. Va'llâhu a'lem.

Dördüncü Risale

HÂZÂ ŞEYH SAFÎ MENÂKİBİ BUDUR

Bi'smi'llâhî'r-Rahmânî'r-Rahîm

Şeyh Safî kaddesa'llâhu sırrahu'l-azîz tâlib-i evliyâ olan kimselerin hakkında birkaç beyit buyurur. Ol vasiyetleri okuyup ve dinleyin amel idesiz, şükür-i minnet diyesiz. Ol Tanrıyı be-beyan-ı mevcûdât Muhammed Mustafâ'nın Ali sırru'l-Murtezâ evladına emânet bir nece tâc ve kisve beyân ider. Muhammed Bâkır İrşâd-ı kisve deyu ad viridi. Va'llâhu'l-musteân.

FASL

her şey cinsi cinsiyle olur. Kişi âhirete de o sahip olduğuyula gider. Öyleyse artık herkes mahremi bilip, na-mahremi terk etsin, iyiliği emredip, kötülüktan sakınma ilkesini yerine getirip Hak'dan yana yol alsın. Her şeyin en doğrusunu Allah bilir.

IV. RİSALE

ŞEYH SAFÎ MENÂKİBİ

Bismillahirrahmanirrahim

Şeyh Safî (k.s.) evliya yolunda olmak isteyenler için birkaç beyit buyurmuştur. Bu vasiyetleri okuyun, dinleyin ve amel ediniz. Devamlı şükür halinde olunuz. Hz. Muhammed Mustafa, Hz. Ali el-Mürtezâ'ya ve çocuklarına emanet bir tac ve kisve bırakmıştır onu açıklayalım. Muhammed Bâkır buna "İrşâd-ı kisve" adını vermiştir. Vallahu'l-Musteân (Tek yardım istenecek Allah'tır.)

Tâc Beyân İder

Eğer eyitseler ki, tâc nedir ve tâcın istivası nedir? Pîrdir. Eğer sorsalar ki, tâcın isimleri nedir? Düşmekdir. Eğer sorsalar ki, tâcın pişvâsı nedir? Mehirdir. Ve tâcın şerhi nedir? Cevâb vir, devâzde imamdır. Ve tâcın dirisi nedir? Cevab vir, başa urunmaktır. Ölüsü nedir? Cevab vir ki, başa vurmayup şöyle komaktır. Ve tâcın aslı nedir? Ulu Allah'dır. Ve tâcın kubbesi nedir? Ve tâcın kenârı nedir? Ve tâcın lengeri nedir? Ve tâcın imânı nedir? Ve tâcın kelimesi nedir? Ve tâcın kıblesi nedir? Ve tâcın farzı nedir? Ve tâcın sıfatı nedir? Ve tâcın cânı nedir? Ve tâcın hayâtı nedir? Ve tâcın memâtı nedir?

1. Tac

Eğer sorsalar tac nedir ve istivası nedir? Pîrdir.

Tacın isimleri nedir? Düşmekdir.

Tacın pişvâsı (önü) nedir? Mehirdir.

Tacın şerhi nedir? On iki imamdır.

Tacın dirisi nedir? Başa giymektir.

Tacın ölüsü nedir? Başa giymeyip, kenara koymaktır.

Tacın aslı nedir? Yüce Allah'tır.

Tacın kubbesi nedir?

Tacın kenârı nedir?

Tacın lengeri nedir?

Tacın imânı nedir?

Tacın kelimesi nedir?

Tacın kıblesi nedir?

Tacın farzı nedir?

Tacın sıfatı nedir?

Tacın cânı nedir?

Tacın hayâtı nedir?

Tacın ölümü nedir?

تاج بیان ایدر

اگر ایستلر که تاج ندر و تاجک استواسی
 ندر پیردر اگر صورسلر که تاجک اسلر در ندر
 دوشمن در و اگر صورسلر که تاجک بشواسی ندر
 مهردر و تاجک شرح ندر جواب ویردر اوژه
 ایمام در و تاجک دیر یسی ندر جواب ویربشا
 اور نمقدر اولوسی ندر جواب ویر که بشا
 ورمیوب شویله قومقدر و تاجک اصلی ندر
 اولوالله در و تاجک قبه سی ندر و تاجک کنار
 ندر و تاجک لنگری ندر و تاجک ایمانی ندر
 و تاجک کلمسی ندر و تاجک قبله سی ندر و تاجک
 فرضی ندر و تاجک صفی ندر و تاجک جانی
 ندر و تاجک حیوانی ندر و تاجک ممانی ندر

و تاجك اصلي ندر و تاجك فرقي ندر ديسلر
 جراب ويركه اول تاجك استواسي ندر سفلو
 علويه دين اولمقد و تاجك فقط حقيقتدر
 و تاجك كناري ايكي عالمه حكم ايلمكد و تاجك
 لكري سالكران سيد و تاجك ايماني
 حقيقت مندايد و تاجك كله سي تكيردر
 و تاجك قبله سي پرور و تاجك غسل خلايقن
 كسلمكد و تاجك كلدي مشكل حل ايلمكد
 و تاجك جان ندر اولر و لك حد متند قبول
 اولمقد و تاجك حياني ندر خلايقن
 اريلمقد و تاجك محاني ندر خلايق ايله ديلمكد
 و تاجك اصلي استغفار در شويله بلكه
 قَالَ اللَّهُ تَعَالَى وَاللَّهُ غَنِيٌّ وَأَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ

Ve tâcın aslı nedir?

Ve tâcın fer'i nedir? Diseler, cevâb vir ki evvel tâcın istivâsı nedir? Sufliden ulviye dîn olmaktadır. Ve tâcın noktası hakikattir. Ve tâcın kenarı iki âleme hüküm eylemekdir. Ve tâcın lengeri sâlikler ünsüdür ve tâcın imâni hakikat menzildir ve tâcın kelimesi tekbirdir ve tâcın kible-si pîrdir. Ve tâcın guslû halâyıktan kesilmekdir. Ve tâcın nedir kilidi? Müşkil hal eylemekdir. Ve tâcın cânı nedir? Erenlerin hizmetinde ka-bûl olmaktadır. Ve tâcın hayâtı nedir? Halâikdan ırlımdır. Ve tâcın memâtı nedir? Halayık ile dirilmekdir. Ve tâcın aslı istiğfardır. Şöyle bi-lesiz. Kale'llâhu Teâlâ: *Va'llâhu'l-ganiyyu ve entumu'l-fukarâu*

Tacın aslı nedir?

Tacın fer'i (teferruâtı) nedir? Diye sorarlarsa şu şekilde cevap ver:

Tacın istivâsı nedir? Sufliden ulviye (aşağıdan yukarıya) dîn olmaktadır.

Ve tacın noktası hakikattir. Ve tacın kenarı iki cihana hükmet-mektir.

Tacın lengeri saliklerin birbirleriyle ünsiyetidir.

Tacın imanı hakikat menzildir.

Tacın kelimesi tekbirdir.

Tacın kiblesi pirdir.

Tacın guslû halktan kesilmektir.

Tacın kilidi nedir? Sorunları çözmektir.

Tacın cânı nedir? Erenlerin hizmetinde kabul olmaktadır.

Tacın hayâtı nedir? Halktan ayrılmaktır.

Tacın ölümü nedir? Halk ile dirilmektir.

Tacın aslı, istiğfardır. Böyle bilersiniz.

Yüce Allah, "Allah zengindir, siz fakirsiniz"⁵² diye buyurur.

Ve tâcın fer'i nedir? Avratlardan münâfık olıcak ırak olmaktadır. Ve tâcın kubbesinde ne yazılıdır ve tâcın eteğinde nedir ve tâcın içerisinde ne yazılmıştır? Ve tâcın ardında ne yazılmıştır? Cevâb vir ki: *Allâhu lâ ilâhe illâ huve kullu şey'in hâlikun illâ vechehu* Ve tâcın ortasında ne yazılmıştır? Diye ki: *Allâhu lâ ilâhe illâ huve* Ve tâcın eteğinde yazılmıştır ki: *Yâ. Sîn. Ve'l-Kur'âni'l-Hakîm* Ve tâcın içerisinde yazılmıştır: *Se-nurîhim âyâtına fi'l-âfâki ve-fi enfusihim* Ve tâcın taşrasında yazılmıştır ki: *Allahu La ilahe illallah Muhammedun Rasulullah ve Aliyyun Velîyullah* Ve tâcın altında yazılmıştır ki: *Fe-eynemâ tuvellû fe-semme vechullâhi* Ve tâcın ardında yazılmıştır ki:

Tacın fer'i nedir? Kadınlardan münâfıklardan kaçır gibi uzak durmaktadır.

Tacın kubbesinde ne yazılıdır?

Tacın eteğinde nedir ve tacın içerisinde ne yazılmıştır?

Tacın arkasında ne yazılmıştır? Cevap ver ki, "Allah kendisinden başka tanrı olmayandır. O'nun zatından başka her şey yok olacaktır."⁵³

Tacın ortasında, "Allah, kendisinden başka tanrı olmayandır."⁵⁴

Tacın eteğinde, "Yasin. Kur'an-ı Hakîm'e and olsun."⁵⁵

Tacın içerisinde, "Onlara delillerimizi dışarıda ve kendi içlerinde göstereceğiz."⁵⁶

Tacın dışarısında, "Allah'tan başka tanrı yoktur. Muhammed, Allah'ın elçisidir ve Ali Allah'ın velisidir (dostudur)." yazılıdır.

Tacın altında, "Her nereye yönelirseniz, Allah oradadır."⁵⁷

Tacın arkasında,

⁵³ Bu ifade, 28.Kasas 88'de "O'ndan başka tanrı yoktur. O'nun zatından başka her şey yok olacaktır" şeklinde geçmektedir.

⁵⁴ Bu ifade Kur'an'da çok geçmektedir. Örnek olarak bkz. 2.Bakara 255, 3. Âl-i İmrân 2.

⁵⁵ 36.Yasin 1-2.

⁵⁶ 41.Fussilet 53.

⁵⁷ 2.Bakara 115.

وتاجك فرغی نمود تلردن منافق او بجا ازان
 او لمقدر وتاجك هي قبة سند نه ياز بلودر
 وتاجك اتكند نند وتاجك اجر سند نه
 يزلمشدر وتاجك اردند نياز لمشدر جواب
 ويركه لا اله الا الله هو كل شيء هالك الا
 وجهه وتاجك اور تاشد نه يزلمشدر ديكه
 الله لا اله الا هو وتاجك اتكند يزلمشدر كه
 يمن والقران الحكيم وتاجك ايجرو سند يزلمشدر
 سيرهم اياننا في الافاق وفي انفسهم
 وتاجك طشم سند يزلمشدر كه الله لا اله
 الا الله محمد رسول الله وعلى ولي الله
 وتاجك التند يزلمشدر كه فابن ما نولوا
 فتم وجهه الله وتاجك اردند يزلمشدر كه

وَعَلَّمَ آدَمَ الْأَسْمَاءَ الْحُسْنَى ثُمَّ عَرَضَهُمْ عَلَى
الْمَلَائِكَةِ فَقَالَ اقْبُلُوا مِنْ آدَمَ جَعَفَرًا وَ
قَدَسَ اللَّهُ حَقَّ ارْكَانِ جِبْرَائِيلَ وَ مُحَمَّدًا كُنْزِي
وهم ارکان بیان اولدی توده سیز امدی
محمد علی استلدی بویوله وارکان اندن
قلدی بس طالب مرتبیلده و مصاحبیلده
اماله اولسه کوکده کی ویردکی فرشته لار کا
لغت ایدر و نازی و نیاز ی قبول اولمز حق
تعالی نیک اول یکمسه حشمتدن قورتلز یا علی
فجن بر طالبه مرتبی بر زحمت ایش بیورسه
طالب عطا اتمسه دشکندر یا علی فجن بر
طالب مرتبیک یوزنه خشمه باقسه حق
تعالی کوکده که فرشته صا غشقه کناه و پر

Ve-alleme âdeme'l-esmâe kullehâ sümme aradahum ale'l-melâiketi
Temmet.

Fasl

İmam Câfer-i Sâdık kaddesa'llâh, hak erkân Cebrâil'e ve Muhammed'e indi. Ve hem erkân beyân oldu, dutasız. İmdi Muhammed Ali işledi bu yol ve erkân andan kaldı. Pes tâlib mürebbîsiyle ve musâhibiyle imâle olsa gökdeki ve yerdeki ferîştehlar ana la'net iderler. Ve nâzı ve niyâzı kabûl olmaz. Hak Teâlâ'nın ol kimse hışmından kurtulmaz. Yâ Ali, kaçan bir tâlibe mürebbîsi bir zahmet iş buyursa, tâlib atâ itmese düşkündür. Yâ Ali, kaçan bir tâlib mürebbînin yüzüne hışımla baksa Hak Teâlâ gökdeki ferîştehler sağışınca günâh vire.

"(Allah) Âdem'e güzel isimleri öğretti. Sonra onları Meleklerle arz etti."⁵⁸

2. İmam Cafer-i Sadık'ın Hz. Ali'yle Konuşması⁵⁹

İmam Cafer-i Sadık (k.s): Hak, erkân Cebrail'e ve Hz. Muhammed'e inmiştir. Ve erkân açıklanmıştır, uyunuz. Muhammed Ali işledi, bu yol erkân ondan kaldı.

Talip, mürebbisiyle ya da musahibiyle imale olsa gökteki ve yerdeki melekler ona lanet ederler. Talibin nazı ve niyazı kabul olmaz. O kişi Allah Teâlâ'nın hışmından kurtulamaz.

Ya Ali, talibe mürebbisi zahmetli bir iş buyursa, talip buna itaat etmezse düşkündür. Ya Ali, talip mürebbisinin yüzüne kötü gözle bakarsa Allah ona gökteki melekler sayışınca günah yazsın.

⁵⁸ 2.Bakara 31.

⁵⁹ Bu bölümde İmam Cafer-i Sadık'ın Hz.Ali ile konuşmaları yer almaktadır. Bilindiği gibi Cafer-i Sadık, Hz.Ali'den yaklaşık kırk yıl sonra dünyaya gelmiş torunlarından. Gerçek hayatta karşılaşmaları mümkün değildir. Bu nedenle buradaki diyaloglarıyla ilgili iki durumun söz konusu edilebileceğini düşünüyorum. Birincisi, burada İslam Tasavvufundaki Üveysilik kanalı işletilmiş ve bir mürid ya da şeyhin kendinden çok önce yaşayan şeyhiyle görüşmesi tasvir edilmiştir. Ancak burada öğüt veren Şah-ı Velayet Hz. Ali değil de torunu İmam Cafer-i Sadık olduğu için bu ihtimal pek kuvvetli değildir. Kuvvetle ihtimal verdiğim ikinci açıklama ise, burada İmam Cafer-i Sadık'ın öğüt verdiği Ali, dedesi Hz.Ali değil; Alevilikte çok sevilen ve kurucu kişilik olarak kabul gören Hz.Ali'nin isminin aynı zamandan simgesel olarak tüm taliplerin (Alevilerin) ismi olmasıdır. Bu itibarla burada İmam Cafer-i Sadık'ın nasihat ettiği Ali, yoldaki tüm taliplerdir.

Ve dahi mürebbîye rızâ olmadan öle, ol niyâzı makbûl olmaz, doğ-
ru cehenneme varup. Yâ Ali, kaçan bir tâlib mürebbisine dise ki, ben
senden hayır görmedim dise, Hak Teâlâ ana cennet-i naîmlerin harâm
ider. Ve dahi üzerindeki kıl sağışınca günâh yazıla. Yâ Ali, kaçan bir
tâlib mürebbisinden ırzâsız ondan taşraya çıksa Hak Teâlâ ana la'net
ider ve niyâzı kabûl olmaz. Ol hâlde ölse mel'ûndur. Yâ Ali, kaçan bir
tâlib mürebbîye kakısa düşkündür. Mürebbîye sığınmasa niyâzı kabûl
olmaz. Ya Ali, bir tâlib mürebbisine ve musâhibine sen benim malım
yedin dise hükmü mürteddir, edebin çekmek lâzım ola, kırk yedi serdes-
te lâzım idesiz.

Talip, mürebbisinin rızasını almamış olduğu halde ölürse niyâzı ka-
bul edilmez ve doğru cehenneme gider.

Ya Ali, talip, mürebbisine, "Ben senden hayır görmedim." derse Al-
lah ona cennet nimetlerini haram eder ve tenindeki kıl sayısınca günâh
yazılır.

Ya Ali, talip, mürebbisinden rızasız dışarı çıkarsa, Hak Teâlâ ona
lanet eder ve niyâzı kabul edilmez. Bu halde ölürse lanetli olur.

Ya Ali, bir talip mürebbisine karşı gelse düşkündür.

Ya Ali, talip mürebbisinden uzak durup, sığınmazsa niyâzı kabul
edilmez.

Ya Ali, talip mürebbisine, "Sen benim malımı-mülkümü yedin
derse" mürted hükmünde olur. O talibi edebe çekip, kırk yedi ser-
deste vurulmalı,

ودخی مرتبه رضی اولمدن اوله اول نیازی
 مقبول اولمز دوغری جهته وروب یا علی
 فجن بر طالب مرپسینه دیسکه بن سندن خیر
 کوردمدم دیسه حق تعالی اکاجتت نفیمازین
 حرام ایدر ودخی اوزر ندکی قبل ساغشبه
 کاه بازیکله یا علی فجن بر طالب مرپسندن
 ایرطاسزاوندن طشرع جمیعسه حق تعالی اکا
 لعنت ایدر و نیازی قبول اولمز اول حاله
 اولسه ملعوندر یا علی فجن بر طالب مرتبه
 قاقسه دوشکندر مرتبه صفمنسه نیازی
 قبول اولمز یا علی بر طالب مرپسینه و مصنا
 سن بنم مالم بدک دیسه حکمی مرقاد دادین
 جکمه لازم اوله فرق بدی سر دسنه لازم ^{ایز}

فرق اجمه ترجمان قازیلیم اون طفقوز اجمه
 خلیضیه و یمیش اجمه اولیا یه زیر ویرم سیر
 یا علی قجن بر طالب مرئسنه و مصاحبنه
 دلیلله اینجده سه حق تعالی دین یمیش قوایج
 ایدر و نیازی قبول اولمز یا علی قجن بر طالب
 مالوا اولسه مرئسنه و مصاحبنه حس
 اولسه و یرسه حق تعالی قیامت کوننده
 یوزون قح ایدر و هم بنادی قبول اولمز
 یا علی قجن بر طالب مرئسنه و مصاحبنه
 اوندن او غورلق ایدسه حق تعالی انوک بناد
 قبول اتمن قوا بن مرئسنه در یا علی قجن بر
 طالب نماز قلدن صکر مرئسنه و مصاحبنه
 دعا اتمسه نمازی مقبول اولمز یا علی قجن بر طالب

Kırk akçe tercemân kazıla, on dokuz akçe halîfeye, yetmiş akçe evliyâyâ nezir viresiz. Yâ Ali, kaçan bir tâlib mürebbisine ve musâhibine diliyle incidse Hak Teâlâ dilin yetmiş kulaç ider ve niyâzı kabûl olmaz. Yâ Ali, kaçan bir tâlib malı olsa, mürebbisine ve musâhibine haset olsa virmese, Hak Teâlâ kıyamet gününde yüzün kara ider ve hem niyâzı kabûl olmaz. Yâ Ali kaçan bir tâlib mürebbisinin ve musâhibinin evinden uğurluk itse, Hak Teâlâ anun niyâzın kabûl etmez, sevâbı mürebbinindir. Yâ Ali, kaçan bir tâlib namâz kıldık-tan sonra, mürebbisine ve musâhibine dua etmese, namâzı makbûl ol-maz. Yâ Ali, kaçan bir tâlib

Kırk akçe tercüman kadılarına, on dokuz akçe halîfeye, yetmiş akçe evliyaya nezir verilmelidir.

Ya Ali, Yüce Allah, mürebbisini ve musahibini diliyle inciten ta-libin dilini yetmiş kulaç uzatır ve niyazını kabul etmez.

Ya Ali, malı olan talip malını mürebbisine ve musahibine vermez-se Allah kıyamet gününde onun yüzünü kara eder ve niyazı kabul edil-mez.

Ya Ali, talip mürebbisinin ve musahibinin evinde uğurluk istese Allah onun niyazını kabul etmez, sevabı mürebbinindir.

Ya Ali, talip namazını kıldıktan sonra mürebbisine ve musahibine dua etmezse namazı makbul olmaz.

48a

mürebbsini Tanrı senden hoşnûd olsun dise altmış yıl ibâdet etmekden yeğdir. Yâ Ali, kaçan bir tâlib mürebbsi karşısında ayağın dursa bin yıl ibâdet etmekden hayırlıdır. Yâ Ali, bir tâlib mürebbsinin ve musâhibinin önüne yemek getürse sevâb çokdur, niyâzı makbûldur. Yâ Ali, kaçan bir tâlib mürebbsinden ve musâhibinden men' itse münâfıktır ve niyâzı makbûl olmaz. Yâ Ali, kaçan bir tâlib beş vakit namâz kılsa ve oruç dutsa ve zinadan fercin saklasa, dilin kem sözden saklasa, cennetlik olsa, ammâ mürebbsi ve musâhibi hoşnûd olmasa, ol kimseyi cennete koymayalar. Yâ Ali, kaçan bir tâlib mürebbsine ve musâhibine

Ya Ali, bir talibin mürebbsine, "Tanrı senden hoşnut olsun" demesi altmış yıl ibadetten yeğdir.

Ya Ali, talibin mürebbsinin karşısında ayakta durması bin yıl ibadet etmekten yeğdir.

Ya Ali, talibin mürebbsine ve musahibine yemek götürmesinin sevabı çoktur, niyazı makbûldür.

Ya Ali, talip mürebbsinden ve musahibinden insanları soğutsa münafıktır ve niyazı makbûl değildir.

Ya Ali, bir talip beş vakit namaz kılsa, oruç tutsa, zinadan kaçınsa, dilini kem sözden sakınsa, cennetlik olsa ancak mürebbsi ve musahibi ondan hoşnut olmasa o kimseyi cennete koymasınlar.

Ya Ali, bir talip mürebbsine ve musahibine,

مرتبئی نکرئ سندن خوشنود اولسون دیسه
 التمش یل عبادت اتمکدن بکدر یا علی فجن بر
 طالب مرتبئی فرشوکنده ایاغن دورسه بیک
 یل عبادت اتمکدن خیرلی در یا علی بر طالب
 مرتبئنک ومصاحبئنک اوکونه یمک کتورسه
 ثواب جو قدر نیازی مقبول در یا علی فجن بر
 طالب مرتبئندن ومصاحبئندن منع ادسه
 منافق درو نیازی مقبول اولمز یا علی فجن بر
 طالب بئش وقت نماز قلسه واوروج دوت
 وزینادن فرجن سقلاسه دلن کهر سوزدن
 سقلاسه جئنلک اولسه اما مرتبئی ومصاحب
 حشود اولسه اول کیمسئی جنت قومیلر یا علی
 فجن بر طالب مرتبئنه ومصاحبئه خدمت

خدمت ایلسه برکون و بر ساعت حق تعالی
 اول کیمسیه او توزیللق کاهندن عفواید
 انشاء الله تعالی یا علی فجن بر طالب مرئستند
 اریضا سبز محبت کرد رسد اول طالب مرئتاند
 یا علی فجن بر طالب مرئستند و مصاحبند اغزند
 قانله ایرک کلسه افسه طالبدرانی دلیلله یلکسر
 مرئستند و مصاحبند حقن برینه کتور میلد
 شوبله بله سبز یا علی فجن بر طالب مرئستند
 اوزند حقدا زن مرئستند کوسلی اوینه قومیا
 یا علی فجن بر طالب مرئستند قبی امرند اولسه
 مرئستند طالب حق بودر که دورن قبولنده بولا
 دورن قبول اوزرینه اوله میدی فرهب کورین
 یوقدا کراوندن طشر جفتیه اگر جعفر سه دمت

hizmet eylese bir gün ve bir saat Hak Teâlâ ol kimseye otuz yıllık günâhından afv ider inşa'illâhu Teâlâ. Yâ Ali, kaçan bir tâlib mürebbîsinden ırzâsız muhabbet gezdirse, ol tâlib mürteddir. Yâ Ali, kaçan bir tâlib mürebbisinin ve musâhibinin ağzından kanla irin gelse, aksa, tâlibler anı diliyle yalasalar mürebbisinin ve musâhibinin hakkın yerine getür miyeler şöyle bilesiz. Yâ Ali, kaçan bir tâlib mürebbînin özünde haklar az ken mürebbîsinde küslü evine koymaya. Yâ Ali, kaçan bir tâlib mürebbîsi emrinde olsa mürebbîsinin tâlib hak budur ki dört kapusuna bula, dört kapu üzerine ola, **meydi ferheb göremen** yokdur. Eğer evinden taşra çıkmaya eğer çıkarsa rahmet

bir gün bir saat hizmet etse, Yüce Allah'ın o talibin otuz yıllık günâhını bağışlar, inşaallah.

Ya Ali, talip mürebbîsinin rızası olmadan dostluklar kursa mürted hükümündedir.

Ya Ali, talip mürebbîsinin ya da musâhibinin ağzından akan kan ve irini diliyle yalasa yine de haklarını yerine getirmiş olmaz.

Ya Ali, talip mürebbîsine dargın olan kimseyi evine davet etmesin.

Ya Ali, bir talip mürebbîsinin emrinde olsa, mürebbînin talip üzerindeki hakkı şudur, dört kapısını bula, dört kapı üzerine bulunmalıdır. Meydi ferheb göremen yoktur?! Eğer evinden dışarı çıkarsa rahmet

melâikeleri ana la'net iderler. Yâ Ali, kaçan bir tâlib hak için bir ta-
âm koysa, **ya muiz** soğan doğrasa, gözü yaşarsa Hak Teâlâ ana cehen-
nem odun harâm ider, şöyle bilesiz. Yâ Ali, kaçan bir tâlib ol hizmet-
de bir parmağın kesse bir şehîd sevâb bulur. Yâ Ali, kaçan bir tâlib
mürebbinin üstünde sahb varsa, ya üstüne yanlış oturdıl olmasa veya
erlugün kesmeye, eğer bu terakkîleri itmezse düşkündür. Yâ Ali, bir tâ-
lib kaçan mürebbinin ni'metlerine küfür olsa düşkündür. Yâ Ali, ka-
çan bir tâlib mürebbiden ve musâhibden düşse halife gönlünden düşer,
halife gönlünden [düşse] şâh gönlünden düşer, şâhdan düşen hazretinde
düşer. İmdi üç sünnet,

melekleri ona lanet ederler. Ya Ali, bir talip Hak rızası için yemek
koysa veya acı soğan doğrasa ve gözü yaşarsa. Yüce Allah ona cehennem
ateşini haram eder.

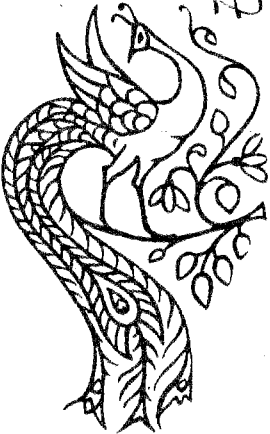
Ya Ali, talip hizmet ederken parmağını kesse şehit sevabı alır.

Ya Ali, talip mürebbinin nimetlerine nankörlük etse düşkündür.

Ya Ali, mürebbiden ve musahipten düşen talip halife gönlünden de
düşer. Halife gönlünden düşen Şah gönlünden düşer. Şah gönlünden dü-
şen ise huzurdan düşer.

Şimdi üç sünnet,

Erkânâme

مانشکری اکالعت ایدر لربا علی فجن بر طالب
 حق ایچون بر طعامه قویسه یا موغز صوغان
 ضوغرسده کوزی یشرسه حق تعالی اکاجهتم
 اودن حرام ایدر شوپله بله سز یا علی فجن بر طالب
 اول خدمتد بر بر ماغن کته بر شهذ ثواب
 بولور یا علی فجن بر طالب مر تسنک اوستند صبح
 وارسد یا اوستنه یا لشرخ او تور دل اوالمسه
 ویا اار لوکن کسمیه اگر بو سقی لری ایتزد و شکند
 یا علی بر طالب فجن مر تسنک نغمتل دینه کفتد اولسه
 دوشکوند یا علی فجن بر طالب مر تیدن و
 ومصاحبدن دوشنسه خلیفه کو کلندن دوشر
 خلیفه کو کلندن شاه کو کلند دوشر شاه دن
 دوشن حضرت دوشر امدی اوج سینه

یدی فرض فرق مقام اوج یوز التمش منزل اوزرنه
 اولیه نه طالب کورمک دلولد شویله بکیز
 ودخی ایمام جعفر صادق قدس الله سره العزیز
 بیورد که اولیا به طالب اون کیمسه بوزکان
 اوزنه کرکد که ارند کوکلی و مشایخه کرکلی
 و اون ایکی ایمام کوکلی اندن شاه کراوله
 شویله بله سیز و الله اعلم الصواب تمت

حقیقت بحری ذاتی انور اولدی صفاتنه برکور
 اولدی اول کور مصطفی در نفذی عالمه کمالی
 کمالی قدسند حیدر اولدی حسن حسرتنه حیدر
 ملکر حسین کربلا تاج سرا اولدی ایمام
 ذینل عبا نقدید راهه خوالیدر ایمام جعفر اولدی

yedi farz, kırk makâm, üç yüz altmış menzil üzerinde olmayana tâlib getürmek delûlüdür şöyle bilesiz.

Ve dahi İmâm Câfer-i Sâdık kaddesa'llâhu sırrahu'l-azîz buyurur ki: Evliyâyâ tâlib olan kimse bu erkân üzere gerekdir ki, erenler gönü ve meşâyihın gönü ve on iki imâmın gönü andan şâhgir ola şöyle bilesiz. Va'llâhu a'lemu bi's-savâbi, temmet.

[HATAYİ NEFESLERİ]

[Hakikat Bahri Zât-ı Enver Oldu]

Hakikat bahri zât-ı enver oldu

Sıfatından bir gevher oldu

Ol gevher Mustafâ'dır nakd-i âleme

Kemâl-i kudretinden Hayder oldu

Hasen hasretinde hayrandır melekler

Hüseyin-i Kerbelâ tâc-ı ser oldu

İmam Zeynel'abâ nakdidür Allah

Mevâliler imâmı Ca'fer oldu

yedi farz, kırk makam, üç yüz altmış menzil üzerinde olmayana talip götürülmüz.

İmam Cafer-i Sadık (k.s) son olarak şunu demiştir: "Evliya yoluna talip olan kişi bu erkânı yerine getirmelidir ki erenlerin, meşayihın ve on iki imâmın gönü ondan razı olsun." Allah en doğrusunu bilir.

3. Hatayî Nefesleri⁶⁰

Hakikat Bahr-i Zât-ı Enver Oldu⁶¹

Hakikat bahr-i zât-ı enver oldu

Sıfatından bir gevher oldu

Ol gevher Mustafâ'dır nakd-i âleme

Kemâl-i kudretinden Hayder oldu

Hasen hasretinde hayrandır melekler

Hüseyin-i Kerbelâ tâc-ı ser oldu

İmam Zeynel'abâ nakdidür Allah

Mevâliler imâmı Ca'fer oldu

⁶⁰ Daha önce de söylediğimiz gibi başlıklar orijinal metinde olmayıp, bağlamdan hareketle tarafımızdan konmuştur. Buradaki nefeslerin başlığını da şiirlerdeki tekrarlardan hareketle koyduk. Ayrıca Sadeddin Nüzhet Ergun'un daha önce yayınladığı Şah İsmail Safevi Edebi Hayatı ve Nefesleri adlı çalışmadan da yararlanarak, benzeşen nefesleri karşılaştırma inkânı bulduk ve dipnotta gösterdik. Son olarak bu sadeleştirme bölümünde nefeslerle ilgili bir tasarrufta bulunmadık. Çünkü şiir sadeleştirmesi, olup olmayacağı tartışması bir tarafa, farklı bir vadi'dir ve benim hâlihazırda girmeye cesaret edebileceğim bir alan değildir. Ancak nefeslerde geçen kelimeler için çalışmanın sonundaki Sözlük'te gerekli açıklamalar mevcuttur.

⁶¹ Sadeddin Nüzhet Ergun, Hatayî Divanı, Şah İsmail Safevi Edebi Hayatı ve Nefesleri, İstanbul Maarif Kitaphanesi, İstanbul 1961. Şiir no:180, s.175-176.

Müsâ Kâzım İmâm Müsâ Rızâdan
 Takî vü ba Nakî şâh Asker oldu
 Erişdi va'desi sâhib-i zamânın
 Ulu divân kuruldu mahşer oldu
 Velâyet bağçesinin bâğbânı
 Yol açıldı âlem münevver oldu
 Şolar kim dem ururlar evliyâda
 Nice âşıklara Hak rehber oldu
 Şolar tâbî-i Mervân dururlar
 Sürüldü dergâhdan cümle ebter oldu
 Hak yolunda ayak toprağı sâdık
 Hatayî cümlesinden kemter oldu
 Fasl
 [Onu Bilmişem Ben Lâ Fetâ illâ Ali]

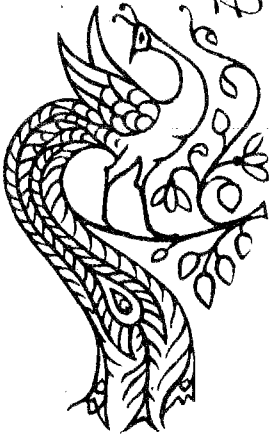
Elif. Anı bilmişem men lâ fetâ illâ Ali
 Ye. Yalan söylememişim lâ fetâ illâ Ali
 Be. Baka mülkünde hâkim Mustafâ vü Murtezâ
 Lam elif. Lâ dimemişem lâ fetâ illâ Ali
 Te. Temennâ ile her dem sırrın izhar eyleyüp
 He. Helâk levhinde gördüm, lâ fetâ illâ Ali

Müsâ Kâzım İmâm Müsâ Rızâdan
 Takî vü ba Nakî şâh Asker oldu
 Erişdi va'desi sâhib-i zamânın
 Ulu divân kuruldu mahşer oldu
 Velâyet bağçesinin bâğbânı
 Yol açıldı âlem münevver oldu
 Şolar kim dem ururlar evliyâda
 Nice âşıklara Hak rehber oldu
 Şolar tâbî-i Mervân dururlar
 Sürüldü dergâhdan cümle ebter oldu
 Hak yolunda ayak toprağı sâdık
 Hatayî cümlesinden kemter oldu

Onu Bilmişem Ben Lâ Fetâ illâ Ali⁶²

E. Anı bilmişem men lâ fetâ illâ Ali
 Y. Yalan söylememişim lâ fetâ illâ Ali
 B. Baka mülkünde hâkim Mustafâ vü Murtezâ
 L. Lâ dimemişem lâ fetâ illâ Ali
 T. Temennâ ile her dem sırrın izhar eyleyüp
 H. Helâk levhinde gördüm, lâ fetâ illâ Ali

Erkânâme

موسی کاظم امام موسی رضا داغ تقی و بانقی
 شاه عسکر اولدی ایرشدی وعدہ سی صاحب
 زمانک اولود یوان قورلدی محشر اولدی
 ولایت بقچسنک باغبانی یوان اجلدی عالم منور
 اولدی شولر کم دم اورد لر اولیادا بنجه
 عاشق لره حق رهبر اولدی شولر تابعی مروان
 دور لر سورلدی درد کا هدن جمله ابر اولد
 حق یولنده ایاق طبراقی صادق خطای جمله مند
 کتر اولدی تمت فضله الی بلشتم من لافتا
 الی اعلی بلان سربله مشتم لافتا الی اعلی
 بقا ملکنده حاکم مصطفی مرتضی لا الی دیم مشتم
 لافتا الی اعلی تمتا ایله هر دم سربین اظهار
 ابلیوب هر هلاک لوحند کور دم لافتا الی اعلی

ث شایم اود و صوطراق بیلدن در بنم و و جوی
 شهر در هم لافتا الاعلی ج جلالیم لیلہ جمالک
 استیوب قلدیم طلب ن نیادات بولدی جانم
 لافتا الاعلی ح حیا لایلر ز بانم الکی بادایتکه
 م محمد مصطفی در لافتا الاعلی خ خبر و برک
 حن خلق ایرضا اتباعند ل لطافت ملکاییم
 لافتا الاعلی د د لیمه شاه حسین کریلانک
 مدحی وارک کرم کافی علیدن لافتا الاعلی
 ذ ذلیل ایست نفسکی ذینل عیانک عشقنه
 ق قریب در حق بولند لافتا الاعلی در ربا
 قلدی حوارجله محمد باقر ف فرات اقب
 دید بیکم لافتا الاعلی ز زیاده قلدی بنی جعفر
 محبتی غ غیری دیمزم من لافتا الاعلی س سرخو

Se. Siyâbım od' u su toprak u yeldendir benim
 Vav. Vücûdum şehirdir hem lâ fetâ illâ Ali
 Cim. Celâliyle cemâlin isteyup kıldım taleb
 Nun. Niyâdât buldu canım lâ fetâ illâ Ali
 Hâ. Hayâl eyler zebânım elini yâd itmeğe
 Mim. Muhammed Mustafâ'dır lâ fetâ illâ Ali
 Hi. Haber verdi Hasen Hulk-i Rıza etbâna
 Lâm. Letâfet mülkü içre lâ fetâ illâ Ali
 Dal. Dilimde Şâh Hüseyin-i Kerbelâ'nın medhi var
 Kef. Kerem kâni Ali'den lâ fetâ illâ Ali
 Zel. Zelil et nefsin Zeynel'abâ'nın aşkına
 Kaf. Karîbdır Hak yolunda lâ fetâ illâ Ali
 Ra. Riyâ kıldı havâricler Muhammed Bâkır'a
 Fe. Furat akup didi kim lâ fetâ illâ Ali
 Ze. Ziyâde kıldı beni Ca'fer'in muhabbeti
 Gayn. Gayrı dimezem men lâ fetâ illâ Ali
 Sin. Serhoş

S. Siyâbım od' u su toprak u yeldendir benim
 V. Vücûdum şehirdir hem lâ fetâ illâ Ali
 C. Celâliyle cemâlin isteyup kıldım taleb
 N. Niyâdât buldu canım lâ fetâ illâ Ali
 H. Hayâl eyler zebânım elini yâd itmeğe
 M. Muhammed Mustafâ'dır lâ fetâ illâ Ali
 H. Haber verdi Hasen Hulk-i Rıza etbâna
 L. Letâfet mülkü içre lâ fetâ illâ Ali
 D. Dilimde Şâh Hüseyin-i Kerbelâ'nın medhi var
 K. Kerem kâni Ali'den lâ fetâ illâ Ali
 Z. Zelil et nefsin Zeynel'abâ'nın aşkına
 K. Karîbdır Hak yolunda lâ fetâ illâ Ali
 R. Riyâ kıldı havâricler Muhammed Bâkır'a
 F. Furat akup didi kim lâ fetâ illâ Ali
 Z. Ziyâde kıldı beni Ca'fer'in muhabbeti
 G. Gayrı dimezem men lâ fetâ illâ Ali

eyledi ol Mûsâ-i Kâzım meni
 Ayn. Aynında ayandır lâ fetâ illâ Ali
 Şın. Şâh-ı Horasân ol Ali Mûsâ Rızâ
 Zı. Zuhûr oldu cihânda lâ fetâ illâ Ali
 Sad. Safâ ehli cihânda ol Muhammed Takî'dir
 Tı. Tarikin göster hem lâ fetâ illâ Ali
 Dad. Zamirîm mülküne server Nakî'dir bilmişem
 Askerî'nin zikridir hem lâ fetâ illâ Ali
 Ol Muhammed Mehdi sahib-i zaman sırr-ı Resûl
 Tesbih-i zikri dilimde lâ fetâ illâ Ali
 Ey Hatayî ger hayat-ı Câvidân bulsun yola
 Gönlümde mihmân olupdur lâ fetâ illâ Ali

[Ya Ali, Senden Meded]

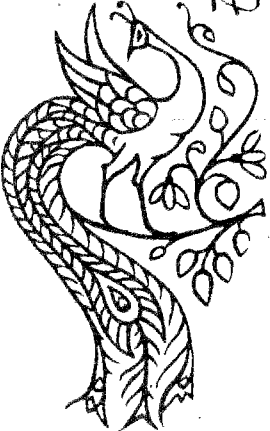
Aşk elinden yandı canım Ya Ali senden meded
 Bir garib vü mübtelâ kim Ya Ali senden meded
 Sen bana lûtf-i keremden derdime bir çâre kıl
 Sen şahsın

S. Serhoş eyledi ol Mûsâ-i Kâzım meni
 A. Aynında ayandır lâ fetâ illâ Ali
 Ş. Şâh-ı Horasân ol Ali Mûsâ Rızâ
 Z. Zuhûr oldu cihânda lâ fetâ illâ Ali
 S. Safâ ehli cihânda ol Muhammed Takî'dir
 T. Tarikin göster hem lâ fetâ illâ Ali
 D. Zamirîm mülküne server Nakî'dir bilmişem
 Askerî'nin zikridir hem lâ fetâ illâ Ali
 Ol Muhammed Mehdi sahib-i zaman sırr-ı Resûl
 Tesbih-i zikri dilimde lâ fetâ illâ Ali
 Ey Hatayî ger hayat-ı Câvidân bulsun yola
 Gönlümde mihmân olupdur lâ fetâ illâ Ali

Ya Ali, Senden meded

Aşk elinden yandı canım
 Ya Ali senden meded
 Bir garib vü mübtelâ kim
 Ya Ali senden meded
 Sen bana lûtf-i keremden derdime bir çâre kıl

Erkânname

ایلدی اول موسی و کاظم منی ع عینده عیان
 در لافتا الاعلی ش شاه خراسان اول علی موسی
 رضا ظاهر اولدی جهانده لافتا الاعلی ص
 صفا اهل جهانده اول محمد تا بقدر طاهر بقین
 کو ستر هم لافتا الاعلی ض ضبیرم ملکنه سر
 تا بقدر بلشتم عسکرینک ذکریدر هم لافتا الاعلی
 اول محمد مهدی صاحب زمان ستر رسول
 لیسبح ذکر دیلده لافتا الاعلی ای خطای
 کر حیانی جاودان بولسولک بوله کو کلومده
 مهمان اولیدر لافتا الاعلی

عشق الالذنی یاندی جانم یا علی سندن مدد
 بر غریب و مبتلاکم یا علی سندن مدد سن بکا
 لطف کرمدن در دیمه بر جان قیل سن شاه سن

من کدایم یا علی سندن مدد حق تعالی اوز
 نوردن خوب بر عیش شاهی قدرتی ستری جدا
 یا علی سندن مدد کم محمدن علی بی ابرو لغت
 اوکا احم که احم دکلمی یا علی سندن مدد خنجه
 وفا طمه خبرگ الشامت رسول معدنی در
 حقیقت یا علی سندن مدد منده خلق حسن
 اولدی ق از لدن تا ابد نوری عین مصطفی
 یا علی سندن مدد ، هر رجب اینده کوردم نیج
 جز کوستر شاه سینک صاندقندن یا علی
 سندن مدد جمله اولادی بنی سندن ظاهر
 اولدی ایمام شاه زین العابدین سن یا علی
 سندن مدد باقری صادق بولنده او بندور
 جانی باش موسی کاظم حقیقت یا علی سندن مدد

men gedâyım Ya Ali senden meded
 Hak Teâlâ öz nûrundan hub yaratmış şahımı
 Kudreti sırr-ı Hüda'sın, Ya Ali senden meded
 Kim Muhammed'den Ali'ye irer la'net ona
 Lahmuke lahmi değil mi Ya Ali senden meded
 Hatce vü Fâtıma hayrû'n-nisâ
 Minnet-i Resûl ma'den-i dürr-i hakikat Ya Ali senden medet
 Men de Hulk-i Hasan olduk ezelden ta ebed
 Nûr-i ayn-ı Mustafâ'sın Ya Ali senden meded
 Her Receb ayında gördüm nice cüz gösterir
 Şâh Hüseyin'in sandığından Ya Ali senden meded
 Cümle evlâd-ı nebi senden zâhir oldu imâm
 Şâh Zeynelâbidin'sin Ya Ali senden meded
 Bâkır-ı Sâdık yolunda uyandır cân u baş
 Mûsâ-i Kâzım hakikat Ya Ali senden meded

Sen şahsın men gedâyım
 Ya Ali senden meded
 Hak Teâlâ öz nûrundan hub yaratmış şahımı
 Kudreti sırr-ı Hüda'sın
 Ya Ali senden meded
 Kim Muhammed'den Ali'ye irer la'net ona
 Lahmuke lahmi değil mi
 Ya Ali senden meded
 Hatce vü Fâtıma hayrû'n-nisâ
 Minnet-i Resûl ma'den-i dürr-i hakikat
 Ya Ali senden meded
 Men de Hulk-i Hasan olduk ezelden ta ebed
 Nûr-i ayn-ı Mustafâ'sın
 Ya Ali senden meded
 Her Receb ayında gördüm nice cüz gösterir
 Şâh Hüseyin'in sandığından
 Ya Ali senden meded
 Cümle evlâd-ı nebi senden zâhir oldu imâm
 Şâh Zeynelâbidin'sin
 Ya Ali senden meded
 Bâkır-ı Sâdık yolunda uyandır cân u baş
 Mûsâ-i Kâzım hakikat
 Ya Ali senden meded

Yek tavâfı meşhed-i şâh-ı Horasan ile
 ki yetmiş iki hacc-ı ekber Ya Ali senden meded
 Şâh Takî vü ba-Nakî bu cümlesi dîn-i nabi
 devlet âl-i abâsın Ya Ali senden meded
 Şâh Hasan el-Askerî'dir evliyâlar serveri
 Gönüm andan şaz olupdur Ya Ali senden meded
 Ol Muhammed Mehdi-i sahib-i zamân ile
 zuhûr âlemi küffâr dutdu Ya Ali senden meded
 Delûp ki ve hâricinin bağrını şu sözlerim
 Zulfikarın gibi deldi Ey Hatayî
 Dil-şikeste hakdan istersin necât
 Cur'a-i tevhîd meyinden Ya Ali senden meded

Fasl

[Gönül Dile Getir Evvel Hûda'yı]

Gönül dile getir evvel Hudayı
 Andan zikir

Yek tavâfı meşhed-i şâh-ı Horasan ile
 Ki yetmiş iki hacc-ı ekber
 Ya Ali senden meded
 Şâh Takî vü ba-Nakî bu cümlesi dîn-i nabi
 Devlet âl-i abâsın
 Ya Ali senden meded
 Şâh Hasan el-Askerî'dir evliyâlar serveri
 Gönüm andan şaz olupdur
 Ya Ali senden meded
 Ol Muhammed Mehdi-i sahib-i zamân ile
 Zuhûr âlemi küffâr dutdu
 Ya Ali senden meded
 Delûp ki ve hâricinin bağrını şu sözlerim
 Zulfikarın gibi deldi Ey Hatayî
 Dil-şikeste hakdan istersin necât
 Cur'a-i tevhîd meyinden
 Ya Ali senden meded

Gönül Dile Getir Evvel Hûda'yı

Gönül dile getir evvel Hudayı

يك طوافي مشغول شاه خرمسان ايله كم
 بنمش ايكی حاج اكبر يا علی سندن مدد شاه
 تقی و بانقی بوجمله سی دینی بغی دولت ال ایلان
 یا علی سندن مدد شاه حسن العسکری در
 اولیا سرودی کو کلوم اندن ساز اولیدر
 یا علی سندن مدد اول محمد مهدی صاحب
 زمان ايله ظهور عالمی کفّار طوودی یا علی
 سندن مدد ولویه و خار جنگ بغیرینی
 شو سوز لرم ذوالفقار کی دلدی
 ای خطای دل شکاسته حقّ دن استرین
 نجاه جرعه توجبد میندن یا علی سندن مدد
 فصحا

کوکل د یله کتوراؤل اوغلی خدای اندن ذکر

ذکر ایام محمد مصطفیٰ بیکرمی دورت بید
 اولیا کلیدر علم حقند دیدی مرتضیٰ علی
 او غلندی حسن حیدر اکامصلای قیلدی کربلای
 حقیقت معدنند دور لومعنی که زین العابدین
 قلدی دعائی خواریم جاننه قلوک تیرایی
 ایمامه باقر ایلدی سرائی ایمام جعفر او نور
 دلیل کتور قدیم ارکان قوری اور و
 نامه موسیٰ کاظمه قلوک ایمام هشتم
 ایمام موسیٰ رضا محمد تقی در علی حسن عسکر
 قبول قلدی ابای محمد مهدیه دفر صوفیه
 حق امره اشراول ارضای کته فرشیکن
 شاه دهمز اولدی اویان کاسون ایمام
 ویردی صلائی خطای بادشاه شاه

ide Muhammed Mustafâ'ı
 Yirmi dört bin evliyâ gülüdür
 Ali hakkında didi Murtezâ'ı
 Ali oğlanları Hasan Hüseyin ana musalla kıldı Kerbelâ'ı
 Hakikat ma'deninde dürlü ma'nâ ki Zeynelâbidîn kıldı duayı
 Havâric canına kilun teberrâyı
 İmâma Bâkır eyledi serâyı
 İmâm Ca'fer okur delîl getirur kadim erkân kodu
 Uruk nâme-i Mûsâ-i Kâzım'a kilun
 İmâm Heşdom İmâm Mûsâ-i Rızâ
 Muhammed Takî'dir Ali Nakî Hasan Askeri kabûl kıldı abâyı
 Muhammed Mehdi'ye defter sunulur
 Hak emriyle işler ol ırzâyı
 Künhü mürşidiniz Şâh Dehmasz oldu uyan gelsun
 İmam virâdi salayı
 Hatayî padişah Şâh

Andan zikr ide Muhammed Mustafâ'ı
 Yirmi dört bin evliyâ gülüdür
 Ali hakkında didi Murtezâ'ı
 Ali oğlanları Hasan Hüseyin
 Ana musalla kıldı Kerbelâ'ı
 Hakikat ma'deninde dürlü ma'nâ
 Ki Zeynelâbidîn kıldı duayı
 Havâric canına kilun teberrâyı
 İmâma Bâkır eyledi serâyı
 İmâm Ca'fer okur delîl getirur
 Kadim erkân kodu uruk nâme-i Mûsâ-i Kâzım'a kilun
 İmâm Heşdom İmâm Mûsâ-i Rızâ
 Muhammed Takî'dir Ali Nakî
 Hasan Askeri kabûl kıldı abâyı
 Muhammed Mehdi'ye defter sunulur
 Hak emriyle işler ol ırzâyı
 Künhü mürşidiniz Şâh Dehmasz oldu uyan gelsun
 İmam virâdi salayı
 Hatayî padişah Şâh

İsmail Han imâmlar buluna canı fedâyı

Fast [Cân-ı Gönülden Haydariyem]

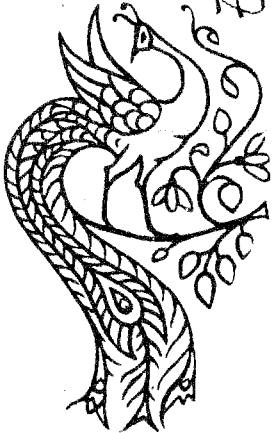
Yakin, men cân ü dilden Hayderiyem
 Muhibb-i Zî'l-celâlin çâkeriyem
 Gulâm-ı hanedan-ı Ahmedem hem
 Ali'nin Kanber'inin Kanber'iyem
 Hasan şehrinde mesken dutdu gönlüm
 Hüseyin hem kemine kemteriyem
 Muhibbim âşıkam Zeynel'abâ'ya
 Muhammed Bâkır'ın hâk-i seriyem
 Münezzezh nidâsından hem çü gördün
 Mevâlî, mezhebin hak Ca'feri'yem
 İmâm Kâzım Ali Mûsâ Rızâ'nın muhibbiyem
 Adûsundan beriyem
 Takî tâcım Nakîdir nûri
 Aynım fedâ-yı hâk-i pâ-yi Askeri'yem
 Muhammed Mehdi sâhib-i zamânın
 Mutî'em emrine fermân-boriyem
 Havâric

İsmail Han imâmlar buluna canı fedâyı

Can-ı Gönülden Haydariyem⁶³

Yakin, men cân ü dilden Hayderiyem
 Muhibb-i Zî'l-celâlin çâkeriyem
 Gulâm-ı hanedan-ı Ahmedem hem
 Ali'nin Kanber'inin Kanber'iyem
 Hasan şehrinde mesken dutdu gönlüm
 Hüseyin hem kemine kemteriyem
 Muhibbim âşıkam Zeynel'abâ'ya
 Muhammed Bâkır'ın hâk-i seriyem
 Münezzezh nidâsından hem çü gördün
 Mevâlî, mezhebin hak Ca'feri'yem
 İmâm Kâzım Ali Mûsâ Rızâ'nın muhibbiyem
 Adûsundan beriyem
 Takî tâcım Nakîdir nûr-i aynım
 Fedâ-yı hâk-i pâ-yi Askeri'yem
 Muhammed Mehdi sâhib-i zamânın
 Mutî'em emrine fermân-boriyem

Erkânâme

⁶³ Bu Gazel'in iki beyit ziyadeli bir benzeri için bkz.S. N.Ergün, *Hatayi Divanı*, şiir no:144, s.155-156. S.Nüzhet bu şiirin bazı mecmualarda yanlışlıkla Nesîmî veya Hüseyinî isimlerine kaydedilmiş olduğunu söyler. a.g.e. s.156 ilgili dipnot.

اسمعیل خان ایما ملر بولونه جانم فدای

فصل

یقین من جان دلدن خیرتدم محبت ذی
 الجلالک جا کرتیم خلاصی خاندان احمد
 هم ملینک قنبرینک قنبریتیم حسن شهرند
 مسکن طوتدی کوکوم حسینک هم کیمینه
 کنزیتیم حجتیم علقتیم ذینل عبا به محمد باقر
 خاک سرتیم منزّه ندعه سندن هم چو کورده
 موالی مذهبیم حق جعفریتیم ایمام کاظم علم
 موسی رضانک محبتیم عدوسندن بریم تقی
 تاجم نقیدر نوری عینم ندای خاک بای
 عسکرتیم محمد مهدی صاحب زمانک
 مطیع امرینه فرمان بریتیم خوارج

خاندانك دوشمنيد ضرورته ايدركه
 خيدريتم تولا قلمشتم ال عبايه منافقتد
 كوزينك خنجريتم حسينيم بوكون ميدان
 اينجه خطاييم علينك چا كريتم تمت
 افتاب عالمه توحيد كلدي اشكار قلدي
 دونيا يوزنده محنتي تنكي كجاده غبار بودغا
 ظاهرا ندی شاه دولدوله سوار لافنه الا
 علم لاسيفه الادو الفقار بيلك شكر تحنه
 كلدي سليمانكون زمان حكمنه فرمان
 اولبدور هم زميني اسمان بود عا و خائمه
 يزدي نفشي هم نشان لافنه الاعلى لاسيفه
 الادو الفقار طويته جعدي كجيدن حقيله
 باطل فرقنه باطل اولدي اول كشي الدندي بيه

64 Bkz. S. N. Ergun, *Hatayî Divan*, şî-
ir no:186, s.183.

Hânedânın düşmenidir
Zarûretde ider ki Hayderiyem
Tevellâ kılmaşam Âl-i abâ'ya
Münâfıklar gözünün hançeriyem
Hüseynî'yem bu gün meydân içinde
Hatâyî'yem Ali'nin çakeriyem

[Lâ Fetâ illâ Ali Lâ Seyfe illâ Zülfikâr]
Âftâb-ı âleme tevhîd geldi âşikâr
Kalmadı dünyâ yüzünde mihneti jeng-i gubâr
Bu duâyı zâhir etti Şâh döldüle süvâr
Lâ fetâ illâ Ali lâ seyfe illâ Zülfikâr
Bin şükür tahtına geldi Süleymân-ı zamân
Hükmüne fermân olubdur hem zemîn ü âsmân
Bu duâ hâtemine yazıldı nakş-ı hem-nişân
Lâ fetâ illâ Ali, lâ seyfe illâ Zülfikâr
Tûba çıktı Ka'be'den hakk ile bâtil farkına
Bâtil oldu ol kişi aldandı yine

Havâric hânedânın düşmenidir
Zarûretde ider ki Hayderiyem
Tevellâ kılmaşam Âl-i abâ'ya
Münâfıklar gözünün hançeriyem
Hüseynî'yem bu gün meydân içinde
Hatâyî'yem Ali'nin çakeriyem

Lâ Fetâ illâ Ali Lâ Seyfe illâ Zülfikâr⁶⁴
Âftâb-ı âleme tevhîd geldi âşikâr
Kalmadı dünyâ yüzünde mihneti jeng-i gubâr
Bu duâyı zâhir etti Şâh döldüle süvâr
Lâ fetâ illâ Ali lâ seyfe illâ Zülfikâr

Bin şükür tahtına geldi Süleymân-ı zamân
Hükmüne fermân olubdur hem zemîn ü âsmân
Bu duâ hâtemine yazıldı nakş-ı hem-nişân
Lâ fetâ illâ Ali, lâ seyfe illâ Zülfikâr

Tûba çıktı Ka'be'den hakk ile bâtil farkına
Bâtil oldu ol kişi aldandı yine zevkine

54a

zevkine

Bu duâyı okuyanlar düşdü rahmet garkına
Lâ fetâ illâ Ali, la seyfe illâ Zülfikâr

Tanrı arşdan getürdiyse aradan bu nikâb
Sâkî sırrın keşf itdi gitdi getürdü aradan hicâb
Bu duâyı Hak bilenler secdeye kıldı şitâb
Lâ fetâ illâ Ali lâ seyfe illâ Zülfikâr

Bu devirde mü'min müşriklerden oldu cüdâ
Bunu böyle dimiş idi kavl-i evvel Mustafâ
Bu duâ nutkunda dâim zâhir oldu Murtezâ
Lâ fetâ illâ Ali lâ seyfe illâ Zülfikâr

Doğa mağribden güneş gele kıyâmetden nişân
İsâ gökden yere indi âh illâ devr-i zamân
Bu duâyı okudu Hak leşkeri

Bu duâyı okuyanlar düşdü rahmet garkına
Lâ fetâ illâ Ali, la seyfe illâ Zülfikâr

Tanrı arşdan getürdiyse aradan bu nikâb
Sâkî sırrın keşf itdi gitdi getürdü aradan hicâb
Bu duâyı Hak bilenler secdeye kıldı şitâb
Lâ fetâ illâ Ali lâ seyfe illâ Zülfikâr

Bu devirde mü'min müşriklerden oldu cüdâ
Bunu böyle dimiş idi kavl-i evvel Mustafâ
Bu duâ nutkunda dâim zâhir oldu Murtezâ
Lâ fetâ illâ Ali lâ seyfe illâ Zülfikâr

Doğa mağribden güneş gele kıyâmetden nişân
İsâ gökden yere indi âh illâ devr-i zamân
Bu duâyı okudu Hak leşkeri oldu ayan

زرقنه بود عاء او قویانلرد و نژدی رحمت
 عرقنه لافتا الاعلی لاسیفه الادوالفقار
 تکریم عرشیدن کورد پسه ارادن بونقا
 ساقی سرن کشف اندی کندی کوردی
 ارادن حجاب بود عاء حق بیلندر سجد
 قلدی شتاب لافتا الاعلی لاسیفه الا
 ذوالفقار بود و زده مؤمن مشرک کردن
 اولدی جزی بونی یوپله دیمشدی ابد
 قول اولد مصطفی بود عاء نطقند دایم
 ظاهرا و لدی مرتضی لافتا الاعلی لاسیفه
 الادوالفقار طلع مغربدن کونش کله
 قیامندن نشان عیسی کو کدن پره اندی
 اه الادور زمان بود عاء اوودی حق لشکر

اولدی عیان لافنا الاعل لاسیفه الاذوالفقار
 مهدی صاحب زمان دورانی کلدی عالمه
 کلی اشیا اهلیند سلطانی کلدی عالمه
 بود عادت اهلند درمان کلدی عالمه
 لافنه الاعل لاسیفه الاذوالفقار ای
 خطای مهدی صاحب زمان دورايندر
 اهل فضله وعدو خوب چنان دورايندر
 اسم ظاهر اولدی چا و زان دورايندر
 لافنه الاعل لاسیفه الاذوالفقار نمت
 عاشق ايسل کلبو ابوجان چنان بنددر
 ای زاهد سن قنداسن او شرف و ایمان
 بنددر بنددر بريله کوکوک حکمتی و قدرتی
 اب و اتش خاك و ییل جمله ارکان بنددر

oldu ayan

Lâ fetâ illâ Ali lâ seyfe illâ Zülfikâr

Mehdi-i sâhib zamân devrâm geldi âleme

Küllî eşyâ ehlinin sultânı geldi âleme

Bu duâ dert ehlinin dermânı geldi âleme

Lâ fetâ illâ Ali lâ seyfe illâ Zülfikâr

Ey Hatâyî Mehdi-i sâhib zamân devrândır

Ehl-i fazla va'de-i hub cinan devrândır

İsmi zâhir oldu Câvidân devrândır

Lâ fetâ illâ Ali lâ seyfe illâ Zülfikâr

[Âşık isen gel beri Can da Canan da bendedir]

Âşık isen gel beru bu cân u cinân bendedir

Ey zâhid sen kandesin uş u nûr-i îmân bendedir

Bendedir yeriyle göğün hikmeti ve kudreti

Ab u âteş hâk ü yil cümle erkân bendedir

Lâ fetâ illâ Ali lâ seyfe illâ Zülfikâr

Mehdi-i sâhib zamân devrâm geldi âleme

Küllî eşyâ ehlinin sultânı geldi âleme

Bu duâ dert ehlinin dermânı geldi âleme

Lâ fetâ illâ Ali lâ seyfe illâ Zülfikâr

Ey Hatâyî Mehdi-i sâhib zamân devrândır

Ehl-i fazla va'de-i hub cinan devrândır

İsmi zâhir oldu Câvidân devrândır

Lâ fetâ illâ Ali lâ seyfe illâ Zülfikâr

Âşık isen gel beri Can da Canan da bendedir⁶⁶

Âşık isen gel beru bu cân u cinân bendedir

Ey zâhid sen kandesin uş u nûr-i îmân bendedir

Bendedir yeriyle göğün hikmeti ve kudreti

Ab u âteş hâk ü yil cümle erkân bendedir

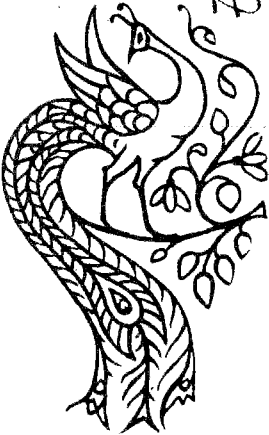
⁶⁵ Bkz. S. Ergun'un *Hatayî Divanı*, şiir no:166, s.166-167.

55a

Men muhibbiyim Ali'nin Şâh-ı Merdân-ı Ali'yim
Zülfikâr-ı tâc-ı devlet üç nişâmı bendedir
Açaram dîn-i Muhammed mezheb-i Ca'fer yakîn
Lâ fetâ illâ Ali bu sır-ı pinhân bendedir
Kâtib bu ağda karaya bakma seni azdırır
Aç kulak dinle sözüm âvâz-ı Kur'ân bendedir
Hak Teâlâ dört kitabı gökden indirdi yere
Men anı men itmezem çün külli fermân bendedir
Ya'kûb-ı kör zâr-ı giryân Yûsuf-ı Ken'ân için
Men bir gece halvetim uş Mısra sultân bendedir
Pehlevânlar çok cihânda Rüstemler el olmamış
Hüner-i İskender hikmet-i mühr-i Süleymân bendedir
Men Şâh için

Men muhibbiyim Ali'nin Şâh-ı Merdân-ı Ali'yim
Zülfikâr-ı tâc-ı devlet üç nişâmı bendedir
Açaram dîn-i Muhammed mezheb-i Ca'fer yakîn
Lâ fetâ illâ Ali bu sır-ı pinhân bendedir
Kâtib bu ağda karaya bakma seni azdırır
Aç kulak dinle sözüm âvâz-ı Kur'ân bendedir
Hak Teâlâ dört kitabı gökden indirdi yere
Men anı men itmezem çün külli fermân bendedir
Ya'kûb-ı kör zâr-ı giryân Yûsuf-ı Ken'ân için
Men bir gece halvetim uş Mısra sultân bendedir
Pehlevânlar çok cihânda Rüstemler el olmamış
Hüner-i İskender hikmet-i mühr-i Süleymân bendedir

Erkânâme

من محبتیم علینک شاه مردان قلییم
 ذوا الفقاری تاج دولت اوج نشانی
 بنددر اجرم دینی محمدضرب جعفر
 یقین لافتا الاعلی لاسیفه الاذن والفق
 بوسه پنهان بنددر کاتب بواغده قرایه
 بقمه سنی ازدر در اج قلاق دکله سوزم
 اوازی قرآن بنددر حق تعالی دورت
 کتابی کوکدن اندوردی یر من انی منع اتمیم
 چون کل فرمان بنددر یعقوب کورزار کریان
 یوسف کفان ایچون من برکیجه خلوتیم اوثر
 مصر سلطان بنددر بهلواندر جوف
 جهانده رؤسنا مکرال اولمه مش نواسکند
 حکمتی مهر سلیمان بنددر من شاه ایچون

جانمی صد گیله قربان قاشتم کز قبول قلعه
 ولایت عین قران بند در من خطایید که
 من چون او قودم شاهک دائم صد قیله
 بلبل بغلدوم و فردودان بند در تمت
 عیش قینایب قضان داشتی غضمان
 جکدی اودن داشت مادری عارفه
 طغسان بیل ارد بدر طغسان بیک کرد
 او کیم یادیمه مش عارفه اوج بر اولوب
 کوکل برلش نورکن انه دهنده کرمش طقوز
 ای اول شهر بیگمش رضایه قابل اولمش
 عارفه دنیایه کلب ال اتک دوتمش
 رضاسیز لقمه یمه مش هر کسده کندی
 ایبن دکه مش بقعه مش ال ایته ارفله

cânımı sıdk ile kurbân kılmaşam
 Ger kabûl kılsa velâyet ayn-ı Kur'ân bendedir
 Men Hatâyî'yem ki men çün okudum Şahın dâim sıdkıyla
 Bel bağladum ve fetr-i devran bendedir

[Bu Yol Doğru Varanın Demiş Erenler]

Iyş kaynayup kazan
 Daşdı gazman çekdi evden daşırtmadı ârifler
 Doksan bin urubdur
 Doksan bin serdir
 O kim yadımamış ârifler
 Üç bir olup gönül birlemiş
 Nürken ana rahmine girmişler
 Dokuz ay ol şehri beklemişler
 Rızaya kâbil olmuş ârifler
 Dünyâyâ gelüp el etek dutmuşlar
 Rızasız lokma yememişler
 Herkes de kendi aybın denemişler
 Bakmamış el aybına erenler

Men Şâh için cânımı sıdk ile kurbân kılmaşam
 Ger kabûl kılsa velâyet ayn-ı Kur'ân bendedir
 Men Hatâyî'yem ki men çün okudum Şahın dâim sıdkıyla
 Bel bağladum ve fetr-i devran bendedir

Bu Yol Doğru Varanın Demiş Erenler

Iyş kaynayup kazan
 Daşdı gazman çekdi evden daşırtmadı ârifler
 Doksan bin urubdur
 Doksan bin serdir
 O kim yadımamış ârifler
 Üç bir olup gönül birlemiş
 Nürken ana rahmine girmişler
 Dokuz ay ol şehri beklemişler
 Rızaya kâbil olmuş ârifler
 Dünyâyâ gelüp el etek dutmuşlar
 Rızasız lokma yememişler
 Herkes de kendi aybın denemişler
 Bakmamış el aybına erenler

56a

Evvel nedir ki bu dünyâda tatlıdır acısı
Âdem öldürür ağıdur Muhammed Ali gönüldeki kapıdır
Urdan kurmamış hasar etmemiş erenler
Âşıklar aşk deryasının gülüdür
Güzeller ma'rifetin bülbulüdür
İmâm kullarının seyrân-gâhıdır
Seyr idenin Hak demiş erenler
Dört kat insân olana gerekdir
Ma'nisini anlamayan hayvânlar
Tarikat evvelden kadîm binâdır
O sedâyâ kulluk demiş erenler
Dört kaymana ki anca işdir
Muhammed Ali sırdaşdır
Hakikat olar bir kaynar işdir
Sakın ağızın yakar demiş erenler
Kışın tamusuz olmaz yazın gölgesiz

Evvel nedir ki bu dünyâda tatlıdır acısı
Âdem öldürür ağıdur Muhammed Ali gönüldeki kapıdır
Urdan kurmamış hasar etmemiş erenler
Âşıklar aşk deryasının gülüdür
Güzeller ma'rifetin bülbulüdür
İmâm kullarının seyrân-gâhıdır
Seyr idenin Hak demiş erenler
Dört kat insân olana gerekdir
Ma'nisini anlamayan hayvânlar
Tarikat evvelden kadîm binâdır
O sedâyâ kulluk demiş erenler
Dört kaymana ki anca işdir
Muhammed Ali sırdaşdır
Hakikat olar bir kaynar işdir
Sakın ağızın yakar demiş erenler
Kışın tamusuz olmaz yazın gölgesiz

اول ندر که بود نیاده طائلو در اجیسی
 ادم اولدور را غودر محمد علی کوکله که
 قاید اوردن قورمش خصار اتمش
 ارفل عاشقده عشق در یاسند و کلدُر
 کوزللیما رفتک بلیولودر ایمام قوللرنک
 سیران کاهیدر سیرایدنک حق دمش
 ارفل دورت قات انسان اولنا کرکر
 ما نیشینی اکلیان حیونلر طریقت اولدن
 قدیم بنادر اوسدایه قوللوق دمش ارفل
 دودت قایملنه کرا بنجه اشدر محمد علی
 سرطاشدر حقیقت اولر بر قینار اشدر
 اشدر صقین اغزین یقردیمش ارفل
 قیشین طاموسوز اولمز یازین کوکله کیز

یا طریقت بجه اولوز شریعتن نفس
 قیضا سین استر اولمزد و نیاسن اوجوده
 کر کردیمش ارفلد یوسف لاله انجمن الکلدن
 الم کوللاه اوردن لب اینو که کیمه و بلنکیوز
 سن اعیان ابله بویول دوغرو و درک
 دیمش ارفلد ~~فصل~~ عشقنان استا
 قار اولور می اوزوم اکسوک کنا هکار
 کوزل شاه صولر طلنج مورت بلور
 اوزوم اکسوک کنا هکارم کوزل شاه
 شاهندن غیریسی طورنا الوری اوسکوفن
 البجه قوله طور می ارونک بالی لکوز
 اولور می ایضا طاغی جامک جامده
 رفی اولور می چیراسی اولمیان جام عشق

Ya tarîkat nece olur şeriatsız
Nefs kızasın ister olmaz dünyâsız
Üçü de gerekdir dimiş erenler
Yûsuf-ı lala anca elinden eleme külle
Örseleyüp eynine kime ve başınız sırrın ayân eyleme
Bu yol doğru varanın dimiş erenler

Fasl

[Özüm Eksik Günahkârım Güzel Şâh]

Âşkınan insâna karâr olur mu?
Özüm eksük günahkârım güzel Şâh
Sular taşınca mürüvvet bilir mi?
Özüm eksük günahkârım güzel Şâh
Şahinden gayrısı turna olur mu?
Üsküfün alınca kolda durur mu?
Arının balı lekesiz olur mu?
Dağda çâmin çâmdan farkı olur mu?
Çırası olmayan çâm aşk

Ya tarîkat nece olur şeriatsız
Nefs kızasın ister olmaz dünyâsız
Üçü de gerekdir dimiş erenler
Yûsuf-ı lala anca elinden eleme külle
Örseleyüp eynine kime ve başınız sırrın ayân eyleme
Bu yol doğru varanın dimiş erenler

Özüm Eksik Günahkârım Güzel Şâh

Âşkınan insâna karâr olur mu?
Özüm eksük günahkârım güzel Şâh
Sular taşınca mürüvvet bilir mi?
Özüm eksük günahkârım güzel Şâh
Şahinden gayrısı turna olur mu?
Üsküfün alınca kolda durur mu?
Arının balı lekesiz olur mu?
Dağda çâmin çâmdan farkı olur mu?
Çırası olmayan çâm aşk urur mu?

57a

urur mı?

Yezîde nur göstersen inanur mı?

Lâ derâyı dolsa gök su olur mı?

Hepsi evliyâ sırrın bilir mi?

Ben seni seven gönül karar mı?

[Pirim Hacı Bektaş Sen Kurtar Canımı]

Estagfiru'llâh tevbe ila'llâh çokdur günâhım

Pirim Hacı Bektaş sen kurtar cânımı

Şefâat ıssı mürüvvet kânıstın

Pirim Hacı Bektaş sen kurtar canımı

Ol Muhammed Mustafâ'nın yârisin

Doksan bin evliyânın serdârisin

O sayılır şuma yedinde Ali'sin

Ol yaradan sultânın sersin

Olan senin on iki imâmın soyusun

İmam Mûsa Kâzım'ın oğlusun

Yezîde nur göstersen inanur mı?

Lâ derâyı dolsa gök su olur mı?

Hepsi evliyâ sırrın bilir mi?

Ben seni seven gönül karar mı?

Pirim Hacı Bektaş Sen Kurtar Canımı

Estagfiru'llâh tevbe ila'llâh çokdur günâhım

Pirim Hacı Bektaş sen kurtar cânımı

Şefâat ıssı mürüvvet kânıstın

Pirim Hacı Bektaş sen kurtar canımı

Ol Muhammed Mustafâ'nın yârisin

Doksan bin evliyânın serdârisin

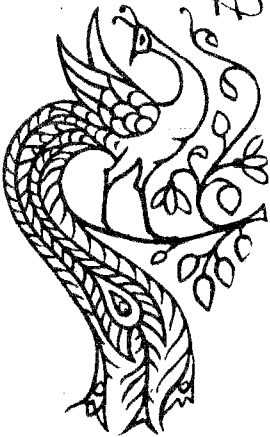
O sayılır şuma yedinde Ali'sin

Ol yaradan sultânın sersin

Olan senin on iki imâmın soyusun

İmam Mûsa Kâzım'ın oğlusun

Erkânâme

اور دى يزید نور کوسه نيك اينانور
 ايضه لادرای طولسه کل صواوور
 هبى اوليا سترين بلور دى بر سن کون
 کوکول قار دى ايسبضه
 استغفر الله قوبدا الى الله جعد کناهم
 پريم حاجى بکداش سين قورتر جانى
 شفاعت ايتى نيك مورت کاشنک پريم
 حاجى بکداش قورتر جانى اول محمد
 مضطفينک يارسىک طقسان بىک اوليا نىک
 سردا دىک ارسايلور شومايدند
 علمىک ايضه اول يارادن سلطان
 سرىک اولن سنک اون ايکى عيامک
 سويوسوک ايمان موسى کارمک اوغلور

ایضا قیمری کول سول دالیده اوئولک
 دوندن دونه کیرور بیتال غاری سیک
 یول قادمدر جمله سیندن اولوسوک ایضا
 لاله کناهکار دوشدی یوکوندن چو جکدکم
 درتدینه کندمدن مودتدر شفاعت او مادیفر
 سندن ایضا کونده بشوق محمد
 صلوات جوق شوکود باری الاهی جوق شوکود
 محمد امتی ادمتر سیک نری جوق شوکود باری
 الاهی جوق شوکود علی بول مرغضی دن دوق
 اله قلام هم فرضی سنتنی جهنمدن ازادایت
 امتکی ایضا عاشق فاطمه انک دینارینه
 یکم که دور مزاهتنه اقرارینه لغت
 اولسوک اول مروانک جانته ایضا

Kırmızı gülsün dalında ötersin
 Dondan dona girer Battal Gâzî'sin
 Yol kademdir cümlesinden ulusun
 Lâle günahkâr düşdi yükünden
 Çü-çekdiğim derdler yine kendimden
 Mürüvvetdir şefâat umaruz sende
 Günde beş vakit Muhammed'e salavât
 Çok şükür Bârî ilâhî çok şükür
 Muhammed ümmeti etmişsin bizi
 Çok şükür Bârî-i İlâhî çok şükür
 Aliyyü'l-Murtezâ'dan taarruf ile
 Kılalım hem farzı sünneti
 Cehennemden azâd it ümmetini
 Âşıkız Fâtıma ananın didârına
 Kim ki durmaz ahline ikrârına
 La'net olsun ol Mervân'ın canına

Kırmızı gülsün dalında ötersin
 Dondan dona girer Battal Gâzî'sin
 Yol kademdir cümlesinden ulusun
 Lâle günahkâr düşdi yükünden
 Çü-çekdiğim derdler yine kendimden
 Mürüvvetdir şefâat umaruz sende
 Günde beş vakit Muhammed'e salavât
 Çok şükür Bârî ilâhî çok şükür
 Muhammed ümmeti etmişsin bizi
 Çok şükür Bârî-i İlâhî çok şükür
 Aliyyü'l-Murtezâ'dan dutuf ile
 Kılalım hem farzı sünneti
 Cehennemden azâd it ümmetini
 Âşıkız Fâtıma ananın didârına
 Kim ki durmaz ahline ikrârına
 La'net olsun ol Mervân'ın canına

58a

İmâm Hasan Şâh Hüseyin şâdına

Canımız kurban anların yoluna

Bağlıyuz on iki imâm katarına

İmâm Zeynelâbidin ma'sum-ı pāk

İmâm Bâkırız nida-yı hub sırr-ı Hak

İmam Ca'fer kulunun soyu dini pāk

Müsâ-i Kâzım Ali Müsâ Rızâ severiz gönümüzde

Bu kadar şefiye Takî Nakî yol erkân kodu bize

İmam Hasan Askerî yeryüzünde lâlenin eksük biri

İmâm Hasan Şâh Hüseyin şâdına⁶⁶

Canımız kurban anların yoluna

Bağlıyuz on iki imâm katarına

İmâm Zeynelâbidin ma'sum-ı pāk

İmâm Bâkırız nida-yı hub sırr-ı Hak

İmam Ca'fer kulunun soyu dini pāk

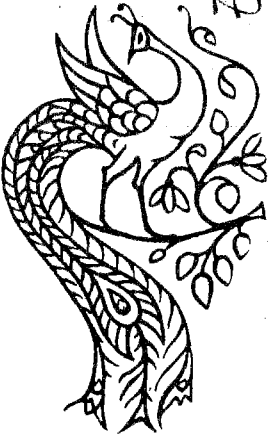
Müsâ-i Kâzım Ali Müsâ Rızâ severiz gönümüzde

Bu kadar şefiye Takî Nakî yol erkân kodu bize

İmam Hasan Askerî yeryüzünde lâlenin eksük biri

⁶⁶ Bu varaktan itibaren yazı kalın mürekkepli bir şekilde devam etmiştir.

Erkânâme

ایمام حسن شاه حسین شاد نه
جائز قوریان انارک پولونه بغلو
یوز اونه ایکی ایمام قطار نه
ایضا ایمام زینل عابدین محصم
باک ایمام بفرزندانی خوب سر
حاق ایمام جعفر قولند هوی
دینی باک ایضا موسی کاظم
علی موسی ریشه سوز کوه و منزه
بوقدر شفیه نفی نفی یول ارکان
قود و بنه ایضا ایمام حسن عسکری
بر یوزنه لایله نکه اکسوه بری

جوق اوزونچ اولشور مهر به راضی دیرانه ایضه

Çok özünde ustur Mehdi'ye râzıdır anda

58b

Çok özünde ustur Mehdi'ye râzıdır anda

Sözlük

A

Adâb: Edep kelimesinin çoğulu. Edepler. Edep ve ahlak ilkeleri.

Ahd: Vaat etme. Söz verme. Vefâ. Yemin. And. Peymân. Asır, devir. Vasiyet. Misak.

Ahd-ı Mîsâk: Söz verme.

Akrostiş: Her dizenin ilk harfi yukarıdan aşağıya doğru okununca ortaya bir söz çıkacak biçimde düzenlenmiş manzume, muvaşşah, tevşih.

Allahu d'lem: En doğrusunu Allah bilir anlamında, eskilerin kullandığı bir alçak gönüllülük ve saygı ifadesi.

Aleyhisselam: "Allah'ın selamı onun üzerine olsun." anlamında bir dua cümlesidir. Bu ifade peygamberler ve özellikle Hz. Muhammed (s. a. s.) için kullanılır. Alevi-Bektâşî geleneğinde on iki imam için de kullanılmaktadır.

Âl-i Abâ: Abâ ehli. Hz. Peygamber (s. a. s.)'in kendisiyle beraber kızı Hz. Fatıma, damadı Hz. Ali ve torunları Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'den oluşan ailesi. "Hamse-i Âl-i abâ", "Pençe-i Âl-i abâ" da denir.

A'mâl: Amelin çoğulu, ameller, eylemler. İşler. Yapılan hayırlar.

Ammâ ba'd: Arapça metinlerde besmele-hamdele ve salvele gibi girişlerden sonra asıl konuya girmeden önce kullanılan bir ifade. Bu girişten sonra, şimdi biliniz ki, biline ki anlamlarına gelir.

Anâsır-ı Erbaa': Dört unsur, dört element. Ateş, su, hava, toprak.

Ârif: Bilen; hakkıyla bilen, bildiğini özümsemiş olan, bilgide ileri olan. Âşinâ. Vâkıf. Hakki, hakkı ile bilen.

Asabe: Baba tarafından akraba olanlar. Bir kimseye yardım ve takviye eden akrabası takımı. İslam Hukuku'nda babası ve evladı olmayan kimseye varis olan kimse.

Avâm: Halk. Halktan ilmi irfanı kıt olan kimse. Okuyup yazması az olan.

Tasavvufta, hakikate tam erememiş, tevhidin derin hakikatlerinden haberi olmayan kişi.

Âvâz: Yüksek ses. Sadâ. Nara. Şöhret.

Avrat: Halk ağzında kadın; karı, eş anlamında kullanılır.

Ayan: Belli, herkesin görebileceği, aşikâr.

B

Bâğbân: Bahçıvan.

Bahâdır: Kahraman, cesur.

Bakâ: Ebedilik, ölmelik. Rûhun mertebelerinden biri. Âhireti ifade için kullanılır.

Bakâ mülkü: Âhiret yurdu. Dünyadan sonraki yer.

Bâr: Defa, kere, Yük, zahmet, sıkıntı.

Bârgâh: İzinle girilecek yer. Pâdişah divanhanesi. Yüce Allah'ın huzuru. Dua edilen yer.

Batar: Zatiürre.

Bâtn: İç, bir şeyin dâhili. İçyüz. Sır, esrar, giz, gizli. Zahir olmayan.

Be-gâyet: Son derece. Pek ziyâde.

Behâim: Behim kelimesinin çoğulu. Hayvanlar. Yırtıcılar.

Belî: Farsça'da "evet" anlamında bir kelime. Arapça'da **belâ** diye söylenir.

Berî: Uzak. Münezzeh. Temiz. Kurtuluş. Kayıt ve hüküm altında olmayan.

Bin: Oğul, oğlu anlamında Arapça bir kelime.

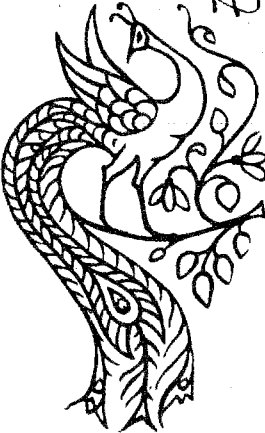
Bî-namaz: Namaz kılmayan. Beynamaz.

Bîzâr: (bî-zâr): Bıkmış, usanmış. Bezginlik, bezmiş.

Bîzâr olmak: Usanmak, bıkmak, şikâyetçi olmak.

Buğz: Sevmeme. Birisi hakkında gizli ve kalpten düşmanlık hissetme. Kin, düşmanlık.

Erkân-ı

C-Ç

Cân: Ruh. Nasip almış kimse. Tarikat ehlinin kadın erkek ayırmaksızın birbirine hitap ederken kullandığı söz.

Câvidân: Sonsuz, ebedî olan. Ölümsüz.

Cehâlet: Bilgisizlik. Cehl, ilimden mahrum olmaklık, nâdânlık, tecrübesizlik.

Cem: Toplama, bir yere getirme. Tasavvufîta, bütün eşyayı Cenab-ı Hak ile gö-rerek kendi havl ve kuvvetinden teberri etmek. Alevî-Bektâşî geleneğinde ce-maat halinde gerçekleştirilen tarikat erkânı.

Cem Erenleri: Ceme katılan tâlipler, kişiler. Cemin büyüklüğü.

Cemâl: Yüz güzelliği. Fertteki güzellik. Yüce Allah'ın lütuf ve ihsânı ile tecellisi. Hak ile söylenen doğru söz.

Cihâd: Din uğruna savaş, savaşım, mücadele. Tasavvufîta, tarikat ehlinin, yol ehlinin nefsinin yenme uğruna verdiği savaşım.

Cinân: Cennetin çoğulu, cennetler.

Cur'a: Bir yudumluk içki, kadehin dibinde kalan son damla.

Cüdâ: Ayrılık, ayrılmış. Yurt, baba ocağı gibi sevilen şeylerden ayrılmış olan, uzak kalmış olan.

Çâker: Kul, köle.

Çünkü: Ne zaman ki, çünkü şu sebepten ki, zira nasıl, niçin, -diğında, -di-ğî zaman.

D

Dâr: Yer, mekân, yurt, konak. Adam asmak için kullanılan direk, darağ-a-cı. Hallâc-ı Mansûr'un asıldığı direk anlamında darağacı. Tarikatta, yolla ilgili törenlerin yapıldığı meydan ya da meydan odasının orta ye-ri.

Dâr-ı Mansûr: Dâr. Asılma duruşuyla temsil edilen; darağacında asıla-rak öldürülen Hallâc-ı Mansûr gibi, yol uğruna ölümü göze alma, asıl-maya hazır olma.

Dâra durmak: Cemâatin ve dedenin ya da babanın önünde, canını yol uğruna vermeye hazır olduğunu bildirmek için, niyaz ederek meydanın ya da meydan odasının ortasına gelerek, ayaklar mühürlenmiş, kollar göğüste çapraz, baş öne eğik durmak.

Dâvâ: Takip edilen fikir, iddia.

Dergâh: Cenab-ı Hakk'a ibadet edilen yer. Büyük bir huzura girilecek kapı. Kapı, padişahların kapısı. Şeyhlerin tekkesi.

Didâr: Yüz, çehre. Görüş, görünme.

Dil-sikeste: Kalbi kırık, gönlü kırılmış olan.

Din-penâh: Dinin dayandığı kişi, dini sağlam bir şekilde bilen.

Dirîğ: Esirgeme, acıma. Menetmek, korumak.

Dürr: İnci, inci tanesi.

Dürer: Büyük inciler.

Düvâz: Düvâzdeh'in kısaltılmış hali. Oniki.

Düvâzdeh: Alevi-Bektaşî edebiyatında On İki İmam için söylenmiş nefeslere verilen ad.

Düvâz İmam: Düvâzdeh İmam, On İki İmam. On İki İmam nefesleri.

E

Ebter: Kuyruğu kesik hayvan. Sonunda oğlu ve kızı kalmayan insan. Ölümünden sonra adı hatırlanıp anılacak hayrı ve ihsanı kalmayan kişi. Eksik, tamamlanmamış

Edep: Terbiye, güzel ahlak; görgü kurallarına uygun davranma. Marifet kapısının birinci makamında tanımlanan; eline, diline, beline sahip olarak kötü hal ve hareketlerden uzak durma.

Edep-erkân: Canları tarikat, yol âdâbına davet için mürşit tarafından söylenen uyarı sözü. Bir tarikatta uyulması gereken kuralların bütünü.

Ehl-i Beyt: Ehlîbeyt, hâne halkı, ev halkı, evdeki çoluk çocuk. Hz. Muhammed'in, Hz. Ali, Hz. Fâtıma, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'den oluşan ailesi. Âl-i Abâ.

Emâre: İz, işaret, ipucu, nişan.

Enbiyâ: Nebî'nin çoğulu. Peygamberler.

Enver: Çok parlak, en nurlu, daha nurlu, ışıktı.

Erenler: Eren'in çoğulu. Ermişler, veliler. Allah'a yakın ve sevgili olan kişiler. Dervişler arasında kullanılan seslenme sözü

Erkân: Bir topluluğun ileri gelenleri, büyükler, üstler. Temel esaslar, rükünler, direkler. Tarikat büyüklerinin koyduğu yolun yasası durumunda olan ilkeler.

Evlîyâ: Velî kelimesinin çoğulu. Nefsine değil, dâimâ Cenâb-ı Hakk'ın rızasına tâbi olmaya çalışan, ibâdet ve tâatta, takvâ ve riyâzâtta çok yüksek mertebelere ulaşmış, Allah'ın sevdiği ve yakını olan büyük zatlar. Erenler, ermişler.

F

Fahr: Övünme, fazîlet, büyüklük, şeref. Hırka. Taç.

Fânî: Yok olucu, yok olan. Geçici.

Farz-ı ayn: Dinen yapılması Allah tarafından emredilen şeyler. Dinin olmazsa olmazları. Alevilik-Bektaşilik de ise, pîre, mürşide yapılması gereken hizmet anlamında kullanılır.

Fenâ: Beka'nın zıddı, yokluk. Yok olma. Geçici dünya. Geçip gitme. Kendi varlığından geçmek. Tarikat yolcusunun duygularından ve irâdesinden sıyrılarak benliğini Tanrı'nın varlığında yok etmesi.

Fenâ sarayı: Dünya, yokluk yeri.

G

Gav: Saban.

Gedâ: Fakir, kimsesiz, dilenci. Tasavvufta alçakgönüllülük ifadesi olarak kullanılır.

Gevher: İnci, mücevher.

Gıybet: Birinin ardından onun saygınlığını, değerini, toplum içindeki yerini sarsacak söz söyleme, bu yolla araya geçimsizlik sokma. Gıybet etmek.

Gov: Kov, kov etmek. Yerip çekiştirmek, gıybet.

Göğermek: Gövmek. Yeşermek. Morarmak.

Gubâr: Toz.

Gümân: Zan, tahmin, şüphe, sanmak.

H

Hâk: Toprak, türâb.

Hakk: Yüce Allah, Cenâb-ı Hak.

Hakikat: Gerçek, bir şeyin aslı esası. Dört kapı öğretisinin dördüncüsü. Kişinin tarikat içinde ulaşabileceği en son mertebe. Âriflerin makâmı.

Hamd: Medih, övmek. Yüce Allah'ı övmek. Hamdetmek.

Hamdele: Elhamdülillah ifâdesinin kısaltılmış hali. Elhamdülillah demek.

Hâmûş: Susmuş, sessiz, sâkit. Sönük.

Hande: Gülme, gülüş.

Hânedân: Soyca asil ve büyük aile. Ehl-i Beyt. Hz. Peygamber'in sülâlesi.

Hâricî: Dışa ait, dışsal. Hâriciliği benimseyen kimse. Yol içindeyken yoldan çıkanlar için kullanılır.

Hased: Çekememezlik, kıskançlık, kıskanmak.

Havâric: Hâricîler.

Haydar: Aslan, muzaffer, cesur. Bu anlamlarda Hz. Ali'nin lakabı.

Hayrân: Şaşmış, şaşırmış. Çok beğendiği için şaşa kalmış, çok seven.

Hâzır: Şimdiki zaman, huzurda olan, göz önünde olan.

Hergiz: Asla, hiçbir zaman.

Hicâb: Örtü, perde. Mürîdin tarikat içinde yol almasını engelleyecek her türlü dünyevî şey.

Hod: Kendi. Miğfer, baş zırhı.

Hord eylemek: Yemek, içmek.

Hûb: Hoş, güzel, iyi.

Hudâ: Cenâb-ı Hakk, Yaratıcı, Rabb, sâhib.

Hurt eylemek: Çarpmak, sürmek, alt üst etmek.

Hüsna: En güzel, çok güzel.

İ-J

İkrâr: Kabul ve onaylama, tasdik. Tarîkata, yola girmek için verilen söz.

Alevilikte tarîkata girmek için müşidler önünde yapılan âyin.

İltimâm: Birini ziyaret etme.

İmâd: Direk, temel. Esas. Kuvvet. Bir kavmin reisi ve başta geleni. Yüksek ve yüce binâ.

Jeng: Pas, kir, küf.

K

Kaçan: Ne vakit, ne zaman, ne vakitte, ne zamanda, nasıl ne surette, o zaman, vaktâ ki.

Kaçan ki: Ne zaman ki, vaktâ ki.

Kadem basmak: Girmek

Kal'a: Kale

Kâmil: Olgun, ermiş. Olgunluk aşamasına ulaşmış olan. Kemal sahibi.

Kanber: Kamber. Hz. Ali'nin vefalı ve sadık kölesinin adı. Yolculuk sırasında, dedelerin günlük işlerini gören kimse. Bir evin gediklisi.

Kan: Mecazi olarak; düşmanlık, husumet, adam öldürme.

Kanda, kande: Nerede, her nerede; nereye.

Kangı: Kam, hangi, hangisi.

Kan etmek: Cinayet işlemek.

Karîb: Yakın, yakın olma.

Katarlamak: Katar durumuna getirmek, arka arkaya dizmek.

Katarlanmak: Katarlanmak işi yapılmak veya katarlamak işine konu olmak.

Kavil: Kavl. Söz, anlaşma, sözleşme. Konuşulan söz. İtikat, delâlet. Tarif, ilham.

Kazanç: Elde edilen çıkar, yarar. Bir tâlibin bir başka tâlibe musâhip olmak isteyip onunla dostluk etmesi.

Kelb: Köpek.

Kemâlât: Olgunluklar. Kemâl'in çoğulu.

Kemter: Âciz, fakir, itibarı düşük, aşağı, daha az, noksan, kemîne.

Kemîne: Hakir, aşağı, dün, âciz, noksan, eksik, kemter.

Kerremallâhu vechehû: Allah yüzünü ak etsin/yüceltsin, anlamında, imanı şirke bulaşmadığı için sadece Hz. Ali için kullanılan bir dua cümlesidir.

Kibir: Büyüklük, ululuk. Kendini büyük görme, başkalarından üstün tutma, büyükleme.

Koru: Bakımlı küçük orman. Bir kişiye ait özel ağaçlıklı yer.

Kübrâ: En büyük.

Küll: Bütün, parçalara ayrılmamış olan.

L

Lahmuke lahmî: "Senin etin benim etimdir. Sen bensin" anlamında, Hz. Muhammed ve Hz. Ali birlikteliğini göstermek için kullanılan söz.

Lenger: Tacın, başa geçen alt kısmı.

Levvâme: Çekiştirici, eleştiren, kınayan. Nefsin ikinci mertebesi.

Lokma: Ağıza bir kerede alınıp götürülen yiyecek parçası. Kanlı ya da kan-sız kurban olarak algılanan özelde tekke yemeği, genelde her türden yemek.

Lütuf: Güzellik, hoşluk, iyi muamele. Önem verilen, sayılan birinden gelen iyilik. Allah'ın kullarına lütfu.

M

Mahbûb: Sevilen, sevgili, çok sevilen, muhabbet edilen.

Mahrem: Yakın akrabadan olduğu için nikâh düşmeyen. Başkalarına söylenmeyen, gizli.

Makâm: Tarikat yolcusunun, yol erinin ruhsal bakımdan ulaştığı olgunluk aşaması. Post.

Marîfet: Bilgi, beceri, başarı. Dört kapı öğretisinde insân-ı kâmil aşamaları sıralamasında üçüncü sırada yer alan, gönül yolunda en yüce düzeye ulaşma, ilâhî sırlara erme evresi. Marîfet kapısı. Âşıkların makamı.

Meded: Medet, imdat, yardım, inâyet, eyvâh.

Merdûd: Geri döndürülmüş, reddolunmuş, kovulmuş. Hak dergâhından kovulan, yoldan düşen bir kimseyi ya da bu kimsenin durumunu belirtmek için kullanılır.

Merkep: Binilecek şey, eşek.

Mesh: Sürme, el ile sığama; abdest alırken ıslak eli başın bir bölümüne sürme.

Meşâyih: Şeyhin çoğulu, şeyhler.

Mevâlî: Arap olmayan Müslümanlar için kullanılmaya başlanmış bir ifade.

Mihmân: Konuk, misâfir.

Mizân: Terazî.

Muhabbet: Sevgi, sevme, sohbet. Allah'a, tarikat büyüklerine yol içinde yapılan bir eyleme karşı gönülden uyanan sevgi, bağlılık.

Muhîb: Muhîp. Sevgi besleyen, seven, dost. Tarîkata, yola girmiş, ancak ikrar verip derviş olamamış kimse. Tarîkata, yola girmemiş, ancak tarîkata karşı ilgi duyan, sevgi besleyen.

Mulhime: İçine doğduran, ilham veren. Nefsin üçüncü mertebesi.

Murdâr: Kirli, mülevves, temiz olmayan.

Murg-i cân: Can kuşu, ruh.

Murtazâ: Kendisinden razı olunmuş, beğenilmiş, makbul. Hz. Ali'nin bir lâkabı.

Musâhib: Musâhip. Arkadaşlık eden, sohbeti güzel olan. İkrar verecek, nasip alacak erkek ve kadının (karı-koca) seçtiği kefil anlamında eş, yol arkadaşı, yol kardeşi.

Musâhabet: Karşılıklı sohbet etme, diyalog etme.

Mutâbık: Birbirine uyan, aralarında anlaşmazlık olmayan. Uygun.

Mutî: Söz dinleyen, itaat eden, itaatkâr, saygılı.

Mutmainne: Tatmin olmuş, doyuma ermiş, huzur bulmuş. Nefsin dördüncü mertebesi.

Muvâfık: Uygun, yerinde, denk.

Muvahhid: Allah'ın birliğine inanan. Tevhîd ehli.

Mübeddî: Yeni, yeni talebe, ilk okul öğrencisi, daha yeni başlamış. Tarikat-ta işin başında olan derviş, acemi.

Mü'min: Müslüman, inanan.

Münâfık: İnanmamasına karşın inanır gibi görünen, içi dışı bir olmayan, ikiyüzlülükle arabozan kimseler için kullanılır.

Münevver: Aydınlanmış, aydın. İslam dinini iyi bilen.

Mürted: Dininden dönen. İslam dininden dönen.

Mürüvvet: Yiğitlik, cesurluk, insanlık, mertlik. Büyüklük, ululuk, başışla-ma.

Müsemmâ: Ad verilmiş, adı olan.

Müşâhede: Görme, gözlemleme. İlâhî sırları ve tecellileri seyretme, bu yol-la ilâhî âlemi görme. Metinde ziyaretleşme anlamında kullanılmıştır.

N

Nazar: Bakmak, bakış. Mürşidin kendini tarıkata veren cana derin bakışı.

Nazargâh: Bakacak yer. Nazar edilen yer anlamında dergâh. Nazar eden mürşidin makamı, huzuru.

Nâzir: Bakan, gören.

Nâ-pâk: Pak olmayan, temiz olmayan, pis.

Nâ-mahrem: Evlenmelerinde yasa bakımından sakınca olmayan kadın ve erkek. Yabancı, el.

Nefes: Buyruk, Alevî-Bektâşî âşık ve ozanlarının hece vezni ile söyledikleri beyitler.

Nefes vermek: Nefes etmek. Mürşidin, manevî gücü ile gönülleri ferahlandırması.

Nefs: Nefs, can, kişi, kendi, öz varlık, benlik. İnsanın içindeki yıkıcı arzular ve kötü duyguların tümü.

Nefs-i Emmâre: Nefsin birinci mertebesi. İnsanı dâimâ kötülüğe ve maddi isteklere sevk eden nefis.

Nesih: Nesh. İptal etmek, hükümsüz bırakmak, değiştirmek.

Nezir: Adak adama, adak. Uğur olsun, bereket olsun diye mürşide verilen armağan.

Nikâb: Yüz örtüsü, peçe, perde.

Niyâz: Yalvarma, yakarma, duâ, birbirine saygı gösterme, dilekte bulunma. Tarikat, yol ulusuna, büyüğüne ya da tarıkatta, yolda bir makamı temsil eden şeye, yere ve bunlar aracılığıyla Tanrı'ya yalvarma, yakarma biçiminde uygulanan ritüel, niyaz ayini, niyaz töreni.

Nüş: İçen, içici. Tatlı şerbet gibi içilecek şey. Zevk. Nüş etmek.

Nutuk: Söz, konuşma. Cemlerde, muhabbet sofralarında, aşktan, cemâlden, didârdan, sâkîden, bâdeden, yoldan-erkândan söz eden ve müzik eşliğinde okunan bestelenmiş manzum şiirlere verilen ad.

Ö-P-R

Öz: Bir kimsenin benliği, manevî varlığı.

Özünü dâra çekmek: Kusurlu olduğu kanısına varan bir tâlibin, dedenin, babanın kendisini dâra çekmesine fırsat vermeden kendini sorgulaması.

Pâk: Temiz, saf, katıksız, mübarek, kutsi, hep, tamam.

Pervâz: Bir şeyin etrafına veya kenarına uzunlamasına konulan dar kenarlık. Uçma, havaya ağma.

Pinhân: Gizli, saklı, hafî, mestûr.

Pîr: Yaşlı, ihtiyar. Herhangi bir tarikatın kurucusu, yayıcısı, önderi. Tarîkatta en yüksek aşamada bulunan kimse.

Pîşvâ: Reis, baş. Hâkim. Muktedî, imam.

Penâh: Sığınma, sığınacak yer, dayandığı nokta.

Radiyallâhu anhu: "Allah ondan razı olsun." anlamında bir duâ cümlesi.

Rahmetullâhi aleyhi: "Allah'ın rahmeti onun üzerine olsun." anlamında bir duâ cümlesi.

Revâ: Yakışır, yerinde, uygun.

Rızâ: Râzî olma, isteme, istek. Allah'tan gelen her şeyi gönül hoşluğuyla kabul etme.

Rîyâ: İnandığı, düşündüğü gibi davranmama, özü sözü bir olmama huyu, iki yüzlülük.

S

Sâkî: Sulayan, içecek veren, sucu.

Salât: Namaz, Hz. Muhammed'in adı anıldığında saygı göstermek için okunan dua.

Sallallâhu aleyhi vesellem: Hz. Muhammed'in adı anıldığında söylenen ve "Allah'ın rahmeti ve selâmeti onun üzerine olsun" anlamına gelen duâ cümlesi.

Ser: Baş, tepe, uç, zirve, gaye.

Ser-deste: Destecub. Değnek, sopa. Rivâyete göre; Hz. Ali'nin kılıcı Zül-fikâr yerine elinde taşıdığı ağaç parçası.

Server: Reis, baş, seyyid.

Seyrângâh: Gezme yeri. Gezilecek yer.

Sîdk: Doğruluk, gerçeklik, içten bağlılık. Tarîkata, yola candan bağlanma.

Sidretü'l-müntehâ: Hz. Peygamber'in Mirâc yolculuğunda ulaştığı son

nokta, Cebrâil'in bile ötesine geçemediği ve göğün yedinci katında olduğuna inanılan makam, ağaç. Mahlukat ilminin ve amelinin kendisinde son bulup, kevn âlemini sınırlandıran bir işaret.

Sikke: Mevlî dervişlerinin giydikleri yüksek ve tepesi düz keçe külah.

Sitem: İncinmeyi, kırılmayı sezdiren söz. Mürüvvet dileyen düşkünden; uygun görülmesi durumunda, suçtan mağdur olanların zararını ödemek için tazminat olarak alınan para.

Sitem görmek: Sitem cezasına çarptırılmış olmak.

Siyâb: Sevb'in çoğulu. Elbiseler, giyecek şeyler.

Süfi: Sofî. Tasavvuf felsefesine bağlı olan. Mutasavvîf, mistik.

Suflî: Alçak, aşağı, bayağı.

Suvarmak: Özellikle hayvana su vermek, su içirmek.

Sülûk: Bir yola girme, bir yol tutma. Bir tarîkata girme.

Ş

Şâd: Sevinçli, mesrûr, memnûn, bahtiyâr, şen.

Şâh: İran ve Afgan hükümdarlarına verilen unvan. Şeh. Bir yere egemen olan zat. Manevî dünyanın, bâtinî bilgi dünyasının sultanı anlamında Hz. Ali'ye, diğer imamlara ve kimi tarikat, yol ulularına verilen ad, unvan. Hem bu dünyanın, hem öbür dünyanın sultanı anlamında Hz. Muhammed'e verilen ad, unvan. Bütün evrenin eşsiz ve ortaksız yöneticisi anlamında Tanrı'ya verilen ad.

Şâz: Ayrık, kural dışı, müstesnâ.

Şerîat: Kur'an ve Hadis'lerle belirlenen İslam kuralları ve hukuku. Dört kapı öğretisine göre, insân-ı kâmil aşamaları sırasında ilk sırada yer alan ve âbidlerle özdeşleştirilen; insanın tarikat kurallarına uyma ve yol ulularına saygı yoluyla kendini eğitime evresi. Şerîat kapısı, dört kapının birinci aşaması.

Şitâb: Koşmak, seğirtmek, acele etmek, çabukluk.

T

Tâc: Dervişlerin başlarına giydikleri başlık.

Tâc giymek: Derviş, mürid olmak.

Tahkik: Bir şeyin doğru olup olmadığını araştırma, soruşturma. Tarikat yolcusunun her türlü dinsel uygulamanın özündeki gerçeği kavraması ve buna inanması. Hakiki, gerçek. Taklidin zıddı.

Taklîd: Birine benzemeye çalışmak.

Takvâ: Gûnahtan sakınma, zühd. Şüpheli şeylerden bile sakınma, verâ sâhibi olma. Allah'a karşı sorumluluğunun farkında olma durumu.

Tâlîp: İsteyen, talep eden. Alevilik-Bektaşîlik'te tarikata girmek isteyen kimse.

Tarîkat: Yol, manevî yol. Dört kapının ikincisi. Dört kapı öğretisine göre, insân-ı kâmil aşamaları sıralamasında ikinci sırada yer alan ve zâhidlerle özdeşleştirilen aşama. Allah'a gitme yolları.

Tasdik: Onaylamak, doğrulamak, kabul etmek.

Teberrâ: Uzak durma, berî olma. Ehl-i Beyt düşmanlarını sevmemek, onlardan uzak durmak.

Tecellâ: Tecelli, görünme. Bilinme, cilve. Mürşide görünme, onu yürekte, gönülde duyma.

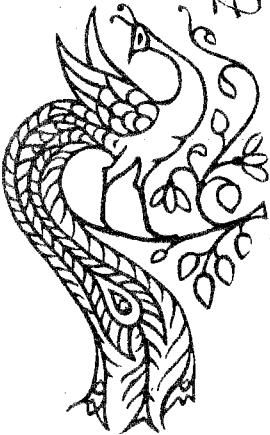
Tecellâ-i Zât: Allah'ın her bir isminin mânâsını icrâ etmesi; Allah'ın Rezâk ismiyle rızık vermesi, Muhyî ismiyle diriltmesi, Şâfi ismiyle hastalara şifâ vermesi.

Tecdîd: Yenilemek, tazelemek, yenilenme.

Tecdîd-i îmân: îmân'ı tazelemek, kelime-i şehâdeti tekrar söylemek.

Tercüman: Alevilik-Bektaşîlik'te belli bir hizmete başlamadan önce okunan, çoğu Türkçe, nesir ya da manzûm biçimde düzenlenmiş kısa dua. Anadolu Alevilerinde, eti parçalanmadan doğrudan doğruya kara kazanda haşlanan kurban. Sitem.

Terkânâme

Tevellâ: Sevmek, dost edinmek. Ehl-i Beyt'i ve onları sevenleri sevmek, dost edinmek.

Tınmak: Önem vermek, ilgilenmek. Ses çıkarmak.

Tövbe: İşlediği bir günah veya suçtan pişman olarak bir daha yapmamaya karar verme. Mâsivâdan Hakk'a yönelme.

U

Uğru: Hırsız.

Uğruluk: Uğrunun yaptığı iş, hırsızlık, sirkat.

Uğrun: Gizlice, gizli olarak, gizli gizli.

Ulvî: Yüce, ulu.

Usûl: Bir amaca erişmek için izlenen, tutulan yol, yöntem, tarz. Metodoloji.

Uşş: Kuş yuvası.

Uzlet: Köşeye çekilme, yalnızlık, toplum içine karışmayıp ayrı kalmak. Kendini Allah'a adanmak, ona yakın olmaya çalışmak.

V

Vasiyet: Bir kimsenin ölümünden sonra yapılmasını istediği şey. Pirin, müşşidin müridlerine yaptığı tavsiye, verdiği öğüt.

Vech: Vech, yüz, çehre; yol, tarz.

Vefâ: Ahdinde, sözünde durma. Sevgi ve dostlukta sebât ve devâm.

Velâyet: Velilik, ermişlik. Dostluk, sadâkat. Velî olan kişinin hâli.

Vird: Virt. Âyet, hadis ve büyük velilerin sözlerinden oluşan ve belli zamanlarda sürekli okunan dua. Bir şeyi çok tekrar etmek.

Y

Yâdigâr: Hatıra. Bir kimseyi veya bir olayı hatırlatan nesne veya kişi.

Yakîn: Sağlam kesin bilgi. Bir şeyi iyice, kesinlikle bilme.

Yeğ: Daha iyi, daha üstün, daha uygun. Tercih edilen.

Z

Zât: Zât, kendi, öz. Varlığın özü. Tanrı.

Zâhid: Toplumdan uzaklaşarak, içe kapanma yoluyla kendini tarikat, yol inancına veren ve tarikat kapısıyla özdeşleştirilen kimse. Tevellâ ve teber-râdan habersiz, ham ruhlu, olgunlaşmamış kimse.

Zâhir: Görünen, âşikâr olan, dış yüz, görünüş, açık, belli, meydanda olan.

Zemîn: Yer, dünya, yeryüzü.

Zikir: Zikr. Anmak, hatırlamak. Tarikatta Allah'ın adını anma.

Züht: Dünyaya rağbet etmemek, dünyevî zevklerden uzak durmak. Zâhid olmak.

Zülfikâr: Hz. Ali'nin kılıcı. Bazı rivayetlerde kılıcın iki çatallı olduğu söylenmektedir. Çatalın biri ilmi, diğeri de adâleti sembolize etmektedir.

İndeks

Aciz 254
 Adâb 247
 Adak 257
 Adalet 122, 141
 Ahd 98, 125, 247
 Ahd-ı Misâk 247
 Ahiret yurdu 248
 Akıl 122
 Akrostiş 247
 Âl-i Abâ 218, 225, 247, 251
 Ali el-Murtezâ 105, 114, 130, 145, 146, 149
 Allah 25, 26, 29, 30, 33, 34, 41, 45, 46, 49, 53, 54, 58, 69, 70, 77, 82, 89, 90, 93, 97, 98, 101, 102, 105, 110, 114, 117, 121, 122, 126, 130, 133, 134, 138, 142, 145, 149, 153, 154, 157, 165, 169, 170, 173, 181, 182, 185, 186, 189, 190, 193, 194, 197, 198, 201, 205, 206, 209, 247, 248, 249, 251, 252, 254, 255, 256, 258, 259, 260, 261, 262
 Ameller 157, 247
 Anasır-ı Erbaa 118, 247
 Ârif 26
 Âşık 210, 229, 234, 255, 257
 Aslan 252
 Ateş 118, 125, 126, 186, 247

Avam 30, 49
 Âvâz 77
 Avrat 29, 194, 248
 Ayan 214, 229, 248
 Ayin-i Cem 81
 Baba 113, 125, 247, 249, 250, 258
 Bade 113, 258
 Bağban 248
 Bahâ 73, 94, 109, 114, 149
 Bahadır 94, 109, 149, 248
 Baka 58, 102, 109, 194, 197, 210, 248, 257
 Bar 118, 174, 248, 252
 Bârgâh 248
 Başmak 73
 Bâtın 186, 248
 Be-gayet 158, 248
 Behaim 248
 Belî 146, 248
 Benlik 257
 Berî 24, 248
 Besmele 247
 Beynamaz 69, 248
 Biat 90, 105, 182
 Bilgi 70, 247, 249, 255, 260, 262
 Bili 62, 70, 81, 97, 146, 150, 247

- Bizar 248
Buğz 121, 248
Buyruk 257
Ca'fer Gazi 89
Çâker 249
Can 161, 162, 182, 185, 186, 222, 229, 249, 250, 256, 257, 259
Can Kuşu 182, 256
Câvidân 214, 229, 249
Cehalet 121, 26, 129, 249
Cehennem 206, 241
Cem 42, 50, 54, 81, 85, 98, 102, 158, 161, 249, 258
Cem Erenleri 81, 249
Cemâl 122, 249, 258
Cenab-ı Hak 249, 252
Cennet 122, 198, 202, 249
Cihat 121, 137, 249
Cimrilik 121, 125
Cinan 150, 229, 249
Cinayet işlemek 254
Cüda 249
Cüneyd Gazi 109
Cur'a 218, 249
Cüzzam 153
Dâr 37, 146, 165, 173, 174, 249, 250, 258
Dâra Durmak 250
Dâr-ı Mansur 249
Dava 162
Dede 250, 254, 258
Dem 57, 97, 117, 122, 169, 174, 185, 210, 222, 241, 253
Dergâh 126, 133, 210, 250, 257
Derviş 73, 165, 166, 251, 256, 259, 260
Deşt 90, 93, 105
Didâr 258
Dil-Şikeste 218, 250
Diriğ 250
Dost 254, 256, 261, 262
Dünyâ 25, 33, 34, 37, 50, 53, 57, 58, 62, 65, 66, 69, 78, 97, 114, 157, 158, 165, 170, 174, 181, 185, 186, 225, 233, 234, 237, 248, 251, 260, 262
Dürer 250
Dürr 217, 250
Düşkün 161, 197, 198, 206, 259
Düvaz 250
Düvaz İmam 250
Düvazdeh 250
Ebedilik 248
Ebter 210, 250
Edep 38, 41, 81, 110, 247
Edep-Erkân 250
Ehl-i Beyt 25, 70, 97, 129, 141, 251, 252, 261

Enbiya 38, 41, 251

Enver 209, 251

Erdem 122

Erenler 38, 74, 97, 161, 209,
233, 234, 237, 251

Erkân 38, 70, 98, 101, 110, 146,
161, 166, 169, 197, 209, 221,
229, 242, 250, 251, 258

Ermîş 122, 251, 253, 256, 262

Esirgeme 162, 250

Evliya 25, 26, 29, 30, 33, 34, 38,
41, 42, 45, 46, 49, 50, 53, 54,
57, 58, 61, 65, 69, 82, 89, 93,
98, 117, 118, 130, 137, 138, 146,
150, 153, 154, 158, 161, 162, 165,
189, 209

Evliya halkası 57

Fakir 41, 122, 252, 254

Fani 34, 251

Farz-ı Ayn 146, 251

Fatıma-yı Zehra 90, 105

Fena 117, 251

Fena Sarayı 251

Gav 252

Geda 252

Gevher 209, 252

Gıybet 49, 54, 125, 165, 252

Gizli 78, 101, 102, 248, 255,
258, 261

Göğermek 252

Gönül 33, 49, 50, 57, 69, 102,
165, 177, 178, 181, 186, 218, 222,
233, 234, 238, 247, 252, 255,
256, 257, 258, 261

Görgü 250

Gov 252

Güher 252

Güman 113

Günah 81, 101, 102, 169, 177,
197, 198, 237, 241, 260, 261

Güzel 70, 73, 74, 97, 122, 129,
197, 234, 237, 249, 250, 253,
255, 256

Hac 110, 121, 137

Hacı Bektaş 238

Hakikat 97, 122, 133, 134, 141,
145, 158, 166, 173, 177, 178, 181,
182, 193, 209, 248, 252

Hakir 254

Hakk 25, 46, 57, 62, 97, 134,
150, 154, 166, 173, 182, 185, 186,
189, 225, 250, 251, 252, 253, 261

Halife 70, 73, 74, 78, 81, 85,
86, 89, 122, 138, 145, 146, 161,
206

Halilullah 142

Halk 62, 153, 185, 193, 248

Halka 30, 33, 34, 57, 65

Halka sohbeti 57

Hallac-ı Mansur 249, 250

Hamd 25, 70, 97, 252

Hamdele 247, 252

Hamdetmek 252

Hamuş 252

Hande 130, 252

Hanedan 222, 252

Harici 252

Haset 54, 201

Hatice-yi Kübra 90, 105

Hava 89, 247, 252, 258

Havaric 252

Hayber 182

Haydar 94, 109, 149, 252

Hayran 58, 209, 253

Hayvanlar 248

Hâzır 29, 102, 253

Hergiz 113, 253

Hicab 57, 253

Hikmet 122, 230

Hod 118, 154, 157, 158, 166, 170, 182, 186, 253

Horasan 106, 218

Hord Eylemek 253

Hoş 25, 29, 41, 57, 97, 202, 253, 255, 258

Huda 109, 218, 253

Hudabende 109

Hulk-i Rıza 90, 105, 213

Hüsna 253

Hız. Âdem 122, 141, 142

Hız. Ali 25, 97, 102, 109, 125, 130, 142, 145, 146, 189, 197, 247, 251, 252, 254, 255, 256, 259, 260, 263

Hız. Fatıma 130, 247, 251

Hız. Hasan 247, 251

Hız. Hüseyin 247, 251

Hız. İbrahim 142

Hız. İsa 142

Hız. Muhammed 97, 106, 130, 134, 142, 145, 146, 153, 157, 189, 197, 235, 247, 251, 255, 259, 260

Hız. Musa 142, 182

Hız. Nuh 142

Hız. Peygamber 25, 38, 113, 114, 117, 129, 150, 153, 154, 165, 170, 173, 186, 247, 252, 259

İhsan 122

İkrar 253, 256

İltimâm 253

İmad 253

İmam Ali Naki 90, 106

İmam Ali Rıza 90

İmam Ca'fer-i Sadık 69, 90, 105, 137, 149, 197, 209

İmam Hasan 90, 105, 149, 242

İmam Hasani'l-Askeri 90, 106

İmam Hüseyin 90, 105, 149
 İmam Muhammed Bakır 90, 105, 149
 İmam Muhammed Mehdi 90, 106
 İmam Muhammed Taki 90, 106
 İmam Musa-i Kazım 90, 105, 149
 İmam Zeynelâbidin 90, 105, 149
 İnci 250, 252
 İrşâd-ı Kısve 189
 İskender 230
 Jeng 225, 253
 Kadem 57, 117, 169, 174, 241, 253
 Kahraman 248
 Kalbi Kırık 250
 Kale 53, 113, 114, 117, 153, 154, 157, 165, 170, 182, 185, 193, 253
 Kalp Gözü 186
 Kâmil 26, 66, 70, 82, 109, 166, 253, 255, 260, 261
 Kan 29, 45, 53, 69, 77, 117, 141, 177, 205, 222, 229, 252, 254, 255, 257
 Kan etmek 254
 Kanaat 125, 138
 Kangı 29, 45, 53, 69, 141, 254
 Karib 213, 254

Katarlamak 254
 Katarlanmak 254
 Kavil 49, 254
 Kazanç 162, 254
 Kelb 37, 165, 254
 Kelime-i Tevhit 82
 Kemâlât 254
 Kemine 254
 Kemter 210, 254
 Kerbelâ 90, 93, 105, 209, 213, 221
 Kerremallahu Vechehu 254
 Kesret 62
 Kırklar 46
 Kıskaçlık 252
 Kibir 54, 121, 125, 129, 254
 Kin 54, 101, 121, 125, 150, 170, 174, 177, 178, 214, 222, 248, 255, 262
 Kirli 256
 Kısve 141, 142, 189
 Köle 82, 249, 254
 Konuk 256
 Konuşma 26, 70, 98, 197, 258
 Köpek 37, 165, 254
 Koru 57, 85, 250, 254
 Kübra 254
 Kul 73, 85, 97, 98, 101, 150, 169, 173, 194, 197, 234, 247

- 248, 249, 251, 252, 254, 255,
256, 257
Küll 254
Lahmuke Lahmî 255
Lenger 255
Leş 37, 49, 97, 122, 165, 182,
226, 249, 254, 257, 260, 261,
262
Levvame 255
Lokma 29, 30, 42, 45, 46, 49,
50, 53, 61, 158, 161, 233, 255
Lütuf 138, 249, 255
Mahbub 255
Mahrem 29, 69, 189, 255, 257
Makam 45, 173, 181, 209, 255,
259
Marifet 133, 134, 137, 141, 158,
166, 170, 178, 250, 255
Meded 214, 217, 218, 255
Medih 129, 252
Menâkub 50, 54, 82
Menetmek 250
Merduû 49, 255
Merkep 30, 33, 255
Meşâyih 65, 78, 89, 106, 109,
130, 146, 166, 255
Mesh 26, 255
Mevâli 209, 255
Meydan 249, 250, 262
Mihman 256
Mîzan 122, 256
Mübtedi 256
Mücadele 129, 249
Mücevher 252
Muhabbet 30, 126, 138, 165, 178,
181, 205, 255, 256, 258
Muhammed Ali 53, 77, 130, 138,
141, 197, 234
Muhammed Bakır 90, 105, 149,
189
Muhammed Mustafa 90, 97,
105, 114, 130, 149, 189
Muhîb 222, 230, 256
Mümin 25, 45, 94, 98, 102, 105,
113, 173, 186, 256
Münafık 30, 33, 38, 46, 53, 54,
194, 202, 256
Münafıklık 30
Münevver 210
Münezzeh 222, 248
Murdar 146, 256
Mürebbi 73, 78, 81, 82, 85, 110,
113, 117, 138, 146, 157, 162, 198,
201, 202, 205, 206
Murg-i Can 256
Mürşid 61, 70, 74, 81, 109, 141
Mürted 157, 198, 205
Mürüvvet 54, 85, 161, 237, 238,
241, 257, 259

- Mûsa Kâzım 238
Musahabet 256
Müşahede 49, 185, 257
Musahib 73, 74, 78, 81, 82, 85, 161, 162, 186, 206, 254, 256
Musa-i Kâzım 77
Müsemma 85, 182, 257
Müslüman 109, 134, 137, 150, 255, 256
Mutabık 85, 256
Muti 256
Mutmainne 121, 122, 256
Muvafık 41
Muvahhid 41, 256
Nadan 170, 202, 249
Nadi Ali 93, 109
Nâ-mahrem 29, 69, 257
Namaz 29, 45, 49, 69, 121, 133, 137, 202, 248, 259
Na-pak 257
Nazar 29, 41, 82, 129, 182, 186, 257
Nazargâh 257
Nâzır 29, 257
Nebi 102, 251
Neciyullah 142
Nefes 62, 209, 250, 257
Nefes vermek 257
Nefis 121, 122, 129, 257
Nefs 110, 121, 122, 125, 129, 237, 257
Nefs-i Emmâre 110, 121, 125, 257
Nesh 26, 257
Nesih 257
Nezir 86, 89, 201, 257
Nişan 58, 251
Niyaz 29, 70, 85, 250, 258
Noksan 254
Nûş 138, 258
Nutuk 258
Öğüt 26, 97
Ölümsüz 249
On Dört Masum 106, 130
On İki İmam 105, 130, 145, 247
Oruç 121, 137, 202
Övgü 25, 70, 97, 149
Öz 217, 257, 258, 260, 261, 262
Özünü Dâra Çekmek 258
Pâk 29, 30, 33, 90, 105, 106, 117, 130, 174, 177, 242, 258
Penah 258
Pervâ 182
Peygamberler 247, 251
Pinhan 258
Pir 37, 38, 70, 73, 138, 142, 145, 146, 258
Pis 174, 177, 178, 257
Pişva 258

- Post 255
Rabb 162, 253
Rehber 37, 46, 62, 81, 101, 117, 150, 169, 210
Resulullah 25, 105, 133, 142, 145, 150
Reva 258
Riya 134, 137, 165, 181, 251, 258
Riyazet 137
Rıza 82, 90, 105, 106, 122, 126, 129, 134, 137, 150, 198, 205, 206, 213, 233, 251, 258
Ruh 93, 94, 109, 130, 249, 255, 256, 262
Ruhullah 142
Rükünler 251
Saban 252
Sabır 122, 126, 138
Sadâ 248
Safiyullah 141, 142
Şah 73, 74, 77, 93, 94, 98, 102, 106, 109
Şah Abbas 102
Şah Ali 146
Şah Hudâbende 146
Şah İbrahim 93
Şah İsa Padişah 94
Şah İsmail Âdili 146
Şah İsmail Bahadırhan 94, 109
Şah Muhammed 94, 109
Şah Muhammed Hudabende 109
Şah Muhammed Padişah 94
Şah Safi 109
Şah Tahmasp Hüseyin 94, 109
Şah-ı Merdan 94, 98
Saki 258, 259
Salât 25, 70, 137, 259
Salvele 247
Savaş 249
Selam 25, 70, 98, 247
Sena 149
Ser-deste 86, 89, 198, 259
Server 214, 259
Sessiz 137, 252
Sevgi 34, 37, 57, 251, 255, 256, 262
Şeyh Ali 149
Şeyh Cüneyd 94, 149
Şeyh Haydar 94, 149
Şeyh Hoca Ali 93, 106
Şeyh İbrahim 106, 149
Şeyh Sadreddin 26, 29, 30, 34, 37, 38, 41, 42, 45, 46, 53, 54, 57, 58, 61, 65, 66, 93, 106, 149
Şeyh Safi 26, 29, 30, 33, 34, 37, 38, 41, 42, 45, 46, 49, 50, 53, 54, 57, 58, 61, 62, 65, 66, 93, 106, 149, 150, 189

ALEVÎ - BEKTÂŞÎ KLASİKLERİ 5

Erkânname 1

TÜRKİYE DİYANET VAKFI YAYINLARI: 370

Anadolu Halk Klasikleri Serisi: 5

Alevî-Bektâşî Klasikleri Dizisi: 5

Proje Koordinatörü

Prof. Dr. OSMAN EĞRİ

Grafik Tasarım ve Uygulama

YUSUF KOT

ERKAN ÇAV

Teknik Hazırlık

YAZIEVİ İLETİŞİM HİZMETLERİ

(0212) 518 30 06

Baskı ve Cilt

TÜRKİYE DİYANET VAKFI

Yayın, Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi

OSTİM Örnek Sanayi Sitesi, 1. Cadde, 358. Sokak, No: 11, Yenimahalle, 06370 Ankara

Baskı Yeri ve Yılı

Ankara, Eylül 2014

2. Baskı

2.000 adet

ISBN

978-975-389-496-8

14.06.Y.0005,370

©

Bütün Yayın Hakları

Türkiye Diyanet Vakfı'na aittir.

Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Kurulu'nun 16.01.2007/2-2 sayılı kararıyla uygun görülmüş,

Mütevelli Heyeti'nin 24.01.2007/1229-1/c sayılı kararıyla basılmıştır.

Şeyh Şehabeddin 93, 106
 Şeyh Zahid Geylani 93
 Seyrangâh 259
 Seyyid Abus 149
 Seyyid Ahmed 149
 Seyyid Ali Ebu'l-Kasım 149
 Seyyid Aliyyüddin 149
 Seyyid Cemaleddin 93
 Seyyid Cibril 149
 Seyyid Eved 149
 Seyyid Hasan 149
 Seyyid Hüseyin 149
 Seyyid Kutbeddin 149
 Seyyid Muhammed 149
 Seyyid Muhyiddin 149
 Seyyid Salih 149
 Seyyid Sâmî 149
 Sûk 46, 233, 259
 Sudretu'l-Münteha 259
 Sikke 69, 259
 Silsile 66, 74, 98, 105
 Sır 26, 33, 34, 54, 66, 69, 101,
 106, 118, 150, 166, 189, 209,
 210, 226, 234, 237, 238, 247,
 248, 255, 257
 Sitem 259, 261
 Sitem görmek 259
 Siyab 259
 Sofî 259

Sonsuz 249
 Suflî 38, 69, 73, 85, 137, 177, 259
 Suflî 126, 259
 Sultan Emir Hamza 94
 Sultan Şah Abbas 102
 Sultan Şah Ali Abbas 109, 146
 Sultan Şeyh İsmail Âdil 109
 Şûphe 260
 Sûr 153, 161, 165
 Sürmek 137, 253
 Tâc 73, 85, 110, 189, 190, 251,
 260
 Tahkik 113
 Takva 49, 121, 251
 Talip 25, 26, 29, 30, 33, 34, 37,
 38, 41, 42, 45, 46, 49, 50, 53,
 57, 58, 61, 62, 65, 66, 69, 70,
 82, 85, 89, 97, 101, 110, 113, 117
 Tan 53, 62, 93, 94, 97, 98,
 101, 102, 105, 106, 109, 110, 114,
 121, 122
 Tarikat 66, 70, 82, 98, 101, 117
 Tarikat silsilesi 66
 Tasdik 150, 253, 261
 Taşra 30
 Tebrizi 93
 Tekke 250, 255
 Terazi 256
 Terbiye 98, 250

- Tercüman 50, 53, 65, 73, 86, 89
 Terk 29, 34, 61, 74, 133, 134,
 145, 162, 165, 189
 Tevazu 126
 Tevhid Ehli 256
 Toprak 118, 122, 125, 174, 177,
 178, 213, 247, 252
 Tövbe 34, 50, 85, 89, 101, 102
 Üç Sünnet 82, 85, 206
 Ulviyet 121
 Umre 121
 Uzlet 57
 Vaat 247
 Vacip 130, 133
 Vahdet 62, 182
 Vasiyet 25, 26, 69, 97
 Vecih 58
 Vefâ 90, 97, 98, 105, 113, 125,
 154, 157, 247
 Veliyullah 194
 Yaratıcı 25, 70, 129, 253
 Yedi Farz 82, 85, 209
 Yel 118, 213
 Yeşermek 252
 Yezîd 30, 53, 238
 Yol 33, 34, 46, 54, 66, 70, 73,
 74, 77, 78, 81, 98, 101, 102, 110,
 117, 141, 146, 153, 158, 189, 197,
 210, 233, 237, 241, 242, 249,
 250, 251, 252, 253, 254, 255,
 256, 257, 258, 259, 260, 261,
 262
 Yol Düşmanı 34, 66
 Yol Kardeşi 256
 Yüce Allah 25, 33, 41, 45, 53,
 54, 58, 69, 77, 110, 114, 121, 134,
 153, 169, 170, 185, 190, 193, 201,
 205, 206, 248, 249, 252
 Yüzü Kara 30, 38, 53, 62, 65,
 153, 157
 Zâhir 118, 122, 125, 126, 177,
 217, 225, 226, 229, 248, 262
 Zâhit 82, 261, 262
 Zalim 54, 121, 158
 Zan 82, 122, 162, 233, 252, 256,
 261
 Zât 46, 57, 251, 260, 261, 262
 Zatürre 129, 248
 Zekât 121, 137
 Zemin 262
 Zevk 258, 262
 Zikr 49, 129, 134, 262
 Zina 29, 202
 Ziyaretleşme 122, 257
 Züht 121
 Zülfikar 102, 225, 226, 229,
 230, 259, 263